EURÓPAI
BIZOTTSÁG

Brüsszel, 2021.6.11.
COM(2021) 312 final

ANNEX 1

MELLÉKLETEK

a következőhöz:

Javaslat

A TANÁCS HATÁROZATA

az egyrészről az Európai Unió, és másrészről az Afrikai, Karibi és Csendes-óceáni Államok Szervezetének tagjai közötti partnerségi megállapodás Európai Unió nevében történő aláírásáról és ideiglenes alkalmazásáról

PARTNERSÉGI MEGÁLLAPODÁS
EGYRÉSZRŐL AZ EURÓPAI UNIÓ,
ÉS MÁSRÉSZRŐL AZ AFRIKAI, KARIBI ÉS CSENDES-ÓCEÁNI
ÁLLAMOK SZERVEZETÉNEK TAGJAI KÖZÖTT

I. RÉSZ – ÁLTALÁNOS RENDELKEZÉSEK

II. RÉSZ – STRATÉGIAI PRIORITÁSOK

I. CÍM EMBERI JOGOK, DEMOKRÁCIA ÉS KORMÁNYZÁS AZ EMBERKÖZPONTÚ ÉS JOGALAPÚ TÁRSADALMAKBAN

II. CÍM – BÉKE ÉS BIZTONSÁG

III. CÍM – HUMÁN ÉS TÁRSADALMI FEJLŐDÉS

IV. CÍM – INKLUZÍV, FENNTARTHATÓ GAZDASÁGI NÖVEKEDÉS ÉS FEJLŐDÉS

V. CÍM – KÖRNYEZETI FENNTARTHATÓSÁG ÉS ÉGHAJLATVÁLTOZÁS

VI. CÍM – MIGRÁCIÓ ÉS MOBILITÁS

III. RÉSZ – GLOBÁLIS SZÖVETSÉGEK ÉS NEMZETKÖZI EGYÜTTMŰKÖDÉS

IV. RÉSZ – AZ EGYÜTTMŰKÖDÉS ÉS VÉGREHAJTÁS ESZKÖZEI

V. RÉSZ – INTÉZMÉNYI KERET

VI. RÉSZ – ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK

REGIONÁLIS JEGYZŐKÖNYVEK:

AFRIKÁRA VONATKOZÓ REGIONÁLIS JEGYZŐKÖNYV

I. RÉSZ – EGYÜTTMŰKÖDÉSI KERET

II. RÉSZ – AZ EGYÜTTMŰKÖDÉS LEGFONTOSABB TERÜLETEI

I. CÍM – INKLUZÍV ÉS FENNTARTHATÓ GAZDASÁGI NÖVEKEDÉS ÉS FEJLŐDÉS

II. CÍM – HUMÁN ÉS TÁRSADALMI FEJLŐDÉS

III. CÍM – KÖRNYEZETVÉDELEM, TERMÉSZETI ERŐFORRÁSOKKAL VALÓ GAZDÁLKODÁS ÉS ÉGHAJLATVÁLTOZÁS

IV. CÍM BÉKE ÉS BIZTONSÁG

V. CÍM – EMBERI JOGOK, DEMOKRÁCIA ÉS KORMÁNYZÁS

VI. CÍM – MIGRÁCIÓ ÉS MOBILITÁS

KARIB-TENGERI TÉRSÉGRE VONATKOZÓ REGIONÁLIS JEGYZŐKÖNYV:

I. RÉSZ – EGYÜTTMŰKÖDÉSI KERET

II. RÉSZ – AZ EGYÜTTMŰKÖDÉS LEGFONTOSABB TERÜLETEI

I. CÍM – INKLUZÍV ÉS FENNTARTHATÓ GAZDASÁGI NÖVEKEDÉS ÉS FEJLŐDÉS

II. CÍM – KÖRNYEZETI FENNTARTHATÓSÁG, ÉGHAJLATVÁLTOZÁS ÉS A TERMÉSZETI ERŐFORRÁSOKKAL VALÓ FENNTARTHATÓ GAZDÁLKODÁS

III. CÍM – EMBERI JOGOK, KORMÁNYZÁS, BÉKE ÉS BIZTONSÁG

IV. CÍM – HUMÁN FEJLŐDÉS, TÁRSADALMI KOHÉZIÓ ÉS MOBILITÁS

CSENDES-ÓCEÁNI TÉRSÉGRE VONATKOZÓ REGIONÁLIS JEGYZŐKÖNYV:

I. RÉSZ – EGYÜTTMŰKÖDÉSI KERET

II. RÉSZ – AZ EGYÜTTMŰKÖDÉS LEGFONTOSABB TERÜLETEI

I. CÍM – KÖRNYEZETI FENNTARTHATÓSÁG ÉS ÉGHAJLATVÁLTOZÁS

II. CÍM – INKLUZÍV ÉS FENNTARTHATÓ GAZDASÁGI FEJLŐDÉS

III. CÍM – ÓCEÁNOK, TENGEREK ÉS HALÁSZAT

IV. CÍM – BIZTONSÁG, EMBERI JOGOK, DEMOKRÁCIA ÉS KORMÁNYZÁS

V. CÍM – HUMÁN ÉS TÁRSADALMI FEJLŐDÉS

MELLÉKLETEK

I. MELLÉKLET: VISSZAKÜLDÉSI ÉS VISSZAFOGADÁSI ELJÁRÁSOK

II. MELLÉKLET: AZ EURÓPAI BERUHÁZÁSI BANK MŰVELETEI

AZ EURÓPAI UNIÓ (a továbbiakban: EU) egyrészről, valamint

AZ ANGOLAI KÖZTÁRSASÁG,

ANTIGUA ÉS BARBUDA,

A BAHAMAI KÖZÖSSÉG,

BARBADOS,

BELIZE,

A BENINI KÖZTÁRSASÁG,

A BOTSWANAI KÖZTÁRSASÁG,

BURKINA FASO,

A BURUNDI KÖZTÁRSASÁG,

A KAMERUNI KÖZTÁRSASÁG,

A ZÖLD-FOKI KÖZTÁRSASÁG,

A KÖZÉP-AFRIKAI KÖZTÁRSASÁG,

CSÁD KÖZTÁRSASÁG,

A COMORE-SZIGETEKI UNIÓ,

A KONGÓI KÖZTÁRSASÁG,

A COOK-SZIGETEK,

AZ ELEFÁNTCSONTPARTI KÖZTÁRSASÁG,

A KUBAI KÖZTÁRSASÁG,

A KONGÓI DEMOKRATIKUS KÖZTÁRSASÁG,

A DZSIBUTI KÖZTÁRSASÁG,

A DOMINIKAI KÖZÖSSÉG,

A DOMINIKAI KÖZTÁRSASÁG,

ERITREA ÁLLAM,

A SZVÁZIFÖLDI KIRÁLYSÁG,

AZ ETIÓP DEMOKRATIKUS SZÖVETSÉGI KÖZTÁRSASÁG,

A FIDZSI KÖZTÁRSASÁG,

A GABONI KÖZTÁRSASÁG,

A GAMBIAI KÖZTÁRSASÁG,

A GHÁNAI KÖZTÁRSASÁG,

GRENADA,

A GUINEAI KÖZTÁRSASÁG,

A BISSAU-GUINEAI KÖZTÁRSASÁG,

AZ EGYENLÍTŐI-GUINEAI KÖZTÁRSASÁG,

A GUYANAI SZÖVETKEZETI KÖZTÁRSASÁG,

A HAITI KÖZTÁRSASÁG,

JAMAICA,

A KENYAI KÖZTÁRSASÁG,

A KIRIBATI KÖZTÁRSASÁG,

A LESOTHÓI KIRÁLYSÁG,

A LIBÉRIAI KÖZTÁRSASÁG,

A MADAGASZKÁRI KÖZTÁRSASÁG,

A MALAWI KÖZTÁRSASÁG,

A MALI KÖZTÁRSASÁG,

A MARSHALL-SZIGETEKI KÖZTÁRSASÁG,

A MAURITÁNIAI ISZLÁM KÖZTÁRSASÁG,

A MAURITIUSI KÖZTÁRSASÁG,

A MIKRONÉZIAI SZÖVETSÉGI ÁLLAMOK,

A MOZAMBIKI KÖZTÁRSASÁG,

A NAMÍBIAI KÖZTÁRSASÁG,

A NAURUI KÖZTÁRSASÁG,

A NIGERI KÖZTÁRSASÁG,

A NIGÉRIAI SZÖVETSÉGI KÖZTÁRSASÁG,

NIUE,

A PALAUI KÖZTÁRSASÁG,

PÁPUA ÚJ-GUINEAI FÜGGETLEN ÁLLAM,

A RUANDAI KÖZTÁRSASÁG,

SAINT KITTS ÉS NEVIS,

SAINT LUCIA,

SAINT VINCENT ÉS GRENADINE-SZIGETEK,

SZAMOAI FÜGGETLEN ÁLLAM,

SÃO TOMÉ ÉS PRÍNCIPE DEMOKRATIKUS KÖZTÁRSASÁG,

A SZENEGÁLI KÖZTÁRSASÁG,

SEYCHELLE KÖZTÁRSASÁG,

SIERRA LEONE KÖZTÁRSASÁG,

A SALAMON-SZIGETEK,

A SZOMÁLI SZÖVETSÉGI KÖZTÁRSASÁG,

A DÉL-AFRIKAI KÖZTÁRSASÁG,

A DÉL-SZUDÁNI KÖZTÁRSASÁG,

A SZUDÁNI KÖZTÁRSASÁG,

SURINAME KÖZTÁRSASÁG,

A TANZÁNIAI EGYESÜLT KÖZTÁRSASÁG,

A KELET-TIMORI DEMOKRATIKUS KÖZTÁRSASÁG,

A TOGÓI KÖZTÁRSASÁG,

A TONGAI KIRÁLYSÁG,

TRINIDAD ÉS TOBAGO KÖZTÁRSASÁG,

TUVALU,

AZ UGANDAI KÖZTÁRSASÁG,

A VANUATUI KÖZTÁRSASÁG,

A ZAMBIAI KÖZTÁRSASÁG,

A ZIMBABWEI KÖZTÁRSASÁG,

(a továbbiakban: az Afrikai, Karibi és Csendes-óceáni Államok Szervezetének [AKCSÁSZ] tagjai), másrészről,

TEKINTETTEL egyrészről az Afrikai, Karibi és Csendes-óceáni Államok Szervezetét létrehozó, felülvizsgált Georgetowni Megállapodásra, másrészről az Európai Unióról szóló szerződésre és az Európai Unió működéséről szóló szerződésre;

FIGYELEMBE VÉVE szoros kapcsolatukat és az őket összefűző szoros politikai, gazdasági és kulturális kötelékeket;

ÚJÓLAG MEGERŐSÍTVE a szabályokon alapuló globális rend iránti elkötelezettségüket, amelynek alapelve a multilateralizmus, és amelynek középpontjában az ENSZ áll;

MEGERŐSÍTVE a fenntartható fejlődés iránti elkötelezettségüket a 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlődési menetrenddel összhangban;

HANGSÚLYOZVA a kölcsönös érdeklődésre számot tartó kérdésekben folytatott rendszeres párbeszéd fontosságát valamennyi releváns szinten;

ÚJÓLAG MEGERŐSÍTVE elkötelezettségüket partnerségük megszilárdítása iránt azáltal, hogy a közös érdekek, közös értékek és kölcsönös tisztelet alapján összehangolják fellépéseiket a nemzetközi fórumokon, tudatában annak, hogy közös fellépés esetén képesek a globális eredmények alakítására;

MEGERŐSÍTVE elkötelezettségüket az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatában és más vonatkozó nemzetközi emberi jogi okmányokban megállapított demokratikus alapelvek és emberi jogok, valamint a jogállamiság és a jó kormányzás alapelve iránt;

EMLÉKEZTETVE a béke és biztonság előmozdítására irányuló határozott szándékukra, valamint a tömegpusztító fegyverek elterjedésének megakadályozásával kapcsolatos nemzetközi kötelezettségeikre, továbbá a nemzetközi közösséget érintő legsúlyosabb bűncselekmények megelőzése és büntetőeljárás alá vonása iránti elkötelezettségükre;

ÚJÓLAG MEGERŐSÍTVE elkötelezettségüket a több érdekelt felet érintő együttműködés előmozdítása iránt a fenntartható fejlődés megvalósításának támogatása érdekében, figyelembe véve a különböző érdekelt felek különböző szerepét, biztosítva ugyanakkor, hogy minden érdekelt fél a jogállamiság tiszteletben tartásával működjön;

HANGSÚLYOZVA a globális környezetvédelmi kihívások kezelésének sürgősségét, az éghajlatváltozásról szóló Párizsi Megállapodás fontosságát, a stabil és fenntartható, alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaságok és az éghajlatváltozás hatásaival szemben reziliens társadalmak megteremtésének sürgős szükségességét, valamint a közös környezetvédelmi, éghajlatváltozási és megújuló energiával kapcsolatos célok elérésének előmozdítását;

ELISMERVE a strukturális gazdasági átalakulás fontosságát az inkluzív és fenntartható gazdasági növekedés és fejlődés megvalósításában;

EMLÉKEZTETVE a nemzetközi kereskedelmet szabályozó elvek és szabályok, különösen a Kereskedelmi Világszervezetben elfogadott elvek és szabályok iránti elkötelezettségükre;

EMLÉKEZTETVE a munkavállalói jogok tiszteletben tartása iránti elkötelezettségükre, figyelembe véve a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet egyezményeiben lefektetett elveket;

ELISMERVE a tudomány, a technológia, a kutatás és az innováció fontos szerepét a tudásalapú társadalomra való átállás felgyorsításában, amelyet a digitális eszközök használata segít elő a fenntartható fejlődés megvalósítása érdekében;

EMLÉKEZTETVE a humán és társadalmi fejlődés előmozdítása, a szegénység felszámolása, valamint a megkülönböztetés és az egyenlőtlenség elleni küzdelem iránti elkötelezettségükre, senkit sem hagyva hátra;

ELISMERVE, hogy a változó demográfiai dinamika a gazdasági, társadalmi és környezeti változásokkal együtt lehetőségeket kínál a fenntartható fejlődésre, ugyanakkor kihívások elé is állítja azt;

ÚJÓLAG MEGERŐSÍTVE, hogy a nemek közötti egyenlőség, valamint a nők és lányok társadalmi szerepvállalásának növelése elengedhetetlen az inkluzív és fenntartható fejlődéshez;

ELISMERVE a fiatalok fontosságát a jövő alakításában és a fenntartható fejlődéshez való hozzájárulásban;

ÚJÓLAG MEGERŐSÍTVE elkötelezettségüket az emberközpontú partnerség előmozdítása és az emberek közötti kapcsolatok erősítése iránt, többek között a tudomány, a technológia, az innováció, az oktatás és a kultúra területén folytatott együttműködés és cserék révén;

ÚJÓLAG MEGERŐSÍTVE elkötelezettségüket a migrációval és mobilitással kapcsolatos együttműködés és párbeszéd megerősítése iránt;

ELISMERVE a természeti katasztrófák, valamint a gazdasági és egyéb külső sokkok, többek között a világjárványok által előidézett növekvő kockázatokat;

MEGERŐSÍTVE együttműködési készségüket a regionális és kontinentális integráció támogatása terén, különösen az Afrikai Unió 2063-ig szóló menetrendjében, valamint a karib-tengeri térség és a csendes-óceáni térség integrációs és együttműködési keretében meghatározott célkitűzések elérése érdekében;

EMLÉKEZTETVE a szakpolitikák fejlesztési célú koherenciájának és a támogatások hatékonyságának elveire, valamint az addisz-abebai cselekvési program elveire;

TEKINTETTEL az egyrészről az afrikai, karibi és csendes-óceáni államok, másrészről az Európai Közösség és tagállamai között Cotonouban 2000. június 23-án aláírt, 2005. június 25-én Luxembourgban, majd 2010. június 22-én Ouagadougouban módosított partnerségi megállapodásra,

A KÖVETKEZŐKBEN ÁLLAPODTAK MEG:

I. RÉSZ

ÁLTALÁNOS RENDELKEZÉSEK

1. CIKK

Célkitűzések

1. Ez a megállapodás megerősített politikai partnerséget hoz létre a Felek között annak érdekében, hogy a közös és egymással találkozó érdekek vonatkozásában, valamint közös értékeiknek megfelelően kölcsönösen előnyös eredményeket érjenek el.

2. Ez a megállapodás hozzájárul a fenntartható fejlődési célok eléréséhez, az átfogó irányadó keretet pedig a 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlődési menetrend, illetve az éghajlatváltozásról szóló Párizsi Megállapodás biztosítja a partnerség számára.

3. E megállapodás célkitűzései a következők:

(a) az emberi jogok, a demokratikus alapelvek, a jogállamiság és a jó kormányzás előmozdítása, védelme és érvényesítése, különös tekintettel a nemek közötti egyenlőségre;

(b) békés és reziliens államok és társadalmak megteremtése a békét és biztonságot veszélyeztető, folyamatban, illetve kialakulóban lévő fenyegetések kezelésével;

(c) a humán és társadalmi fejlődés elősegítése, valamint különösen a szegénység felszámolása és az egyenlőtlenségek kezelése, biztosítva, hogy mindenki méltó életet élhessen, és senki se maradjon ki, különös figyelmet fordítva a nőkre és lányokra;

(d) beruházások mozgósítása, a kereskedelem támogatása és a magánszektor fejlődésének elősegítése a fenntartható és inkluzív növekedés megvalósítása és a mindenki számára tisztességes munkahelyek teremtése érdekében;

(e) az éghajlatváltozás elleni küzdelem, a környezet védelme és a természeti erőforrásokkal való fenntartható gazdálkodás biztosítása; valamint

(f) a migráció átfogó és kiegyensúlyozott megközelítésének alkalmazása a biztonságos, rendezett és szabályos migráció és mobilitás előnyeinek kiaknázása, valamint az irreguláris migráció megállítása és kiváltó okainak kezelése érdekében, a nemzetközi jog teljes körű tiszteletben tartásával, a Felek vonatkozó hatásköreinek megfelelően.

4. Az ebben a megállapodásban foglalt célkitűzések elérésének fő eszköze a Felek sajátosságaihoz igazított partnerségi párbeszéd és fellépés.

5. Ez a megállapodás elősegíti, hogy a Felek a globális fellépés elősegítése érdekében közös álláspontokat fogadjanak el a nemzetközi színtéren, megerősítve a partnerségeket a multilateralizmus és a szabályokon alapuló nemzetközi rend előmozdítása érdekében.

2. CIKK

Alapelvek

1. A Felek a közös felelősség, szolidaritás, kölcsönösség, kölcsönös tisztelet és elszámoltathatóság jegyében törekednek az ebben a megállapodásban foglalt célkitűzések elérésére.

2. A Felek újólag megerősítik elkötelezettségüket a nemzetek közötti baráti kapcsolatok kialakítása iránt, amely a valamennyi állam közötti szuverén egyenlőség elvének tiszteletben tartásán alapul, továbbá aziránt, hogy tartózkodnak bármely állam területi integritását vagy politikai függetlenségét veszélyeztető, illetve az Egyesült Nemzetek Alapokmányával bármilyen más módon összeegyeztethetetlen fenyegetéstől vagy erőszak alkalmazásától.

3. A Felek megállapodnak abban, hogy az általános részben elfogadott általános elvekkel összhangban végrehajtják az egyes regionális jegyzőkönyveket, figyelembe véve ugyanakkor a régiók sajátosságait. Megállapodnak abban is, hogy az intézkedéseket a legkevésbé fejlett országok, a tenger nélküli országok, a fejlődő kis szigetállamok és az alacsonyan fekvő tengerparti államok eltérő igényeihez igazítják, figyelembe véve az előttük álló eltérő kihívásokat.

4. A Felek a leginkább megfelelő hazai, regionális vagy több országot átfogó szinten hoznak döntéseket és lépnek fel.

5. A Felek következetesen szem előtt tartják a nemi dimenziót, és biztosítják, hogy a nemek közötti egyenlőség valamennyi szakpolitikában érvényesüljön.

6. A Felek olyan integrált megközelítést alkalmaznak együttműködésük során, amely politikai, gazdasági, társadalmi, környezeti és kulturális elemeket foglal magában.

7. A Felek fokozzák a regionális integráció és együttműködés előmozdítására irányuló erőfeszítéseiket a biztonsági aggályok hatékony kezelése, a globalizáció gazdasági előnyeiben rejlő lehetőségek kiaknázása, valamint adott esetben a transznacionális kihívások és lehetőségek kezelése érdekében.

8. A Felek ösztönzik a több érdekelt fél bevonásával járó megközelítés alkalmazását, lehetővé téve számos különböző szereplő – köztük parlamentek, helyi hatóságok, a civil társadalom és a magánszektor – aktív részvételét a partnerségi párbeszédben és az együttműködési folyamatokban.

9. A partnerség célkitűzéseinek hatékonyabb és eredményesebb elérése érdekében együttműködés folytatható formális és ad hoc regionális formációkban. A Felek olyan rendelkezésekről és rugalmas eljárásokról is megállapodhatnak, amelyek lehetővé teszik az érdekelt Felek számára a párbeszéd és együttműködés elmélyítését konkrét tematikus és régiókon átnyúló kérdésekben.

3. CIKK

Partnerségi párbeszéd

1. A Felek rendszeres, kiegyensúlyozott, átfogó és érdemi partnerségi párbeszédet folytatnak e megállapodás valamennyi területén, ami mindkét fél kötelezettségvállalásaihoz és adott esetben intézkedéseihez vezet e megállapodás hatékony végrehajtása érdekében.

2. A Felek egyetértenek abban, hogy a partnerségi párbeszéd célja az információcsere, a kölcsönös megértés elősegítése, valamint az elfogadott prioritások és közös menetrendek meghatározásának elősegítése nemzeti, regionális és nemzetközi szinten. Nemzetközi szinten együttműködnek és egyeztetnek a közös érdekű kérdésekben és az új kihívások kezelése terén.

3. A Felek megállapodnak abban, hogy a párbeszédet rugalmas és testreszabott módon, rendszeres időközönként, megfelelő formában és a leginkább megfelelő hazai, regionális vagy több országot átfogó szinten folytatják, és teljes mértékben kiaknázzák az egyes lehetséges csatornákban rejlő lehetőségeket, többek között regionális és nemzetközi fórumokon. Megállapodnak abban, hogy nyomon követik és értékelik a párbeszéd hatékonyságát, és adott esetben módosítják a hatályát.

4. A Felek megállapodnak abban, hogy a parlamenteket és adott esetben a civil társadalmi szervezetek és a magánszektor képviselőit megfelelően tájékoztatják, konzultálnak velük, és lehetővé teszik számukra, hogy részt vegyenek a partnerségi párbeszédben. A párbeszédbe adott esetben regionális és kontinentális szervezeteket is bevonnak.

4. CIKK

A szakpolitikák koherenciája

1. A Felek e megállapodás célkitűzéseinek elérése érdekében célzott, stratégiai és partnerségorientált megközelítés alkalmazásával koherens szakpolitikák kidolgozására törekednek nemzeti, regionális és nemzetközi szinten.

2. A Felek egyénileg és kollektíven is elősegítik a szakpolitikák közötti szinergiákat annak érdekében, hogy elkerüljék vagy minimalizálják a szakpolitikáik által a többi Félre gyakorolt esetleges negatív hatásokat. Vállalják, hogy tájékoztatják a többi Felet, és adott esetben konzultálnak velük azokról a kezdeményezésekről és intézkedésekről, amelyek nagymértékben érinthetik őket.

3. A Felek újólag megerősítik elkötelezettségüket a szakpolitikák fejlesztési célú koherenciája iránt, amely a fenntartható fejlődési célok elérésének kulcsfontosságú eleme.

5. CIKK

Szereplők

1. A Felek elismerik, hogy a kormányok központi szerepet játszanak országuk prioritásainak és stratégiáinak meghatározásában és végrehajtásában. Elismerik a parlamentek döntő szerepét a jogszabályok alakításában és elfogadásában, a költségvetések elfogadásában és a kormányok elszámoltatásában. Elismerik a helyi hatóságok szerepét és hozzájárulását a demokratikus elszámoltathatóság erősítése és a kormányzati fellépések kiegészítése terén.

2. A Felek elismerik a szubregionális, regionális, kontinentális és interkontinentális szervezetek által az ebben a megállapodásban foglalt célkitűzések elérésében játszott fontos szerepet, különös tekintettel a három regionális jegyzőkönyv célkitűzéseire.

3. A Felek elismerik az érdekelt felek (valamennyi formában és a nemzeti sajátosságoknak megfelelően), nevezetesen a civil társadalom, a gazdasági és szociális partnerek – ideértve a szakszervezeteket – és a magánszektor fontos szerepét és hozzájárulását, és megállapodnak abban, hogy előmozdítják és megerősítik tényleges részvételüket az inkluzívabb és több érdekelt felet bevonó szakpolitikai folyamatok elősegítése érdekében. A Felek ezért gondoskodnak arról, hogy mindezen érdekelt felek – adott esetben – tájékoztatást kapjanak a stratégiákról és ágazati politikákról, illetve konzultáljanak velük ezekkel kapcsolatban, hozzájáruljanak a széles körű párbeszéd folyamatához, kapacitásépítési támogatásban részesüljenek a kritikus területeken és részt vegyenek az őket érintő területeken az együttműködési programok végrehajtásában. Az együttműködési programokban való részvétel az alapján történik, hogy az érdekelt felek milyen mértékben kezelik a lakosság igényeit, illetve sajátos kompetenciáik alapján; a résztvevőknek elszámoltatható és átlátható irányítási struktúrával kell rendelkezniük.

6. CIKK

Felépítés

1. Ez a megállapodás az általános részből (I., II., III., IV., V., VI. rész, mellékletek és nyilatkozatok) és három regionális jegyzőkönyvből áll.

2. Az általános részben és annak mellékleteiben szereplő rendelkezések jogilag kötelező erejűek e megállapodás valamennyi Részes Felére nézve.

3. Az egyes regionális jegyzőkönyvek rendelkezései jogilag kötelező erejűek az EU-ra, illetve az érintett jegyzőkönyvek az afrikai, karibi, illetve csendes-óceáni Felekre nézve. A regionális jegyzőkönyvek rendelkezései, valamint azok értelmezése és végrehajtása semmilyen esetben sem befolyásolhatják a megállapodás általános részének rendelkezéseit és az AKCSÁSZ–EU Minisztertanács határozatait, illetve nem térhetnek el ezektől.

7. CIKK

Horizontális témák

1. A Felek megállapodnak abban, hogy következetesen figyelembe veszik az alábbi horizontális témákat annak érdekében, hogy megalapozott intézkedéseket tegyenek az együttműködés valamennyi területén: emberi jogok, demokrácia, nemek közötti egyenlőség, béke és biztonság, környezetvédelem, az éghajlatváltozás elleni küzdelem, kultúra és ifjúság.

2. A Felek együttműködnek, hogy támogassák a kapacitásépítést a kihívások hatékony kezelése és az ebben a megállapodásban meghatározott célkitűzések elérése érdekében. Céljuk az intézmények megerősítésének elősegítése, a bevált gyakorlatok cseréjének előmozdítása, valamint a tudástranszfer és tudásmegosztás megkönnyítése.

3. A Felek megerősítik az országok, közösségek és egyének, és különösen a veszélyeztetett népességcsoportok rezilienciáját a környezettel és éghajlatváltozással kapcsolatos kihívásokkal, a gazdasági sokkokkal, a konfliktusokkal, a politikai válságokkal, a járványokkal és a világjárványokkal szemben.

II. RÉSZ

STRATÉGIAI PRIORITÁSOK

I. CÍM

EMBERI JOGOK, DEMOKRÁCIA ÉS KORMÁNYZÁS AZ EMBERKÖZPONTÚ ÉS JOGALAPÚ TÁRSADALMAKBAN

8. CIKK

A Felek újólag megerősítik elkötelezettségüket az emberi jogok, az alapvető szabadságok és a demokratikus alapelvek védelme, előmozdítása és érvényesítése, valamint a jogállamiság és a jó kormányzás megerősítése iránt, összhangban az Egyesült Nemzetek Alapokmányával, az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatával és a nemzetközi joggal, különös tekintettel az emberi jogok nemzetközi jogára és adott esetben a nemzetközi humanitárius jogra. A Felek emberközpontú és jogalapú szakpolitikákat mozdítanak elő, amelyek felölelik az összes emberi jogot, esélyegyenlőséget biztosítanak a társadalom valamennyi tagja számára, és az emberre összpontosító fenntartható fejlődésre irányulnak. A Felek elismerik, hogy a demokrácia, az emberi jogok, az alapvető szabadságok, a jogállamiság és a jó kormányzás tiszteletben tartása a fenntartható fejlődés szerves része.

9. CIKK

Emberi jogok, demokrácia és jogállamiság

1. A Felek – elismerve, hogy az emberi jogok egyetemesek, oszthatatlanok, egymástól függenek, és egymáshoz kapcsolódnak – előmozdítják, védik és érvényesítik az összes emberi jogot, legyen szó polgári, politikai, gazdasági, társadalmi vagy kulturális jogokról. Védik és biztosítják valamennyi alapvető szabadság, például a véleményalkotás és véleménynyilvánítás szabadsága, a gyülekezési és egyesülési szabadság, valamint a gondolat-, vallás- és lelkiismereti szabadság teljes körű és egyenlő gyakorlását.

2. A Felek kötelezettséget vállalnak arra, hogy előmozdítják az emberi jogok és alapvető szabadságok egyetemes tiszteletben tartását és érvényesítését mindenki számára, bármiféle, többek között a nemen, etnikai vagy társadalmi származáson, valláson vagy meggyőződésen, politikai vagy más véleményen, fogyatékosságon, koron vagy egyéb státuszon alapuló megkülönböztetés nélkül. Elkötelezik magukat amellett, hogy küzdenek a rasszizmus, a faji megkülönböztetés, az idegengyűlölet és az ezekhez kapcsolódó intolerancia minden formája, valamint az erőszak és a megkülönböztetés minden formája ellen, beleértve a gyűlöletkeltés valamennyi formáját. Elkötelezik magukat az őslakos népek jogainak elismerése és előmozdítása mellett, az őslakos népek jogairól szóló egyetemes nyilatkozatban foglaltaknak megfelelően.

3. A Felek kétoldalú partnerségi párbeszédet folytatnak a halálbüntetésről. Amennyiben a nemzeti jogszabályok rendelkezéseiben szerepel a halálbüntetés, és azt továbbra is alkalmazzák, a Felek követik a jogszerű eljárást, és betartják a nemzetközileg elfogadott minimumszabályokat.

4. A Felek újólag megerősítik, hogy az államszervezés mögött álló, egyetemesen elismert demokratikus alapelvek biztosítják az államhatalom legitimitását, az intézkedéseknek az alkotmányi, jogszabályi és szabályozási rendszerben tükröződő jogszerűségét, valamint a részvételi mechanizmusok meglétét. Fenntartják és megerősítik az említett alapelvek alkalmazását, és ennek érdekében inkluzív, átlátható és hiteles választásokat biztosítanak a szuverenitás kellő tiszteletben tartása mellett, valamint lehetővé teszik és támogatják a részvételen alapuló döntéshozatali folyamatokat. A Felek előmozdítják a bevált választási gyakorlatok fenntartását, továbbá többek között adott esetben az EU és az AKCSÁSZ-tagok területén a választási megfigyeléssel kapcsolatos együttműködésüket.

5. A Felek aktívan támogatják a jogállamiság nemzeti, regionális és nemzetközi szinten történő megszilárdítását, elismerve annak alapvető fontosságát az emberi jogok védelme és a demokratikus intézmények hatékony működése szempontjából. Ez magában foglalja a független, pártatlan és jól működő igazságszolgáltatási rendszer, a törvény előtti egyenlőség, a tisztességes és jogszerű eljáráshoz való jog, valamint a hatékony jogorvoslati mechanizmusokhoz való hozzáférés biztosítását.

6. A Felek elismerik a valamennyi emberi jog oszthatatlanságán, kölcsönös függőségén, egyetemességén és elidegeníthetetlenségén alapuló fejlődéshez való jogot, amelynek értelmében minden ember és nép jogosult részt venni a gazdasági, társadalmi, kulturális és politikai fejlődésben, hozzájárulni ahhoz, illetve élvezni azt úgy, hogy e fejlődés során minden emberi jog és alapvető szabadság teljes mértékben érvényesülhet. Támogatják a fejlődéshez való jog megerősítését célzó intézkedéseket, és többek között biztosítják mindenki számára az esélyegyenlőséget az alapvető erőforrásokhoz és alapvető szolgáltatásokhoz, például az oktatáshoz, az egészségügyi szolgáltatásokhoz, az élelmiszerhez, a lakhatáshoz, a foglalkoztatáshoz és a méltányos jövedelemelosztáshoz való hozzáférés és az abból való részesülés tekintetében.

7. A Felek megállapodnak abban, hogy hazai és nemzetközi politikájuk az emberi jogok, a demokratikus alapelvek és a jogállamiság tiszteletben tartásán alapul, amely a megállapodás lényeges eleme.

10. CIKK

Nemek közötti egyenlőség

1. A Felek újólag megerősítik szilárd elkötelezettségüket a nemek közötti egyenlőség megvalósítása, valamennyi emberi jog mindenki általi teljes körű gyakorlása, valamint a fenntartható fejlődés motorjaként minden egyén társadalmi szerepvállalásának növelése iránt. Nemzeti alkotmányukba vagy más megfelelő jogszabályba beépítik a nemek közötti egyenlőség elvét.

2. A Felek elismerik, hogy a nemek közötti egyenlőtlenség megfosztja a nőket alapvető emberi jogaiktól és lehetőségeiktől. Végrehajtható jogszabályokat, jogi kereteket és megalapozott szakpolitikákat, programokat és mechanizmusokat fogadnak el és erősítenek meg annak biztosítása érdekében, hogy a lányok és nők a fiúkra és férfiakra vonatkozó feltételekkel megegyező feltételek mellett férjenek hozzá az élet minden területéhez, egyenlő esélyekkel, egyenlő ellenőrzéssel, valamint teljes körű és egyenlő részvétel mellett.

3. A Felek különösen arra összpontosítanak, hogy javítsák a nők és adott esetben a lányok hozzáférését minden olyan erőforráshoz, amelyre életük során szükségük van lehetőségeik teljes körű kiaknázásához, valamint emberi jogaik és alapvető szabadságaik teljes körű gyakorlásához, például a minőségi oktatás, az egészségügy, a foglalkoztatási lehetőségek, a gazdasági erőforrásokhoz való hozzáférés és azok ellenőrzése, a politikai döntéshozatal, az irányítási struktúrák és a magánvállalkozások tekintetében, különös hangsúlyt fektetve a kiszolgáltatott helyzetben lévő nőkre. Előmozdítják a nők teljes körű és hatékony részvételét és esélyegyenlőségét a vezetésben a politikai, gazdasági és közéleti döntéshozatal valamennyi szintjén.

4. A Felek vállalják, hogy a köz- és magánszférában megelőzik a szexuális és nemi alapú erőszak és megkülönböztetés minden formáját, beleértve az emberkereskedelmet, a szexuális kizsákmányolást és a bántalmazást, küzdenek ellenük, és büntetőeljárást indítanak ezek tekintetében. Minden szükséges intézkedést megtesznek a mélyen gyökerező nemi előítéletek kezelése, valamint valamennyi olyan káros hagyomány felszámolása érdekében, mint a gyermek-, korai és kényszerházasság, valamint a női nemi szervek megcsonkítása.

11. CIKK

Befogadó és pluralista társadalmak

1. A Felek vállalják, hogy az élet minden területén egyenlő esélyeket biztosítanak a társadalom valamennyi tagja számára. Megelőzik, tiltják és felszámolják a megkülönböztető gyakorlatokat, és hatékony intézkedéseket fogadnak el valamennyi emberi jog teljes körű és egyenlő gyakorlásának biztosítása érdekében.

2. A Felek a demokrácia pilléreiként védik és előmozdítják a véleménynyilvánítás szabadságát, a véleményalkotás szabadságát, a gyülekezés szabadságát, valamint a média függetlenségét és sokszínűségét, megjegyezve, hogy ezek nem pusztán emberi jogok, hanem a demokrácia, a fejlődés és a párbeszéd előfeltételei is.

3. A Felek elősegítik a befogadó és pluralista társadalmak kialakulását, beleértve a többpárti demokráciát is. Előmozdítják a hatékony, átlátható és elszámoltatható nemzeti és helyi közgyűlések és politikai pártok kulcsfontosságú szerepét. Emellett minden szinten előmozdítják valamennyi érdekelt fél és polgár – köztük a nők és fiatalok – aktív és valódi részvételét a reagálóképes, inkluzív, részvételen alapuló és reprezentatív politikai folyamatokban és döntéshozatalban.

4. A Felek megőrzik és kiszélesítik az aktív, szervezett és átlátható civil társadalom számára biztosított teret, elismerve a demokrácia, az emberi jogok, az alapvető szabadságok, a társadalmi igazságosság és a befogadás előmozdításában és nyomon követésében, valamint a jogtulajdonosok és a jogállamiság védelmezésében játszott szerepét, erősítve ezáltal a belső átláthatóságot és elszámoltathatóságot.

5. A Felek – elismerve, hogy az internet platformot kínál a tudás és ötletek megosztására – törekednek arra, hogy teljes mértékben kihasználják a digitális megoldásokban rejlő lehetőségeket az információkhoz való egyenlő és nyilvános hozzáférés minden szinten történő előmozdítása és a részvételen alapuló döntéshozatal elősegítése, valamint a digitális kompetencia megerősítése érdekében a visszaélések kockázatának kezelése, valamint a sokféleséghez való nyílt hozzáállás és a sokféleség iránti tisztelet előmozdítása mellett.

12. CIKK

Jó kormányzás

1. A Felek újólag megerősítik, hogy a jó kormányzás átlátható, felelős, elszámoltatható és részvételen alapuló kormányokon, valamint megfelelő felügyeleti mechanizmusokon alapul. A Felek egyetértenek abban, hogy a jó kormányzás döntő fontosságú valamennyi emberi jog, a demokratikus alapelvek és a jogállamiság tiszteletben tartása szempontjából. Elkötelezik magukat a közszolgáltatásokhoz való, megkülönböztetés nélküli egyetemes hozzáférés mellett. Elkötelezik magukat továbbá az átláthatóság és elszámoltathatóság mellett, amelyek a jó kormányzás és az intézményépítés szerves részét képezik.

2. A Felek elkötelezik magukat az emberi, természeti, gazdasági és pénzügyi erőforrások átlátható és elszámoltatható kezelése mellett az előnyök méltányos megosztása és a fenntartható fejlődés érdekében.

3. A Felek elkötelezik magukat egy olyan környezet kialakítása mellett, amely lehetővé teszi az átláthatóságot és az elszámoltathatóságot a közigazgatásban, beleértve a kormányzati intézmények integritásának és függetlenségének fokozását. A Felek a hatékonyság, átláthatóság és elszámoltathatóság alapelveivel összeegyeztethető, hatékony és eredményes államháztartási irányítási rendszereket dolgoznak ki és alkalmaznak az államháztartás védelme és a közszolgáltatások nyújtásának javítása érdekében, az igazgatási szűk keresztmetszetek felszámolásával és a szabályozási hiányosságok kezelésével.

4. A Felek biztosítják az átláthatóságot és elszámoltathatóságot a közfinanszírozás – beleértve a pénzügyi támogatást – és a közszolgáltatások nyújtása tekintetében. Javítják a bevételek beszedését, és fellépnek az adócsalás és adókikerülés, valamint az illegális pénzügyi mozgások ellen. Megállapodnak abban, hogy együttműködnek a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelemben, és kellő időben partnerségi párbeszédet folytatnak kétoldalú és nemzetközi szinten a pénzmosással és a terrorizmus finanszírozásával kapcsolatos kérdésekről.

5. A Felek minden szinten küzdenek a korrupció minden formája ellen, és olyan hatékony, összehangolt, korrupcióellenes szakpolitikákat dolgoznak ki és hajtanak végre vagy tartanak fenn, amelyek tükrözik a jogállamiság, a közügyek és a köztulajdon megfelelő kezelése, a feddhetetlenség, az átláthatóság és az elszámoltathatóság elveit. Jogalkotási és egyéb intézkedéseket fogadnak el a köztisztviselők közvetlen vagy közvetett hasznára elkövetett vesztegetés és sikkasztás, hűtlen kezelés vagy egyéb forrásfelhasználás megelőzése és büntetőeljárás alá vonása, valamint a korrupció révén szerzett vagyon visszaszerzése és visszaszolgáltatása érdekében.

6. A Felek elismerik a jó adóügyi kormányzás alapelveit, többek között az átláthatósággal és az információcserével kapcsolatos globális előírásokat, a méltányos adóztatás elvét, valamint az adóalap-erózió és nyereségátcsoportosítás (BEPS) elleni küzdelemre irányuló minimális előírásokat, és elkötelezik magukat ezen elvek érvényesítése mellett. Előmozdítják a jó adóügyi kormányzást, javítják a nemzetközi adóügyi együttműködést, és elősegítik az adóbevételek beszedését. Együttműködnek annak érdekében, hogy fokozzák az ezen alapelveknek és előírásoknak való megfeleléshez szükséges kapacitást, és kiaknázzák a prosperáló, szabályokon alapuló pénzügyi szektorban rejlő előnyöket. Megállapodnak abban, hogy kellő időben kétoldalú és nemzetközi szintű partnerségi párbeszédet folytatnak adóügyi kérdésekben.

7. A Felek megállapodnak abban, hogy a hazai és nemzetközi szakpolitikáik a jó kormányzáson alapulnak, amely e megállapodás alapvető elemét képezi. Abban is megállapodnak, hogy a korrupció súlyos esetei, beleértve az ilyen korrupcióhoz vezető vesztegetést, sértik ezt az elemet.

13. CIKK

Közigazgatás

A Felek, elismerve a megfelelő forrásokkal rendelkező, hatékony és eredményes, szilárd emberierőforrás-bázissal rendelkező közszolgálati rendszerek és folyamatok fontosságát, kötelezettséget vállalnak arra, hogy előmozdítják az ezen a téren folytatott együttműködést. Megállapodnak abban is, hogy együttműködnek közigazgatásuk korszerűsítése, valamint az elszámoltatható, hatékony, átlátható és professzionális közszolgálat kialakítása érdekében. E tekintetben az erőfeszítéseknek többek között a szervezeti hatékonyság javítására, a szolgáltatásnyújtás terén az intézmények hatékonyságának növelésére, az e-kormányzás és a digitális szolgáltatások bevezetésének felgyorsítására, az állami nyilvántartások digitalizálására, valamint a decentralizációs folyamatok megerősítésére kell irányulniuk a Felek gazdaság- és társadalomfejlesztési stratégiáival összhangban.

14. CIKK

Statisztikák

1. A Felek – elismerve, hogy a statisztikák kulcsfontosságúak a fenntartható fejlődés megvalósításához – fejlesztik és megerősítik statisztikai rendszereiket – beleértve a statisztikák gyűjtését, feldolgozását, minőség-ellenőrzését és terjesztését –, hogy hozzájáruljanak ahhoz a hosszú távú célkitűzés eléréséhez, hogy minőségi, nemzetközileg összehasonlítható, hozzáférhető, időszerű és megbízható, lebontott adatok álljanak rendelkezésre, mivel ezek kulcsfontosságúak a Felek társadalom- és gazdaságfejlesztési prioritásait támogató döntéshozatal, valamint az előrehaladás támogatása és nyomon követése szempontjából.

2. A Felek elkötelezik magukat a statisztikai tájékozottság növelése és az adatok döntéshozatali célú felhasználásának előmozdítása iránt a kormányzati és nem kormányzati felhasználókkal való kapcsolattartás, valamint az új technológiák és adatforrások használata révén. Együttműködnek az adatgyűjtési és adatvédelmi technológia használatában, és előmozdítják az összehasonlítható statisztikák nemzeti és regionális szintű terjesztését.

3. A Felek biztosítják statisztikai hivatalaik szakmai függetlenségét.

15. CIKK

Személyes adatok

1. A Felek elismerik, hogy közös érdekük megvédeni minden egyén magánélethez való jogát a személyes adatok kezelése tekintetében, valamint elismerik az erős adatvédelmi rendszerek fenntartásának és hatékony érvényesítésének a fontosságát. Biztosítják többek között, hogy a személyes adatokat tisztességesen és átlátható módon kezeljék, és azokat kifejezett, meghatározott és törvényes célból gyűjtsék, és ne kezeljék őket ezekkel a célokkal összeférhetetlen módon.

E cikk alkalmazásában az „adatkezelés” a személyes adatokon vagy adatállományokon automatizált vagy nem automatizált módon végzett bármely művelet vagy műveletek összessége, így például a gyűjtés, rögzítés, rendszerezés, tagolás, tárolás, átalakítás vagy megváltoztatás, lekérdezés, betekintés, felhasználás, közlés továbbítás, terjesztés vagy egyéb módon történő hozzáférhetővé tétel útján, összehangolás vagy összekapcsolás, korlátozás, törlés, illetve megsemmisítés.

2. A Felek biztosítják minden egyén személyes adatainak magas szintű védelmét a meglévő többoldalú előírásokkal, illetve nemzetközi jogi eszközökkel és gyakorlatokkal összhangban. E célból megfelelő jogi és szabályozási rendszereket és szakpolitikákat, valamint a végrehajtásukhoz szükséges megfelelő igazgatási kapacitást hoznak létre, beleértve a független felügyeleti hatóságokat.

II. CÍM

BÉKE ÉS BIZTONSÁG

16. CIKK

A Felek elismerik, hogy a béke, a stabilitás és a biztonság – beleértve a humánbiztonságot és a rezilienciát – döntő fontosságú a fenntartható fejlődés és a jólét szempontjából. Béke és biztonság nélkül nincs fenntartható fejlődés, és inkluzív fejlődés nélkül nem létezhet fenntartható béke és biztonság. A Felek átfogó és integrált megközelítést alkalmaznak a konfliktusokkal és válságokkal kapcsolatban, beleértve az instabil helyzeteket, küzdenek a tömegpusztító fegyverek elterjedése ellen, és fellépnek a nemzetközi közösséget érintő valamennyi súlyos bűncselekmény ellen. A Felek foglalkoznak az új vagy növekvő biztonsági fenyegetésekkel, beleértve a terrorizmust és annak finanszírozását, az erőszakos szélsőségességet, a szervezett bűnözést, a tömegpusztító fegyverek elterjedését, a kalózkodást, az ember-, kábítószer- és fegyverkereskedelmet, valamint az egyéb tiltott áruk kereskedelmét, a kiberbűnözést, továbbá a kiberbiztonságot fenyegető veszélyeket.

17. CIKK

Konfliktusok és válságok

1. A Felek integrált megközelítést alkalmaznak a konfliktusokkal és válságokkal kapcsolatban, beleértve a megelőzést, közvetítést, rendezést és megbékélést, valamint a válságkezelést, békefenntartást és a béke támogatását. Az igazságot, az igazságosságot, a kártérítést és a meg nem ismétlődés garanciáit előmozdító, tartalomspecifikus intézkedések révén támogatják az átmeneti igazságszolgáltatást. Hozzájárulnak az intézményfejlesztéshez, az államépítéshez és a humánbiztonsághoz, különös figyelmet fordítva az instabil helyzetekre.

2. A Felek együttműködnek a konfliktusok és az instabilitás kiváltó okainak átfogó megelőzésében és kezelésében. Különös figyelmet fordítanak a természeti erőforrásokkal, különösen a nyersanyagokkal való hatékony gazdálkodásra annak érdekében, hogy fenntartható módon szolgálják a társadalom egészét, és biztosítsák, hogy az illegális kitermelés és kereskedelem ne járuljon hozzá a konfliktusok keletkezéséhez és fenntartásához.

3. A Felek elismerik a kölcsönös tiszteleten alapuló párbeszéd és konzultáció fontosságát a konfliktusmegoldás eszközeként, bevonva a helyi hatóságokat és közösségeket, valamint a civil társadalmi szervezeteket. Ebben az összefüggésben a Felek a kontinentális és regionális szervezetekkel szoros együttműködésben járnak el.

4. A Felek összehangolt módon minden megfelelő intézkedést megtesznek az erőszak fokozódásának megelőzése, területi elterjedésének korlátozása és a viták békés rendezésének megkönnyítése érdekében. Különös figyelmet fordítanak annak biztosítására, hogy a pénzügyi források felhasználására ezen megállapodás alapelveivel és célkitűzéseivel összhangban kerüljön sor, és megelőzzék a pénzeszközök háborús célokra való elterelését. A Felek emellett intézkedéseket hoznak a zsoldostevékenységek megelőzésére, a gyermekkatonák problémájának kezelésére és vállalják, hogy felelősségteljes módon korlátozzák a katonai kiadásokat.

5. A Felek a konfliktusokat követő helyzetekben minden megfelelő intézkedést megtesznek, hogy az átmenet során stabilizálják a helyzetet, és ezzel elősegítsék az erőszakmentes, stabil és demokratikus állapotokhoz való visszatérést. Ez magában foglalhatja a lefegyverzés és leszerelés támogatását, valamint a volt harcosok visszatérését és fenntartható visszailleszkedését a társadalomba. A Felek gondoskodnak a vészhelyzeti intézkedések, a rehabilitáció és a hosszú távú fejlődési célok elengedhetetlen összekapcsolásáról.

6. A Felek előmozdítják valamennyi polgár, köztük a nők és fiatalok hatékony részvételét a békeépítésben, a konfliktusmegelőzésben, a közvetítésben, a vitarendezésben és a humanitárius segítségnyújtásban, valamint a válságkezelésben, a békefenntartásban és a béke támogatásában. A Felek fontosnak tartják a konfliktusok során nemi alapú erőszak áldozatává vált nők és lányok helyzetének, valamint a kiszolgáltatott helyzetben lévő és fogyatékossággal élő személyekkel szembeni bűnözés és erőszak sajátos problémájának kezelését.

18. CIKK

A tömegpusztító fegyverek elterjedése elleni küzdelem

1. A Felek elismerik, hogy a nemzetközi stabilitást és biztonságot fenyegető legsúlyosabb problémák közé tartozik a tömegpusztító fegyverek és hordozóeszközeik elterjedése az állami és nem állami szereplők körében egyaránt. A Felek ezért megállapodnak abban, hogy a leszerelésről és a tömegpusztító fegyverek elterjedésének megakadályozásáról szóló nemzetközi szerződések és megállapodások alapján fennálló kötelezettségeik, valamint az egyéb vonatkozó nemzetközi kötelezettségeik maradéktalan teljesítése és hazai végrehajtása révén együttműködnek a tömegpusztító fegyverek és hordozóeszközeik elterjedése elleni küzdelemben és hozzájárulnak ahhoz. A Felek megállapodnak abban, hogy ez a rendelkezés a megállapodás lényeges eleme.

2. A Felek megállapodnak továbbá abban, hogy együttműködnek a tömegpusztító fegyverek és hordozóeszközeik elterjedése elleni küzdelemben, és ehhez egyrészt lépéseket tesznek minden vonatkozó nemzetközi okmány aláírására, megerősítésére vagy az ahhoz történő csatlakozásra, az esettől függően, illetve ezek teljes körű végrehajtására és az ezeknek való teljes megfelelésre, másrészt, létrehoznak és fenntartanak egy olyan hatékony exportellenőrzési rendszert, amely ellenőrzi a tömegpusztító fegyverekkel kapcsolatos áruk kivitelét és tranzitforgalmát, beleértve a kettős felhasználású technológiák tömegpusztító fegyverek céljára történő felhasználásának ellenőrzését, valamint hatékony szankciókat tartalmaz az exportellenőrzések megszegésének esetére, harmadrészt pedig együttműködnek a multilaterális fórumokon és az exportellenőrzési rendszerekben.

3. A Felek megállapodnak abban, hogy rendszeres partnerségi párbeszédet folytatnak, amely kiegészíti és megszilárdítja a tömegpusztító fegyverek és hordozóeszközeik elterjedésének megakadályozására irányuló együttműködésüket.

4. A Felek, figyelembe véve, hogy a vegyi, biológiai, radiológiai és nukleáris kockázatok rendkívül romboló hatást gyakorolhatnak a társadalmakra, és elismerve, hogy ezek bűncselekményekhez kapcsolódhatnak, ideértve a tiltott proliferációt és kereskedelmet, a terrorizmust, a baleseteket vagy a természeti veszélyeket, például a világjárványokat, együttműködnek az ilyen kockázatok csökkentésére irányuló intézményi kapacitás megerősítése érdekében.

19. CIKK

A nemzetközi közösséget érintő súlyos bűncselekmények

1. A Felek megállapodnak abban, hogy együttesen lépnek fel a népirtás, az emberiesség elleni bűncselekmények és a háborús bűncselekmények megelőzése érdekében a megfelelő két- és többoldalú keretek között, a védelmi felelősség elvével összhangban.

2. A Felek – újólag megerősítve, hogy a nemzetközi közösség egészét érintő legsúlyosabb bűncselekmények nem maradhatnak büntetlenül – adott esetben nemzeti, regionális és nemzetközi szinten hozott intézkedésekkel biztosítják a tisztességes és hatékony nyomozást és büntetőeljárást.

3. A Felek úgy vélik, hogy a Nemzetközi Büntetőbíróság létrehozása és hatékony működése jelentős előrelépés a nemzetközi béke és igazságszolgáltatás szempontjából. Újólag megerősítik elkötelezettségüket a nemzeti, regionális és nemzetközi büntető igazságszolgáltatási mechanizmusokkal – többek között a Nemzetközi Büntetőbírósággal – való teljes körű együttműködés iránt, összhangban a kiegészítő jelleg elvével. A Feleket arra ösztönzik, hogy erősítsék meg és hajtsák végre a Nemzetközi Büntetőbíróság Római Statútumát és a kapcsolódó jogi aktusokat, valamint javítsák tovább a Nemzetközi Büntetőbíróság hatékonyságát. Erőfeszítéseket kell tenni a büntető igazságszolgáltatási mechanizmusok minden szinten való megerősítésére.

20. CIKK

Terrorizmus és erőszakos szélsőségesség

1. A Felek – megismételve, hogy határozottan elítélik az összes terrorcselekményt, erőszakos szélsőségességet és radikalizálódást – vállalják, hogy az Egyesült Nemzetek Alapokmányával, a nemzetközi joggal, valamint a vonatkozó egyezményekkel és jogi aktusokkal összhangban nemzetközi együttműködés keretében küzdenek e cselekmények ellen. Elismerve, hogy a terrorizmus valamennyi formája és megnyilvánulása elleni küzdelem közös prioritás, a Felek minden szinten együttműködnek a terrorizmus, az erőszakos szélsőségesség és a radikalizálódás megelőzése és leküzdése érdekében. A Felek, elismerve az erőszakos szélsőségesség valamennyi formájához – ideértve a vallási intoleranciát, a gyűlöletbeszédet, az idegengyűlöletet, a rasszizmust és az intolerancia egyéb formáit – hozzájáruló összes tényező kezelésének fontosságát, kötelezettséget vállalnak az erőszakos szélsőségesség elleni fellépésre, valamint a vallási tolerancia és a vallások közötti párbeszéd előmozdítására.

2. A Felek egyetértenek annak alapvető fontosságában, hogy a terrorizmus elleni küzdelmet a jogállamiság teljes körű tiszteletben tartásával és a nemzetközi joggal – beleértve az emberi jogok nemzetközi jogát, a nemzetközi menekültjogot és a nemzetközi humanitárius jogot –, az Egyesült Nemzetek Alapokmányának alapelveivel, az Egyesült Nemzetek Biztonsági Tanácsának vonatkozó határozataival és nyilatkozataival, valamint a terrorizmus elleni küzdelemmel kapcsolatos vonatkozó nemzetközi jogi aktusokkal teljes összhangban folytassák.

3. A Felek együttműködnek a kritikus infrastruktúra védelmében, a határokat érintő, terrorizmussal kapcsolatos kihívások kezelésében, valamint a polgári légi közlekedés védelmének megerősítésében.

21. CIKK

Szervezett bűnözés

1. A Felek – elismerve a szervezett bűnözés negatív politikai, gazdasági, kulturális és társadalmi következményeit — megerősítik az ilyen tevékenységek hatékonyabb megelőzésére és leküzdésére irányuló együttműködést. Integrált megközelítés keretében együttműködnek a kiváltó okok kezelése és a bűnözés alternatíváinak biztosítása érdekében. E tekintetben foglalkoznak a szervezett bűnözés, az emberkereskedelem, a migránscsempészés, a fegyverek, veszélyes anyagok, kábítószerek és prekurzoraik, vadon élő állatok és növények, faanyagok és kulturális javak jogellenes kereskedelme és az egyéb jogellenes gazdasági és pénzügyi tevékenységek közötti kapcsolatokkal.

2. A Felek kötelezettséget vállalnak arra, hogy fokozzák az emberkereskedelem megelőzésére, leküzdésére és felszámolására irányuló erőfeszítéseiket, valamint támogatják a megfelelő jogszabályi és intézményi keretek és stratégiák kidolgozását és végrehajtását, különös figyelmet fordítva a kiszolgáltatott helyzetben lévő személyekre – ideértve a nőket, a gyermekeket és a kísérő nélküli kiskorúakat – és sajátos szükségleteikre. A Felek továbbra is fenntartják a nemzetközi szervezett bűnözés elleni ENSZ-egyezmény és az emberkereskedelem megelőzéséről, visszaszorításáról és büntetéséről szóló jegyzőkönyv előírásait.

3. A Felek fokozzák az ellopott javak visszaszerzésére és visszaszolgáltatására, valamint a szervezett bűnözés valamennyi formája elleni küzdelemre irányuló erőfeszítéseiket. E tekintetben megerősítik a hazai források mozgósítására esetlegesen romboló hatással lévő pénzmosás és jogellenes pénzügyi mozgások – beleértve az adócsalást és a közbeszerzési csalást –, valamint az aktív és passzív korrupció elleni küzdelem jogi és igazgatási kereteit a magán- és a közszférában egyaránt.

4. A Felek előmozdítják a polgárok biztonságát, különös tekintettel az intézmények és a jogállamiság megerősítésére, illetve az emberi jogok védelmére, valamint ösztönzik az igazságügyi és biztonsági ágazat reformját. Olyan multidiszciplináris programokat mozdítanak elő, amelyek célja a veszélyeztetett csoportok megszólítása és az erőszak – többek között a fegyverrel elkövetett erőszak – áldozatainak támogatása, valamint a közvetítés és más, közösségi alapú megelőzési és megbékélési megoldások kidolgozása.

22. CIKK

Tengeri védelem

1. A Felek megállapodnak a tengeri védelem megerősítésében, különösen a tengeren elkövetett bűncselekmények és a jogellenes kereskedelem különböző formáinak kezelése, a kalózkodás és a tengeren elkövetett fegyveres rablások elleni küzdelem, a kritikus tengeri infrastruktúrák védelme, valamint a hajózás szabadságának és a jogállamiság tengereken való érvényesítésének az előmozdítása terén, az Egyesült Nemzetek Tengerjogi Egyezményével összhangban.

2. A Felek megállapodnak abban, hogy fokozzák a tengeri bűnüldözés terén tett erőfeszítéseiket a tengeren elkövetett bűncselekmények által leginkább érintett országokban jelentkező tengeri fenyegetések kezelése érdekében. Megállapodnak abban, hogy a tengeren elkövetett bűncselekmények elleni küzdelem eszközeként megerősítik a nyomozási eljárásokat és a büntetőeljárást. Megállapodnak továbbá abban, hogy előmozdítják a kalózkodással kapcsolatos büntetőeljárási modellek nemzeti joghatóságon belüli végrehajtását, amely regionális büntető igazságszolgáltatási válaszintézkedésként és visszatartó mechanizmusként szolgál a tengeren elkövetett bűncselekményekkel – például a kalózkodással, fegyveres rablással, tenger- és vízszennyezéssel, migránscsempészéssel, kábítószer- és fegyverkereskedelemmel, valamint a nukleáris hulladék szállításával – szemben. A Felek megállapodnak abban, hogy előmozdítják a regionális kezdeményezéseket a tengeri védelem, a kalózkodás elleni küzdelem és a tengerszennyezés elleni védelem terén.

23. CIKK

Kézi- és könnyűfegyverek és más hagyományos fegyverek

1. A Felek elismerik, hogy a tiltott kézi- és könnyűfegyverek elterjedése súlyos fenyegetést jelent a nemzetközi békére és biztonságra.

2. A Felek megállapodnak abban, hogy megerősítik a kézi- és könnyűfegyverek, más hagyományos fegyverek és az azokhoz szükséges lőszerek – többek között a nem megfelelően biztosított és nem megfelelően kezelt készletek következményeként megvalósuló – tiltott kereskedelme, túlzott felhalmozása és ellenőrizetlen elterjedése elleni küzdelmet a kézi- és könnyűfegyverek tiltott kereskedelme minden formájának megelőzéséről, leküzdéséről és megszüntetéséről szóló ENSZ cselekvési programmal összhangban. A Felek megállapodnak abban, hogy előmozdítják a fegyverkereskedő hálózatok hírszerzésen alapuló nyomon követését, hogy hatékonyabban csökkentsék azt a kockázatot, amelyet az állami készletek nagymértékű feketepiacra kerülés jelent a regionális stabilitásra. A tiltott tűzfegyverekkel és a kapcsolódó büntető igazságszolgáltatással kapcsolatos adatok gyűjtése, lefoglalása, nyomon követése és elemzése, a tiltott kereskedelmi forgalom jobb ismerete és nyomon követése, valamint az információcsere és a nemzetközi együttműködés támogatása érdekében a Felek törekednek az illetékes bűnüldözési egységek és kapcsolattartó pontok nemzeti kapacitásainak javítására.

3. A Felek elismerik annak fontosságát, hogy a meglévő nemzetközi normákkal – többek között a Fegyverkereskedelmi Szerződéssel és a vonatkozó ENSZ-határozatokkal – összhangban ellenőrzéseket vezessenek be a hagyományos fegyverek nemzetközi kereskedelmére vonatkozóan, beleértve azok behozatalát és kivitelét. Arra törekednek, hogy az ilyen ellenőrzésekre felelősségteljes módon kerüljön sor, és az ilyen ellenőrzések hozzájáruljanak a nemzetközi és regionális békéhez, biztonsághoz és stabilitáshoz, az emberi szenvedés enyhítéséhez, valamint a hagyományos fegyverek illetéktelen kezekbe jutásának megakadályozásához. A Felek elismerik továbbá, hogy a fegyveres erőszak csökkentése érdekében fontos a tűzfegyverek jogszerű megszerzésének és tartásának hazai szabályozása és ellenőrzése.

4. A Felek együttműködnek az aknák és a háborúból visszamaradt robbanószerkezetek – köztük a rögtönzött robbanószerkezetek – eltávolítása érdekében.

24. CIKK

Tiltott kábítószerek

1. A Felek törekednek egy olyan átfogó, kiegyensúlyozott, integrált és bizonyítékokon alapuló megközelítés biztosítására, amelynek célja a kábítószerek és az új pszichoaktív anyagok tiltott kereskedelmének megelőzése és kezelése, illetve a kábítószerek iránti kereslet csökkentésének előmozdítása. Ezért foglalkoznak az egyéneket, a közösségeket és a társadalmat érintő kockázati tényezőkkel – ide tartozhat a szolgáltatások hiánya, az infrastrukturális szükséglet, a kábítószerrel kapcsolatos erőszak, a kirekesztés, a marginalizálódás és a társadalmi széttagozódás – a békés és befogadó társadalmak előmozdításához való hozzájárulás érdekében.

2. A Felek egyetértenek abban, hogy a kábítószerekkel kapcsolatos szakpolitikák és fellépések – többek között a civil társadalom, a tudományos közösség és a tudományos élet bevonásával – a tiltott kábítószerek megelőzésére és hatékony kezelésére, valamint a tiltott kábítószerek kínálatának, kereskedelmének és keresletének mérhető csökkentésére szolgáló struktúrák megerősítésére irányulnak.

3. A Felek törekednek a kábítószer-használat által az egyénekre és a társadalom egészére gyakorolt káros hatások csökkentésére, valamint a jegyzékben szereplő és nem szereplő prekurzorok, köztük az úgynevezett dizájner prekurzorok eltérítésének és tiltott kereskedelmének hatékony csökkentésére.

4. A Felek szorosan együttműködnek egymással és az érintett nemzetközi szervezetekkel a tiltott kábítószer-kereskedelem elleni összehangolt erőfeszítések és fellépések fenntartása érdekében.

25. CIKK

Kiberbiztonság és kiberbűnözés

1. A Felek elismerik a felelős állami magatartásra vonatkozó normákon, szabályokon és alapelveken, illetve a meglévő nemzetközi jog alkalmazásán alapuló nyitott, biztonságos, stabil, hozzáférhető és békés információs és kommunikációs technológiai (IKT) környezet fontosságát. E célból a Felek kötelezettséget vállalnak arra, hogy megerősítik az együttműködést a kiberbiztonság előmozdítása, a csúcstechnológiával elkövetett kiber- és elektronikus bűnözés, valamint a közösségi médiával való visszaélés megelőzése és leküzdése, továbbá a hálózati biztonság javítása érdekében az olyan bevált gyakorlatok cseréjével, amelyek növelik a kiberrezilienciát, többek között a kritikus infrastruktúrák védelme tekintetében.

2. A Felek elismerik, hogy meg kell előzni és kezelni kell a kiberbűnözést, ideértve a gyermekek online szexuális kizsákmányolását és bántalmazását a kiberbűncselekmények elleni küzdelem terén folytatott együttműködés és a bevált gyakorlatok cseréje révén, a meglévő nemzetközi normák és előírások alapján, beleértve a számítástechnikai bűnözésről szóló budapesti egyezményt és az Afrikai Uniónak a kiberbiztonságról és a személyes adatok védelméről szóló egyezményét.

26. CIKK

Bűnüldözési együttműködés

1. A Felek elősegítik a regionális és nemzetközi bűnüldöző hatóságok, ügynökségek és szolgálatok közötti együttműködést a közös veszélyt jelentő, határokon átnyúló bűnözés és terrorfenyegetések felgöngyölítése és felszámolása érdekében. Az ilyen együttműködés hozzájárul a bűnmegelőzéshez, és magában foglalja többek között a jogi keretekre vonatkozó véleménycserét, valamint a bűnüldöző hatóságok intézményi és operatív kapacitásainak megerősítését célzó igazgatási és technikai segítségnyújtást, illetve a nyomozásokkal kapcsolatos információcserét és intézkedéseket.

2. Elismerve a biztonságos határok fontosságát, a Felek integrált határigazgatási megközelítést alkalmazva törekednek a határokat érintő jelenlegi és jövőbeli kihívások kezelésére. Előmozdítják a határokon átnyúló bűnözés és egyéb kockázatok megelőzését, felderítését és adott esetben visszaszorítását célzó, ágazatokon átívelő jogszerű válaszlépéseket.

III. CÍM

HUMÁN ÉS TÁRSADALMI FEJLŐDÉS

27. CIKK

A Felek újólag megerősítik elkötelezettségüket aziránt, hogy együttműködnek a fenntartható fejlődés, valamint a szegénység valamennyi formájának felszámolása érdekében, kezelik az egyenlőtlenségeket, és előmozdítják a társadalmi kohéziót. Megállapodnak abban is, hogy együttműködnek annak biztosítása érdekében, hogy minden ember rendelkezésére álljanak az ahhoz szükséges eszközök, hogy méltóságteljes és megfelelő életszínvonalat élvezhessen, többek között megfelelő szociális védelmi rendszerek és szociális szolgáltatások révén. Különös figyelmet fordítanak a nőkre, lányokra, fiatalokra, gyermekekre, valamint a leginkább kiszolgáltatott és hátrányos helyzetű személyekre, összhangban azzal az elvvel, hogy senkit sem hagynak hátra, és elsőként a leginkább lemaradottakat próbálják elérni. Megállapodnak abban is, hogy együttműködnek a gyors népességnövekedés jelentette kihívások és lehetőségek kezelésében.

1. FEJEZET

A SZOCIÁLIS SZOLGÁLTATÁSOKHOZ VALÓ HOZZÁFÉRÉS

28. CIKK

Oktatás

1. A Felek minden szinten támogatják az inkluzív, egész életen át tartó tanulást és a méltányos, minőségi oktatást. Annak biztosítására törekednek, hogy valamennyi lány és fiú ingyenes, méltányos és minőségi alap- és középfokú oktatásban, valamint minőségi kisgyermekkori nevelésben, gondozásban és iskola előtti nevelésben részesüljön, kellő figyelmet fordítva a nemek közötti szakadékokra. Azon munkálkodnak, hogy minden nő és férfi számára egyenlő hozzáférést biztosítsanak a megfizethető, minőségi műszaki, szak- és felsőfokú oktatáshoz, beleértve az egyetemeket is. Különös figyelmet fordítanak a természettudományok, a technológia, a műszaki tudományok és a matematika terén eszközölt beruházásokra, valamint a mindenki számára elérhető digitális és művészeti oktatás előmozdítására.

2. A Felek fokozzák erőfeszítéseiket annak biztosítása érdekében, hogy mindenki rendelkezzen a jobb életminőséghez, a társadalomban való teljes körű szerepvállaláshoz, a közösségeinek társadalmi és gazdasági jólétéhez való hozzájáruláshoz, valamint a demokratikus és kulturális életben való aktív és méltányos részvételhez szükséges ismeretekkel, készségekkel és képességekkel.

3. A Felek megfelelő erőforrásokkal támogatják a biztonságos iskolákat és a jól működő oktatási rendszereket az oktatás és képzés tervezése, irányítása és eredményes biztosítása érdekében, többek között online és egyéb nem hagyományos eszközökkel. Együttműködnek a minőségbiztosítási rendszerek létrehozása és megerősítése, valamint a képesítések kölcsönös elismerése terén. Elősegítik a hallgatóknak, az oktatóknak és a tudományos dolgozóknak az afrikai, karibi és csendes-óceáni országok egymás közötti, valamint az Európai Unió viszonylatában történő mobilitását.

29. CIKK

Egészségügy

1. A Felek elismerik, hogy az egészség központi szerepet játszik az emberek életében, és a fenntartható fejlődés kulcsfontosságú mutatója. Újólag megerősítik elkötelezettségüket a mindenki számára elérhető, legmagasabb szintű fizikai és mentális egészség védelme és előmozdítása iránt.

2. A Felek fenntartható egészségügyi finanszírozási mechanizmusokkal és forrásokkal, működőképes infrastruktúrákkal, képzett egészségügyi munkaerővel – a toborzásra és a megtartásra tekintettel is –, valamint a mobil egészségügyi fejlesztést támogató megfelelő technológiákkal, például digitális eszközökkel erősítik a nemzeti egészségügyi rendszereket.

3. A Felek előmozdítják az egyetemes egészségügyi ellátást, az átfogó és minőségi egészségügyi szolgáltatásokhoz való méltányos és egyetemes hozzáférést, valamint a biztonságos, hatékony, minőségi és megfizethető alapvető gyógyszerekhez és oltóanyagokhoz való hozzáférést.

4. A Felek együttműködnek a fertőző betegségek és más, határokon átterjedő súlyos egészségügyi veszélyek, például az antimikrobiális rezisztencia megelőzése és kezelése, valamint a nem fertőző betegségek által jelentett teher jobb megelőzés és ellenőrzés révén megvalósuló csökkentése érdekében. Együttműködnek a globális egészségügyi válságok kezelése és eszkalálódásuk megelőzése érdekében, többek között az életmentő humanitárius segítségnyújtással kapcsolatos gyors információcserére, felkészültségre és korai fellépésre szolgáló korai előrejelző rendszerek támogatásával, valamint az egészségügyi rendszerek kapacitásának növelését célzó, koherens és több ágazatra kiterjedő tervek kidolgozásával. Támogatják az oltóanyagok, a diagnosztika és a gyógyszerek kutatását-fejlesztését, valamint alkalmazását.

5. A Felek támogatják a szexuális és reproduktív egészségügyi árucikkekhez és egészségügyi szolgáltatásokhoz való egyetemes hozzáférést, beleértve a családtervezést, a tájékoztatást és az oktatást, valamint a reproduktív egészség nemzeti stratégiákba és programokba való integrációját.

30. CIKK

Élelmezésbiztonság és jobb táplálkozás

1. A Felek elismerik, hogy az élelmezésbiztonság és a jobb táplálkozás biztosítása jelentős globális kihívást jelent a szegénység és a növekvő egyenlőtlenség elleni küzdelemben, ezért megállapodnak abban, hogy kezelik ennek strukturális okait, ideértve a konfliktusokat, válságokat, a természeti erőforrások romlását és az éghajlatváltozást.

2. A Felek előmozdítják a reziliens megélhetést, a földhöz, vízhez és egyéb erőforrásokhoz való biztonságos hozzáférést, illetve előmozdítják a mezőgazdasági termelés és termelékenység inkluzív és fenntartható növekedését, valamint a hatékony értékláncokat.

3. A Felek előmozdítják az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodásra és a változtathatóságra irányuló intézkedéseket az élelmiszertermelési értéklánc egészében.

4. A Felek törekednek arra, hogy mindenki számára biztosítsák a megfizethető, biztonságos, elegendő és tápláló élelmiszerekhez való hozzáférést, növeljék a diverzifikált élelmiszertermelési kapacitást, valamint olyan élelmezésbiztonsági és táplálkozási szakpolitikákat és szociális védelmi mechanizmusokat dolgozzanak ki, amelyek fokozzák a legveszélyeztetettebbek rezilienciáját, különösen a visszatérő válságokkal küzdő országokban.

5. A Felek megerősítik az éhezés felszámolására, az alultápláltság valamennyi formájának kezelésére és az éhínség minden körülmények között történő elkerülésére irányuló, összehangolt, gyorsított és ágazatközi erőfeszítéseket.

31. CIKK

Vízellátás, higiéniás létesítmények és lakhatás

1. A Felek előmozdítják a megfelelő és biztonságos ivóvízhez való egyetemes hozzáférést, többek között fenntartható és integrált vízkészlet-gazdálkodás és vízellátás-gazdálkodás, valamint a víz hatékonyabb felhasználása és a víz újrahasznosítása révén.

2. A Felek törekednek arra, hogy mindenki számára biztosítsák a higiéniás szolgáltatásokhoz való megfelelő és méltányos hozzáférést – ideértve a hulladékgazdálkodást és a higiénia előmozdítását is –, különös figyelmet fordítva a nők és lányok, valamint a kiszolgáltatott helyzetben lévők szükségleteire.

3. A Felek elismerik, hogy a megfelelő, biztonságos és megfizethető lakhatás átalakító hatással van a kiszolgáltatott és marginalizált közösségekre, és jelentős hatást gyakorol az emberek egészségére és közösségeik társadalmi-gazdasági fejlődésére. A Felek törekednek arra, hogy szakpolitikák, stratégiák, illetve tervezési és építési szabályzatok kidolgozásával mindenki számára biztosítsák a megfelelő, biztonságos és megfizethető lakhatáshoz való hozzáférést, valamint törekednek a nyomornegyedek fejlesztésére.

4. A Felek előmozdítják a megfizethető, megbízható, fenntartható és modern energiához való hozzáférést mindenki számára, valamint előmozdítják az olyan jól működő energiarendszereket, amelyek támogatják többek között a vízellátást, a higiéniás szolgáltatásokat és a lakásszektort.

2. FEJEZET

EGYENLŐTLENSÉG ÉS TÁRSADALMI KOHÉZIÓ

32. CIKK

Társadalmi kohézió és szociális védelem

1. A Felek törekednek a társadalmi kohézió megerősítésére, és ehhez fokozatosan növelik az egyenlőséget és a társadalmi befogadást, és biztosítják a gazdasági fejlődéssel párhuzamos humán és társadalmi fejlődést, senkit se hagyva hátra. A szolidaritás és megkülönböztetésmentesség elvével összhangban különös figyelmet fordítanak a hátrányos helyzetű, kiszolgáltatott és marginalizált helyzetben lévőkre, köztük az idősekre és árvákra. Különösen az alábbiakat mozdítják elő:

(a) a befogadóbb társadalomra irányuló gazdaságpolitikák, amelyek lehetővé teszik a jövedelmek és a létrehozott érték jobb elosztását;

(b) méltányos és megalapozott költségvetési- és bérpolitikák, amelyek lehetővé teszik a javak jobb újraelosztását, biztosítják a szociális kiadások megfelelő szintjét, és visszaszorítják az informális gazdaságot;

(c) hatékony szociálpolitikák, valamint méltányos hozzáférés a szociális szolgáltatásokhoz, a szociális ellátáshoz és a szociális biztonsághoz, illetve az igazságszolgáltatáshoz; valamint

(d) olyan foglalkoztatáspolitikák, amelyek célja a teljes és termelékeny foglalkoztatás és a tisztességes munka biztosítása mindenki számára, beleértve a fiatalokat és a fogyatékossággal élőket, valamint az egyenlő munkáért való egyenlő díjazás megvalósítása.

2. A Felek előmozdítják a szociális védelmi és szociális biztonsági szakpolitikák és rendszerek kidolgozását és végrehajtását a szegénység felszámolása és a társadalmi kohézió megerősítése érdekében. Elismerik a szociális védelmi szakpolitikák és rendszerek társadalmakban játszott átalakító szerepét, melyek előmozdítják a méltányosságot, támogatják a társadalmi befogadást és a szociális partnerekkel folytatott párbeszédet, valamint megerősítik az inkluzív és méltányos gazdasági növekedést. Elkötelezik magukat amellett, hogy fokozatosan egyetemes, nemzeti tulajdonban lévő szociális védelmi rendszereket építenek ki, beleértve a minimális szociális védelmi minimumok elfogadását.

3. A Felek előmozdítják a fogyatékossággal élő személyek jogait, hogy biztosítsák teljes társadalmi befogadásukat és a munkaerőpiacon való egyenlő részvételüket, sajátos szükségleteiket figyelembe véve. Konkrét intézkedéseket hoznak a fogyatékossággal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezmény aláírása, megerősítése és teljes körű végrehajtása érdekében.

33. CIKK

Tisztességes munka

1. A Felek újólag megerősítik elkötelezettségüket az iránt, hogy teljes és produktív foglalkoztatást és a tisztességes munkát tesznek lehetővé valamennyi nő és férfi számára – beleértve a fiatalokat és a fogyatékossággal élő személyeket. E célból előmozdítják a tisztes munka programját a Nemzetközi Munkaügyi Szervezetnek (ILO) a tisztességes globalizációhoz szükséges társadalmi igazságosságról szóló 2008. évi nyilatkozatában meghatározottak szerint.

2. A Felek újólag megerősítik a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet tagjaként vállalt kötelezettségeiket, továbbá a munka világára vonatkozó alapvető elvekről és jogokról szóló ILO-nyilatkozat és az annak nyomonkövetése szerinti kötelezettségvállalásaikat. Újólag megerősítik elkötelezettségüket a szociális párbeszéd, valamint a nemzetközileg elismert alapvető munkaügyi normák előmozdítása és hatékony alkalmazása iránt az egyesülési szabadságról és a kollektív tárgyaláshoz való jogról, a kényszermunka eltörléséről, a modern rabszolgaság és az emberkereskedelem megszüntetéséről, a gyermekmunka felszámolásáról (elsőbbséget biztosítva a gyermekmunka legrosszabb formái felszámolásának), a munkavállalók minimális életkoráról, az egyenlő díjazásról és a foglalkoztatás tekintetében vett megkülönböztetésmentességről szóló, releváns ILO-egyezményekben és -jegyzőkönyvekben meghatározottak szerint. Tartós és folyamatos erőfeszítéseket tesznek az említett egyezmények és jegyzőkönyvek megerősítésére, illetve az azokhoz való csatlakozásra, amennyiben ezt még nem tették meg.

3. A Felek ösztönzik, hogy minden munkavállaló biztonságos munkakörnyezetben dolgozhasson. Intézkedéseket és szakpolitikákat fogadnak el és hajtanak végre a munkahelyi egészségvédelemre és biztonságra vonatkozóan, mind a formális, mind az informális gazdaságban, és az ILO által meghatározott nemzetközi munkaügyi normákkal összhangban hatékony munkaügyi felügyeleti rendszer létrehozására és fenntartására törekednek.

3. FEJEZET

NÉPESSÉG ÉS FEJLŐDÉS

34. CIKK

Demográfia

1. A Felek elismerik, hogy a demográfiai növekedés és a demográfiai eltolódások jelentős hatást gyakorolhatnak a fejlődési eredményekre és a gazdasági előrehaladásra, és együttműködnek egy olyan integrált megközelítés kialakítása érdekében, amely minimalizálja a demográfiai osztalékkal kapcsolatos kihívásokat, illetve maximalizálja a demográfiai osztalék előnyeit. E célból arra törekednek, hogy a gazdasági és szociális rendszerekben strukturális reformokat és átalakulásokat dolgozzanak ki, támogassanak és tartsanak fenn annak érdekében, hogy tisztességes oktatási, foglalkoztatási és megélhetési lehetőségeket biztosítsanak a felnövekvő fiatal népesség számára.

2. A Felek támogatják az inkluzív szakpolitikai párbeszéd folyamatait, és valamennyi szakpolitikába beépítik a demográfiai tendenciákat és előrejelzéseket annak érdekében, hogy lehetővé tegyék és támogassák a gyermekek és fiatalok teljes körű és aktív részvételét a társadalomban, illetve növeljék az idősek felelősségvállalását, biztosítsák a szükségleteiket, illetve lehetővé tegyék aktív szerepvállalásukat.

3. A Felek hatékony városirányítás és várostervezés révén fokozzák az inkluzív és fenntartható urbanizációt, hogy minimálisra csökkentsék a környezetre gyakorolt káros hatásokat, és kezeljék a városi területek gyors népességnövekedése által okozott egyéb negatív társadalmi és gazdasági következményeket. Arra törekednek, hogy hatékonyan kezeljék a gyors urbanizáció által jelentett kihívásokat, illetve a gyors urbanizáció által teremtett lehetőségeket, többek között a nemzeti várospolitikák, a részvételen alapuló integrált várostervezés, a települési szolgáltatások nyújtása, beleértve a hulladékgazdálkodást, valamint a városfejlesztés és az infrastruktúra finanszírozása révén, hogy reziliens és élhető városokat hozzanak létre.

35. CIKK

Ifjúság

1. A Felek megállapodnak abban, hogy előmozdítják a fiatalok aktív részvételét a társadalomban, beleértve az őket érintő szakpolitikák kidolgozását, végrehajtását és nyomon követését. Ez magában foglalja a következőket:

(a) a tudás, a készségek és a társadalomban való teljes körű részvételhez szükséges képességek – többek között a munkaerőpiac szempontjából releváns készségek – elsajátításának támogatását az oktatás, a szakképzés és a műszaki képzés, valamint a digitális technológiákhoz való hozzáférés révén,

(b) a tisztességes foglalkoztatási lehetőségek megteremtését, többek között a fiatalok vállalkozói készségének támogatásával, valamint

(c) a fiatalok társadalmi szerepvállalásának és a felelős polgári szerepvállalásnak az előmozdítását azáltal, hogy teret nyitnak a fiatalok aktív részvételének a politikai és kulturális életben, illetve a béke megteremtésében és fenntartásában, többek között a radikalizálódás és az erőszakos szélsőségesség elleni küzdelem céljából.

2. A Felek egyetértenek abban, hogy a gyermekek számára biztosított biztonságos és gondoskodó környezet létfontosságú szerepet játszik egy olyan egészséges fiatal népesség létrejöttének elősegítésében, amely képes teljes mértékben kiaknázni a benne rejlő lehetőségeket, beleértve a fizikai, pszichológiai, társadalmi és gazdasági vonatkozásokat. Annak biztosítására törekednek, hogy elismerjék és érvényesítsék a fiúk és lányok jogait és szükségleteit a születéstől és kisgyermekkortól a serdülőkorig, valamint a felnőttkorba való átmenet során. Azon munkálkodnak, hogy javítsák a gyermekek védelmét és az őket érintő döntésekben való részvételüket.

36. CIKK

A nemek közötti egyenlőség, valamint a nők és lányok társadalmi szerepvállalásának növelése

1. A Felek elismerik, hogy a nemek közötti egyenlőség és a nők gazdasági szerepvállalásának növelése elengedhetetlen a méltányos, fenntartható fejlődéshez és az inkluzív növekedéshez. Reformokat hajtanak végre – többek között jogi keretek létrehozásával és megszilárdításával – annak érdekében, hogy a nők egyenlő jogokat kapjanak a gazdasági és pénzügyi források, valamint a földhöz, a természeti erőforrásokhoz, az örökséghez és a tulajdon egyéb formáihoz való hozzáférés, azok birtoklása és ellenőrzése tekintetében. Intézkedéseket hoznak annak érdekében, hogy fokozzák a nők teljes körű és tényleges részvételét a politikai életben.

A Felek a foglalkoztatáshoz és a tisztességes munkafeltételekhez való egyenlő hozzáférésen túl a közszolgáltatások, az infrastruktúra és a szociális védelmi politikák biztosítása, valamint a háztartáson és a családon belüli megosztott felelősség előmozdítása révén elősegítik a nem fizetett gondozás és háztartási munka elismerését.

2. A Felek elkötelezik magukat aziránt, hogy teljeskörűen és hatékonyan végrehajtják a Pekingi Nyilatkozatot és Cselekvési Platformot, a nemzetközi népesedési és fejlesztési konferencia cselekvési programját, illetve az ezek felülvizsgálati konferenciáin született eredményeket, valamint ebben az összefüggésben elkötelezik magukat a szexuális és reprodukciós egészség és jogok iránt.

3. A Felek elismerik, hogy a menstruációs egészség kezelése fontos a nők és lányok egészsége, valamint méltóságuk, mobilitásuk és jóllétük szempontjából, ezért megállapodnak abban, hogy megfelelő és célszerű támogató intézkedéseket mozdítanak elő.

4. FEJEZET

KULTÚRA

37. CIKK

Kultúra és fenntartható fejlődés

1. A Felek újólag megerősítik, hogy a kultúra a fenntartható fejlődés kulcsfontosságú eleme, valamint a társadalmi, gazdasági és környezeti dimenzióinak szerves része. Elkötelezik magukat aziránt, hogy a kulturális perspektívát beépítik a fejlesztési politikáikba és stratégiáikba, figyelembe véve a kulturális sajátosságokat, valamint a helyi és őslakos népek tudását.

2. A Felek a kulturális szereplők fenntartható fejlődéshez való hozzájárulását azáltal erősítik, hogy előmozdítják e szereplők részvételét a fokozott párbeszédben, a szakmai hálózatokban és a több érdekelt felet tömörítő partnerségekben.

38. CIKK

Kulturális sokszínűség és kölcsönös megértés

1. A Felek elismerik, hogy az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatával összhangban minden embernek joga van ahhoz, hogy szabadon részt vegyen a közösség kulturális életében, és kötelezettséget vállalnak a kulturális jogok és a művészi kifejezés szabadságának védelmére és megőrzésére.

2. A Felek megállapodnak abban, hogy előmozdítják a humán és társadalmi fejlődés olyan jövőképét, amely magában foglalja a kultúrák közötti párbeszédet és a kulturális sokszínűségnek az emberiség közös örökségeként való elismerését. Elkötelezik magukat aziránt, hogy – a sokféleség, az egyetemes értékek és az emberi jogok kellő tiszteletben tartásával – fokozzák kultúrájuk kölcsönös megértését és ismeretét, és ehhez előmozdítják a kulturális dimenziót az oktatásban, valamint a kultúrák közötti párbeszéd ösztönzésére irányuló kulturális cseréket és közös kezdeményezéseket.

3. A Felek elismerik a kultúra szerepét a béke és a nemzeti kohézió fenntartásában. Megerősítik, hogy a kultúrák sokféleségének tiszteletben tartása, a tolerancia, a párbeszéd és az együttműködés a kölcsönös bizalom és megértés légkörében kulcsfontosságú a béke és biztonság megteremtéséhez és fenntartásához, a megbékélési folyamatokhoz, valamint a kollektív emlékezet és a közösségek közötti társadalmi kapcsolatok helyreállításához. Megerősítik a kultúra szerepét a rezilienciaépítésben, valamint a válságot követő fenntartható helyreállításban és újjáépítésben, különösen a városfejlesztés terén.

39. CIKK

Kulturális örökség és kreatív ágazatok

1. A Felek előmozdítják a kulturális örökség egységesítő tényezőként való elismerését, amely kulturális örökség különböző identitásokat és örökségeket tükrözhet, ugyanakkor támogatja a közös értékek létrehozását. A nemzetközi normákkal és egyezményekkel összhangban a tárgyi és szellemi kulturális örökség védelmén, megőrzésén és fejlesztésén dolgoznak, mely örökség a társadalmi kohézió, a kreativitás és az innováció hajtóereje.

2. A Felek egyetértenek abban, hogy a kulturális és kreatív ágazatok – beleértve a kortárs művészeteket – központi szerepet játszanak az inkluzív gazdasági növekedésben, a diverzifikációban és a munkahelyteremtésben. E célból támogatják a kulturális vállalkozói készséget, valamint a kulturális és kreatív ágazatok hosszú távú fejlődését.

3. A Felek – a hatályos nemzetközi joggal összhangban – intézkedéseket hoznak a kulturális javak illegális behozatalának, kivitelének és tulajdonjog-átruházásának megelőzése és leküzdése érdekében. Előmozdítják a megőrzést, a kapacitásépítést, valamint a kulturális örökséggel foglalkozó szakemberek, a forrásközösségek és a kulturális intézmények közötti együttműködést, és a kulturális örökséghez való hozzáférés előmozdítása érdekében nemzetközi együttműködést és folyamatos párbeszédet folytatnak.

IV. CÍM

INKLUZÍV, FENNTARTHATÓ GAZDASÁGI NÖVEKEDÉS ÉS FEJLŐDÉS

40. CIKK

1. A Felek elismerik annak fontosságát, hogy kölcsönös érdekükben és kölcsönös előnyükre megerősítsék gazdasági kapcsolataikat annak érdekében, hogy a fenntartható fejlődési célokkal összhangban inkluzív, fenntartható gazdasági növekedés és fejlődés révén strukturális gazdasági átalakulást érjenek el, figyelembe véve saját fejlettségi szintjüket. Olyan integrált stratégiákat követnek, amelyek magukban foglalják a fenntartható fejlődés gazdasági, társadalmi és környezeti dimenzióit. Megfelelő intézkedéseket hoznak annak érdekében, hogy mindenki számára tisztességes munkahelyeket teremtsenek, és támogassák az alacsony kibocsátású, erőforrás-hatékony gazdaságokra való átállást. Támogatják a marginalizált csoportok, a nők és a fiatalok társadalmi és gazdasági szerepvállalásának növelését.

2. A Felek támogatják a magánszektor fejlődését, valamint vonzzák és megtartják a hazai és külföldi beruházásokat, beleértve a diaszpórától származó beruházásokat is. Támogatják a kereskedelmet, és együttműködnek a tudomány, a technológia, az innováció és a kutatás terén azzal a céllal, hogy erős, versenyképes és diverzifikált gazdaságokat hozzanak létre, elmélyítsék a regionális integrációt, és elősegítsék az AKCSÁSZ-tagok gazdaságainak a regionális és globális értékláncokba való integrálását. A beruházások növelése és a fenntartható gazdasági növekedés megerősítése érdekében a makrogazdasági és pénzügyi stabilitás javítására törekednek. Megállapodnak abban, hogy fokozzák a termelési és szabályozási kapacitásokat, megerősítik a vállalkozói szellemet, előmozdítják a feldolgozóipart és az iparosodást – az innovációra és a hozzáadott érték növelésére összpontosítva a termelő és szolgáltató ágazatokban. A Felek együttműködnek a strukturális gazdasági átalakulást elősegítő kapacitások megerősítése és a fenntartható kereskedelem fokozása érdekében.

3. A Felek előmozdítják a köz- és magánszféra közötti párbeszédet olyan kérdésekre összpontosítva, amelyek kedvező hatással vannak a gazdasági átalakulásra és a fenntartható gazdasági növekedésre irányuló erőfeszítéseikre, és együttműködnek valamennyi érdekelt féllel, valamint biztosítják az emberi jogok és az alapvető munkaügyi normák tiszteletben tartását és védelmét.

1. FEJEZET

BERUHÁZÁS

41. CIKK

Társadalmilag felelős befektetések mozgósítása

1. A Felek vállalják, hogy társadalmilag felelős befektetéseket mozgósítanak az inkluzív és fenntartható gazdasági növekedés és fejlődés fokozása érdekében. E célból olyan kedvező befektetési környezetet teremtenek, amely vonzza a hazai és külföldi beruházásokat, beleértve a diaszpórától származó beruházásokat, és fenntartja a szabályozáshoz való jogot az átlátható, kiszámítható és hatékony szabályozási, igazgatási és szakpolitikai keretek révén.

2. A Felek megállapodnak abban, hogy támogatják azokat a szükséges gazdasági és intézményi reformokat és szakpolitikákat, amelyek egy adott ország átfogó fejlesztési stratégiáján alapulnak, és nemzeti, regionális és nemzetközi szinten egyaránt koherensek és szinergikusak, azzal a céllal, hogy kedvező környezetet teremtsenek a fenntartható beruházások számára, és elősegítsék a dinamikus, életképes és versenyképes magánszektor fejlődését.

3. A Felek együttműködnek annak érdekében, hogy megbízható pénzügyi rendszereket hozzanak létre a fenntartható projektekbe történő beruházások mozgósításához. Intézkedéseket hoznak a beruházások támogatására azáltal, hogy technikai segítségnyújtás, vissza nem térítendő támogatások, garanciák és innovatív pénzügyi eszközök révén növelik a finanszírozási eszközökhöz való hozzáférést a kockázatok csökkentése, a befektetői bizalom növelése, valamint a magán- és állami finanszírozási források mozgósítása érdekében. Ennek során figyelembe veszik azt is, hogy kezelni kell a piaci hiányosságokat vagy az optimálistól elmaradó beruházási helyzeteket, biztosítva ugyanakkor az olyan beruházások addicionalitását, amelyekre az említett támogatási intézkedések nélkül nem került volna sor. Különös figyelmet fordítanak a 44. cikk (6) bekezdésében meghatározott kiemelt ágazatokra.

4. A Felek megállapodnak abban, hogy javítják a szabályozási környezetet, valamint a pénzügyi és nem pénzügyi szolgáltatások minőségét, elérhetőségét és hozzáférhetőségét annak érdekében, hogy támogassák a mikro-, kis- és középvállalkozások (mkkv-k) fejlődését a hazai beruházások mozgósításával összefüggésben.

5. A Felek megértik és elismerik az érintett szereplők felelősségteljes befektetéseinek fontosságát a hosszú távon fenntartható gazdasági, társadalmi és környezeti érték elérésének eszközeként. E célkitűzés támogatása érdekében így előmozdítják a vállalati társadalmi felelősségvállalás gyakorlatait és a felelős üzleti magatartást, beleértve a nemzetközileg elismert végrehajtási iránymutatásokat, szabványokat és alkalmazandó eszközöket, amelyek a nemzeti jogszabályok és más alkalmazandó jogszabályok kiegészítéseként iránymutatást nyújtanak a befektetőknek, kormányoknak és egyéb szereplőknek a vállalati társadalmi felelősségvállaláshoz és a felelős üzleti magatartáshoz.

42. CIKK

Beruházáskönnyítés és -védelem

1. A Felek megállapodnak abban, hogy a szabályozási és igazgatási akadályok csökkentését, az átláthatóság fokozását és a káros beruházási verseny elkerülését célzó jogszabályok, rendeletek és szakpolitikák révén megkönnyítik a beruházásokat. Egyetértenek abban, hogy az ilyen intézkedéseket átlátható módon kell kidolgozni, és nyilvánosan hozzáférhetővé kell tenni, hogy ösztönözzék a köz- és magánszféra közötti párbeszédet, és valamennyi érdekelt fél számára lehetőséget biztosítsanak a részvételre.

2. A Felek együttműködnek a digitális eszközök hatékony használatának előmozdítása terén a beruházások megkönnyítése érdekében.

3. A Felek – a saját stratégiájukkal összhangban – egyetértenek abban, hogy fontos jogbiztonságot és megfelelő védelmet biztosítani a már meglévő beruházásoknak, ennek megkülönböztetésmentes módon kell történnie, és hatékony vitamegelőzési és vitarendezési mechanizmusokra is ki kell terjednie. E tekintetben újólag megerősítik annak fontosságát, hogy olyan nemzetközi beruházási megállapodásokat kössenek, amelyek teljes mértékben fenntartják a Felek szuverén jogát a beruházások jogszerű közpolitikai célokból történő szabályozására.

4. A Felek megerősítik az érintett állami és magánintézmények kapacitását a beruházások hatékony előmozdítása és megkönnyítése, valamint a beruházásokkal kapcsolatos viták megelőzése és kezelése érdekében.

2. FEJEZET

GAZDASÁGI NÖVEKEDÉS, DIVERZIFIKÁCIÓ ÉS IPAROSÍTÁS

43. CIKK

Inkluzív és fenntartható növekedés

1. A Felek egyetértenek abban, hogy az inkluzív és fenntartható növekedés szempontjából fontos a gazdasági átalakulás, a magánszektor fejlődése és az ipari fejlődés. Előmozdítják a teljes körű és produktív foglalkoztatást és a tisztességes munkát mindenki számára a fokozott versenyképesség, a diverzifikáció, a digitalizáció, az innováció, a finanszírozási eszközökhöz való fokozott hozzáférés, a feldolgozóiparban és a szolgáltatási ágazatban a hozzáadott érték fokozása, valamint az ágazatok és iparágak közötti kapcsolatok megerősítése révén. Különös figyelmet fordítanak a helyi mikro-, kis- és középvállalkozásokra és az informális gazdasági tevékenységek formalizálására.

2. A Felek ösztönzik az alacsony kibocsátású és erőforrás-hatékony gazdaságra való áttérést. Támogatják a fenntartható fogyasztási és termelési megközelítéseket, a környezetvédelmi szempontból megfelelő hulladék- és vegyianyag-gazdálkodást, valamint a szennyezés valamennyi formáját csökkentő intézkedéseket. A Felek egyetértenek abban, hogy a jól irányított urbanizáció döntő szerepet játszik a fenntartható gazdasági fejlődés előmozdításában. Ezért együttműködnek a gyors urbanizáció által jelentett kihívások, illetve a gyors urbanizáció által teremtett lehetőségek hatékony kezelésében, és támogatják a városfejlesztést és az infrastruktúrát, valamint a vidék és a városok közötti hatékony kapcsolatokat.

3. A Felek megállapodnak abban, hogy együttműködnek a foglalkoztatás és a szociális ügyek területén, különösen a nők, a fiatalok, valamint a legszegényebbek és a legveszélyeztetettebbek gazdasági és társadalmi befogadásának és társadalmi szerepvállalásának támogatása érdekében. Megállapodnak továbbá abban, hogy biztosítják a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet egyezményeiben és jegyzőkönyveiben foglalt munkaügyi és szociális normák tiszteletben tartását, valamint az igazságszolgáltatáshoz való jogot jogszerű eljárás keretében, beleértve a megfelelő és hatékony jogorvoslatokat.

44. CIKK

Gazdasági átalakulás és iparosítás

1. A Felek megerősítik az együttműködést a gazdasági átalakulás, többek között az iparosítás területén. Előmozdítják az áruktól való függésről a diverzifikált gazdaságokra való áttérést, a természeti erőforrások hasznosítását, az értéknövelést, valamint a regionális és globális értékláncokba való integrációt. Egyetértenek abban, hogy a szolgáltatási ágazat fontos szerepet játszik a gazdasági átalakulásban és az iparosításban.

2. A Felek együttműködnek annak érdekében, hogy támogassák a termelési kapacitások fejlesztését, a termelékenység fokozását, a diverzifikációt és a versenyképességet. Törekednek a kínálati oldali korlátok leküzdésére, többek között azáltal, hogy előmozdítják a technológiai innovációt és fejlesztést, valamint annak elterjedését, az üzleti és befektetési környezet javítását, a megerősített szabályozási kapacitásokat, a makrogazdasági stabilitást, valamint a hatékony tőkepiacok és a stabil pénzügyi rendszerek kialakítását a finanszírozási eszközökhöz való hozzáférés javítása érdekében, különösen a magánszektor esetében. E célból megerősítik, hogy a gazdaság digitalizációja fontos szerepet játszik a termelési kapacitások fejlesztésének felgyorsításában. A hangsúlyt azokra az ágazatokra és iparágakra kell helyezni, amelyek magas hozzáadott értéket képviselnek és nagy potenciállal rendelkeznek a tisztességes munkahelyek teremtése szempontjából.

3. A Felek elkötelezik magukat a makrogazdasági és pénzügyi stabilitás javítása mellett azáltal, hogy megalapozott és átlátható költségvetési és monetáris politikát folytatnak a gazdasági és strukturális reformok előmozdítása érdekében, hogy kedvező környezetet teremtsenek a beruházások növeléséhez, illetve előmozdítsák a magánszektor fejlődését. A Felek emellett elismerik a központi bankok függetlenségének fontosságát a szakpolitikai célkitűzéseik meghatározásában és a monetáris politikáik végrehajtásában. Megállapodnak továbbá adott esetben a hatóságaik közötti párbeszéd és információcsere fenntartásában, hogy jobban megértsék a Felek gazdaságának alapjait.

4. A Felek fokozzák a műszaki és szakképzés, valamint a kutatás és innováció terén tett erőfeszítéseiket, és az ilyen intézkedéseket hatékonyabban összekapcsolják a munkaerőpiac lehetőségeivel és készségigényeivel. Együttműködnek egymás tapasztalatainak hasznosítása érdekében, többek között a termelőkapacitások fejlesztésében a készségfejlesztés és a technológiatranszfer előmozdítása révén, elősegítve az AKCSÁSZ-tagok és az EU területén működő cégek közötti kapcsolatokat, különös tekintettel a mikro-, kis- és középvállalkozásokra.

5. A Felek újólag megerősítik az infrastruktúra jelentős szerepét a kínálati oldali korlátok felszámolásában, valamint a versenyképes regionális és szubregionális értékláncok fejlesztésében az áruk, a szolgáltatások és a tőke hatékony mozgásának megkönnyítésével. Együttműködnek a hatékony és fenntartható infrastruktúra kiépítésében, beleértve a légi, szárazföldi és tengeri közlekedést, az energetikai, vízi és digitális összeköttetést, kellően figyelembe véve a legkevésbé fejlett, a tenger nélküli és a szigetgazdaságok eltérő igényeit. Ennek megfelelően együttműködnek a köz- és magánforrások mozgósítása érdekében, többek között az infrastruktúra fejlesztésére irányuló beruházások révén.

6. A Felek – a közös gazdasági növekedés megvalósítása iránti kötelezettségvállalásuk mellett – megállapodnak abban, hogy együttműködnek többek között az alábbi, kiemelt ágazatnak tekintett területeken: mezőgazdaság és agrárágazat, állattenyésztés és bőripar, kék gazdaság, halászat, bányászat és nyersanyag-kitermelő iparágak, kulturális és kreatív iparágak, fenntartható turizmus, fenntartható energia, információs és kommunikációs technológiák, valamint közlekedés. A Felek hangsúlyozzák, hogy ezek az ágazatok jelentős szerepet játszanak a hozzáadott érték növelésében, a tisztességes munkahelyteremtésben, a termelési kapacitások növelésében és a gazdasági átalakulásra irányuló átfogó erőfeszítésekben. Ennek megfelelően együttműködnek, hogy azonosítsák az egyes ágazatok növekedésének hajtóerőit, mozgósítsák a beruházásokat, illetve felszámolják azokat a korlátokat, amelyek akadályozzák a hátramutató és előremutató kapcsolatok kialakítását.

7. A Felek előmozdítják a párbeszédet, ösztönzik a készségek átadását és a technológiatranszfert, törekednek az értékláncok javítására, megerősítik a tapasztalatcserére irányuló együttműködést és a bevált gyakorlatok terjesztését a mezőgazdasági ágazatban. Együttműködnek a fenntartható és minőségi mezőgazdasági termelés növelését célzó mechanizmusok és keretek támogatása érdekében is.

45. CIKK

A magánszektor fejlesztése

1. Elismerve a magánszektor fejlesztésének fontosságát a gazdasági átalakulás és a munkahelyteremtés szempontjából, a Felek törekednek a vállalkozói készségek előmozdítására, valamint a vállalkozások versenyképességének javítására. Különös figyelmet kell fordítani az mkkv-kra, köztük az induló innovatív vállalkozásokra, különösen a jogi, igazgatási és intézményi keretek előmozdításával, a fenntartható ellátási és értékláncokba való sikeres integrációjuk céljából. Figyelmet kell fordítani továbbá az informális ágazatra és az informális gazdasági tevékenységek formálissá tételére, valamint a fenntarthatósággal kapcsolatos célkitűzések üzleti modellekbe való integrálásának ösztönzésére. A Felek megállapodnak továbbá abban, hogy támogatják a vállalkozói készség fejlesztését a nők és fiatalok körében – gazdasági szerepvállalásuk növelésének és az inkluzív fejlődés előmozdításának összefüggésében. Megerősítik, hogy fontos a regionális és nemzeti kapacitások kiépítése a közepes technológiaigényű, illetve a csúcstechnológiát alkalmazó feldolgozóipar versenyképességének javítása érdekében.

2. A Felek előmozdítják a köz- és magánszféra közötti párbeszédet és együttműködést, többek között a magánszektor üzleti fórumain. Megerősítik az együttműködést az olyan tapasztalatok kölcsönös hasznosítása, illetve az olyan bevált gyakorlatok terjesztése érdekében, amelyek előmozdítják a vállalkozói létet, támogatják a vállalkozások közötti párbeszédet és kapcsolatokat, valamint ösztönzik a készségek átadását és a technológiatranszfert.

3. A Felek egyetértenek abban, hogy stratégiákat kell kialakítani a jobb pénzügyi befogadási szakpolitikák és a megfelelő jogszabályok kidolgozása, illetve a finanszírozási eszközökhöz, valamint a pénzügyi és nem pénzügyi szolgáltatásokhoz való hozzáférés javítása érdekében, többek között innovatív finanszírozási mechanizmusokkal, különös figyelmet fordítva a családi gazdálkodóknak, a mezőgazdasági kistermelőknek, az mkkv-knak, valamint a nőknek és a fiatal vállalkozóknak nyújtott megfizethető hitelekre.

4. A Felek elismerik, hogy mind a köz-, mind a magánszféra finanszírozási forrásai kulcsfontosságú szerepet játszanak egyrészt a magánszektor fejlesztésének támogatásában, különösen olyan eszközök és mechanizmusok révén, mint a köz- és magánszféra közötti partnerségek (PPP) és a vegyes finanszírozás, másrészt az érintett ágazatokba történő beruházások ösztönzésében, beleértve az infrastruktúrafejlesztést. Ennek megfelelően együttműködnek annak érdekében, hogy átlátható és kiszámítható kereteket és stratégiákat dolgozzanak ki a PPP-k alkalmazására, beleértve a PPP-megállapodás hatálya alá tartozó projektek megtárgyalásához, végrehajtásához és nyomon követéséhez szükséges intézményi kapacitások megerősítését.

3. FEJEZET

TUDOMÁNY, TECHNOLÓGIA, INNOVÁCIÓ ÉS KUTATÁS

46. CIKK

Tudomány, technológia és innováció

1. A Felek elismerik a tudomány, a technológia és az innováció szerepét a tudás határainak kiterjesztésében, a gazdasági átalakulás, az értékláncok hozzáadása és a vállalkozások közötti kapcsolatok révén a fenntartható fejlődés felé való átmenet felgyorsításában, a tudásfejlesztés és az emberi szerepvállalás – különös tekintettel a nőkre és fiatalokra – előmozdításában, valamint a döntéshozók és a politikai döntéshozók támogatásában a fenntartható fejlődés érdekében.

2. A Felek tudásalapú társadalmak megteremtésére törekednek. Megállapodnak abban, hogy beruháznak a humán tőkébe, előmozdítják a koherens és átfogó szakpolitikai és szabályozási keretek elfogadását, valamint fejlesztik az infrastrukturális összeköttetést és a digitális eszközöket.

3. A Felek a meglévő mechanizmusokra építve megerősítik az együttműködést a kölcsönös előnyök alapján, miközben új utakat tárnak fel a tudomány, a technológia és az innováció finanszírozása terén a szellemitulajdon-jogok megfelelő és hatékony védelme mellett. Az érintett ágazatokban a tudásbeli és technológiai hiányosságok áthidalásának eszközeként teret adnak az őslakosok tudásának, valamint a hagyományos és helyi ismereteknek.

4. A Felek ösztönzik az új technológiák létrehozására, terjesztésére és átadására irányuló beruházásokat, különös tekintettel a környezet védelmét szolgáló tiszta és innovatív technológiákra. Előmozdítják a megújuló energiát, és együttműködnek a termelési és szabályozási kapacitás fejlesztésében.

5. A Felek foglalkoznak a technológiák által a társadalomra gyakorolt lehetséges hatásokkal és a kiberbiztonsággal kapcsolatos kérdésekkel, biztosítják a személyes adatok védelmét, valamint figyelembe veszik a forradalmi technológiák, többek között a mesterséges intelligencia és a robotika hatásait.

6. A Felek elismerik az űrkutatás szerepét a társadalmi és gazdasági előnyök elősegítésében, többek között a környezet, az éghajlatváltozás, az óceánpolitikai irányítás, a közlekedés, az energiaügy, a mezőgazdaság, a bányászat és az erdészet terén. Együttműködnek a polgári űrtevékenységeket illető az olyan közös érdekű kérdésekben, mint például az űrkutatás, a globális navigációs műholdrendszerek alkalmazásai és szolgáltatásai, a műholdas pontosító rendszerek fejlesztése, a Föld-megfigyelési alkalmazások és szolgáltatások használata, valamint a Föld-tudomány.

47. CIKK

Kutatás-fejlesztés

1. A Felek egyetértenek abban, hogy a kutatás-fejlesztés döntő fontosságú a gazdasági jólét és a tisztességes munkalehetőségek megteremtése szempontjából, és kulcsszerepet játszhat e megállapodás célkitűzéseinek elérésében.

2. A Felek ösztönzik az új ismeretek létrehozását és terjesztését, figyelembe véve a környezetre és társadalomra gyakorolt lehetséges hatásukat, beleértve a káros hatásokat. Támogatják a készségfejlesztést, hogy lépést tartsanak a technológiai fejlődéssel és az innovációval, valamint támogatják a kutatók mobilitását és képzését. Előmozdítják az ipar, a tudományos élet és a közszféra közötti partnerségeket, valamint a magánszektor olyan tevékenységeit, amelyek célja az ismeretek összegyűjtése és az ötletek tesztelése valódi kereskedelmi potenciállal rendelkező új termékek létrehozása céljából, különös figyelmet fordítva a nőkre és fiatalokra mint innovátorokra.

3. A Felek támogatják a kutatási-fejlesztési beruházásokat, különösen az értékláncok magas hozzáadott értéket képviselő szegmenseiben, és törekednek a társadalmi kihívások kezelésére, különösen a környezet, az éghajlatváltozás, az energia, az élelmiszer-biztonság, az élelmezésbiztonság és az egészségügy terén.

48. CIKK

IKT és a digitális gazdaság

1. A Felek együttműködnek a digitális szakadék csökkentése érdekében, és ehhez előmozdítják a digitális társadalom fejlesztésére irányuló együttműködést, amely a helyi körülményekhez igazított digitális technológiákhoz, többek között információs és kommunikációs technológiákhoz (IKT) való hozzáférés révén a polgárok és vállalkozások javát szolgálja. A Felek támogatják azokat az intézkedéseket, amelyek lehetővé teszik az IKT-hoz való könnyű hozzáférést, többek között a megfizethető és megújuló energiaforrások használata, valamint az alacsony költségű, vezeték nélküli hálózatok fejlesztése és átcsoportosítása révén. Törekednek arra továbbá, hogy fokozzák a kommunikációs rendszerek kiegészítő jellegét, illetve megteremtsék az ilyen rendszerek nagyobb fokú harmonizálását, valamint hozzáigazítsák őket az új technológiákhoz.

2. A Felek egyetértenek abban, hogy a digitális gazdaság központi szerepet játszik a változás felerősítésében és felgyorsításában, és jelentős gazdasági diverzifikációt eredményezhet, munkahelyeket teremthet, illetve ugrásszerű növekedést tehet lehetővé. Megállapodnak abban, hogy előmozdítják a digitalizációt a tranzakciós költségek és az információs aszimmetriák csökkentése érdekében, melynek átfogó célja a termelékenység és a fenntarthatóság javítása.

3. A Felek ösztönzik és támogatják a digitális vállalkozást, különösen a nők és fiatalok körében, valamint az mkkv-k digitális átalakulását. Ösztönzik az e-kereskedelem fejlesztését az ellátási láncok átalakítása és a piacok bővítése érdekében, továbbá előmozdítják az elektronikus bankolás kiterjesztését – többek között a kivándorlók általi hazautalások költségeinek csökkentése érdekében –, valamint az e-kormányzási megoldások bevezetését.

4. A Felek együttműködnek a magánélet védelmére és az adatvédelemre vonatkozó szakpolitikák kidolgozásában és kezelésében, előmozdítják az adatáramlást megkönnyítő intézkedéseket, továbbá támogatják a digitális termékek előállítását, értékesítését és szállítását, valamint a digitális szolgáltatások nyújtását előmozdító szabályozási keretet.

4. FEJEZET

KERESKEDELMI EGYÜTTMŰKÖDÉS

49. CIKK

Kereskedelem és fenntartható fejlődés

1. A Felek elismerik, hogy a társadalmi és gazdasági fejlődés és a környezetvédelem kölcsönösen függenek egymástól, és kölcsönösen erősítik egymást. Újólag megerősítik elkötelezettségüket – kellő tekintettel fejlettségi szintjükre – a fenntartható fejlődésnek – amely a gazdasági fejlődésből, társadalmi fejlődésből és környezetvédelemből áll – a kereskedelmi kapcsolataik minden vonatkozásába történő fokozott integrációja iránt, a fenntartható növekedés előmozdítása érdekében. E célból a Felek a kereskedelmi kapcsolataikban előmozdítják a magas szintű környezetvédelmet, a szociális és munkaügyi védelmet, különös tekintettel e II. rész V. címének 54. cikkében és 1–3. fejezetében, valamint III. címének 2. fejezetében meghatározott kötelezettségvállalásokra, a 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlődési menetrend keretében elfogadott fenntartható fejlődési célok célkitűzéseinek elérése érdekében. A Felek egyetértenek továbbá abban, hogy a környezetvédelmi és szociális intézkedéseket nem szabad protekcionista célokra használni.

2. A Felek egyetértenek abban, hogy nem helyénvaló a kereskedelmet és beruházást a hazai környezetvédelmi, illetve munkajogi jogszabályok által biztosított védelmi szint csökkentésével vagy az ennek csökkentésére vonatkozó ajánlatokkal ösztönözni.

3. A Felek elismerik a fenntartható fejlődésre vonatkozó szakpolitikai célkitűzések és prioritások meghatározásához, valamint a saját hazai védelmi szintjük meghatározásához való jogukat a szociális, munkaügyi és környezetvédelmi területeken, beleértve az éghajlatváltozást, amennyiben ezt megfelelőnek tartják, feltéve, hogy az elfogadott jogszabályok és szakpolitikák nem ellentétesek a nemzetközileg elismert védelmi normák és a vonatkozó megállapodások szerinti kötelezettségvállalásaikkal.

4. A Felek ösztönzik a természeti erőforrások fenntartható kezelése, megőrzése és hatékony felhasználása révén nyert termékek kereskedelmét. A Felek együttműködnek továbbá az éghajlatváltozás mérséklése szempontjából különösen fontos áruk és szolgáltatások kereskedelmének és az azokba történő beruházásoknak az előmozdítása érdekében, beleértve az alacsony szén-dioxid-kibocsátású, gyártott és újragyártott termékeket, a megújuló energiát, valamint az energiahatékony termékeket és szolgáltatásokat, nemzetközi kötelezettségvállalásaikkal összhangban.

5. A Felek együttműködnek a kereskedelmi, munkaügyi és környezetvédelmi szakpolitikák közötti koherencia és kölcsönös támogatás előmozdítása érdekében, és megerősítik a fenntartható fejlődés kereskedelemmel kapcsolatos szempontjaira vonatkozó párbeszédet, valamint az információk és a bevált gyakorlatok cseréjét, többek között az érintett érdekelt felek bevonásával. Ebben az összefüggésben megállapodnak továbbá abban, hogy együttműködnek a vállalati társadalmi felelősségvállalási gyakorlatok és a felelős üzleti magatartás – többek között a nemzetközileg elismert iránymutatások, szabványok és alkalmazandó eszközök – előmozdításában azáltal, hogy az ilyen gyakorlatokat beépítik a kereskedelmi és üzleti tevékenységekbe. Az együttműködés célja továbbá a magán- és állami önkéntes, fenntarthatóságot garantáló rendszerek kereskedelmi vonatkozásai által támasztott kihívások és az ezekben rejlő lehetőségek kezelése, amelyek többek között a munkához, a környezethez, a biológiai sokféleség megőrzéséhez, az erdészeti erőforrások fenntartható használatához és kezeléséhez, valamint a fenntartható halászati gyakorlatokhoz és a fenntartható gazdálkodású halászati termékek kereskedelméhez kapcsolódnak.

6. A Felek megállapodnak abban, hogy kereskedelmi kapcsolataikban adott esetben rendszereket tartanak fenn vagy hoznak létre a nemzetközileg elismert szociális, munkaügyi és környezetvédelmi normák és a vonatkozó megállapodások hatékony végrehajtásának támogatására és nyomon követésére, többek között a vonatkozó jogszabályok elfogadásához és érvényesítéséhez szükséges intézményi kapacitások megerősítésével.

50. CIKK

Kereskedelmi megállapodások

1. A Felek elismerik annak fontosságát, hogy kereskedelmi kapcsolataikban a Cotonoui Megállapodás eredményeire építsenek. Hangsúlyozzák a kereskedelem jelentőségét általános kapcsolataikban, és vállalják, hogy kölcsönösen előnyös módon előmozdítják a kereskedelmi forgalom intenzívebbé tételét és diverzifikációját, különösen az AKCSÁSZ-tagok gazdaságainak a regionális és globális értékláncokba történő integrálása céljából.

2. A Felek egyetértenek abban, hogy a kereskedelmi együttműködést a szabályokon alapuló multilaterális kereskedelmi rendszerrel összhangban kell folytatni azzal a céllal, hogy fokozzák a szabad, tisztességes és nyitott kereskedelmet a fenntartható növekedés és fejlődés érdekében, különösen az AKCSÁSZ-tagoknál. E célból az együttműködés összhangban van a Felek által a Kereskedelmi Világszervezet (WTO) keretében vállalt kötelezettségekkel, beleértve a különleges és megkülönböztetett elbánásra vonatkozó rendelkezéseket.

3. A Felek elismerik a kereskedelmi megállapodások megkötésének fontosságát a jobb kereskedelmi lehetőségek elérése és a globális gazdaságba való hatékony integrációjuk elősegítése érdekében. A Felek elismerik azt a jogukat, hogy regionális vagy többoldalú megállapodásokat kössenek az áruk és szolgáltatások kereskedelmét érintő nem tarifális intézkedések csökkentése vagy megszüntetése érdekében. A Felek törekednek továbbá arra, hogy korlátozzák a harmadik felekkel kötött kereskedelmi megállapodásaik által az egyes Felek egymás nemzeti piacain elfoglalt versenyhelyzetére gyakorolt esetleges negatív hatásokat.

4. A Felek – szem előtt tartva, hogy kereskedelmi együttműködésük eszközeként a meglévő preferenciális kereskedelmi megállapodásokra és a gazdasági partnerségi megállapodásokra (GPM-ek) kell építeni – elismerik, hogy az együttműködést elsősorban az ilyen meglévő eszközök konkrét alkalmazásának támogatása érdekében kell megerősíteni.

5. A Felek megállapodnak továbbá abban, hogy a gazdasági partnerségi megállapodások keretrendszerének inkluzívnak kell lennie, és figyelembe kell vennie az AKCSÁSZ-tagoknál és -régiókban a gazdasági partnerségi megállapodás folyamatának különböző szakaszaiban fennálló helyzetek sokféleségét, valamint az AKCSÁSZ-tagok fejlettségi szintjét. A GPM-ek aláírói újólag megerősítik azon kötelezettségvállalásukat, hogy minden szükséges intézkedést megtesznek a GPM-ek teljes körű végrehajtásának biztosítására, aminek elő kell segítenie gazdasági növekedésüket és fejlődésüket, ugyanakkor hozzá kell járulnia az afrikai, karibi és csendes-óceáni (AKCS) térségen belüli regionális integrációs folyamatok elmélyítéséhez. A Felek elismerik annak fontosságát, hogy kiterjesszék a GPM-ek hatályát és csatlakozásra ösztönözzenek új tagállamokat. A Felek megállapodnak abban, hogy a megfelelő szinteken AKCS–EU megállapodásokat tartanak fenn vagy hoznak létre a GPM-ek végrehajtásának nyomon követése, illetve a GPM-ek által az AKCS-régiókban az AKCSÁSZ-tagok gazdaságának fejlődésére és a regionális integrációs folyamataikra gyakorolt hatás értékelése érdekében.

6. Az érintett gazdasági partnerségi megállapodások részes felei megállapodnak abban, hogy az ilyen megállapodásokban található, a Cotonoui Megállapodás megfelelő rendelkezésekre való hivatkozásokat e megállapodás megfelelő rendelkezésére való hivatkozásként értelmezik.

7. A Felek megállapodnak továbbá abban, hogy együttműködésük hozzájárul az afrikai, karibi és csendes-óceáni térségen belüli regionális integrációs erőfeszítések és folyamatok intenzívebbé tételéhez, valamint az AKCS-n belüli regionális kereskedelem további ösztönzéséhez.

8. A Felek hangsúlyozzák annak fontosságát, hogy aktívan részt vegyenek a WTO-ban, valamint egyéb releváns nemzetközi szervezetekben azáltal, hogy az említett szervezetek tagjává válnak, és szorosan követik azok programját és tevékenységét. Megállapodnak abban, hogy szorosan együttműködnek a nemzetközi gazdasági és kereskedelmi együttműködéssel kapcsolatos közös érdekeik azonosításában és előmozdításában, különösen a WTO keretében. Ebben az összefüggésben különös figyelmet kell fordítani az európai uniós és egyéb piacra jutás javítására az AKCSÁSZ-tagokból származó áruk és szolgáltatások tekintetében.

9. A Felek egyetértenek abban, hogy fontos a WTO-szabályok rugalmassága annak érdekében, hogy figyelembe lehessen venni az AKCS-államok és -régiók eltérő fejlettségi szintjét, valamint a kötelezettségeik teljesítése során felmerülő nehézségeket. Ezért megállapodnak továbbá abban, hogy együttműködnek a WTO-kötelezettségvállalásaik hatékony végrehajtásához szükséges megfelelő kapacitás kialakítása érdekében. A Felek elismerik továbbá a WTO kereskedelmi eljárások egyszerűsítéséről szóló megállapodásában szereplő, a különleges és megkülönböztetett elbánásra vonatkozó innovatív megközelítést, amely lehetővé teszi a legkevésbé fejlett országok és a fejlődő országok számára, hogy teljes mértékben teljesítsék kötelezettségvállalásaikat, amennyiben a szükséges kereskedelmi támogatást a kereskedelmi eljárások egyszerűsítéséről szóló megállapodás szerinti végrehajtási értesítésekkel összhangban biztosítják.

10. A Felek elismerik a párbeszéd fokozásának fontosságát a közös érdekű kereskedelmi és kereskedelemmel kapcsolatos kérdések kezelése érdekében. Megállapodnak abban, hogy ösztönzik a civil társadalom és a magánszektor részvételét ezekben a párbeszédekben.

51. CIKK

Szolgáltatások kereskedelme

1. A Felek egyetértenek abban, hogy a szolgáltatások kereskedelme erőteljesen elősegíti gazdaságaik növekedését és fejlődését, és újólag megerősítik a szolgáltatások kereskedelméről szóló általános egyezmény (GATS) szerinti jogaikat és kötelezettségeiket.

2. A Felek kötelezettséget vállalnak arra, hogy együttműködnek és fokozzák a szolgáltatások kereskedelmét, különösen a számukra exportérdekeltséget jelentő szállítási módok tekintetében, beleértve a természetes személyek üzleti célú mozgását, valamint az általuk prioritásként kezelt ágazatokban, beleértve az információs és kommunikációs technológiát (IKT), a turizmust, a közlekedést, a környezetvédelmi szolgáltatásokat, a pénzügyi szolgáltatásokat és a sportszolgáltatásokat, valamint adott esetben más kiemelt ágazatokat.

3. A Felek – figyelembe véve a 39. cikk (2) bekezdését – együttműködnek a kulturális és kreatív iparágakhoz kapcsolódó szolgáltatásnyújtási kapacitás megerősítése érdekében.

4. A Felek együttműködnek a szolgáltatások kereskedelme előtt álló akadályok felszámolásában, hogy megkönnyítsék a piacra jutást, illetve fokozzák a kereskedelmet. Megállapodnak továbbá abban, hogy megerősítik együttműködésüket annak érdekében, hogy támogassák a hazai szabályozási keretek és kapacitások fejlesztését, javítsák a szolgáltatók azon képességét, hogy kontinentális, regionális, nemzeti és szubnacionális szinten megfeleljenek az EU és az AKCSÁSZ-tagok rendeleteinek és -szabványainak, valamint adott esetben ösztönözzék a kölcsönös elismerési megállapodások megkötését az (2) bekezdésben meghatározott, közös érdekű szolgáltatási ágazatokban.

5. A Felek elismerik a költséghatékony és jól működő tengeri szállítási szolgáltatások mint a kereskedelmet megkönnyítő fő szállítási mód fontosságát. A Felek javítják a tengeri szállítási szolgáltatások versenyképességét azáltal, hogy a tengeri szállítási ágazatban az áruk és személyek biztonságos áramlásának javítása érdekében megerősítik az összeköttetéseket. E célból együttműködnek a megfelelő fórumokon, hogy liberalizálják a tengeri szállítást mint a kereskedelmet megkönnyítő fő szállítási módot. Megkülönböztetésmentes és üzleti alapon lehetővé teszik a nemzetközi tengeri szállítási piacokhoz, valamint a kikötőkhöz és a kikötői szolgáltatásokhoz való hozzáférést. A Felek együttműködnek annak érdekében, hogy fejlesszék és előmozdítsák a költséghatékony és hatékony tengeri szállítási szolgáltatásokat az AKCSÁSZ-tagoknál, hogy ezzel növeljék az AKCSÁSZ-tagok fuvarozóinak részvételét a nemzetközi hajózási szolgáltatásokban.

52. CIKK

A kereskedelemmel kapcsolatos területek

1. A Felek elismerik, hogy a vámjellegű akadályok csökkenésével nő a nem tarifális intézkedések jelentősége a kereskedelemben. Ezért elismerik az együttműködés szükségességét a szükségtelen kereskedelmi akadályok nyomon követése és felszámolása érdekében, növelve és megkönnyítve ezáltal az EU és az AKCSÁSZ-tagok közötti, illetve az egyes AKCSÁSZ-tagok közötti kereskedelmet. E tekintetben a Felek megállapodnak abban, hogy adott esetben rendelkezéseket tartanak fenn vagy hoznak az olyan nem tarifális intézkedések kezelésére, amelyek kedvezőtlenül befolyásolhatják a másik Fél piacára irányuló kivitelt.

2. A Felek megállapodnak abban, hogy fokozzák együttműködésüket az áruk szabványosítása és tanúsítása terén annak érdekében, hogy a kereskedelem technikai akadályairól szóló WTO-megállapodás (a továbbiakban: TBT-megállapodás) hatályán belül megelőzzék, azonosítsák és felszámolják a kereskedelem szükségtelen technikai akadályait, és törekednek arra, hogy az átláthatóság növelésével és megerősítésével erre építsenek. A Felek megállapodnak továbbá abban, hogy a kereskedelem technikai akadályaival kapcsolatos kérdésekben együttműködnek a technikai kapacitások és az intézményi infrastruktúra megteremtése és fejlesztése érdekében.

3. A Felek újólag megerősítik az egyes Felek azon jogát, hogy az állat- és növényegészségügyi intézkedésekről szóló WTO-megállapodás (a továbbiakban: SPS-megállapodás) értelmében állat- és növényegészségügyi intézkedéseket fogadjanak el vagy érvényesítsenek a területükön az emberi, állati vagy növényi élet vagy egészség védelme érdekében, biztosítva ugyanakkor, hogy az egyes Felek által elfogadott ilyen állat- és növényegészségügyi intézkedések ne akadályozzák szükségtelenül a kereskedelmet. E célból a Felek megállapodnak abban, hogy megerősítik együttműködésüket az SPS-megállapodás alapelveinek és szabályainak hatékony végrehajtása érdekében, figyelembe véve saját fejlettségi szintjüket. Ebben az összefüggésben a Felek együttműködnek az állat- és növényegészségügyi kérdések – többek között az antimikrobiális rezisztencia kezelése – és az állatjólét terén annak érdekében, hogy megerősítsék a Felek kapacitásait, illetve javítsák a másik Fél piacaihoz való hozzáférést az emberek, állatok és növények megfelelő szintű védelmének biztosítása mellett.

4. A Felek elismerik, hogy a szellemi tulajdonnal kapcsolatos rendszer célja a gazdasági, társadalmi és kulturális fejlődés előmozdítása az alkotómunka és a technológiai innováció ösztönzésével, különösen az EU és az AKCS-régiók között, a fenntarthatóbb és inkluzívabb gazdasághoz való hozzájárulás mellett. Ezzel összefüggésben a Felek újólag megerősítik a szellemi tulajdon védelmének és érvényesítésének fontosságát – amint azt a szellemitulajdon-jogok kereskedelmi vonatkozásairól szóló megállapodás (TRIPS-megállapodás) 7. cikke kimondja –, aminek hozzá kell járulnia a technológiai innováció előmozdításához, valamint a technológiatranszferhez és a technológia terjesztéséhez a technológiai ismeretek előállítóinak és felhasználóinak kölcsönös előnyére a társadalmi és gazdasági jólétet elősegítő módon, valamint a jogok és kötelezettségek kiegyensúlyához. A Felek elismerik a szellemitulajdon-jogok védelmének szükségességét, beleértve a szerzői és szomszédos jogokat, a védjegyeket, a földrajzi árujelzőket, a formatervezési mintákat, az integrált áramkörök topográfiáját, a növényfajta-oltalmat és a szabadalmakat. Ez a védelem magában foglalja továbbá a tisztességtelen versennyel szembeni védelmet és a nyilvánosságra nem hozott információk védelmét. A Felek ezzel összefüggésben hangsúlyozzák a WTO TRIPS-megállapodása, a Biológiai Sokféleség Egyezmény és a TRIPS-megállapodás I. részében említett egyezmények betartásának fontosságát, a fejlettségi szintjükkel összhangban. A Felek hangsúlyozzák továbbá a szellemi tulajdon területén az együttműködés és a technikai segítségnyújtás fontosságát az említett szellemitulajdon-jogok érvényesítésének biztosításához szükséges intézkedések, eljárások és jogorvoslatok tekintetében, hogy hatékony védelmi szint valósuljon meg, különösen az AKCSÁSZ-tagoknál.

5. A Felek újólag megerősítik, hogy a hatékony és stabil versenypolitikák és szabályok bevezetése és végrehajtása kulcsfontosságú a befektetésbarát környezet, a fenntartható iparosodási folyamat és a piaci hozzáférés átláthatóságának javítása és biztosítása érdekében. Ezért vállalják, hogy nemzeti vagy regionális szabályokat és szakpolitikákat hajtanak végre a versenyellenes üzleti gyakorlatok hatékony kezelése érdekében, beleértve a Felek által nyújtott, gazdasági tevékenységekkel kapcsolatos támogatásokat, amelyek torzíthatják a piacok megfelelő működését és kedvezőtlenül érinthetik a többi Fél kereskedelmi érdekeit. A Felek vállalják, hogy egyenlő versenyfeltételeket biztosítanak az állami és magánpiaci szereplők számára. Emellett megállapodnak az e téren folytatott együttműködés megerősítésében, hogy olyan hatékony versenypolitikákat dolgozzanak ki és támogassanak a megfelelő nemzeti és regionális hatóságokkal együtt, amelyek fokozatosan biztosítják a versenyszabályok eredményes érvényesítését. Ebben az összefüggésben a Felek megállapodnak a megfelelő kapacitások fejlesztésére irányuló együttműködésben, hogy megfelelő jogi keretet teremtsenek a verseny védelmére, és a megfelelő versenyhatóságok révén érvényesítsék e keretet, különösen az AKCSÁSZ-tagok területén.

6. A Felek megállapodnak abban, hogy fokozzák az együttműködést a nemzetközi árupiacok jobb működésének és a piac átláthatóságának biztosítása érdekében.

7. A Felek elismerik az átlátható közbeszerzés fontosságát a gazdasági fejlődés és az iparosodás előmozdításában. A Felek egyetértenek az együttműködés fontosságában, hogy javítsák egymás közbeszerzési rendszereinek kölcsönös ismeretét. A Felek elkötelezik magukat a beszerzési rendszerek átláthatóságának, versenyképességének és kiszámíthatóságának elve mellett, és együttműködnek ezek tekintetében.

53. CIKK

A kereskedelmi eljárások egyszerűsítése

A Felek elismerik a kereskedelmi költségek csökkentésének fontosságát annak érdekében, hogy gazdaságaikban inkluzív és fenntartható növekedést érjenek el. Ezért együttműködnek a behozatal, a kivitel, az árutovábbítás és más vámeljárások egyszerűsítése – beleértve a vám- és vámkezelési eljárások digitalizálását –, valamint a vám- és kereskedelmi szabályozás átláthatóságának növelése és a jogszerű kereskedelem megkönnyítése érdekében, a kereskedelmi eljárások egyszerűsítéséről szóló WTO-megállapodás szerinti kötelezettségvállalásaik alapján. A kereskedelmi eljárások egyszerűsítéséről szóló megállapodás rendelkezéseivel összhangban az AKCSÁSZ-tagoknak a megállapodás teljes körű végrehajtásához szükséges kapacitásaik kiépítése érdekében megfelelő és kiszámítható technikai segítségnyújtásra van szükségük. A Felek vállalják továbbá, hogy ilyen segítséget nyújtanak az AKCSÁSZ-tagok – a kereskedelmi eljárások egyszerűsítéséről szóló megállapodás alapján bejelentett – végrehajtási igényei alapján.

V. CÍM

KÖRNYEZETI FENNTARTHATÓSÁG ÉS ÉGHAJLATVÁLTOZÁS

54. CIKK

1. A Felek egyetértenek abban, hogy a környezetkárosodás, a természeti erőforrások fenntarthatatlan használata és az éghajlatváltozás komoly fenyegetést jelent a fenntartható fejlődésre, és veszélyezteti a jelenlegi és jövőbeli generációk életét, életminőségét és megélhetését. E tekintetben a Felek újólag megerősítik, hogy magas szintű környezetvédelemre, valamint a természeti erőforrások – köztük a biológiai sokféleség – hatékony megőrzésére és fenntartható kezelésére van szükség. Megerősítik továbbá, hogy ambiciózus intézkedésekről kell meg állapodniuk az éghajlatváltozás negatív hatásainak kezelése és csökkentése érdekében, valamint hogy gazdaságukat fenntartható, rugalmas, alacsony szén-dioxid-kibocsátású növekedési pályára állítsák, miközben hozzájárulnak a mindenki számára elérhető tisztességes munkahelyek teremtéséhez.

2. A Felek valamennyi szakpolitikában, tervben és beruházásban általánosan érvényesítik a környezeti fenntarthatóságot, az éghajlatváltozás elleni küzdelmet és a környezeti szempontból fenntartható növekedésre való törekvést. A globális fellépés előmozdítása, valamint a helyi hatóságokkal, a civil társadalommal és a magánszektorral való konstruktív együttműködés biztosítása érdekében arra törekednek, hogy nemzetközi keretek között hatékony szövetségeket építsenek ki a releváns kérdésekben. A Felek hatékonyan végrehajtják azokat a multilaterális környezetvédelmi megállapodásokat, amelyeknek részes felei.

3. A Felek törekednek arra, hogy a környezettel és az éghajlatváltozással kapcsolatos kihívásokkal, valamint a természeti és ember okozta katasztrófákkal szemben megteremtsék és megerősítsék a lakosság rezilienciáját, különös tekintettel a kiszolgáltatott helyzetben lévő lakosság rezilienciáját.

4. A Felek a környezeti fenntarthatóság előmozdítása, valamint az éghajlatváltozás és a természeti katasztrófák kezelése során figyelembe veszik az alábbiakat: i. a fejlődő kis szigetállamok, a legkevésbé fejlett országok, a tengerparttal nem rendelkező fejlődő országok és a part menti lakosság sebezhetősége, beleértve az alkalmazkodásra irányuló erőfeszítéseiket, különös tekintettel az éghajlatváltozás és a természeti erőforrások kimerülése által jelentett veszélyre; ii. az országok kitettsége és veszélyeztetettsége a súlyosbodó aszályok, az árvizek, a part menti erózió, a vízhiány, a talajdegradáció és az erdőpusztulás, a biológiai sokféleség csökkenése, az erdőirtás és az elsivatagosodás vonatkozásában; iii. az éghajlatváltozás kedvezőtlen hatásaival – többek között a lassan kialakuló eseményekkel, például a tengerszint emelkedésével – összefüggő veszteségek és károk minimalizálásának, elhárításának és kezelésének szükségessége; iv. az éghajlatváltozással kapcsolatos stratégiák és a katasztrófakockázat-csökkentés, a reziliencia és az élelmezésbiztonság közötti kapcsolat; v. a természetes ökoszisztémák kulcsfontosságú szerepe az élelmezésbiztonság és a táplálkozás biztosításában, valamint az éghajlatváltozás elleni küzdelemben; vi. egyrészről a környezetkárosodás és az éghajlatváltozás, másrészről a lakóhelyelhagyás és a migráció közötti összefüggés; és vii. az éghajlatváltozás és a környezetkárosodás negatív hatása a békére és biztonságra.

1. FEJEZET

KÖRNYEZETI FENNTARTHATÓSÁG

55. CIKK

Környezet és természeti erőforrások

1. A Felek törekednek a környezet megőrzésére, védelmére, javítására és helyreállítására. E célból előmozdítják a nemzeti, regionális és globális szintű intézkedéseket, többek között a biológiai sokféleség szempontjából nagy értéket képviselő területeken, valamint a természetes ökoszisztémák védelme, a levegőminőség, a vízminőség, a vízhiány és az aszályok, a hulladékgazdálkodás, az ipari szennyezés, az ipari veszélyek és a vegyi anyagok kezelése terén.

2. A Felek támogatják a természeti erőforrások – többek között a föld, a víz, az erdők, a biológiai sokféleség és az ökoszisztémák – megőrzését, illetve fenntartható kezelését és használatát. Előmozdítják a védett növény- és állatfajok kereskedelmének megszüntetésére irányuló fellépést, és foglalkoznak a vadon élő növényekből és állatokból készült illegális termékek iránti kereslettel és azok kínálatával is. Előmozdítják a termőföld, a halászat és az erdők fenntartható irányítását.

3. A Felek a biológiai sokféleség csökkenésének megállítása és az ökoszisztéma-szolgáltatások fenntartása érdekében előmozdítják a jogi eszközöket, az integrált környezetvédelmi és fejlesztési stratégiákat, valamint a jó kormányzást a biológiai sokféleséggel kapcsolatos megfontolások valamennyi érintett ágazatba történő integrálása tekintetében. A környezeti célkitűzések elérése érdekében a Felek előmozdítják az ökoszisztéma-alapú megközelítéseket és a természetalapú megoldásokat. Elismerik az ökoszisztémák és a biológiai sokféleség fontosságát az éghajlatváltozás kezelése, valamint valamennyi ökoszisztéma – beleértve a vízi és szárazföldi ökoszisztémákat – megőrzése és helyreállítása szempontjából. Emellett megteremtik, kezelik és javítják a védett területek irányítását.

4. A Felek elismerik, hogy a természetes ökoszisztémák – különösen az erdők – élőhelyet biztosítanak az állatok és növények számára, valamint fontos szerepet játszanak az éghajlatváltozás mérséklésében és az ahhoz való alkalmazkodásban, a biológiai sokféleség megőrzésében, továbbá az elsivatagosodás és a földterület-degradáció megelőzésében és leküzdésében. A Felek elismerik azt is, hogy az erdők, a vizes élőhelyek és a szavannák biztosítják a víz- és talajvédelmet és a természeti veszélyekkel szembeni védelmet, valamint egyéb környezeti szolgáltatásokat nyújtanak. A fentieket figyelembe véve a Felek előmozdítják valamennyi ökoszisztéma – köztük az erdők – megőrzését és helyreállítását.

5. A Felek küzdenek az elsivatagosodás, a földterület-degradáció és az aszály ellen, és törekednek a degradálódott földterületek és talaj helyreállítására a fenntartható földgazdálkodás megvalósítása és a talajromlástól mentes környezet megteremtése érdekében. Megfékezik a biológiai sokféleség csökkenését, foglalkoztatási lehetőségeket teremtenek, és elősegítik a hatékonyabb ökoszisztéma-szolgáltatásokat és -funkciókat, többek között az aszálykockázatra való felkészültség és az aszályokkal szembeni reziliencia javításával, valamint a homok- és porviharok kockázatának és hatásának további csökkentésével.

6. A Felek előmozdítják a genetikai erőforrásokhoz való tisztességes és méltányos hozzáférést és az ilyen erőforrások hasznosításából származó előnyök megosztását a nemzetközi megállapodásoknak megfelelően.

7. A Felek támogatják a körforgásos gazdaságra vonatkozó megközelítések, valamint a fenntartható fogyasztási és termelési gyakorlatok előmozdítását, és törekednek a rendelkezésre álló legjobb tiszta technológiák által kínált beruházási lehetőségek kiaknázására.

2. FEJEZET

ÓCEÁNOK, TENGEREK ÉS TENGERI ERŐFORRÁSOK

56. CIKK

Óceánpolitikai irányítás

1. A Felek elismerik, hogy az emberi tevékenységek egyre nagyobb nyomást gyakorolnak a tengerekre és óceánokra, és elismerik ezek hatásainak halmozódását hatását, továbbá azt, hogy a tengerek és óceánok egymással összefüggő közjavak, amelyek megőrzése, védelme és irányítása közös felelősség, amelyhez az érdekelt felek együttes és összehangolt fellépésére van szükség. A Felek újólag megerősítik az Egyesült Nemzetek Tengerjogi Egyezményének egyetemes és egységes jellegét, és ez az egyezmény képezi a nemzeti, regionális és globális fellépés és együttműködés alapját a tengeri és tengerhasznosítási ágazatban.

2. A Felek megerősítik az óceánpolitikai irányítást, és hatékonyan kezelik a tengerekre és óceánokra nehezedő növekvő nyomást, amely veszélyezteti a tengeri ökoszisztémák rezilienciáját, valamint hozzájárulásukat az éghajlatváltozás mérsékléséhez és az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodáshoz.

3. A Felek előmozdítják és javítják a tengeri ökoszisztémák védelmét és helyreállítását, valamint a tengeri erőforrások megőrzését és fenntartható kezelését, többek között a joghatóságukon kívül eső területeken, hogy biztosítsák az óceánok egészségét és produktivitását. Az érintett regionális halászati gazdálkodási szervezetekkel való együttműködés, valamint a jogellenes, be nem jelentett és szabályozatlan halászat elleni küzdelem révén előmozdítják a nemzeti, regionális és globális szintű fenntartható halászati gazdálkodást. A Felek előmozdítják a veszélyeztetett vízi fajok védelmét, valamint a szennyezés és a tengeri hulladék ellenőrzésére, illetve az éghajlatváltozás hatásainak kezelésére – beleértve az óceánok elsavasodását – irányuló intézkedéseket.

4. A Felek előmozdítják a kék gazdaság fenntartható fejlődését, hogy biztosítsák az óceánok hozzájárulását az élelmezésbiztonsághoz és a táplálkozáshoz, javítsák a megélhetést, munkahelyeket teremtsenek, illetve biztosítsák a társadalmi méltányosságot és a kulturális jólétet a jelenlegi és jövőbeli generációk számára.

5. A Felek támogatják a kék növekedésre vonatkozó szakpolitikák és stratégiák végrehajtását az olyan integrált óceángazdálkodás előmozdítása érdekében, amely helyreállítja, védi és fenntartja a tengeri ökoszisztémák sokféleségét, termelékenységét, rezilienciáját, alapvető funkcióit és belső értékét.

6. A Felek előmozdítják a párbeszédet és az együttműködést az óceánpolitikai irányítás valamennyi vonatkozásával kapcsolatban, beleértve az éghajlatváltozással, a tengerszint emelkedésével, valamint annak lehetséges hatásaival és következményeivel, a tengerfenéken végzett bányászattal, a halászattal, a tengerszennyezéssel, továbbá a kutatás-fejlesztéssel kapcsolatos kérdéseket is.

3. FEJEZET

ÉGHAJLATVÁLTOZÁS

57. CIKK

Éghajlatváltozással kapcsolatos kötelezettségvállalások

1. A Felek elismerik, hogy az éghajlatváltozás kedvezőtlen hatásai és az éghajlat változékonysága veszélyeztetik az emberek életét és megélhetését. Megerősítik elkötelezettségüket aziránt, hogy sürgős intézkedéseket hoznak az éghajlatváltozás megelőzése, hatásainak kezelése, valamint a nemzetközi, regionális, régióközi és nemzeti szintű, sürgős és összehangolt együttműködés érdekében, hogy megerősítsék az éghajlatváltozásra adott globális választ.

2. A Felek hatékonyan végrehajtják az ENSZ Éghajlatváltozási Keretegyezményét (UNFCCC) és az egyezmény alapján elfogadott Párizsi Megállapodást.

3. A Felek elkötelezettek amellett, hogy teljesítsék azt az általános célt, hogy a globális átlaghőmérséklet emelkedését az iparosodás előtti szinthez képest jóval 2 °C alatt tartsák, és erőfeszítéseket tegyenek annak érdekében, hogy a hőmérséklet emelkedését az iparosodás előtti szinthez képest 1,5 °C-ra korlátozzák, javítsák az alkalmazkodási képességet, csökkentsék a sebezhetőséget és megerősítsék a rezilienciát, illetve valamennyi beruházást és pénzügyi mozgást összhangba hozzanak a Párizsi Megállapodással.

58. CIKK

Éghajlat-politika

1. A Felek megállapodnak abban, hogy éghajlat-politikai intézkedéseket hoznak az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás, az éghajlatváltozás mérséklése és a végrehajtási eszközök vonatkozásában, és a leginkább kiszolgáltatott helyzetben lévő országokra összpontosítanak, beleértve a fejlődő kis szigetállamokat, az alacsonyan fekvő parti államokat, a legkevésbé fejlett országokat és a tenger nélküli fejlődő országokat.

2. A Felek megállapodnak abban, hogy végrehajtják a nemzetileg meghatározott hozzájárulásaikat, és nyomon követik az ezek terén tett előrehaladást, továbbá törekednek arra, hogy a Párizsi Megállapodásban elfogadott hőmérsékleti cél elérése érdekében az évszázad közepéig szóló, hosszú távú, alacsony üvegházhatásúgáz-kibocsátást célzó fejlesztési stratégiákat dolgozzanak ki és jelentsenek be, figyelembe véve ugyanakkor közös, de megkülönböztetett felelősségüket és képességeiket különböző nemzeti körülményeik szerint. Vállalják, hogy megerősítik a nemzetileg meghatározott hozzájárulások, a 2030-ig tartó időszakra szóló menetrend és a nemzeti stratégiáik közötti kapcsolatokat.

3. A Felek megállapodnak abban, hogy a nemzeti alkalmazkodási tervek és más stratégiák vonatkozásában részt vesznek az alkalmazkodás megtervezésében, végrehajtásában és a végrehajtás terén elért előrehaladás nyomon követésében. Kötelezettséget vállalnak arra, hogy e célból hatékony irányítási struktúrákat hoznak létre és erősítenek meg. Elismerik, hogy az éghajlatváltozás hatásaival szemben reziliens fenntartható fejlődés érdekében tovább kell fokozni a nemzeti cselekvési tervek és más alkalmazkodási stratégiák beépítését a nemzeti stratégiákba és folyamatokba.

59. CIKK

Éghajlatváltozás és biztonság

A Felek foglalkoznak az éghajlatváltozás és a környezetkárosodás által különösen az instabil helyzetekben és a legveszélyeztetettebb országokban okozott biztonsági fenyegetéssel. A Felek a biztonsági fenyegetés figyelembevételével rezilienciastratégiákat dolgoznak ki.

4. FEJEZET

TERMÉSZETI KATASZTRÓFÁK

60. CIKK

Katasztrófakockázat-csökkentés és -kezelés

1. A Felek elismerik a természeti katasztrófák által a fenntartható fejlődésre gyakorolt negatív hatásokat, beleértve a szökőárakat, a földrengéseket és a vulkánkitöréseket, valamint az éghajlattal kapcsolatos jelenségek, például a ciklonok, hurrikánok, áradások és aszályok növekvő gyakoriságát és intenzitását.

2. A Felek minden szinten koherens szakpolitikákat és stratégiákat mozdítanak elő a sebezhetőségek és más kockázati tényezők azonosítása érdekében. Együttműködnek annak érdekében, hogy fokozzák a katasztrófákkal szembeni rezilienciát a katasztrófák rövid és hosszú távú hatásaival szemben, és különös figyelmet fordítanak a katasztrófakockázat-csökkentési és az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodást célzó stratégiák közötti koordinációra, kiegészítő jellegre és szinergiákra. A Felek korai előrejelző és megelőző intézkedéseket hoznak, és javítják a kockázatcsökkentést és a kockázatokra való felkészülést azáltal, hogy megerősítik a helyi szintű kommunikációt és kockázatkezelést, továbbá hatékonyan integrálják a katasztrófakockázat-csökkentést a fejlesztési stratégiákba.

3. A Felek következetesen integrálják tevékenységeikbe az átfogó kockázatértékelést, a kockázatkezelést és a kockázatokkal szembeni rezilienciát, biztosítva, hogy az egyének, közösségek, intézmények és országok jobban fel tudjanak készülni a sokkokra és az azokat követő eseményekre, azokkal szemben ellenállóbbak legyenek, alkalmazkodjanak hozzájuk, és gyorsan talpra álljanak anélkül, hogy ez veszélyeztetné a hosszú távú fejlődési kilátásaikat, ideértve azokat az eseteket is, amikor a hatások az alkalmazkodásra irányuló összes erőfeszítést meghaladják.

4. A Felek a katasztrófakockázatokat olyan integrált, több veszélyre kiterjedő megközelítés alkalmazásával kezelik, amely kiterjed a katasztrófakockázat megértésére és irányításának megerősítésére, és az intézményi kapacitások kiépítésére törekszik a kockázattudatos beruházások hatékony végrehajtása érdekében. Inkluzív és méltányos eredményeket biztosítanak a legveszélyeztetettebbek rezilienciájának megteremtése érdekében.

5. A Felek stratégiákat dolgoznak ki a városi és vidéki reziliencia megerősítésére a katasztrófakockázat-kezelés javítása érdekében, különös tekintettel a nem tervezett településekre.

61. CIKK

Katasztrófareagálás és helyreállítás

1. A Felek egyetértenek abban, hogy a természeti katasztrófákra való korai és összehangolt reagálás döntő fontosságú a rehabilitáció és a katasztrófa utáni helyreállítás szempontjából. A Felek egyetértenek abban, hogy fontos az összehangolt igényfelmérés, a katasztrófákra való erőteljesebb felkészültség és a válság által sújtott emberek szükségleteinek megfelelő, helyi, korai és hatékony reagálási képesség, melyek többek között hatékony kommunikációs stratégiák révén érhetők el.

2. A Felek egyetértenek abban, hogy a katasztrófareagálási és helyreállítási erőfeszítéseknek – rövid távon – kiemelten kell kezelniük a sürgősségi segélyt és a rehabilitációt, beleértve a korai helyreállítás támogatását. Egyetértenek abban, hogy a vészhelyzetet követő segélyezés során törekedni kell a rövid távú segélyezés és a hosszabb távú fejlesztés összekapcsolására egy fenntartható helyreállítási folyamat keretében, jobban újjáépítve – ideértve az újjáépítési erőfeszítéseket, valamint a társadalmi-gazdasági és kulturális kapcsolathálók visszaállítását is. Ehhez a válság kezdetétől fokozott koordinációra van szükség a humanitárius segítségnyújtás és a fejlesztés érdekelt felei között, hogy megfelelően lehessen növelni az érintett lakosság rezilienciáját.

VI. CÍM

MIGRÁCIÓ ÉS MOBILITÁS

62. CIKK

A Felek újólag megerősítik elkötelezettségüket a migrációval és mobilitással kapcsolatos együttműködés megerősítése iránt, amelyet a szolidaritás, partnerség és közös felelősségvállalás elvei vezérelnek. Átfogó, koherens, pragmatikus és kiegyensúlyozott megközelítést fogadnak el, teljes mértékben tiszteletben tartva a nemzetközi jogot – beleértve az emberi jogok nemzetközi jogát, valamint adott esetben a nemzetközi menekültjogot és a nemzetközi humanitárius jogot –, továbbá a szuverenitás elvét, figyelembe véve hatáskörüket. Elismerik, hogy a migráció és mobilitás kedvező hatással lehet a fenntartható fejlődésre, ha megfelelően kezelik őket, és elismerik, hogy kezelni kell az irreguláris migráció által a származási, tranzit- és célországokra gyakorolt esetleges negatív hatásokat. A Felek megállapodnak abban, hogy a migráció valamennyi vonatkozásának hatékony és eredményes kezelése érdekében törekednek a kapacitások megerősítésére. Ismét kifejezésre juttatják elkötelezettségüket aziránt, hogy biztosítsák valamennyi menekült és migráns méltóságának tiszteletben tartását és emberi jogainak védelmét. A Felek a rendszeres partnerségi párbeszéd keretében a migráció és mobilitás e címben szereplő valamennyi releváns vonatkozásával foglalkoznak.

1. FEJEZET

LEGÁLIS MIGRÁCIÓ ÉS MOBILITÁS

63. CIKK

Legális migráció és mobilitás

1. A Felek törekednek arra, hogy a nemzetközi jog teljes körű tiszteletben tartása mellett és saját hatáskörüknek megfelelően kiaknázzák a biztonságos, rendezett és szabályos migrációban és mobilitásban rejlő előnyöket. E tekintetben arra törekednek, hogy a nemzeti prioritások és a munkaerőpiaci igények figyelembevételével legális migrációs lehetőségeket teremtsenek és alkalmazzanak, beleértve a munkaerő-migrációt és más mobilitási programokat.

2. A Felek arra törekednek, hogy átlátható és hatékony követelményeket vezessenek be a munka, a kutatás, a tanulmányok, a képzés és az önkéntes szolgálat céljából történő beutazásra és tartózkodásra vonatkozóan, a cirkulációs migráció és mobilitás elősegítésének szándékával. A Felek fokozzák a harmadik országbeli állampolgárok számára az alkalmazandó migrációs szabályokkal kapcsolatban rendelkezésre álló információk átláthatóságát.

3. A Felek a cirkulációs migrációt a származási és célországokban a növekedés és fejlődés előmozdítására szolgáló eszköznek tekintik. E célból mérlegelik a cirkulációs migrációs programokat, és adott esetben végrehajtják és javítják a jogszerűen tartózkodó harmadik országbeli állampolgárok újbóli belépésére vonatkozó eljárások megkönnyítését szolgáló jogi kereteket, illetve figyelembe veszik a származási országokba való visszailleszkedésük szempontjait annak biztosítása érdekében, hogy a megszerzett tapasztalataik vagy képesítéseik a helyi munkaerőpiac és közösség javát szolgálják.

4. A Felek párbeszédet folytatnak a legális migrációra vonatkozó eljárásokról, beleértve a családegyesítést és adott esetben a nyugdíjjogosultság hordozhatóságát. A Felek a kölcsönös megértés és a közös értékek előmozdítása érdekében folytatják a vízumkérdésekről, valamint többek között a turizmus, kultúra, sport, oktatás, kutatás és üzleti élet területén a mobilitás és az emberek közötti kapcsolatok elősegítéséről szóló nyílt eszmecserét.

5. A Felek előmozdítják az érintett ügynökségek és intézmények, a helyi hatóságok, a civil társadalom és a szociális partnerek közötti együttműködést a közös kutatási projektek ösztönzése, a készséghiányok, illetve a beruházási és munkalehetőségek azonosítása, valamint a munkaerő-migrációs szakpolitikák és stratégiák értékelése céljából.

6. A Felek együttműködnek valamennyi képesítés átláthatóságának és összehasonlíthatóságának javítása érdekében, hogy megkönnyítsék azok elismerését a további tanuláshoz való hozzáférés és a munkaerőpiacon való elfogadásuk tekintetében.

7. A Felek együttműködnek az anyakönyvi rendszerek fejlesztése és korszerűsítése terén a személyazonosító igazolványok és útlevelek biztonságának és kiállításának javítása érdekében.

64. CIKK

Integráció és megkülönböztetésmentesség

1. A Felek erőfeszítéseket tesznek annak érdekében, hogy olyan hatékony integrációs szakpolitikákat fogadjanak el azok számára, akik jogszerűen tartózkodnak a területükön, amelyek célja, hogy polgáraikéhoz hasonló jogokat biztosítsanak és kötelezettségeket keletkeztessenek, és előmozdítsák a társadalmi kohéziót. Ebben a tekintetben a Felek támogatják a jogszerűen tartózkodó harmadik országbeli állampolgároknak a munkaerőpiacokba és a befogadó társadalmakba történő integrálására irányuló stratégiák kidolgozását és végrehajtását, támogatva és megerősítve a nemzeti, regionális és helyi szintű integrációval foglalkozó különböző szereplők – többek között az önkormányzatok és a civil társadalom – közötti együttműködést és koordinációt.

2. A Felek megállapodnak abban, hogy biztosítják az Európai Unió tagállamainak vagy az AKCSÁSZ-tagoknak a területén jogszerűen tartózkodó harmadik országbeli állampolgárokkal való méltányos bánásmódot, a megkülönböztetésmentesség fokozott érvényesítését a gazdasági, társadalmi és kulturális életben, valamint a rasszizmus és az idegengyűlölet elleni intézkedések kidolgozását.

3. A Felek megállapodnak abban, hogy a jogszerűen tartózkodó harmadik országbeli állampolgárok számára biztosított bánásmód a munkafeltételek, javadalmazás és elbocsátás tekintetében mentes legyen az állampolgárság alapján történő megkülönböztetéstől az Európai Unió egyes tagállamai és az egyes AKCSÁSZ-tagok saját állampolgáraihoz viszonyítva. E célból a Felek együttműködnek annak biztosítása érdekében, hogy a migrációs szabályokat és a toborzási mechanizmusokat olyan tisztességes és etikai elvek vezéreljék, amelyek biztosítják a minden jogszerűen tartózkodó harmadik országbeli állampolgárral való tisztességes és méltóságteli bánásmódot a fogadó államokban, illetve biztosítják a kizsákmányolással szembeni védelmüket.

2. FEJEZET

MIGRÁCIÓ ÉS FEJLŐDÉS

65. CIKK

Migráció és fejlődés

A Felek egyetértenek abban, hogy a megfelelően kezelt migráció a jólét, az innováció és a fenntartható fejlődés forrása lehet, és megállapodnak továbbá abban, hogy együttműködnek, illetve támogatják a származási országokat, többek között azáltal, hogy fokozzák a növekedési és foglalkoztatási lehetőségeket, előmozdítják a beruházásokat, a magánszektor fejlesztését, a kereskedelmet, az innovációt, az oktatást és szakképzést, az egészségügyet, valamint a szociális védelmet és biztonságot, különösen a fiatalok és a nők esetében. A Felek együttműködnek az olyan feltételek megteremtése érdekében, amelyek korlátoznák a készségek elvesztése által a származási országok fejlődésére gyakorolt kedvezőtlen hatást.

66. CIKK

Diaszpóra és fejlődés

A Felek elismerik a diaszpóra érdemi szerepét és a diaszpóra tagjai által a származási országuk fejlődéséhez, többek között a pénzügyek, a beruházások, a tudástranszfer, a szakértelem átadása, a technológiatranszfer, a kulturális kapcsolatok, a hálózatok és mechanizmusok, valamint a nemzeti megbékélési folyamatok révén tett hozzájárulások különböző formáit.

67. CIKK

Hazautalások

1. A Felek törekednek az olcsóbb, biztonságosabb, gyorsabb és a jogszabályoknak megfelelő átutalások előmozdítására, hogy megkönnyítsék a termelő hazai beruházásokat, többek között új technológiák és innovatív eszközök alkalmazása révén.

2. A Felek együttműködnek a hazautalások tranzakciós költségeinek 3 % alá csökkentésében, az 5 % magasabb költségű átutalási útvonalak megszüntetésében – a nemzetközileg elfogadott célszámokkal összhangban –, valamint a nem hagyományos szereplőknek a szabályozási keret javításába történő fokozott bevonása céljából.

68. CIKK

Dél-Dél migráció

1. A Felek elismerik a Dél-Dél migráció jelentőségét mind a kihívások, mind a lehetőségek szempontjából, beleértve a megfelelően kezelt Dél-Dél migráció potenciális előnyeit a származási, tranzit- és célországok fenntartható fejlődése szempontjából. E célból a Felek támogatják a származási, tranzit- és célországok gazdasági és társadalmi fejlődésének előmozdítására irányuló szakpolitikákat és fellépéseket.

2. A Felek megosztják egymással a Dél-Dél migrációs áramlások által a származási, tranzit- és célországokra gyakorolt társadalmi és gazdasági hatások enyhítésével kapcsolatos tapasztalataikat és bevált gyakorlataikat, továbbá megerősítik a nemzeti és regionális szintű együttműködést.

69. CIKK

Természeti katasztrófák, éghajlatváltozás és környezetkárosodás

1. A Felek figyelembe veszik a migráció – beleértve a lakóhelyelhagyást – és a természeti katasztrófák, az éghajlatváltozás és a környezetkárosodás közötti összefüggést.

2. A Felek intézkedéseket hoznak minden releváns szinten, beleértve az interregionális szinteket, a lakóhelyüket elhagyni kényszerült személyek szükségleteinek kezelésére a természeti katasztrófák, az éghajlatváltozás kedvezőtlen hatásai és a környezetkárosodás tekintetében a hatások csökkentésére, az alkalmazkodásra és a rezilienciára vonatkozó stratégiák elfogadásával.

3. FEJEZET

IRREGULÁRIS MIGRÁCIÓ

70. CIKK

Az irreguláris migráció kiváltó okai

1. A Felek megerősítik az irreguláris migráció és a kényszerű lakóhelyelhagyás kiváltó okainak kezelése, valamint a megfelelő válaszlépések kidolgozása iránti közös politikai elkötelezettségüket.

2. A Felek újólag megerősítik elkötelezettségüket az irreguláris migrációs áramlások megfékezése iránt a nemzetközi jog és az emberi jogok maradéktalan tiszteletben tartásával. E tekintetben elismerik az irreguláris migráció által a származási, tranzit- és célországokra gyakorolt kedvezőtlen hatásokat, beleértve a kapcsolódó humanitárius és biztonsági kihívásokat. A Felek elismerik, hogy megnőtt annak kockázata, hogy a migránsok emberi jogai sérülnek, illetve a migránsok emberkereskedelem és bántalmazás áldozataivá válnak, és megállapodnak abban, hogy a migránsoknak a kizsákmányolás és bántalmazás valamennyi formájával szembeni védelmére irányuló intézkedéseket hajtanak végre.

71. CIKK

Migránsok csempészése

1. A Felek fokozzák a migránscsempészéssel kapcsolatos, határokon átnyúló bűnözés megelőzésére irányuló közös erőfeszítéseket, és hatékony nyomozás és büntetőeljárás révén közösen fokozzák a bűnszervezetek büntetlenségének megszüntetésére irányuló erőfeszítéseket.

2. A Felek biztosítják, hogy a nemzetközi szervezett bűnözés elleni ENSZ-egyezménnyel és különösen annak a migránsok szárazföldön, tengeren és légi úton történő csempészése elleni fellépésről szóló jegyzőkönyvével összhangban megfelelő jogszabályi és intézményi keretek álljanak rendelkezésre. Vállalják továbbá, hogy javítják az információmegosztást, és előmozdítják az operatív rendőrségi és igazságügyi együttműködést.

72. CIKK

Emberkereskedelem

A Felek az Egyesült Nemzetek keretében létrejött, a nemzetközi szervezett bűnözés elleni egyezmény és az emberkereskedelem, különösen a nőkkel és gyermekekkel való kereskedelem megelőzéséről, visszaszorításáról és büntetéséről szóló jegyzőkönyv előírásaival összhangban küzdenek az emberkereskedelem problémája ellen. A Felek fokozzák továbbá a megelőzést, többek között azáltal, hogy fellépnek valamennyi elkövető büntetlensége ellen, és biztosítják, hogy minden áldozat élhessen az őt megillető jogokkal, különös tekintettel a nők és gyermekek kiszolgáltatott helyzetére.

73. CIKK

Integrált határigazgatás

A Felek előmozdítják és támogatják az integrált határigazgatást – beleértve a határellenőrzést –, az információk és hírszerzési értesülések gyűjtését és megosztását, a hamis okmányok előállításának és felhasználásának megakadályozását, valamint az operatív rendőrségi és igazságügyi együttműködést a nyomozások és büntetőeljárások terén.

4. FEJEZET

VISSZAKÜLDÉS, VISSZAFOGADÁS ÉS VISSZAILLESZKEDÉS

74. CIKK

Visszaküldés és visszafogadás

1. A Felek újólag megerősítik a jogellenesen tartózkodó harmadik országbeli állampolgárok visszaküldéséhez való jogukat, és újólag megerősítik az Európai Unió egyes tagállamainak és az egyes AKCSÁSZ-tagoknak azon jogi kötelezettségét, hogy az Európai Unió egy másik tagállamának vagy egy másik AKCSÁSZ-tagnak a területén jogellenesen tartózkodó saját állampolgáraikat feltétel és a (3) bekezdésben előírt ellenőrzésen túl további alakiságok nélkül visszafogadják. E célból a Felek együttműködnek a visszaküldés és visszafogadás terén, és biztosítják az egyének jogainak és méltóságának teljes körű védelmét és tiszteletben tartását, többek között a jogellenesen tartózkodó migránsok származási országukba való visszaküldése érdekében indított eljárásokban.

2. Az Európai Unió minden tagállama a (3) bekezdésben előírt ellenőrzésen túl minden további alakiság nélkül elfogadja a valamely AKCSÁSZ-tag területén jogellenesen tartózkodó állampolgárainak visszaküldését és visszafogadását, az adott állam megkeresésére, azon személyek esetében, akik nem rendelkeznek érvényes úti okmánnyal.

Minden egyes AKCSÁSZ-tag a (3) bekezdésben előírt ellenőrzésen túl minden további alakiság nélkül elfogadja az Európai Unió valamely tagállamának területén jogellenesen tartózkodó állampolgárainak visszaküldését és visszafogadását, az adott tagállam megkeresésére, azon személyek esetében, akik nem rendelkeznek érvényes úti okmánnyal.

Az Európai Unió tagállamai tekintetében az ebben a bekezdésben foglalt kötelezettségek csak azokra a személyekre vonatkoznak, akik valamely tagállam – az Unió által alkalmazott fogalommeghatározás szerint – állampolgárságával rendelkeznek. Az AKCSÁSZ-tagok vonatkozásában az e bekezdésben előírt kötelezettségek csak olyan személyek esetében állnak fenn, akiket a saját jogrendjükkel összhangban állampolgáraiknak tekintenek.

3. Az Európai Unió tagállamai és az AKCSÁSZ-tagok gyorsan válaszolnak egymás visszafogadási megkeresésére azáltal, hogy a legmegfelelőbb és leghatékonyabb azonosítási eljárásokat alkalmazva ellenőrzési folyamatokat hajtanak végre annak érdekében, hogy meggyőződjenek az érintett személy állampolgárságáról és kiállítsák a visszaküldés céljából az I. mellékletben meghatározott megfelelő úti okmányokat. Az említett melléklet rendelkezései nem akadályozzák valamely személy visszaküldését a megkeresett és a megkereső állam közötti hivatalos vagy nem hivatalos megállapodások alapján.

4. E megállapodás általános részének 101. cikke (5) bekezdésétől eltérve, ha valamely Fél úgy ítéli meg, hogy egy másik Fél a nemzetközi polgári repülésről szóló egyezmény 9. mellékletének 5.26. fejezetével összhangban nem tartja be az I. mellékletben említett határidőt, értesíti erről a másik Felet. Amennyiben a másik Fél az értesítéstől számított 30 napon belül továbbra sem teljesíti ezeket a kötelezettségeket, az értesítő Fél arányos intézkedéseket hozhat.

5. A Felek megállapodnak abban, hogy figyelemmel kísérik e kötelezettségvállalások végrehajtását a Felek közötti rendszeres partnerségi párbeszéd keretében.

75. CIKK

Reintegráció

A Felek megvizsgálják az együttműködés lehetőségeit az önkéntes visszatérés előmozdítása és a visszatért személyek fenntartható visszailleszkedésének elősegítése érdekében, adott esetben többek között fenntartható reintegrációs programok révén. Különös figyelmet kell fordítani a veszélyeztetett helyzetben lévő visszatérő személyek, például a gyermekek, az idősek, a fogyatékossággal élő személyek és az emberkereskedelem áldozatai szükségleteire.

5. FEJEZET

VÉDELEM ÉS MENEDÉKJOG

76. CIKK

Menekültek és más, lakóhelyüket elhagyni kényszerült személyek

1. A Felek elkötelezettek amellett, hogy a nemzetközi joggal és az emberi jogok nemzetközi jogával, többek között a visszaküldés tilalmának elvével, valamint adott esetben a nemzetközi menekültjoggal és a nemzetközi humanitárius joggal összhangban megerősítsék a menekültek és más, lakóhelyüket elhagyni kényszerült személyek védelmét és méltóságát.

2. A Felek adott esetben támogatják a menekültek és adott esetben más, lakóhelyüket elhagyni kényszerült személyek integrációját a befogadó országokban, és megerősítik az első menedék országa, a tranzitországok és a célországok kapacitásait. A Felek együttműködnek annak érdekében, hogy a tranzit- és befogadó országokban a menekültek és a lakóhelyüket elhagyni kényszerült személyek számára megteremtsék a biztonságot a menekülttáborokban, valamint az igazságszolgáltatáshoz, a jogi segítségnyújtáshoz, a tanúvédelemhez, illetve az orvosi és szocipszichológiai támogatáshoz való hozzáférést.

3. A Felek különös figyelmet fordítanak a kiszolgáltatott helyzetben lévő személyekre és sajátos szükségleteikre, beleértve a nőket, gyermekeket és kísérő nélküli kiskorúakat, figyelembe véve a gyermek mindenek felett álló érdekének elvét.

III. RÉSZ

GLOBÁLIS SZÖVETSÉGEK ÉS NEMZETKÖZI EGYÜTTMŰKÖDÉS

77. CIKK

A Felek újólag megerősítik a nemzetközi együttműködés fontosságát közös érdekeik előmozdítása és védelme, valamint a multilateralizmus megőrzése és megerősítése érdekében. Elkötelezik magukat amellett, hogy összefognak egy békésebb, együttműködőbb és igazságosabb világ érdekében, amely szilárdan a béke, a demokrácia, az emberi jogok, a jogállamiság, a nemek közötti egyenlőség, a fenntartható fejlődés, a környezet megőrzése és az éghajlatváltozás elleni küzdelem közös értékeire épül. Egyetértenek annak fontosságában, hogy globális szövetségeket kell kiépíteni és megerősíteni egy olyan hatékony multilaterális rendszer kialakítása érdekében, amely a mindenki számára biztonságosabb és jobb világ megteremtése érdekében eredményesen kezeli a globális kihívásokat.

78. CIKK

Multilateralizmus és globális kormányzás

1. A Felek elkötelezettek a szabályokon alapuló nemzetközi rend iránt, amelynek alapelve a multilateralizmus, és amelynek középpontjában az Egyesült Nemzetek Szervezete áll. Előmozdítják a nemzetközi párbeszédet, és többoldalú megoldásokra törekednek a globális fellépés előmozdítása érdekében.

2. A Felek megteszik a szükséges lépéseket vonatkozó nemzetközi szerződések és egyezmények megerősítése, végrehajtása és hazai átültetése, vagy adott esetben az azokhoz való csatlakozás érdekében.

3. A Felek törekednek a globális kormányzás megerősítésére, valamint a többoldalú intézmények szükséges reformjainak és korszerűsítésének támogatására, hogy azok reprezentatívabbak, reagálóképesebbek, hatékonyabbak, eredményesebbek, inkluzívabbak, átláthatóbbak, demokratikusabbak és elszámoltathatóbbak legyenek.

4. A Felek elmélyítik a multilateralizmussal kapcsolatos, több érdekelt fél bevonásával járó megközelítésüket, és ehhez hatékonyabban bevonják a civil társadalmat, a magánszektort és a szociális partnereket a globális kihívásokra adandó válaszok kidolgozásába.

79. CIKK

Együttműködés nemzetközi szervezetekben és fórumokon

1. A Felek törekednek arra, hogy közös állásfoglalásokat és nyilatkozatokat fogadjanak el, összehangolják álláspontjaikat és adott esetben szavazásukat, valamint együttes fellépésekben vegyenek részt az érdekek közössége, a kölcsönös tisztelet és az egyenlőség alapján, hogy a nemzetközi és regionális szervezetekben és fórumokon biztosítsák fokozott jelenlétüket és nagyobb beleszólásukat.

2. A Felek meghatározzák a hatékony nemzetközi együttműködés és koordináció megfelelő operatív módozatait, többek között miniszteri szintű, az AKCSÁSZ-tagok és az EU közötti találkozók összehívásával. Arra törekednek, hogy politikai és operatív szinten egyaránt rendszeresen meghatározzák a közös álláspontot számos stratégiai témában, és egyesítsék erőiket a kölcsönös és globális érdekű kérdésekben a globális fellépés előmozdítása érdekében.

3. A Felek aktívan törekedhetnek arra, hogy szorosan együttműködjenek és stratégiai partnerségeket hozzanak létre olyan harmadik országokkal és csoportosulásokkal, amelyek osztják értékeiket és érdekeiket, hogy a közös kihívásokra lehetőség szerint a lehető legnagyobb mértékben találjanak együttműködésen alapuló megoldásokat.

80. CIKK

A nemzetközi fellépés területei

1. A Felek megállapodnak abban, hogy együttműködnek és együttes fellépéseket hajtanak végre az e megállapodás II. részében meghatározott stratégiai prioritásokkal kapcsolatos kérdésekben, valamint egyéb, aggodalomra okot adó területeken, amennyiben szükségesnek ítélik.

2. A Felek megerősítik az együttműködést és a párbeszédet a nemzetközi béke és biztonság biztosítása érdekében. A konfliktusok és válságok megelőzése és kezelése érdekében inkluzív és integrált megközelítést fogadnak el, amely széles körű, mély és tartós regionális és nemzetközi partnerségekben gyökerezik. Nemzeti, regionális és nemzetközi szinten arra törekednek, hogy az ENSZ-szel, valamint a regionális és szubregionális szereplőkkel való megerősített partnerségek révén fokozzák a fenntartható béke és biztonság iránti többoldalú kötelezettségvállalás hatékonyságát. Foglalkoznak a nemzetközi közösséget érintő súlyos bűncselekményekkel és a nemzetközi biztonsági fenyegetésekkel, például a szervezett bűnözéssel, a terrorizmussal és az erőszakos szélsőségességgel, és együttműködnek a nemzetközi fegyverzet-ellenőrzési, nonproliferációs és leszerelési architektúra előmozdítása és megerősítése, valamint a kiberbiztonság fokozása és a kiberbűnözés elleni küzdelem érdekében.

3. A Felek aktív részt vállalnak a nemzetközi fórumokon a mindenkit megillető emberi jogok előmozdítását és védelmét szolgáló nemzetközi normák és megállapodások fenntartása, a nemek közötti egyenlőség megvalósítása, valamint a demokrácia és a jogállamiság megerősítése érdekében. Együttműködnek az ENSZ emberi jogi szerveivel és mechanizmusaival, és teljes mértékben támogatják az Emberi Jogi Tanács munkáját. Régiókon átnyúló szövetségeket hoznak létre, hogy adott esetben közös értékeket és érdekeket szolgáljanak.

4. A Felek együttműködnek a fenntartható fejlődési célok, valamint a humán és társadalmi fejlődés előmozdítására irányuló egyéb, nemzetközileg elfogadott ütemtervek megvalósításának előmozdítása érdekében. Szorosan együttműködnek nemzetközi szinten a következők érdekében: i. a mélyszegénység és az éhezés felszámolása; ii. az élelmiszer-ellátás bizonytalanságának kezelése és az arra adott válasz; iii. a minőségi és megfizethető szociális szolgáltatásokhoz – például az oktatáshoz, egészségügyhöz, vízellátáshoz, higiéniás szolgáltatásokhoz és lakhatáshoz – való egyetemes hozzáférés előmozdítása; iv. a nők és fiatalok társadalmi szerepvállalásának megerősítése; valamint v. a társadalom legkiszolgáltatottabb helyzetben lévő rétegeinek védelme, valamint a befogadásuk, illetve a gazdasági, társadalmi és politikai élethez való hozzájárulásuk elősegítése, senkit sem hagyva hátra. Együttműködnek a nemzetközi pénzügyi és monetáris rendszer koherenciájának és következetességének megerősítése terén, hogy jobb hozzáférést biztosítsanak a fenntartható fejlődést támogató fejlesztési finanszírozáshoz.

5. A Felek nemzetközi szinten együttműködnek annak érdekében, hogy inkluzív és fenntartható gazdasági növekedést és fejlődést érjenek el olyan intézkedések révén, amelyek célja a strukturális gazdasági átalakulás, a mindenki számára elérhető tisztességes munkahelyek teremtése és az AKCSÁSZ-tagok globális gazdaságba való integrációja, többek között regionális és kontinentális integráció révén. A Felek megőrzik és megerősítik a szabályokon alapuló multilaterális kereskedelmi rendszert – amelynek középpontjában a WTO áll – valamennyi funkciójában annak biztosítása érdekében, hogy hatékonyan tudja kezelni a globális kereskedelmi kihívásokat és kiaknázza a kereskedelemben rejlő fejlesztési lehetőségeket.

6. A Felek fokozzák az együttműködést a környezeti fenntarthatósággal és az éghajlatváltozással kapcsolatos kemény és határozott közös fellépés előmozdítása érdekében, fokozva a globális törekvéseket, illetve vezető szerepet vállalva a Párizsi Megállapodás hosszú távú céljainak elérésében. Tiszteletben tartják azokat a nemzetközi normákat és megállapodásokat, amelyek globális közjavakat biztosítanak és védik a jövő generációit, beleértve a nemzetközi óceánpolitikai irányítás megerősítésére irányuló erőfeszítéseket.

7. A Felek világszerte együttműködnek partnereikkel annak érdekében, hogy a szolidaritás, a közös felelősség és a partnerség elve alapján átfogó és holisztikus megközelítést alkalmazzanak a migrációval és a mobilitással kapcsolatos valamennyi szempont tekintetében.

IV. RÉSZ

AZ EGYÜTTMŰKÖDÉS ÉS VÉGREHAJTÁS ESZKÖZEI

81. CIKK

Az együttműködés hatékony és diverzifikált eszközei

1. A Felek megállapodnak abban, hogy pénzügyi és nem pénzügyi forrásokat egyaránt mozgósítanak az e megállapodásban meghatározott célkitűzések elérése érdekében a kölcsönös érdekek alapján, a valódi partnerség szellemében, összhangban a „senkit nem hagyunk hátra” elvvel. Hangsúlyozzák, hogy a fejlesztésfinanszírozás alapvetően fontos a 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlődési menetrend és a Párizsi Megállapodás végrehajtása szempontjából.

2. A Felek egyetértenek abban, hogy az együttműködés eszközeit diverzifikálni kell, és azoknak ki kell terjedniük az összes rendelkezésre álló forrásból és szereplőtől származó különböző szakpolitikákra és eszközökre. Egyetértenek abban is, hogy az együttműködés eszközeit úgy kell kialakítani, hogy tükrözzék a különböző országok és régiók nemzeti, regionális, kontinentális és interregionális szinten meghatározott célkitűzéseit, stratégiáit és prioritásait, és ezek alapján kell alkalmazni őket.

3. A Felek újólag megerősítik elkötelezettségüket a fejlesztéshatékonysági alapelvek, nevezetesen a partnerországok fejlesztési prioritások iránti felelősségvállalása, az inkluzív partnerségek, az eredményekre való összpontosítás, az átláthatóság és a kölcsönös elszámoltathatóság iránt.

82. CIKK

Nemzetközi fejlesztési együttműködés

1. Az EU újólag megerősíti politikai elkötelezettségét a fejlesztési együttműködési források növelése iránt a fenntartható fejlődésnek különösen a szegénység felszámolása, valamint a környezetkárosodás és az éghajlatváltozás elleni küzdelem révén történő megvalósítása érdekében. Az EU vállalja, hogy belső szabályzataival és eljárásaival összhangban megfelelő szintű pénzügyi forrásokat bocsát rendelkezésre.

2. A Felek egyetértenek abban, hogy a források elosztása során előnyben kell részesíteni a leginkább rászoruló országokat, mivel ezek a források itt fejthetik ki a legnagyobb hatást, különös tekintettel a legkevésbé fejlett országokra, az alacsony jövedelmű országokra, valamint a válság és konfliktus által sújtott, illetve a válságot és/vagy konfliktust követően törékeny és kiszolgáltatott helyzetben lévő országokra, beleértve a fejlődő kis szigetállamokat és a tengerparttal nem rendelkező fejlődő országokat. Kellő figyelmet kell fordítani azokra a sajátos kihívásokra is, amelyekkel a közepes jövedelmű országok szembesülnek, különös tekintettel az egyenlőtlenségre, a társadalmi kirekesztésre és az erőforrásokhoz való hozzáférésükre.

3. Az EU forrásokat mozgósít az afrikai, karibi és csendes-óceáni államok programjainak támogatására, és hozzájárul a regionális, régiók közötti és interkontinentális együttműködéshez és kezdeményezésekhez, amelyek célja a Felek közötti együttműködés megerősítése a kölcsönös érdeklődésre számot tartó és közös érdekű kérdésekben.

4. A Felek egyetértenek abban, hogy az együttműködés olyan különböző formákat ölthet, mint például az ágazati szakpolitikai támogatási programok, az igazgatási és technikai együttműködési intézkedések, a kapacitásépítés és a háromoldalú megállapodások; az együttműködés különböző finanszírozási és eljárási formákon keresztül biztosítható, beleértve a költségvetés-támogatást, a költségvetési garanciákat és a vegyes finanszírozási műveleteket.

5. Az EU és a fejlettebb AKCSÁSZ-tagok vállalják, hogy a szerepvállalás új formáit alakítják ki, ideértve az innovatív pénzügyi eszközöket és a társfinanszírozást.

6. A Felek együttműködnek, és előmozdítják a pénzügyi források felhasználását a hazai források mozgósításának elősegítése, a humanitárius és sürgősségi segély nyújtása, az előre nem látható körülmények, új szükségletek vagy újonnan felmerülő kihívások kezelése, a kereskedelem megkönnyítése, valamint a nemzetközi kezdeményezések vagy prioritások előmozdítása érdekében.

7. A Felek megállapodnak abban, hogy a költségvetés-támogatás nyújtására vonatkozó döntéseknek egyértelmű támogathatósági kritériumokon, valamint a kockázatok és előnyök gondos értékelésén, továbbá az országok felelősségvállalásán, kölcsönös elszámoltathatóságon, illetve az egyetemes értékek és elvek iránti közös elkötelezettségen kell alapulniuk; az ilyen döntések részét kell képeznie a megerősített szakpolitikai párbeszédnek és az irányítás javításának, melyet a több forrás mozgósítására és azok jobb elköltésére irányuló erőfeszítéseknek kell kiegészíteniük; végezetül oly módon kell differenciálni e döntéseket, hogy jobban igazodjanak a kedvezményezett ország politikai, gazdasági és társadalmi viszonyaihoz.

8. A Felek megállapodnak abban, hogy előmozdítják a források áramlásának kiszámíthatóságát és biztonságát, és fokozzák erőfeszítéseiket a fejlesztési együttműködés irányításának és végrehajtásának további javítása érdekében, különösen a koordináció és a koherencia fokozásával, illetve a komparatív előnyeik – köztük az átmenettel kapcsolatos tapasztalataik – figyelembevételével.

9. A Felek megállapodnak abban, hogy a programozásnak az EU és az AKCSÁSZ-tagok közötti – beleértve a nemzeti és helyi hatóságokat, a regionális, kontinentális és nemzetközi szervezeteket, valamint a parlamenteket, a civil társadalmat, a magánszektort és egyéb érdekelt feleket – korai, folyamatos és inkluzív párbeszéden kell alapulnia a folyamat iránti demokratikus felelősségvállalás fokozása, illetve a nemzeti és regionális stratégiák támogatásának ösztönzése érdekében. Megállapodnak abban, hogy adott esetben a programozást össze kell hangolni a kedvezményezettek stratégiaciklusaival, és kötelezettséget vállalnak intézményeik, rendszereik és eljárásaik használatára. Megállapodnak továbbá abban, hogy a programozásnak konkrét, testre szabott többéves keretet kell biztosítania az együttműködéshez, amely az együttműködés diverzifikált eszközeit is magában foglalja.

10. A Felek megállapodnak abban, hogy egyértelmű hozzáadott érték és bizonyított komparatív előny esetén ösztönözni kell a harmadik országokkal és más szereplőkkel való együttműködést, beleértve a Dél-Dél együttműködést és a háromoldalú együttműködést.

11. A Felek dönthetnek úgy, hogy kölcsönösen elfogadható időpontban felülvizsgálják a pénzügyi források kezelését és hatását azzal a céllal, hogy javítsák a támogatások programozásának és elosztásának hatékonyságát.

12. A Felek megerősítik a párbeszédet és az együttműködést a pénzügyi források hatékony és eredményes felhasználása terén, adott esetben többek között az Európai Csalás Elleni Hivatallal való együttműködés révén.

83. CIKK

Hazai állami források

1. Azok az AKCSÁSZ-tagok, amelyek részes felei e megállapodásnak, újólag megerősítik elkötelezettségüket a hazai források fokozott mozgósítása iránt. Olyan feltételeket mozdítanak elő, amelyek növelik a hazai magánszektor forgalmát, és fellendítik a kereskedelmet, mint a fejlődés motorját.

2. Azok az AKCSÁSZ-tagok, amelyek részes felei e megállapodásnak, törekednek arra, hogy korszerűsített adórendszerek, jobb adópolitika, hatékonyabb adóbeszedés, valamint megerősített és megreformált adóigazgatás révén fokozzák az adóbeszedést. Törekednek adórendszereik méltányosságának, átláthatóságának, hatékonyságának és eredményességének javítására, többek között az adóalap kiszélesítésével és az informális szektornak az ország körülményeivel összhangban a formális gazdaságba való integrálására irányuló erőfeszítések folytatásával. Közkiadásaik hatékonyságának és eredményességének fokozásával erősítik a költségvetési legitimitást.

3. A Felek megállapodnak abban, hogy fokozzák az illegális pénzügyi forgalom elleni küzdelemre irányuló erőfeszítéseiket azzal a céllal, hogy felszámolják az ilyen forgalmat, továbbá megállapodnak abban, hogy együttműködnek az elveszett eszközök és tőke visszaszerzése, valamint az eszközök visszatérésével kapcsolatos bevált gyakorlatok megerősítése érdekében, a fenntartható fejlődés előmozdításának céljával. Előmozdítják a korrupció, a csalás és a pénzmosás elleni intézkedéseket, és intézkedéseket hoznak az adókikerülés, az adókijátszás és más káros adózási gyakorlatok kezelésére a fokozott nemzetközi együttműködés, a hatékonyabb hazai szabályozás, valamint a megerősített kapacitások és információcsere révén.

4. A Felek fokozzák a jó pénzügyi és adóügyi kormányzást, az átláthatóságot és az elszámoltathatóságot, és együttműködnek ezek megerősítése érdekében. Elkötelezik magukat amellett, hogy inkluzív, tisztességes és átlátható módon fokozzák a nemzetközi adóügyi együttműködést, és e tekintetben megállapodnak abban, hogy az adóügyi kérdéseket illetően együttműködnek a nemzetközi fórumokon.

84. CIKK

Hazai és nemzetközi magánforrások

1. A Felek elismerik, hogy a magántőke áramlása a nemzeti fejlesztési erőfeszítések létfontosságú kiegészítője. Szakpolitikákat dolgoznak ki, és adott esetben megerősítik a szabályozási kereteket és eszközöket annak érdekében, hogy a magánszektor ösztönzőit jobban összehangolják a közcélokkal. Együttműködnek a társadalmilag felelős befektetések mozgósítása, a magánszektor fejlesztési folyamatban partnerként való részvételének ösztönzése, valamint a fenntartható fejlődés szempontjából kritikus területeken való beruházások érdekében.

2. A Felek törekednek a vissza nem térítendő támogatásokból és a kölcsönökből álló vegyes finanszírozás és a garanciák alkalmazására a magántőke vonzása és a piaci hiányosságok felszámolása érdekében, korlátozva egyúttal a piaci torzulásokat.

3. A Felek elismerik, hogy a hazautalások a fenntartható fejlődés finanszírozásának kulcsfontosságú magánforrásai. Megfelelő jogszabályokat és szabályozási kereteket vezetnek be, hogy mind a forrás-, mind a fogadó országokban létrejöjjön az olcsóbb, gyorsabb és biztonságosabb, jogszerű és hivatalos csatornákon keresztül történő pénzátutalások versenyképes és átlátható piaca, illetve hogy innovatív és megfizethető átutalási megoldásokat dolgozzanak ki. Ösztönzik az innovatív pénzügyi termékek kidolgozását, és ösztönzőket alakítanak ki a diaszpóra fejlődéshez való hozzájárulásának megerősítésére. Előmozdítják az összes érintett állami és magán érdekelt fél közötti párbeszédet a hazautalások áramlásának megkönnyítése érdekében, hogy fokozzák a fejlődésre gyakorolt hatásukat.

85. CIKK

Államadósság és az államadósság fenntarthatósága

1. A Felek kötelezettséget vállalnak arra, hogy az adósságot hosszú távon fenntarthatóvá teszik az adósság adott esetben finanszírozására, csökkentésére, átütemezésére vagy kezelésére irányuló összehangolt szakpolitikák révén. Megállapodnak abban, hogy segítséget nyújtanak az országoknak az adósságkezelési kapacitások kiépítéséhez, valamint a közép- és hosszú távú adósságstratégiák kidolgozásához.

2. A Felek hangsúlyozzák annak fontosságát, hogy az adósok és hitelezők együttműködjenek az adósságválságok megelőzése és megoldása érdekében. Egyetértenek abban, hogy meg kell erősíteni a párbeszédet, az információmegosztást és az átláthatóságot, hogy az államadósság fenntarthatóságára vonatkozó értékelések és elemzések átfogó, objektív és megbízható adatokon alapuljanak.

3. A Felek – figyelembe véve az adósság és a gazdasági növekedés közötti összefüggéseket – kötelezettséget vállalnak arra, hogy párbeszédet és együttműködést folytatnak az adósság általános problémájáról folytatott nemzetközi megbeszélések keretében, a megfelelő fórumokon folytatott konkrét megbeszélések sérelme nélkül.

4. A Felek megállapodnak abban, hogy adott esetben hozzájárulnak a nemzetközileg jóváhagyott adósságcsökkentő kezdeményezésekhez az AKCSÁSZ-tagok adósságszolgálati terheinek enyhítése érdekében.

V. RÉSZ

INTÉZMÉNYI KERET

86. CIKK

Közös intézmények

1. A Felek a következő közös intézményeket hozzák létre az AKCSÁSZ-tagok és az EU szintjén: az AKCSÁSZ–EU Minisztertanács, az AKCSÁSZ–EU Nagyköveti Szintű Vezető Tisztviselői Bizottság (NSZVTB) és az AKCSÁSZ–EU Közös Parlamenti Közgyűlés. A Felek a három regionális jegyzőkönyv mindegyikéhez közös intézményként létrehoznak egy minisztertanácsot, egy vegyes bizottságot és egy parlamenti közgyűlést.

2. A Felek törekednek arra, hogy biztosítsák a koordinációt és kiegészítő jelleget e megállapodás közös intézményei és azon más keretek vagy megállapodások – köztük a gazdasági partnerségi megállapodások – közös intézményei között, amelyeknek részes felei, az azokban foglalt vonatkozó rendelkezések sérelme nélkül.

87. CIKK

Állam- és kormányfői csúcstalálkozók

A Felek ülésezhetnek állam-, illetve kormányfői szinten, közös megegyezés alapján, megfelelő formában, kölcsönösen elfogadott menetrend és program alapján.

88. CIKK

AKCSÁSZ–EU Minisztertanács

1. Az AKCSÁSZ–EU Minisztertanács egyrészről az egyes AKCSÁSZ-tagok egy-egy miniszteri szintű képviselőjéből, másrészről az EU miniszteri szintű képviselőiből áll. A tanács társelnöki tisztét egyrészről az AKCSÁSZ-tagok által jelölt elnök, másrészről az EU által jelölt elnök látja el.

2. Az AKCSÁSZ–EU Minisztertanács főszabály szerint 3 évente, továbbá akkor ülésezik, amikor azt a társelnökök kezdeményezésére szükségesnek ítélik, a megvitatandó kérdéseknek megfelelő formában és összetételben. Az üléseken adott esetben megfigyelők is részt vehetnek.

3. Az AKCSÁSZ–EU Minisztertanács bizottságokat és munkacsoportokat hozhat létre a konkrét – például a kereskedelemmel és a fejlesztésfinanszírozással kapcsolatos – kérdések hatékonyabb és eredményesebb kezelése érdekében. Emellett hatásköröket ruházhat az AKCSÁSZ–EU NSZVTB-re is.

4. Az AKCSÁSZ–EU Minisztertanács a következő feladatok látja el:

(a) stratégiai politikai iránymutatás nyújtása;

(b) e megállapodás hatékony és következetes végrehajtásának felügyelete;

(c) politikai iránymutatások elfogadása és határozathozatal az e megállapodás rendelkezéseinek végrehajtásához szükséges konkrét szempontok érvényesítése érdekében; valamint

(d) közös álláspontok elfogadása és megállapodás a nemzetközi együttműködéssel kapcsolatos együttes fellépésekről, valamint a nemzetközi szervezetek és fórumok közötti koordináció elősegítése.

5. Az AKCSÁSZ–EU Minisztertanács határozatokat fogad el, amelyek eltérő rendelkezés hiányában valamennyi Félre nézve kötelező érvényűek, vagy a Felek közös megegyezésével ajánlásokat tesz a (4) bekezdésben felsorolt feladataira vonatkozóan. Eljárásai csak akkor érvényesek, ha az EU képviselői és az AKCSÁSZ-tagok kormányait képviselő tagok kétharmada jelen van. Akadályoztatás esetén az AKCSÁSZ–EU Minisztertanács bármely tagja képviseltetheti magát. A képviselő a helyettesített tag minden jogát gyakorolja. Az AKCSÁSZ–EU Minisztertanács jelentést nyújt be a közös parlamenti közgyűlésnek e megállapodás végrehajtásáról. Megvizsgálja és figyelembe veszi a közös parlamenti közgyűlés által elfogadott állásfoglalásokat és ajánlásokat.

6. Az AKCSÁSZ–EU Minisztertanács írásbeli eljárás keretében határozatokat hozhat és ajánlásokat tehet. Az írásbeli eljárás alkalmazását bármelyik Fél javasolhatja, és az a társelnökök beleegyezését követően kezdeményezhető. Az írásbeli eljárásra az (5) bekezdésben megállapított szabályok értelemszerűen alkalmazandók.

7. Az AKCSÁSZ–EU Minisztertanács az első ülésén, de legkésőbb e megállapodás hatálybalépésétől számított hat hónapon belül elfogadja eljárási szabályzatát.

89. CIKK

AKCSÁSZ–EU Nagyköveti Szintű Vezető Tisztviselői Bizottság (NSZVTB)

1. Az AKCSÁSZ–EU Nagyköveti Szintű Vezető Tisztviselői Bizottság (NSZVTB) egyrészről az egyes AKCSÁSZ-tagok egy-egy nagyköveti vagy vezető tisztviselői szintű képviselőjéből és hivatali minőségében az AKCSÁSZ főtitkárából, másrészről pedig az EU nagyköveti vagy vezető tisztviselői szintű képviselőiből áll. Az AKCSÁSZ–EU NSZVTB évente, továbbá a társelnökök kérésére rendkívüli üléseken ülésezik, különösen a közös tanácsi ülések előkészítése céljából. Az NSZVTB elnöki tisztét az AKCSÁSZ–EU Minisztertanács társelnökeinek tisztségét betöltő Felek közösen látják el. Határozatait és ajánlásait a Felek közös megegyezésével hozza meg. Az üléseken adott esetben megfigyelők is részt vehetnek.

2. Az AKCSÁSZ–EU NSZVTB előkészíti az AKCSÁSZ–EU Minisztertanács üléseit és segíti az AKCSÁSZ–EU Minisztertanácsot a feladatai ellátásában, valamint végrehajtja az AKCSÁSZ–EU Minisztertanács által ráruházott megbízatásokat.

3. Az AKCSÁSZ–EU NSZVTB az első ülésén, de legkésőbb e megállapodás hatálybalépésétől számított 6 hónapon belül elfogadja eljárási szabályzatát.

90. CIKK

AKCSÁSZ–EU Közös Parlamenti Közgyűlés

1. A három regionális parlamenti közgyűlés minden tagja az AKCSÁSZ–EU Közös Parlamenti Közgyűlés tagja. Az AKCSÁSZ–EU Közös Parlamenti Közgyűlés a (3) bekezdésben említett eljárási szabályzatában foglaltaknak megfelelően évente egyszer ülésezik. Elnöki tisztét egy európai parlamenti képviselő és az AKCSÁSZ-tagok egyik parlamenti képviselője közösen tölti be, akiket saját eljárásuknak megfelelően jelölnek ki.

2. Az AKCSÁSZ–EU Közös Parlamenti Közgyűlés konzultációs testületként az alábbi feladatokat látja el:

(i) állásfoglalások elfogadása és ajánlások megfogalmazása e megállapodás célkitűzéseinek elérése érdekében; valamint

(ii) a demokratikus folyamatok előmozdítása, a parlamentek közötti együttműködés elősegítése, valamint az AKCSÁSZ-államok és az Európai Unió népei közötti jobb megértés elősegítése.

3. A közös parlamenti közgyűlés e megállapodás hatálybalépésétől számított 6 hónapon belül elfogadja eljárási szabályzatát.

91. CIKK

Regionális csúcstalálkozó

Az egyes regionális jegyzőkönyvek Részes Felei úgy határozhatnak, hogy állam-, illetve kormányfői szinten üléseznek az érintett Felek által megállapított időközönként, kölcsönösen elfogadott menetrend és program alapján.

92. CIKK

Regionális minisztertanács

1. A Felek a három regionális jegyzőkönyv mindegyike tekintetében létrehoznak egy minisztertanácsot:

(a) az Afrika–EU Minisztertanács egyrészről az egyes Afrikai Részes Államok egy-egy miniszteri szintű képviselőjéből, másrészről az EU miniszteri szintű képviselőiből áll;

(b) a Karib-tengeri térség–EU Minisztertanács egyrészről az egyes Karibi Részes Államok egy-egy miniszteri szintű képviselőjéből, másrészről az EU miniszteri szintű képviselőiből áll; valamint

(c) a Csendes-óceáni térség–EU Minisztertanács egyrészről az egyes Csendes-óceáni Részes Államok egy-egy miniszteri szintű képviselőjéből, másrészről az EU miniszteri szintű képviselőiből áll.

Az egyes minisztertanácsok elnöki tisztét egyrészről az adott Afrikai, Karibi vagy Csendes-óceáni Részes Államok által, másrészről az EU által a saját eljárásaiknak megfelelően kijelölt elnökök közösen látják el.

Mindegyik minisztertanács az érintett Felek megállapodása szerinti időközönként, a megvitatandó kérdéseknek megfelelő összetételben és a társelnökök kezdeményezésére ülésezik, és az érintett Felek közös megegyezésével hozza meg határozatait.

2. Az egyes regionális minisztertanácsok feladatai a következők:

(a) prioritások meghatározása, és adott esetben cselekvési tervek kidolgozása a vonatkozó regionális jegyzőkönyv célkitűzéseihez kapcsolódóan;

(b) határozatok elfogadása és ajánlások megfogalmazása a vonatkozó regionális jegyzőkönyv bizonyos vonatkozásainak érvényre juttatása érdekében, beleértve a jegyzőkönyv felülvizsgálatára vagy módosítására vonatkozó határozatokat, összhangban a 99. cikk (5) bekezdésével. Eltérő rendelkezés hiányában a határozatok az adott regionális jegyzőkönyv valamennyi részes felére nézve kötelezőek; és

(c) párbeszéd és véleménycsere folytatása a közös érdeklődésre számot tartó kérdésekről.

3. Mindegyik regionális minisztertanács határozatokat fogad el vagy ajánlásokat tesz az érintett Felek közös megegyezésével. Eljárásai csak akkor érvényesek, ha az EU képviselői, valamint az afrikai, a karibi, illetve a csendes-óceáni régiót képviselő tagok legalább kétharmada jelen van. Akadályoztatás esetén a regionális minisztertanácsok bármely tagja képviseltetheti magát. A képviselő a helyettesített tag minden jogát gyakorolja.

4. Az egyes regionális minisztertanácsok:

(i) írásbeli eljárás keretében határozatokat hozhatnak és ajánlásokat tehetnek. A regionális minisztertanács írásbeli eljárására értelemszerűen alkalmazandók a 88. cikkben megállapított szabályok;

(ii) Mindegyik regionális minisztertanács albizottságokat és munkacsoportokat hozhat létre a konkrét kérdések hatékonyabb és eredményesebb kezelése érdekében, és hatásköröket ruházhat át az érintett regionális vegyes bizottságra;

(iii) jelentést nyújtanak be az AKCSÁSZ–EU Minisztertanácsnak a vonatkozó jegyzőkönyv végrehajtásáról; valamint

(iv) e megállapodás hatálybalépésétől számított 6 hónapon belül elfogadják eljárási szabályzatukat.

93. CIKK

Regionális vegyes bizottságok

1. A Felek a három regionális jegyzőkönyv mindegyike tekintetében létrehoznak egy vegyes bizottságot. Az egyes vegyes bizottságok egyrészről az Afrika–EU jegyzőkönyv esetében az egyes afrikai részes államok egy-egy képviselőjéből, a Karib-tengeri térség–EU-jegyzőkönyv esetében a karibi részes államok egy-egy képviselőjéből, illetve a Csendes-óceáni térség–EU-jegyzőkönyv esetében a csendes-óceáni részes államok egy-egy képviselőjéből – nagyköveti vagy vezető tisztviselői szinten –, másrészről pedig az EU nagyköveti vagy vezető tisztviselői szintű képviselőiből állnak.

2. Az egyes regionális vegyes bizottságok társelnöki tisztét ugyanazok a Felek töltik be, amelyek az adott minisztertanács társelnöki tisztségét betöltik. A regionális vegyes bizottságok adott esetben a társelnökök beleegyezését követően bármelyik Fél javaslatára megfigyelőket hívhatnak meg.

3. Az egyes regionális vegyes bizottságok előkészítik az üléseket, és segítik az adott minisztertanácsot a feladatai ellátásában, továbbá végrehajtják az adott minisztertanács által rájuk ruházott megbízatásokat.

4. Valamennyi regionális vegyes bizottság az első ülésén, de legkésőbb e megállapodás hatálybalépésétől számított 6 hónapon belül elfogadja eljárási szabályzatát.

94. CIKK

Regionális parlamenti közgyűlés

1. A Felek a három regionális jegyzőkönyv mindegyikére vonatkozóan regionális parlamenti közgyűlést hoznak létre, amelynek társelnökei egyrészről az Európai Parlament egy képviselője, másrészről az adott afrikai, karibi vagy csendes-óceáni Felek egy-egy parlamenti képviselője, akiket saját eljárásaiknak megfelelően jelölnek elnöknek.

(a) Az Afrika–EU Parlamenti Közgyűlés egyrészről az Európai Parlament képviselőiből, másrészről az egyes afrikai részes államok parlamenti képviselőiből áll, egyenlő számban.

(b) A Karib-tengeri térség–EU Parlamenti Közgyűlés egyrészről az Európai Parlament képviselőiből, másrészről az egyes karibi részes államok parlamenti képviselőiből áll, egyenlő számban.

(c) A Csendes-óceáni térség–EU Parlamenti Közgyűlés egyrészről az Európai Parlament képviselőiből, másrészről az egyes csendes-óceáni részes államok parlamenti képviselőiből áll, egyenlő számban.

2. Az egyes parlamenti közgyűléseknek tanácsadó szervként különösen az érintett minisztertanács ülései előtt kell összeülniük. E tekintetben a parlamenti közgyűlések kellő időben megkapják az érintett minisztertanács napirendjét, amely alapján ajánlásokat tehetnek az érintett minisztertanácsnak, és tájékoztatást kapnak az érintett minisztertanács határozatairól és ajánlásairól.

3. Az egyes parlamenti közgyűlések:

(i) határozatokat fogadhatnak el, és megvitathatnak bármely, a saját regionális jegyzőkönyvükkel kapcsolatos kérdést;

(ii) párbeszéd és konzultáció révén előmozdíthatják a demokratikus folyamatokat, és elősegíthetik az Európai Unió, valamint Afrika, a karib-tengeri térség és a csendes-óceáni térség népei közötti jobb megértést;

(iii) a koordináció és koherencia biztosítása érdekében kapcsolatot tartanak az AKCSÁSZ–EU Közös Parlamenti Közgyűléssel a megállapodással kapcsolatos kérdésekben; valamint

(iv) e megállapodás hatálybalépésétől számított hat hónapon belül elfogadják eljárási szabályzatukat.

95. CIKK

Az érdekelt felek bevonása

1. A Felek megállapodnak abban, hogy az érdekelt felekkel, nevezetesen a helyi hatóságokkal, a civil társadalommal és a magánszektor képviselőivel való együttműködés a megalapozott döntéshozatal és e partnerségi célkitűzések elősegítésének szerves részét képezi.

2. Az érdekelt feleket kellő időben tájékoztatni kell, és hozzá kell tudniuk járulni a széles körű párbeszédhez, különös tekintettel az érintett minisztertanács üléseire.

3. Az ilyen szerepvállalás előmozdítása érdekében adott esetben nyílt és átlátható mechanizmusokat kell létrehozni az érdekelt felekkel folytatott strukturált konzultáció céljából.

4. Az érdekelt felekkel folytatott konzultációk eredményeit adott esetben közölni kell az érintett minisztertanáccsal, vegyes bizottsággal vagy parlamenti közgyűléssel.

VI. RÉSZ

ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK

96. CIKK

Területi alkalmazás

Ezt a megállapodást egyrészről azokon a területeken kell alkalmazni, amelyeken az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Unió működéséről szóló szerződés alkalmazandó, az azokban a szerződésekben meghatározott feltételekkel, másrészről az AKCSÁSZ-tagok területén.

97. CIKK

Egyéb megállapodások vagy rendelkezések

Az Európai Unió egy vagy több tagállama és egy vagy több AKCSÁSZ-tag közötti szerződések, egyezmények, megállapodások vagy rendelkezések nem gátolják e megállapodás végrehajtását.

98. CIKK

Kötelező hatály elismerése, hatálybalépés és ideiglenes alkalmazás

1. A Felek kijelentik, hogy saját belső szabályaiknak és eljárásaiknak megfelelően e megállapodást magukra nézve kötelezőnek ismerik el.

2. Ez a megállapodás az azt a napot követő második hónap első napján lép hatályba, amelyen az EU és az AKCSÁSZ-tagok legalább kétharmada lezárta az erre vonatkozó belső eljárásait, és letétbe helyezte az EU letéteményesénél a kötelező hatály elismeréséről szóló okiratát, amelynek hitelesített másolatát a letéteményes elküldi az AKCSÁSZ titkárságának.

3. Az az AKCSÁSZ-tag, amely a megállapodás (2) bekezdésében megadott hatálybalépés napjáig nem zárta le a (2) bekezdésben előírt eljárásokat, csak az említett naptól számított 12 hónapon belül teheti ezt meg. Ezen államok tekintetében ez a megállapodás az azt követő második hónap első napján válik alkalmazandóvá, hogy az EU letéteményesénél letétbe helyezték a kötelező hatály elismeréséről szóló okiratot, amelynek hitelesített másolatát a letéteményes elküldi az AKCSÁSZ titkárságának. Ezen államok elismerik a hatálybalépés fenti (2) bekezdésben meghatározott napját követően a megállapodás végrehajtása érdekében hozott valamennyi intézkedés érvényességét.

4. A (2) és (3) bekezdéstől eltérve az EU és az AKCSÁSZ-tagok ezt a megállapodást teljes egészében vagy részben ideiglenesen alkalmazhatják a megállapodás hatálybalépéséig, a saját belső eljárásaiknak megfelelően. Az ideiglenes alkalmazás az azt követő második hónap első napján kezdődik, hogy az EU és az AKCSÁSZ-tagok értesítették az EU letéteményesét az ideiglenes alkalmazáshoz szükséges belső eljárásaik lezárultáról. Az EU az értesítésében feltünteti, hogy a megállapodás mely részei alkalmazandók ideiglenesen.

99. CIKK

Időtartam és felülvizsgálat

1. Ezt a megállapodás húszéves kezdeti időtartamra kötik meg, amely [2021. …-án/-én] veszi kezdetét. A kezdeti időstartam vége előtt három évvel a Felek párbeszédet kezdenek annak érdekében, hogy felülvizsgálják azokat a rendelkezéseket, amelyek a kapcsolataikat a későbbiekben szabályozzák. E megállapodás időbeli hatálya hallgatólagosan egyetlen 5 éves időtartamra meghosszabbodik, kivéve, ha a megállapodás megszüntetéséről vagy meghosszabbításáról valamennyi Fél a kezdeti 20 éves időszak lejárta előtt megállapodik.

2. A Felek e megállapodás módosítására irányuló javaslatokat nyújthatnak be az AKCSÁSZ–EU Minisztertanácsnak, legkésőbb 6 hónappal az AKCSÁSZ–EU Minisztertanács ülése előtt. Minden módosítást az AKCSÁSZ–EU Minisztertanács hagy jóvá, és a módosításokra az e megállapodás hatálybalépésével és ideiglenes alkalmazásával kapcsolatban megállapított eljárások alkalmazandók.

3. A 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlődési menetrend lejártát megelőző 6 hónapon belül a Felek tárgyalásokat kezdenek e megállapodás – beleértve az Afrikára vonatkozó jegyzőkönyvet, a Karib-tengeri térségre vonatkozó jegyzőkönyvet és a Csendes-óceáni térségére vonatkozó jegyzőkönyvet – stratégiai prioritásainak felülvizsgálata és módosítása, valamint bármely más szükséges módosítás bevezetése céljából. A módosított megállapodás az e megállapodás hatálybalépésével és ideiglenes alkalmazásával kapcsolatban megállapított eljárásoknak megfelelően lép hatályba.

4. A Felek e megállapodás mellékleteinek módosítására irányuló javaslatokat nyújthatnak be az AKCSÁSZ–EU Minisztertanácsnak legkésőbb 6 hónappal az AKCSÁSZ–EU Minisztertanács ülése előtt. A módosításokat az AKCSÁSZ–EU Minisztertanács hagyja jóvá.

5. A regionális jegyzőkönyvek módosítására irányuló javaslatokat az érintett Felek legkésőbb az érintett regionális minisztertanács ülése előtt 120 nappal benyújtják az érintett regionális minisztertanácsnak és az AKCSÁSZ–EU Minisztertanácsnak. A módosításokat az érintett regionális minisztertanács fogadja el, és azokról haladéktalanul értesíteni kell az AKCSÁSZ–EU Minisztertanácsot, amely az értesítés időpontjától számított 120 napon belül – többek között írásbeli eljárás vagy az NSZVTB-re ruházott hatáskör útján – jóváhagyhatja azokat. Az AKCSÁSZ–EU Minisztertanács megtagadhatja az e megállapodással össze nem egyeztethetőnek vélt módosítás jóváhagyását, és az elutasítás indokairól értesíti az érintett regionális minisztertanácsot. A jóváhagyás elutasításának az értesítés időpontjától számított 120 napon belüli elmaradása jóváhagyásnak minősül. A módosított regionális jegyzőkönyv a jóváhagyást követő második hónap első napján lép hatályba.

6. Az AKCSÁSZ–EU Minisztertanács átmeneti intézkedéseket fogadhat el az abban az esetben, ha a Felek új megállapodást terveznek, és átmeneti intézkedésekre van szükség az új megállapodás hatálybalépéséig vagy ideiglenesen alkalmazásáig.

100. CIKK

A megállapodás felmondása

Ezt a megállapodást felmondhatja az EU az egyes AKCSÁSZ-tagok vonatkozásában, illetve az egyes AKCSÁSZ-tagok is felmondhatják az EU vonatkozásában. A felmondás 6 hónappal azt követően lép hatályba, hogy az EU letéteményese kézhez vette az erről szóló írásbeli értesítést, amely erreől hiteles másolatot küld az AKCSÁSZ titkárságának.

101. CIKK

Vitarendezés és a kötelezettségek teljesítése

1. A Felek minden általános vagy különös intézkedést meghoznak, amely e megállapodás szerinti kötelezettségeik teljesítéséhez szükséges. Rendezik maguk között a megállapodás alkalmazásával kapcsolatos nézeteltéréseket és vitákat, és e cikkel összhangban megválaszolják az e megállapodással kapcsolatos értelmezési kérdéseket.

2. Az e cikk (3)–(9) bekezdésében és a 74. cikk (4) bekezdésében említett eljárások sérelme nélkül a megállapodás értelmezésével kapcsolatos bármely kérdés megoldható az AKCSÁSZ–EU Miniszterek Tanácsán belüli konzultációk révén, vagy – a Felek egyetértése esetén – egy külön albizottság keretében folytatott konzultáció során vagy bármely más megfelelő mechanizmus keretében, amely az AKCSÁSZ–EU Miniszterek Tanácsának tartozik beszámolási kötelezettséggel. A Felek bemutatják az ügy alapos vizsgálatához szükséges releváns információkat az ügy kellő időben történő békés megoldása érdekében.

3. A (4)–(9) bekezdés alkalmazásában a „Fél” kifejezés egyrészről az EU-ra, másrészről az egyes AKCSÁSZ-tagokra vonatkozik.

4. A Felek a partnerségi párbeszéd keretében rendezik a közöttük fennálló nézeteltéréseket annak érdekében, hogy megelőzzék az olyan helyzetek kialakulását, amelyekben az egyik Fél szükségesnek ítélheti az e cikk (5) és (6) bekezdése szerinti konzultációk igénybevételét.

5. Ha valamelyik Fél úgy ítéli meg, hogy a másik Fél nem teljesítette az e megállapodásból eredő kötelezettségeit, értesíti erről a másik Felet, bemutatva a helyzet alapos vizsgálatához szükséges valamennyi lényeges információt annak érdekében, hogy az értesítés időpontjától számított 90 napon belül kölcsönösen elfogadható megoldást találjanak. Amennyiben ez nem bizonyul elégségesnek, a Felek strukturált és rendszeres konzultációkat tartanak. Amennyiben a konzultációk megkezdésétől számított 120 napon belül nem sikerül kölcsönösen elfogadható megoldást találni, az értesítő Fél az adott kötelezettség teljesítésének elmulasztásával arányos intézkedéseket hozhat.

6. Az (5) bekezdéstől eltérve, ha valamelyik Fél úgy ítéli meg, hogy a másik Fél megsérti a 9. és 18. cikkben meghatározott lényeges elemeket – kivéve a különösen sürgős eseteket vagy a 12. cikkben meghatározott súlyos korrupciós eseteket –, értesíti a másik Felet, bemutatva a helyzet alapos vizsgálatához szükséges valamennyi lényeges információt annak érdekében, hogy az értesítés időpontjától számított 60 napon belül kölcsönösen elfogadható megoldást találjanak. Amennyiben ez nem bizonyul elégségesnek, a Felek strukturált és rendszeres konzultációkat tartanak. A konzultációk kétoldalú jellegének megőrzése mellett az érintett Felek egyetértésével egy különleges vegyes bizottságot is bevonnak a strukturált és rendszeres konzultációk szakaszában. Az EU és az AKCSÁSZ-tagok azonos számú képviselőjéből álló különleges vegyes bizottság, amely tiszteletben tartja a valódi partnerség és a kölcsönös elszámoltathatóság elvét, tanácsot ad a kötelezettségek teljesítésével kapcsolatban, és adott esetben segítséget nyújt annak érdekében, hogy az érintett Fél megtegye az e megállapodásból eredő kötelezettségek teljesítéséhez szükséges intézkedéseket. Az érintett Fél továbbra is kizárólagos felelősséggel tartozik az e megállapodás értelmében vett kötelezettségei teljesítéséért. Amennyiben a konzultációk megkezdésétől számított 90 napon belül nem sikerül kölcsönösen elfogadható megoldást találni, az értesítő Fél megfelelő intézkedéseket hozhat.

7. Amennyiben valamelyik Fél úgy ítéli meg, hogy valamely alapvető elem megsértése különösen sürgős esetnek minősül, előzetes konzultáció nélkül azonnali hatállyal megfelelő intézkedéseket hozhat. A „különösen sürgős esetek” kifejezés a 9. és 18. cikkben említett alapvető elemek egyikének különösen súlyos és nyilvánvaló megsértésének kivételes eseteire vonatkozik.

8. A (6) és (7) bekezdésben említett „megfelelő intézkedéseket” a nemzetközi jog teljes körű tiszteletben tartásával kell meghozni, és arányosnak kell lenniük az e megállapodás szerinti kötelezettségek végrehajtásának elmulasztásával. Az intézkedések közül azokat kell előnyben részesíteni, amelyek kevésbé zavarják meg a megállapodás működését. A megfelelő intézkedések közé tartozhat e megállapodás részleges vagy teljes felfüggesztése. A megfelelő intézkedések meghozatalát követően bármelyik Fél kérésére konzultáció kezdeményezhető a helyzet alapos kivizsgálása és a megfelelő intézkedések visszavonását lehetővé tevő megoldások azonosítása érdekében.

9. A Felek megállapodnak abban, hogy a konzultációkat a kölcsönösen elfogadható megoldás elérését leginkább elősegítő szinten és formában folytatják le. Megállapodnak abban, hogy a konzultációk kétoldalú jellegének megőrzése mellett az érintett Felek egyetértésével az érintett regionális és nemzetközi szereplők is részt vehetnek a konzultációs folyamatban.

102. CIKK

Csatlakozás

1. Az Afrikai, Karibi és Csendes-óceáni Államok Szervezetében tagsággal rendelkező olyan független állam vagy bármely más olyan független állam, amelynek szerkezeti jellemzői, illetve gazdasági és társadalmi helyzete hasonló az Afrikai, Karibi és Csendes-Óceáni Államok Szervezetének tagjaiéhoz, az e megállapodáshoz való csatlakozás iránti kérelmét az AKCSÁSZ–EU Minisztertanácsnak nyújtja be. Ha az AKCSÁSZ–EU Minisztertanács jóváhagyja a kérelmet, az érintett állam csatlakozik e megállapodáshoz azáltal, hogy letétbe helyez egy csatlakozási okmányt az EU letéteményesénél, amely annak hitelesített másolatát megküldi az AKCSÁSZ titkárságának.

2. A Felek megvizsgálják az új államok csatlakozásának e megállapodásra gyakorolt hatását.

3. Az AKCSÁSZ–EU Minisztertanács határozhat az esetlegesen szükséges átmeneti vagy módosító intézkedésekről.

103. CIKK

Megfigyelői státusz

E megállapodás célkitűzéseinek elérése érdekében az érintett közös intézmény határozata alapján harmadik szereplők – beleértve a regionális és kontinentális szervezeteket – megfigyelői státuszt kaphatnak az e megállapodás V. része értelmében létrehozott intézményekben.

104. CIKK

Hiteles szövegek

E megállapodás két-két eredeti példányban készült angol, bolgár, cseh, dán, észt, finn, francia, görög, holland, horvát, lengyel, lett, litván, magyar, máltai, német, olasz, portugál, román, spanyol, svéd, szlovák és szlovén nyelven, és e szövegek mindegyike egyaránt hiteles.

REGIONÁLIS JEGYZŐKÖNYVEK

AFRIKÁRA VONATKOZÓ REGIONÁLIS JEGYZŐKÖNYV

I. RÉSZ

EGYÜTTMŰKÖDÉSI KERET

1. FEJEZET

JELLEG ÉS HATÁLY

1. CIKK

Valódi partnerség

1. E jegyzőkönyv alkalmazásában a „Felek” azok az érintett Felek, amelyekre nézve e jegyzőkönyv a megállapodás általános részének 6. cikke értelmében kötelező érvényű.

2. A Felek közötti kapcsolatokat a megállapodás általános részének rendelkezései és az e jegyzőkönyv szerinti stratégiai prioritások szabályozzák, amelyek kiegészítik és kölcsönösen erősítik egymást, összhangban a megállapodás általános része 88. cikkének (5) bekezdésével.

3. A Felek e jegyzőkönyvet a közös felelősségvállalás, a kölcsönösség és a kölcsönös elszámoltathatóság, valamint az átláthatóság szellemében hajtják végre, nemzeti, regionális és nemzetközi szinten egymást kiegészítő felelősségekkel.

2. CIKK

Stratégiai prioritások

1. A Felek konkrét intézkedéseket hoznak a szerepvállalás e jegyzőkönyv II. részében meghatározott alábbi kulcsfontosságú területein:

(a) inkluzív és fenntartható gazdasági növekedés és fejlődés;

(b) a humán és társadalmi fejlődés;

(c) környezetvédelem, természetierőforrás-gazdálkodás és éghajlatváltozás;

(d) béke és biztonság;

(e) emberi jogok, demokrácia és kormányzás;

(f) migráció és mobilitás.

2. A Felek közös megegyezéssel megállapodhatnak a szerepvállalás és együttműködés egyéb területeiről.

3. CIKK

Regionális és kontinentális integráció és együttműködés

1. A Felek előmozdítják az Afrika és az Európai Unió (a továbbiakban: EU) közötti összeköttetéseket és stratégiai kapcsolatokat.

2. A Felek támogatják Afrikában a regionális és kontinentális integrációt, amely hatékony módja a béke és jólét biztosításának, valamint az ebben a jegyzőkönyvben megfogalmazott prioritások megvalósításának, figyelembe véve az Afrikai Unió (a továbbiakban: AU) 2063-ig szóló menetrendjének célkitűzéseit és más vonatkozó regionális kereteket.

3. A Felek az Afrikai Gazdasági Közösséget és az Afrikai Kontinentális Szabadkereskedelmi Térséget létrehozó szerződések végrehajtásával összefüggésben támogatják a regionális gazdasági integrációt Afrikában többek között a nagyobb piacok kiépítésével, nagyobb mértékű összekapcsoltsággal, valamint a személyek, áruk, szolgáltatások, tőke, munkaerő és technológia szabad mozgásával.

4. A Felek támogatják az AU-t és a regionális szervezeteket a béke, a biztonság, a demokrácia és a kormányzás előmozdításában az olyan regionális és kontinentális mechanizmusok keretében, mint például az Afrikai Béke- és Biztonsági Szervezet és az Afrikai Kormányzási Struktúra.

5. A Felek megállapodnak abban, hogy biztosítják a koherenciát és a kiegészítő jelleget e jegyzőkönyv, valamint az egymást követő AU–EU csúcstalálkozókon és kapcsolódó záródokumentumokban meghatározott kontinensközi partnerség között. A 2063-ig szóló menetrendben megfogalmazott kontinentális prioritások elérésére irányuló törekvéseikben a Felek elismerik az AU és a regionális gazdasági közösségek szerepét a kontinentális és a régiókon átnyúló kérdésekben. Ebben az összefüggésben régiókon átnyúló és kontinentális kérdésekről szóló párbeszédet és együttműködést folytathatnak azokkal az afrikai országokkal, amelyek nem részes felei a megállapodásnak.

6. A Felek megállapodnak abban, hogy együttműködnek, és megerősítik az együttműködést a regionális gazdasági közösségekkel, elismerve szerepüket az afrikai integrációs menetrend építőköveiként. Megállapodnak abban is, hogy együttműködnek más olyan releváns regionális és kontinentális szereplőkkel, amelyek hajlandók és képesek előmozdítani a közös célokat.

7. A Felek ösztönzik az EU-val társult tengerentúli országokkal és területekkel, valamint az EU legkülső régióival folytatott regionális együttműködést a közös érdekű kérdésekben.

2. FEJEZET

SZEREPLŐK ÉS FOLYAMATOK

4. CIKK

Intézményi rendelkezések

1. E jegyzőkönyv intézményei, amelyek összetételét és feladatait e megállapodás általános része határozza meg, a következők:

(a) az Afrika–EU Minisztertanács;

(b) az Afrika–EU Vegyes Bizottság;

(c) az Afrika–EU Parlamenti Közgyűlés.

2. A Felek az együttműködésük és e jegyzőkönyv végrehajtása során figyelembe veszik az AU–EU csúcstalálkozók stratégiai és politikai iránymutatását.

5. CIKK

Konzultáció az érdekelt felekkel

A Felek nyílt és átlátható konzultációs mechanizmusokat hoznak létre valamennyi érdekelt féllel, köztük a helyi hatóságokkal, valamint a civil társadalom és a magánszektor képviselőivel annak érdekében, hogy e megállapodás általános része 5. cikkének (3) bekezdésével összhangban folyamatosan tájékoztassák őket a politikai folyamatokról és e jegyzőkönyv végrehajtásáról, illetve információkat gyűjtsenek tőlük.

6. CIKK

Végrehajtás és nyomon követés

1. A Felek – a szerepvállalás minden területén – előmozdítják a hatékony együttműködési megállapodásokat, és a kapcsolódó tevékenységeket a legmegfelelőbb hazai, regionális, több országot átfogó vagy kontinentális szinten végzik. E célból elismerik a regionális és kontinentális szervezetek e jegyzőkönyv végrehajtásában betöltött szerepét, és törekednek az érdekelt felek bevonásának megerősítésére.

2. A Felek nyomon követik e jegyzőkönyv végrehajtását, és ehhez többek között több érdekelt felet bevonó megközelítést alkalmaznak. A megállapodás általános része 99. cikkének (5) bekezdése szerinti eljárásnak megfelelően rendszeresen felülvizsgálhatják, illetve adott esetben módosíthatják és kiterjeszthetik a megállapodás hatályát a szerepvállalás meglévő és új alkalmazási területeire.

II. RÉSZ

AZ EGYÜTTMŰKÖDÉS LEGFONTOSABB TERÜLETEI

I. CÍM

INKLUZÍV ÉS FENNTARTHATÓ GAZDASÁGI NÖVEKEDÉS ÉS FEJLŐDÉS

7. CIKK

A Felek a strukturális gazdasági átalakulás és a diverzifikáció előmozdításával, tisztességes munkafeltételek mellett minőségi munkahelyek teremtésével, valamint a regionális gazdasági integráció előmozdításával támogatják az inkluzív és fenntartható gazdasági növekedést és fejlődést a kölcsönös érdekek és előnyök érdekében. Beruháznak a humán tőkébe és a készségekbe, szilárd makrogazdasági keretet mozdítanak elő és olyan üzleti környezetet teremtenek, amely elősegíti a beruházások fokozását és a magánszektor fejlődését. Intézkedéseket hoznak és együttműködnek a kapacitások megerősítése terén az éghajlatváltozás mérséklése és az egyéb környezeti kockázatok minimalizálása érdekében – támogatva a termelés és fogyasztás paradigmaváltását, illetve előmozdítva az éghajlatváltozás hatásaival szemben reziliens infrastruktúrákat, a megújuló energiát és a tiszta technológiákat, a hulladékkal és a vegyi anyagokkal való hatékony gazdálkodást, valamint az integrált vízgazdálkodást –, a gazdasági növekedésnek a környezetkárosodástól való függetlenítése és a körforgásos gazdaságra való fokozatos átállás lehetővé tétele céljából. Kiaknázzák azokat a kulcsfontosságú ágazatokat, amelyekre nagy mértékű növekedés jellemző és amelyek nagy potenciállal rendelkeznek a tisztességes munkahelyteremtés szempontjából, ami a nagy értékű regionális és globális értékláncokba való integrációhoz vezet. Törekednek egyrészt annak biztosítására, hogy mindenki élvezze a szabad üzleti lehetőségek előnyeit – különös tekintettel a nőkre és fiatalokra –, másrészt arra, hogy biztosítsák az alapvető munkaügyi normák előmozdítását és végrehajtását, többek között hatékony szociális párbeszéd révén.

1. FEJEZET

GAZDASÁGI ÁTALAKULÁS

8. CIKK

Gazdasági kormányzás

1. A Felek javítják a makrogazdasági stabilitást, előmozdítják a strukturális reformokat, illetve az olyan megfelelő gazdasági, költségvetési és monetáris szakpolitikákat, amelyek megteremtik a beruházások bővítéséhez, a munkahelyteremtéshez és a magánszektor fejlesztéséhez nagymértékben szükséges mozgásteret, valamint megerősítik a gazdasági sokkhatásokkal szembeni rezilienciát. Elősegítik a gazdasági reformfolyamatot azáltal, hogy jobban megértik egymás gazdaságainak alapelemeit, valamint a gazdaságpolitikák kidolgozását és végrehajtását, illetve javítják az ezekkel kapcsolatos információcserét.

2. A Felek megállapodnak abban, hogy támogatják a jó gazdasági kormányzás elveit, intézkedéseket fogadnak el az államháztartási gazdálkodás javítására, az államadósság fenntarthatóságának előmozdítására, valamint a nemzeti és regionális statisztikai rendszerek, illetve a regionális, többoldalú felügyeleti mechanizmusok megerősítésére, továbbá megállapodnak abban, hogy előmozdítják a költségvetés átlátható végrehajtását a dokumentumokhoz való nyilvános hozzáféréssel, hatékony ellenőrzési rendszerekkel, valamint versenyképes, átlátható és elszámoltatható közbeszerzési rendszerrel.

9. CIKK

Humán tőke és készségek

1. A Felek erősítik a humán tőkét azáltal, hogy beruháznak az oktatásba, készségfejlesztésbe és kapacitásépítésbe, hogy megfeleljenek a munkaerőpiaci igényeknek és fokozzák a munkatermelékenységet, különös figyelmet fordítva a nemek közötti egyenlőség és a megkülönböztetésmentesség elvére. Biztosítják, hogy a nemzeti oktatási rendszerek és tantervek megfeleljenek a jövőbeli foglalkoztatási követelményeknek, és kielégítsék a nemzeti kapacitás iránti igényeket.

2. A Felek előmozdítják a keresletvezérelt műszaki és szakképzési rendszereket – többek között a magánszektorral való partnerségek révén –, amelyek igazodnak a helyi és regionális munkaerőpiacok igényeihez és lehetőségeihez, különösen a vidéki és távoli területeken.

3. A Felek együttműködnek olyan szakpolitikák kidolgozásában és végrehajtásában, amelyek javítják a digitális készségeket és jártasságot, és integrálják őket az oktatási rendszerbe.

10. CIKK

Üzleti és beruházási környezet

1. A Felek javítják a nemzeti és regionális szabályozási kereteket, egyszerűsítik az üzleti szabályozást és folyamatokat, csökkentik és egyszerűsítik az adminisztratív alakiságokat, megerősítik az együttműködést, illetve kapacitásépítést tesznek lehetővé a hatékony versenypolitikák végrehajtása érdekében. Nyílt, átlátható és egyértelmű szabályozási keretet fogadnak el a vállalkozások és beruházások vonatkozásában, a tulajdonjogok, a földtulajdonhoz fűződő jogok és a szellemitulajdon-jogok védelme mellett. Biztosítják a hatékony, átlátható és kiszámítható adórendszereket, és javítják a vámhatóságok szerepét a kereskedelem megkönnyítésében, miközben érvényesítik a csalás és az egyéb jogsértések elleni küzdelemre vonatkozó szabályokat. Előmozdítják azokat a szakpolitikákat, amelyek javítják a munkaerőpiaci intézmények relevanciáját, hatékonyságát és eredményességét, megtalálva a megfelelő egyensúlyt a rugalmasság és a munkavállalók védelme között.

2. A Felek támogatják a pénzügyi ágazat reformját olyan intézkedésekkel, amelyek előmozdítják a finanszírozási eszközökhöz és a pénzügyi szolgáltatásokhoz való jobb hozzáférést, különösen a mikro-, kis- és középvállalkozások (mkkv-k) számára, a pénzügyi piacok fejlesztését és összeköttetését, valamint a tőkepiacok integrációját annak érdekében, hogy biztosítsák a megtakarítások hatékony elosztását a termelő beruházások és a magánszektor között. Céljuk a pénzügyi szolgáltatók közötti verseny előmozdítása, életképes banki és nem banki pénzügyi ágazatok kialakítása, valamint a mobil és digitális pénzügyi szolgáltatások megerősítése a finanszírozási eszközökhöz való jobb hozzáférés érdekében, különös tekintettel az mkkv-kra. Céljuk továbbá, hogy fokozzák együttműködésüket a nemzetközi szabványok végrehajtása terén, és biztosítsák a nyitott piacokat, a fogyasztók és más felhasználók védelmét, valamint a mobilszolgáltatásokhoz való fokozott hozzáférést.

3. A Felek törekednek arra, hogy releváns és könnyen hozzáférhető információkat nyújtsanak az üzleti vállalkozások és befektetők számára az üzleti lehetőségekről és az új vállalkozások létrehozásának módjáról Afrika és az EU tekintetében. Támogatják a köz- és magánszféra közötti strukturált párbeszédet, a gazdasági szereplők hálózatba szervezését és az üzleti partnerségek fejlesztését annak biztosítása érdekében, hogy a beruházási kockázatok csökkentésére irányuló erőfeszítések és a fenntartható beruházások előtt álló akadályok felszámolása során figyelembe vegyék a magánszektor szempontjait, miközben előnyben részesítik a beruházási környezettel kapcsolatos reformprogramokat.

4. A Felek támogatják a hatóságok kapacitásépítését az üzleti és beruházási környezetet érintő szakpolitikai fejlesztések és szabályozási reformok érdekében, többek között képzések, szakértelem és tudástranszfer révén.

5. A Felek megállapodnak abban, hogy párbeszédük során megfelelően figyelembe veszik az üzleti és beruházási környezettel kapcsolatos kérdéseket.

11. CIKK

Infrastruktúra

1. A Felek gazdaságaik átalakításának megkönnyítése érdekében támogatják az olyan kulcsfontosságú infrastruktúrák fenntartható és reziliens fejlesztését, mint az energia, közlekedés, információs és kommunikációs technológia (IKT) és digitális összeköttetés, figyelembe véve az afrikai infrastruktúra fejlesztésére irányuló programot.

2. A Felek együttműködnek az olyan projektek azonosításában, előmozdításában és együttes finanszírozásában, amelyek várhatóan elősegítik gazdaságuk átalakítását. Együttműködnek a jól célzott infrastruktúra – többek között ipari parkok és exportfeldolgozó övezetek – kiépítése és fenntartása terén a globális piacokhoz kapcsolódó versenyképes iparágak és ágazatok támogatása érdekében.

3. A Felek javítják az infrastrukturális ágazat irányítását. Mozgósítják a beruházásokat, fokozzák a hazai források mozgósítását, ösztönzik a köz- és magánszféra közötti partnerségeket, valamint kiaknázzák a magánszektor készségeiben és az innovációban rejlő lehetőségeket az infrastruktúra és a kapcsolódó szolgáltatások biztosítása terén.

4. A Felek megállapodnak abban, hogy fokozott pénzügyi, technológiai és technikai támogatás révén elősegítik az infrastruktúra fenntartható és reziliens fejlesztését és karbantartását, különös tekintettel a legkevésbé fejlett országokra, a tengerparttal nem rendelkező fejlődő országokra és a fejlődő kis szigetállamokra.

12. CIKK

Szellemi tulajdon

1. A Felek megerősítik a szellemitulajdon-jogokkal kapcsolatos együttműködést, többek között a szellemitulajdon-jogok előmozdítására, védelmére és érvényesítésére szolgáló szabályozási keret kialakítása során, figyelembe véve az alapul szolgáló szakpolitikai célkitűzéseket.

2. A Felek együttműködnek a szellemitulajdon-jogok hazai, regionális és kontinentális szintű előmozdítására, védelmére és érvényesítésére irányuló kapacitások megerősítése érdekében.

3. A Felek biztosítják, hogy jogszabályaikban rendelkezésre álljanak jogérvényesítési eljárások annak érdekében, hogy a jogosultak hatékonyan léphessenek fel a szellemitulajdon-jogok megsértése ellen.

4. A Felek kapacitásépítésre törekednek, hogy előmozdítsák a földrajzi jelzések bejegyzését és oltalmát mind az afrikai, mind az európai mezőgazdasági és élelmiszeripari termékek esetében. Intézkedéseket hoznak egyrészt az Afrikai Uniónak az afrikai földrajzi árujelzőkre vonatkozó kontinentális stratégiája végrehajtásának támogatására, másrészt annak támogatására, hogy a helyi közösségek teljes mértékben kihasználják a földrajzi jelzések előnyeit, és feljebb lépjenek a regionális és globális értékláncokban.

13. CIKK

Beruházás

1. A Felek vállalják, hogy együttműködnek a társadalmilag felelős hazai és külföldi, állami és magánforrásokból származó befektetések mozgósítása érdekében. Különös figyelmet fordítanak azokra az ágazatokra, amelyek elengedhetetlenek a gazdasági fejlődéshez, nagy potenciállal rendelkeznek a fenntartható munkahelyteremtés szempontjából, különösen az értékteremtő ágazatokban, és előmozdítják a környezeti fenntarthatóságot.

2. A Felek megállapodnak abban, hogy átlátható módon kidolgozott jogszabályok, rendeletek és szakpolitikák révén megkönnyítik a beruházásokat, ösztönözve a köz- és magánszféra közötti párbeszédet, illetve lehetőséget biztosítva valamennyi érdekelt fél részvételére.

3. A Felek fokozzák a beruházási és üzleti környezet javítására irányuló erőfeszítéseiket. Támogatják azokat az intézkedéseket, amelyek áthidalják a külföldi befektetők helyi befektetési feltételekkel kapcsolatos ismereteinek hiányosságait. Előmozdítják az üzleti kapcsolatokat és az információs hálózatokat, és elősegítik a közös beruházásokat és közös vállalkozásokat.

4. A Felek előmozdítják az állami beruházások hatékony és stratégiaibb felhasználását a magánszektor beruházásainak vegyes finanszírozás, garanciák és egyéb innovatív pénzügyi eszközök révén történő bevonására annak érdekében, hogy további forrásokat mozgósítsanak a tőkepiacokról, csökkentsék a beruházások kockázatait, és megkönnyítsék a finanszírozási eszközökhöz való hozzáférést. A koherencia biztosítása érdekében a Felek figyelembe vesznek egyéb olyan kezdeményezéseket, amelyek hozzájárulnak az afrikai magánberuházások finanszírozásához és előmozdításához.

5. A Felek a teljes értékláncban előmozdítják a vállalati társadalmi felelősségvállalást és a felelős üzleti magatartást azáltal, hogy egyrészt olyan támogató szakpolitikai kereteket biztosítanak, amelyek ösztönzik a vonatkozó gyakorlatok vállalkozások általi átvételét, másrészt támogatják a vonatkozó nemzetközi normák – például az üzleti vállalkozások emberi jogi felelősségére vonatkozó ENSZ-irányelvek, az OECD multinacionális vállalkozásokra vonatkozó iránymutatásai és a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet multinacionális vállalatokra és szociális politikára vonatkozó elvekről szóló, háromoldalú nyilatkozata – betartását, végrehajtását, nyomon követését és terjesztését. Elismerik az egyéb önkéntes kezdeményezések, köztük az ágazati önszabályozás hozzájárulását a fenntarthatósághoz és a vállalati társadalmi felelősségvállaláshoz.

14. CIKK

Iparosítás

1. A Felek a magas hozzáadott értéket képviselő és munkaerő-igényes ágazatokra összpontosítva az innováció és technológiai fejlesztés révén előmozdítják az inkluzív és fenntartható iparosítást Afrikában.

2. A Felek előmozdítják az afrikai gazdaságok átalakulását, illetve az áruktól való függésükről a diverzifikált gazdaságokra való átállásukat a nyersanyagok helyi kezelése és feldolgozása, az értéknövelő feldolgozés, valamint a regionális és globális értékláncokba való integráció révén, többek között a gyorsított afrikai iparfejlesztési stratégia figyelembevételével.

3. A Felek törekednek az ipari fejlődést akadályozó szűk keresztmetszetek felszámolására. Foglalkoznak a kínálati oldali korlátokkal, előmozdítják a termelékenység fokozását, ösztönzik a fejlett IKT és a mesterséges intelligencia használatát, valamint támogatják a digitális átalakulást, figyelembe véve a társadalmi, mobilitási, elemzési és felhőtechnológiákat. Előmozdítják az éghajlattudatos és környezetbarát gyakorlatokat, valamint a tiszta és megfizethető energia használatát.

4. A Felek törekednek arra, hogy a hozzáadott érték növelése révén ipari kapcsolatokat hozzanak létre többek között a mezőgazdaság és az erőforrásokban gazdag országok tekintetében. Elősegítik az afrikai kisebb és nagyobb iparágak közötti kapcsolatokat. Fejlesztik a szolgáltatási ágazatot, hogy az hatékonyan járuljon hozzá az iparosodáshoz.

5. A Felek elősegítik az mkkv-k fejlődését Afrikában, többek között az Afrikán belüli kapcsolatok, illetve az uniós vállalkozásokkal való szinergiák kialakításával. Támogatják a fiatalok és nők vállalkozói készségének fejlesztésére irányuló szakpolitikákat a gazdasági szerepvállalásuk növelése és az inkluzív fejlődés előmozdítása keretében.

15. CIKK

A magánszektor fejlesztése

1. A Felek előmozdítják és megerősítik a magánszektornak a vállalati társadalmi felelősségvállaláson és a felelős üzleti magatartáson alapuló fenntartható fejlődés hatékony hajtóerejeként betöltött szerepét. Kedvező környezetet biztosítanak a lehetőségvezérelt vállalkozói potenciál felszabadításához és Afrika vállalkozói bázisának jobb kiaknázásához olyan eszközök ötvözésével, mint a finanszírozás, a szolgáltatások, a képzés, az üzleti kultúra és a szabályozási keretek, az innováció, valamint a modern technológiák alkalmazása. Különös figyelmet fordítanak az informális ágazatra és az informális gazdasági tevékenységek formalizálására.

2. A Felek létrehozzák a megfelelő üzleti keretet, és támogatják az mkkv-kat és az induló innovatív vállalkozásokat a növekedési lehetőségek megragadásában, többek között a nemzetközivé válásukat célzó kezdeményezések előmozdításával. A kiegészítő intézkedésekre, a piacra jutásra, a kapacitásépítésre és a vállalkozások korszerűsítésére összpontosítva erősítik az mkkv-kat támogató szolgáltatásokat. Előmozdítják és támogatják az innovációt és a vállalkozói készséget, különösen a fiatalok és nők körében.

3. A Felek támogatják az afrikai és az európai uniós magánszektor közötti strukturált párbeszédet, valamint az afrikai és európai uniós kkv-k közötti együttműködést egy olyan jobb üzleti környezet kialakításának elősegítése érdekében, amely valamennyi gazdasági ágazatban lehetővé teszi a növekedést.

4. A Felek előmozdítják a magánszektor elkötelezettségét és fellépését a környezettudatos vállalkozások fejlesztése és a körforgásos gazdaság terén, többek között a szociális vállalkozói készségek fejlesztésével és a fenntartható finanszírozási eszközökhöz való hozzáférés megkönnyítésével.

5. A Felek ösztönzik és elősegítik valutáik szélesebb körű használatát a nemzetközi ügyleteik során.

16. CIKK

Kereskedelmi együttműködés

1. A Felek – elismerve a gazdasági növekedéshez és fejlődéshez jelentősen hozzájáruló kereskedelem fontosságát – közös érdekükben fokozzák a kereskedelmi lehetőségeket. Együttműködnek a kereskedelmi kapacitás kiépítése, valamint az egymás közötti kereskedelmi forgalom fokozását elősegítő keretfeltételek és szakpolitikák bevezetése érdekében.

2. A Felek megállapodnak abban, hogy a kereskedelmi együttműködést a Kereskedelmi Világszervezet (WTO) rendelkezéseivel teljes összhangban kell megvalósítani, beleértve a különleges és megkülönböztetett elbánást.

3. A Felek megállapodnak abban, hogy a kereskedelmi együttműködés elsősorban a meglévő preferenciális kereskedelmi megállapodásokra és a gazdasági partnerségi megállapodásokra (GPM-ek) épül.

4. A GPM-ek aláírói támogatják a gazdasági partnerségi megállapodások végrehajtását, adott esetben beleértve a hatály kiterjesztésének és az új tagok csatlakozásának lehetőségét.

5. A Felek együttműködnek annak érdekében, hogy saját eszközeikkel támogassák az Afrikai Kontinentális Szabadkereskedelmi Térség megvalósítását.

6. A Felek megállapodnak abban, hogy a GPM-ek, az Afrikai Kontinentális Szabadkereskedelmi Térség és az egyéb alkalmazandó kereskedelmi megállapodások kiegészítik és kölcsönösen támogatják egymást, valamint hozzájárulnak a regionális és kontinentális integrációs folyamat elmélyítéséhez az AU kereskedelmi és strukturális átalakítási programja keretében.

7. A Felek megállapodnak abban, hogy a megfelelő szinteken közös rendelkezéseket hoznak vagy tartanak fenn a GPM-ek végrehajtásának nyomon követése és az egyéb alkalmazandó kereskedelmi rendelkezések megvitatása, valamint az ezek által az afrikai gazdaságok fejlődésére, illetve a regionális és kontinentális integrációs folyamataikra gyakorolt hatások értékelése érdekében.

8. A Felek támogatják a regionális gazdasági integrációs folyamatokat, többek között a kereskedelmi eljárások egyszerűsítése és a szabályozás összehangolása révén, és előmozdítják az Afrikán belüli kereskedelmet és az afrikai országok regionális és globális értékláncokba történő integrációját. Megállapodnak abban is, hogy elősegítik és ösztönzik az áruk és szolgáltatások regionális piacainak létrehozását és megszilárdítását.

9. A Felek támogatják azokat a kezdeményezéseket, amelyek a kereskedelem technikai akadályairól szóló WTO-megállapodás hatályán belül csökkentik és megszüntetik a kereskedelem szükségtelen technikai akadályait. Együttműködnek az állat- és növényegészségügyi szabályozás és gyakorlatok megerősítése érdekében, az állat- és növényegészségügyi intézkedésekről szóló WTO-megállapodásnak megfelelően. A Felek együttműködnek különösen olyan nemzetközi szabványok kidolgozásában, amelyek támogatják a Felek vonatkozó szakpolitikai kereteit. Együttműködnek annak érdekében, hogy fokozzák az átláthatóságot a szabályozási intézkedések kidolgozása, valamint a szabványok, műszaki előírások és megfelelőségértékelési eljárások (tesztelés, tanúsítás és kalibrálás) végrehajtása tekintetében. Foglalkoznak többek között metrológiai kérdésekkel, valamint a laboratóriumok és más megfelelőségértékelő testületek akkreditációjával, továbbá a megfelelő piacfelügyeleti infrastruktúrával.

10. A Felek a kereskedelmi eljárások egyszerűsítéséről szóló WTO-megállapodás szerinti kötelezettségvállalásaik alapján együttműködnek a kereskedelmi eljárások egyszerűsítése terén. Intézkedéseket fogadnak el – beleértve a technikai segítségnyújtást – a kereskedelem technikai akadályairól, az állat- és növényegészségügyi intézkedésekről, valamint a kereskedelmi eljárások egyszerűsítéséről szóló WTO-megállapodás végrehajtása érdekében, és megfelelő kapacitásépítés révén támogatják a nemzetközi szabványoknak való megfelelést.

11. A Felek infrastrukturális kapcsolatok révén ösztönzik a piacfejlesztést, és kiemelten kezelik az Afrika és az Európai Unió közötti kivitel előtt álló szükségtelen akadályok és korlátok felszámolását.

12. A Felek – fejlettségi szintjüknek és prioritásaiknak megfelelően – kötelezettséget vállalnak arra, hogy a meglévő kereskedelmi megállapodások előnyeinek maximalizálása érdekében javítják az áruk afrikai és európai uniós piacra jutását.

2. FEJEZET

KULCSFONTOSSÁGÚ ÁGAZATOK

17. CIKK

Mezőgazdaság

1. A Felek együttműködnek a fenntartható és minőségi mezőgazdasági termelés, termelékenység és feldolgozás növelése érdekében, hogy fokozzák az élelmezés- és táplálkozásbiztonságot, javítsák a megélhetést, tisztességes munkahelyeket teremtsenek, javítsák az értékláncokat, és növeljék a jövedelmeket. Megerősítik az éghajlatváltozás hatásaival szemben reziliens gyakorlatokat, előmozdítják a természeti erőforrásokkal és az ökoszisztéma-szolgáltatásokkal való fenntartható gazdálkodást és ezek fenntartható használatát, megszüntetik azokat az ösztönzőket, amelyek fenntarthatatlan termelési mintákat eredményeznek, és a legfenntarthatóbb, energiahatékony és karbonszegény technológiákat alkalmazzák. Biztosítják a fenntartható élelmiszerrendszerekre való átállást, és ennek érdekében a fenntarthatóság valamennyi szempontja figyelmet kap, továbbá megerősítik az agrár-élelmiszeripari rendszereknek az éghajlati és környezeti kockázatokkal, valamint a külső sokkhatásokkal szembeni rezilienciáját.

2. A Felek együttműködnek a köz- és magánberuházások fellendítése, az agrár-élelmiszeripari ágazatban működő afrikai és európai uniós vállalkozások jobb összekapcsolása, a bevált gyakorlatok cseréje, valamint a mezőgazdasági fejlesztéssel kapcsolatos európai uniós és afrikai szakértelem egyesítése érdekében. Támogatják az átfogó afrikai mezőgazdasági fejlesztési program (CAADP) végrehajtását.

3. A Felek fellendítik a beruházásokat, és ehhez befektetőbarát szabályokat és előírásokat vezetnek be a felelős magánberuházások előmozdítása és azok élénkítése érdekében az agrár-élelmiszeripari ágazatban. Támogatják a fenntartható agrár-élelmiszeripari értékláncok fejlesztését, többek között a vidéki infrastruktúrák javításával, a szakképzés, illetve a mezőgazdasági kutatás és technológiák fejlesztésével, valamint a finanszírozási eszközökhöz való hozzáférés és a piacra jutás megkönnyítésével.

4. A Felek együttműködnek annak érdekében, hogy javítsák a mezőgazdasági termelők, feldolgozók és exportőrök nemzeti, regionális és nemzetközi piacra jutási lehetőségeit. Előmozdítják a kapacitásépítést az állat- és növényegészségügyi szabványok, a mezőgazdasági feldolgozásra vonatkozó méltányos kereskedelmi programok, a szolgáltatásokhoz való hozzáférés, a mezőgazdasági tanácsadás és a megfelelő technológiák területén, különös tekintettel a fiatal mezőgazdasági termelők, a nők, a mezőgazdasági kistermelők és a családi gazdálkodók kapacitására. Kiépítik a családi gazdálkodó szervezetek és az mkkv-k kapacitását a termelési és feldolgozási technikák terén, különösen a fiatalok és nők társadalmi szerepvállalásának növelésére irányuló szakpolitikák révén.

5. A Felek együttműködnek a mezőgazdasági ágazat irányításában, különösen a válságok megelőzésére szolgáló tájékoztatási és korai előrejelző rendszerek támogatására irányuló intézkedések, az inkluzív szakpolitikai döntéshozatal, valamint a szakmai szervezetek nemzeti, regionális és kontinentális szintű kapacitásának kiépítése révén. Megkönnyítik a mezőgazdasági földterületekhez való hozzáférést és az öröklési jogok érvényesítését, többek között a családi gazdálkodók, a fiatalok és a nők számára.

18. CIKK

Állatállomány és bőr

1. A Felek együttműködnek a fenntartható állattenyésztés, pásztorkodás és határokon átnyúló vándorlegeltetés javítása, az állatállomány értékláncainak – többek között a szakmai szervezetek kapacitásának növelése révén történő – fejlesztése, valamint az állati termékek, például a bőr, tej és hús feldolgozásának, tartósításának, kereskedelmének és fejlesztésének támogatása érdekében, figyelembe véve a környezeti fenntarthatóságot, az éghajlatváltozás hatásaival szembeni rezilienciát, a társadalmi-gazdasági fejlődést és az inkluzív növekedést. Együttműködnek továbbá az állatállomány és az állati termékek feldolgozására és forgalmazására szolgáló infrastruktúra korszerűsítése érdekében, hogy megkönnyítsék a piacra jutást és megerősítsék a régiók közötti piacokat Afrikában.

2. A Felek együttműködnek az állattenyésztési ágazat fejlesztése és korszerűsítése érdekében, az átfogó afrikai mezőgazdasági fejlesztési program (CAADP) célkitűzéseivel összhangban, figyelembe véve az afrikai állattenyésztés-fejlesztési stratégiát.

3. A Felek együttműködnek az állategészségügy és az állategészségügyi szolgáltatások javítása, valamint az agrár-legelőgazdálkodási erőforrásokkal való fenntartható gazdálkodás biztosítása érdekében. Ösztönzik a megfelelő nemzeti és regionális szabályozási keretek létrehozását és az állategészségügyi kutatási kapacitások megerősítését. A nyomonkövetési mechanizmusok és a határokon átnyúló járványügyi együttműködés megerősítésével együttműködnek a határokon átterjedő állatbetegségekből eredő kockázatok kezelése érdekében.

19. CIKK

Kék gazdaság és halászat

1. A Felek támogatják a kék gazdaságot, és ehhez összeegyeztetik a fenntartható gazdasági növekedést a jobb megélhetéssel, a társadalmi igazságossággal, a tengeri és szárazföldi ökoszisztémák és azok biológiai sokféleségének megőrzésével, valamint az éghajlatváltozás hatásaival szembeni rezilienciával, illetve megerősítik az élelmezésbiztonságot, valamint az átlátható, megbízható és biztonságos élelmiszerrendszereket.

2. A Felek megállapodnak abban, hogy előmozdítják a kék gazdaságba történő társadalmilag felelős befektetéseket, és támogatják a célzott beavatkozásokat a magánszektor nagyobb mértékű beruházásainak ösztönzése érdekében. Előmozdítják az integrált vízgyűjtőterület-kezelést és az integrált tengeri területrendezést a többféle felhasználás iránti igények és a környezetvédelem összeegyeztetése érdekében. Előmozdítják továbbá a fenntartható kék gazdasággal kapcsolatos technológiafejlesztést, technológiatranszfert, valamint a tudás, innovációk, bevált gyakorlatok és tanulságok megosztását.

3. A Felek előmozdítják a fenntartható tengeri és belvízi halászatot a munkahelyteremtés, a jövedelemteremtés, a szegénység elleni küzdelem, a fokozott élelmezésbiztonság és a jobb táplálkozás érdekében. Elősegítik a közös vállalkozásokat, előmozdítják a hozzáadott értékek növelését, megfelelő intézkedésekkel kezelik a lehalászás utáni veszteségeket, és elősegítik a hatékonyabb piacra jutást. A fenntartható halászati értékláncok kiépítése, valamint a beruházások és a helyi kapacitások megerősítése révén növelik a kisüzemi halászat és ennek részeként a kisipari halászat társadalmi és gazdasági előnyeit, ugyanakkor figyelmet fordítanak a veszélyeztetett és marginalizált személyek részvételére.

4. A Felek biztosítják a tengeri és belvízi halászati erőforrások megőrzését, az ezekkel való fenntartható gazdálkodást és a felhasználásukat a halállományok fenntartható szinten tartása, a túlhalászat megelőzése, az éghajlattudatos szakpolitikák végrehajtásának támogatása és a halászat által a természeti környezetre gyakorolt negatív hatások minimalizálása érdekében. Előmozdítják a regionális együttműködést, és elősegítik a halászati gazdálkodás bevált gyakorlatainak alkalmazását, beleértve a halászati adatok és statisztikák gyűjtésének és jelentésének előmozdítását.

5. A Felek hatékony területrendezés, ökoszisztéma-alapú megközelítés, a finanszírozási eszközökhöz való jobb hozzáférés és a beruházók egyenlő versenyfeltételeinek javítása révén együttműködnek a fenntartható tengeri és belvízi akvakultúra fejlesztése érdekében, biztosítva ugyanakkor, hogy mindez megfeleljen a helyi közösségeknek.

6. A Felek a környezeti és társadalmi vonatkozások kellő figyelembevételével előmozdítják a part menti és tengeri turizmus fenntartható fejlődését, ami bevételt és munkahelyeket teremt.

7. A Felek megvizsgálják az innovatív, új és kialakulóban lévő fenntartható tengeri tevékenységekben, többek között az árapály-energiában rejlő lehetőségeket. Kialakítják a jövőbeli fejlesztésükhöz szükséges szabályozási és szakpolitikai kereteket, ehhez támogatják a kutatást, csökkentik a technikai szűk keresztmetszeteket a befektetők hozzáférésének megkönnyítése érdekében, ugyanakkor elkerülik a tengeri környezetet érintő kockázatokat.

8. A Felek támogatják a kék gazdaságra vonatkozó stratégiák és cselekvési tervek végrehajtását. Elősegítik a magánszektor és más érdekelt felek részvételét a fenntartható kék gazdaság fejlesztésében és megvalósításában. Kellő figyelmet fordítanak a fejlődő kis szigetállamok fejlődésére, elismerve az óceánoktól való függésüket.

20. CIKK

Nyersanyag-kitermelő iparágak és feldolgozás

1. A Felek előmozdítják a nyersanyag-kitermelő iparágakat az inkluzív és fenntartható növekedés és fejlődés, valamint az afrikai gazdaságok átalakulása érdekében. A Felek ösztönzik a nyersanyag-kitermelő iparágakba és a feldolgozásba történő beruházásokat, figyelembe véve az országok természeti erőforrások feletti szuverenitásának elvét. Előmozdítják az afrikai és az európai uniós értékláncok közötti nagyobb integrációt.

2. A Felek előmozdítják a nyersanyag-kitermelési erőforrásokhoz való tisztességes, felelősségteljes és torzításmentes hozzáférést, teljes mértékben tiszteletben tartva az országok saját természeti erőforrásaik feletti szuverenitását, és előmozdítják az afrikai és európai uniós szereplők közötti fenntartható kereskedelmet, az érintett közösségek jogainak tiszteletben tartása mellett. Támogatják a nyersanyag-kitermelési erőforrások feltárására, kiaknázására, kezelésére, engedélyezésére, a szerződéskötésre, az adózásra, a feldolgozásra és a kivitelre vonatkozó koherens szakpolitikák, valamint szilárd szabályozási és jogi keretek kidolgozását, harmonizációját és végrehajtását. A készségátadás és technológiatranszfer megkönnyítésével ösztönzik a helyi mkkv-k részvételét a nyersanyag-kitermelő iparágakban, hogy hozzájáruljanak versenyképességükhöz azzal a céllal, hogy teljes mértékben részt vegyenek az értékláncokban.

3. A Felek előmozdítják a jó kormányzást a nyersanyag-kitermelő ágazatban a társadalmi-gazdasági fejlődés érdekében. Megerősítik a hazai jogszabályokat a nemzetközileg elismert elveknek és iránymutatásoknak való megfelelés biztosítása érdekében, adott esetben a regionális stratégiák figyelembevételével. Küzdenek az adócsalás és adókijátszás ellen, és biztosítják, hogy valamennyi gazdasági szereplő megfizesse a fogadó országoknak fizetendő adókat, díjakat és jogdíjakat. Nemzeti, regionális és nemzetközi jogi eszközökkel küzdenek az ásványkincsek illegális kitermelése és kereskedelme ellen.

4. A Felek támogatják azokat a nemzeti, regionális és nemzetközi kezdeményezéseket, amelyek célja, hogy javítsák az átláthatóságot és az elszámoltathatóságot a nyersanyag-kitermelési erőforrások felhasználása és kezelése terén, többek között a kimberley-i folyamat és a nyersanyag-kitermelő iparágak átláthatóságára irányuló kezdeményezés, valamint az ásványok felelősségteljes és fenntartható kitermelésére és beszerzésére vonatkozó egyéb olyan kezdeményezések előmozdítása révén, mint például a konfliktusok által érintett és nagy kockázatot jelentő térségekből származó ásványok felelősségteljes ellátási lánca tekintetében a kellő gondosságról szóló OECD-útmutatás.

5. A nyersanyag-kitermelési erőforrások inkluzív és fenntartható kiaknázásának biztosítása érdekében a Felek támogatják a megfelelő jogszabályok és mechanizmusok kidolgozását, figyelembe véve a kézi és kisüzemi bányászok, a helyi közösségek és a civil társadalom igényeit, elősegítve szerepvállalásukat. Támogatják a környezeti fenntarthatóságot, az éghajlattudatos gyakorlatokat, a tisztességes munkakörülményeket, a helyi közösségek egészségét és biztonságát, valamint az emberi jogok tiszteletben tartását a nemzetközi kötelezettségekkel és kötelezettségvállalásokkal összhangban. Együttműködnek a nyersanyag-kitermelő értékláncokban tevékenykedő helyi vállalkozók, valamint a kézi és kisüzemi bányászok termelési kapacitásának kiépítése érdekében, és ösztönzik a bányavállalatok, a helyi közösségek és egyéb érdekelt felek közötti szociális partnerségeket. Támogatják a nemzeti és regionális térképezési és feltárási tevékenységeket az afrikai geológiai információk és geoadat-kezelési rendszerek minőségének javítása érdekében.

21. CIKK

Feldolgozóipar

1. A Felek együttműködnek a fenntartható afrikai feldolgozóipar előmozdítása érdekében olyan testreszabott stratégiák kidolgozásával, amelyek célja az alacsony minőségű elsődleges termeléstől való függőség csökkentése, illetve a helyi és regionális szintű hozzáadott értékek növelése.

2. A Felek szakpolitikákat dolgoznak ki, hogy több közvetlen hazai és külföldi beruházást vonzzanak a feldolgozóiparba. Együttműködnek az mkkv-k kapacitásának támogatása érdekében. Előmozdítják az innovációt és a fejlett feldolgozóipari klasztereket, hálózatokat és partnerségeket.

3. A Felek törekednek a munkaigényes feldolgozóipar arányának növelésére. Együttműködnek az új és kialakulóban lévő technológiák integrálása terén az ellátási láncok átalakítása és a termelés korszerűsítése érdekében.

4. A Felek a piaci összeköttetésekkel és a kereskedelmi eljárások egyszerűsítésével, többek között a minőségi előírások és az infrastruktúra javításával támogatják a feldolgozóipari termékek kereskedelmének fokozására irányuló erőfeszítéseket. Megerősítik a regionális integrációt Afrika feldolgozóipari potenciáljának kiaknázása és a globális piacokon való versenyképességének javítása érdekében.

22. CIKK

Szolgáltatások

1. A Felek olyan intézkedéseket hoznak, amelyek támogatják egy élénk és stabil szolgáltatási ágazat fejlődését a szolgáltatások fokozott kereskedelme, a kivitel és a beruházások fokozása, valamint a megerősített regionális integráció és régióközi együttműködés előkészítése érdekében.

2. A Felek ágazatspecifikus szakpolitikákat és intézkedéseket dolgoznak ki a szabályozási akadályok kezelése, az intézményi és szabályozási keretek javítása, valamint a szolgáltatásnyújtási kapacitás megerősítése érdekében. Támogatják a szolgáltatások kereskedelméről szóló általános WTO-egyezmény (GATS) végrehajtását, elmélyítik a regionális együttműködést, csökkentik az afrikai szolgáltatási piacok töredezettségét, megerősítik a szolgáltatások kereskedelmére vonatkozó adatok előállítását és elemzését, továbbá támogatják a szolgáltatások integrációjának és annak nyomon követését, hogy milyen hatást gyakorolnak a reformok a kereskedelmi költségek csökkentésére.

3. A Felek együttműködnek a szolgáltatások kereskedelmének fokozása érdekében, beleértve a természetes személyek üzleti célú mozgását Afrika és az EU között, különös tekintettel a gazdasági növekedésük és fejlődésük szempontjából kulcsfontosságú ágazatokra, például az IKT-ra, az egészségügyre, a pénzügyi szolgáltatásokra, az elosztásra, a turizmusra, az építőiparra és a kapcsolódó mérnöki szolgáltatásokra, a meglévő nemzetközi megállapodásokkal összhangban.

4. A Felek együttműködnek a kulturális és kreatív iparágakhoz kapcsolódó szolgáltatásnyújtási kapacitás megerősítése érdekében.

23. CIKK

Közlekedés

1. A Felek együttműködnek a korszerű, biztonságos, védett és fenntartható közlekedési rendszerek megvalósítása érdekében, fokozva az Afrikán belüli, illetve az Afrika és az EU közötti összeköttetéseket.

2. A Felek javítják a közlekedési ágazat általános irányítását olyan hatékony szabályozás kidolgozásával és végrehajtásával, amely lehetővé teszi a közlekedési módokon belüli és azok közötti tisztességes versenyt. Céljuk a közlekedési módok környezeti hatásának csökkentése a tiszta energia jobb üzemanyag-szabványok és energiahatékony technológiák révén történő előmozdításával.

3. A Felek fellendítik a (közúti, légi, vízi és vasúti) közlekedési infrastruktúra és hálózatok további fejlesztését támogató beruházásokat, különös figyelmet fordítva a hiányzó összeköttetésekre és karbantartásukra, az afrikai infrastruktúra fejlesztésére irányuló program (PIDA) figyelembevételével. Javítják az alapvető infrastruktúrákhoz való hozzáférést a vidéki és távoli közösségek számára a társadalmi-gazdasági fejlődésük fokozása érdekében. Törekednek a fenntartható kikötői infrastruktúra és létesítmények megerősítésére, és megvizsgálják a környezetbarát kikötők létesítésének lehetőségét.

4. A Felek együttműködnek a légi közlekedési ágazatban, többek között az egységes afrikai légi közlekedési piac létrehozásának és megerősítésének támogatásával. Fellendítik a beruházásokat, kiszélesítik és elmélyítik a szabályozási együttműködést, valamint fokozzák a biztonságot és védelmet, illetve a légtérfelügyeletet, ideértve a kapcsolódó fenyegetésekre és kockázatokra való reagálási képességüket.

24. CIKK

Fenntartható energia

1. A Felek törekednek a fenntartható és megfizethető energiához való hozzáférés felgyorsítására, a reziliens energetikai infrastruktúrák fejlesztésére, különösen a vidéki térségekben, valamint a megújuló energia fejlesztésének és a hatékony energiafelhasználásnak az előmozdítására. Előmozdítják a leghatékonyabb energiatechnológiák és a karbonszegény technológiák alkalmazását valamennyi ágazatban, különösen a mezőgazdaságban, a feldolgozóiparban, a nyersanyag-kitermelő iparágakban és a turizmusban.

2. A Felek előmozdítják az energiabiztonságot, valamint hatékony energia-összeköttetéseket hoznak létre és erősítenek meg Afrikában, valamint Afrika és az EU között, hogy biztosítsák a megbízható és megfizethető energiaellátást. Kezelik a stratégiai fenntartható energiafolyosók fejlesztésével kapcsolatos szabályozási, gazdasági, társadalmi és egyéb kihívásokat.

3. A Felek a fenntartható energiába, az energiatárolásba és az energiahatékonyságba történő beruházásokat ösztönző jogi és szabályozási keretek elfogadásával elősegítik a nyitott, átlátható, versenyképes és működő energiapiacokat. Fokozatosan megszüntetik a környezeti szempontból káros fosszilis tüzelőanyagok támogatását. Vállalják, hogy megerősítik az afrikai és az európai uniós magánszektor közötti partnerséget, valamint az állami és magánszektor szerepvállalását a fenntartható energiatermelésbe, az energiahatékonyságba és az energiához való hozzáférésbe történő beruházások fellendítése érdekében. Beruházásokat mozgósítanak a villamos energia diverzifikált és tiszta energiaszerkezetébe, előnyben részesítve a megújuló energiaforrásokat. Támogatják a vonatkozó nemzeti és regionális energiaügyi kezdeményezések végrehajtását Afrikában, többek között azáltal, hogy hozzájárulnak az afrikai megújulóenergia-kezdeményezés (AREI) célkitűzéseihez.

4. A Felek előmozdítják az energiahatékonyságot és az energiamegtakarítást az energialánc valamennyi szakaszában, a termeléstől a fogyasztásig. Megállapodnak egyrészt abban, hogy törekednek a fenntartható energiatermelési és -tárolási kapacitás növelésére, másrészt abban, hogy fejlesztik az átviteli és elosztási infrastruktúrát a biztonságos, fenntartható, erőforrás-hatékony és éghajlatbarát, a szegénység felszámolásához hatékonyabban hozzájáruló megoldások előmozdításával.

5. A Felek támogatják a tiszta, változatos, költséghatékony és fenntartható energiatechnológiák fejlesztését és elterjedését – különös tekintettel a megújuló és alacsony kibocsátású energiatechnológiákra, valamint az energiahatékonysági és energiatakarékossági intézkedésekre – a kapacitások megerősítésével, valamint az afrikai–európai uniós partnerségek, kapcsolatok és közös vállalkozások gazdasági szereplők közötti előmozdításával. Előmozdítják a közös kutatási és innovációs (R&I) hálózatokat a megújuló energia és az energiahatékonyság terén.

6. A Felek támogatják az ágazati reformokat és a megfelelő szabályozási és szakpolitikai keretek kidolgozását a regionális energiaügyi összeköttetés és együttműködés biztosítása érdekében. Megerősítik a regionális szervezett árampiacokat az integrált, határokon átnyúló energiapiacok és -kereskedelem eszközeként.

25. CIKK

Információs és kommunikációs technológiák és digitális gazdaság

1. A Felek fokozott hozzáférést biztosítanak a nyílt, megfizethető és biztonságos információs és kommunikációs technológiákhoz (IKT), többek között a magán- és állami beruházások támogatásával. Törekednek a szolgáltatók engedélyezéséhez, a versenymagatartás előmozdításához, a fogyasztókkal szembeni tisztességes bánásmódhoz, valamint az adatok és a fogyasztók védelméhez szükséges szabályozó intézmények létrehozására.

2. A Felek javítják a digitális technológiákhoz és szolgáltatásokhoz való hozzáférést, és megfizethető digitális összeköttetést hoznak létre, többek között kedvező szakpolitikai és szabályozási keret létrehozásával. Javítják az üzleti környezetet, és elősegítik a finanszírozási eszközökhöz és a vállalkozástámogatási szolgáltatásokhoz való hozzáférést a digitálisan lehetővé tett vállalkozói lét előmozdítása és a digitalizáció általános érvényesítése érdekében, hogy valamennyi gazdasági ágazatban javuljon a beavatkozások hatékonysága és eredményessége az inkluzív gazdasági növekedés és átalakulás megvalósítása céljából.

3. A Felek együttműködnek annak érdekében, hogy kedvező környezetet teremtsenek, különösen a megfelelő, jogi és intézményi keretek létrehozásával és kiigazításával, hogy kiaknázzák a digitális gazdaságban – beleértve az e-kereskedelmet – rejlő lehetőségeket a munkahelyteremtés és a gazdasági fejlődés terén, különös tekintettel a nőkre és fiatalokra.

4. A Felek támogatják a tudásalapú gazdaságokra való átállást.

26. CIKK

Turizmus

1. A Felek együttműködnek annak érdekében, hogy kedvező környezetet teremtsenek a turizmus kiegyensúlyozott és fenntartható fejlődéséhez, ami elősegíti a gazdasági fejlődést, munkahelyeket teremt, illetve előmozdítja a környezeti, kulturális és társadalmi szempontok integrációját, többek között a turisztikai ágazatra jellemző kihívások kezelésével.

2. A Felek fellendítik a turisztikai termékek népszerűsítésére és fejlesztésére irányuló beruházásokat, kellő figyelmet fordítva az mkkv-k versenyhelyzetére. A turizmus társadalmi-gazdasági előnyeinek optimalizálása érdekében megerősítik a turisztikai ágazat és más releváns gazdasági ágazatok – például a mezőgazdaság, erdészet, közlekedés, kék gazdaság, valamint a kulturális iparágak és a kulturális örökség – közötti kapcsolatokat.

3. A Felek fokozzák a kulturális örökség és a természeti erőforrások védelmét és előmozdítását, különös figyelmet fordítva a környezetvédelemre, illetve a vadon élő állatok és növények védelmére. Tiszteletben tartják a helyi közösségek integritását és érdekeit, és maximalizálják részvételüket a turizmus fejlesztésének folyamatában, különösen a vidéki és közösségi turizmusban, valamint az ökoturizmusban.

4. A Felek olyan kezdeményezéseket dolgoznak ki, amelyek előmozdítják a fenntartható turizmust, és javítják a szolgáltatások színvonalát. Előmozdítják a képzést és a tapasztalatcserét, valamint megosztják a kölcsönös érdeklődésre számot tartó információkat és statisztikákat a turisztikai ágazatban.

3. FEJEZET

TUDOMÁNY, TECHNOLÓGIAFEJLESZTÉS, KUTATÁS ÉS INNOVÁCIÓ

27. CIKK

Tudomány és technológiafejlesztés

A Felek kölcsönösen előnyös módon erősítik a tudományos és technológiai együttműködést, hogy előmozdítsák a társadalmi és gazdasági fejlődést, kezeljék a globális társadalmi kihívásokat, és javítsák a regionális versenyképességet.

28. CIKK

Kutatás és innováció

1. A Felek megállapodnak abban, hogy forrásokat mozgósítanak az inkluzív gazdasági növekedés és fejlődés, valamint a tudásalapú társadalmakra és gazdaságokra való átállás támogatását célzó kutatási és innovációs tevékenységek előmozdítására.

2. A Felek ösztönzik a kutatási infrastruktúrák és létesítmények fejlesztését. Elősegítik az alap- és alkalmazott kutatást, többek között a mérnöki tudományok és a mesterséges intelligencia területén, és ösztönzik a nyílt hozzáférésű adatok használatát a kölcsönösen előnyös tudományos kiválóság elérése céljából. Előmozdítják az afrikai egyetemeken, intézményekben és kutatóközpontokban végzett kutatást, különös figyelmet fordítva a kapacitásépítésre, a technológiatranszferre és a know-how átadására. Fokozzák a részvételt a globális kutatásban, a technológiafejlesztésben, a technológiatranszferben, az innovációban és a tudás előállításában.

3. A Felek előmozdítják és támogatják a hallgatók, egyetemi oktatók és kutatók innovatív mobilitási és képzési programjait, és növelik a felsőoktatási intézmények kapacitását a kutatás és innováció terén történő hatékony hálózatépítés vonatkozásában. Ösztönzik a tudományos közösség, a kutatók, az innovátorok és a magánszektor közötti párbeszédet, tudáscserét és együttműködést a termelékenység és versenyképesség fokozása, valamint a vállalkozói ökoszisztémák megerősítése céljából.

29. CIKK

Űr- és térinformatikai technológia

1. A Felek kihasználják az űrtudomány, -technológia, -innováció és -alkalmazások potenciális előnyeit a polgári űrtevékenységekkel kapcsolatos közös érdekű ügyekben, például az űrkutatás, a globális navigációs műholdrendszerek alkalmazásai és szolgáltatásai, a műholdas pontosító rendszerek fejlesztése, a Föld-megfigyelés és a földtudomány, illetve különösen a korai előrejelzés és megfigyelés alkalmazása terén. Együttműködnek annak érdekében, hogy felelősségteljes és fenntartható űrpiacot és űripart alakítsanak ki, amely előmozdítja és kielégíti mindegyikük igényeit.

2. A Felek együttműködnek olyan tevékenységek folytatásában, amelyek a fenntartható fejlődés és az emberek jólétének fokozása érdekében kiaknázzák az űrtechnológiákban és űralkalmazásokban rejlő lehetőségeket, és amelyek az afrikai űrpolitikai stratégia figyelembevételével foglalkoznak Afrika társadalmi-gazdasági lehetőségeivel és kihívásaival. Javítják a világűrből származó adatokhoz, információkhoz, szolgáltatásokhoz és termékekhez való hozzáférést.

II. CÍM

HUMÁN ÉS TÁRSADALMI FEJLŐDÉS

30. CIKK

A Felek arra törekednek, hogy 2030-ig felszámolják a szegénység minden formáját, küzdjenek az egyenlőtlenség ellen, megvalósítsák a nemek közötti egyenlőséget, és megteremtsék azokat a feltételeket, amelyek mindenki számára lehetővé teszik a méltó életet, a demokratikus életben való részvételt és a fenntartható gazdasági növekedéshez való aktív hozzájárulást. Előmozdítják a szociális védelmet a szegénység felszámolása és az egyenlőtlenségek elleni küzdelem céljából, valamint az inkluzív, méltányos és fenntartható fejlődés irányába mutató, önerősítő ciklus megteremtésének eszközeként. A humán és társadalmi fejlődés szerves részeként, illetve a nagyobb termelékenység és a fokozott vállalkozói készség érdekében a fiatalok foglalkoztathatóságát növelő módszerként beruháznak a humán tőkébe.

1. FEJEZET

HUMÁN FEJLŐDÉS

31. CIKK

Oktatás

1. A Felek törekednek arra, hogy az iskola előtti neveléstől a felsőoktatásig minden szinten egyetemes, inkluzív és méltányos hozzáférést biztosítsanak a minőségi oktatáshoz, beleértve a beiratkozási és megtartási arány javítását. Javítják a formális oktatás és a nem formális tanulás minőségét, együttműködnek a tantervfejlesztésben, valamint fejlesztik a meglévő oktatási központok infrastruktúráját és felszerelését. Különös figyelmet fordítanak a nők és lányok sajátos szükségleteire, valamint a legveszélyeztetettebb és marginalizált csoportokra, köztük a fogyatékossággal élő személyekre, valamint a szükséghelyzetben és instabil helyzetben lévőkre.

2. A Felek mindenki számára előmozdítják a természettudományok, technológia, műszaki tudományok, matematika és művészetek szélesebb körű oktatását és alkalmazását. Előmozdítják a hozzáférhető és megfizethető digitális technológiák használatát, valamint a digitális készségek és jártasság fejlesztését mindenki számára.

3. A Felek törekednek arra, hogy javítsák a felsőoktatásba, a műszaki és szakképzésbe, a munkaalapú tanulásba és a felnőttoktatásba való beiratkozási arányt és az ilyen oktatási formák minőségét, kritikus tömeget alakítsanak ki képzett innovációs dolgozókból és a magasan képzett emberekből, és hatékonyan reagáljanak a sajátos gazdasági igényekre.

4. A Felek együttműködnek annak érdekében, hogy ösztönözzék a képesítések elismerését és átláthatóságát, valamint a jobb minőségbiztosítást és relevanciát. Fokozottan támogatják a hallgatók, oktatók, egyetemi oktatók és kutatók Afrika és az EU közötti mobilitását elősegítő konkrét kezdeményezéseket. Elősegítik az intézmények közötti partnerségeket, és előmozdítják a tudás fejlesztését és a tudástranszfert.

32. CIKK

Egészségügy

1. A Felek törekednek az egyetemes egészségügyi ellátásra és a jó minőségű alapvető egészségügyi szolgáltatásokhoz való méltányos hozzáférésre, többek között a nemzeti egészségügyi rendszerek megerősítésével és korszerű egészségügyi létesítmények működtetésével.

2. A Felek együttműködnek a megelőzhető gyermekágyi, gyermekkori és újszülöttkori halálozás és megbetegedések megszüntetése érdekében. Céljuk a szexuális és reproduktív egészségügyi szolgáltatásokhoz való egyetemes hozzáférés biztosítása. Együttműködnek a nem fertőző betegségek növekvő előfordulásának és terheinek kezelése érdekében.

3. A Felek együttműködnek a fertőző betegségek és a vektorok által terjesztett betegségek, köztük az elhanyagolt trópusi betegségek elleni küzdelemben. Együttműködnek a világjárványok, például a HIV/AIDS, tuberkulózis és malária kezelése, valamint az e betegségeknek miatt bekövetkező halálesetek arányának jelentős csökkentése érdekében. Támogatják a biztonságos és megfizethető alapvető gyógyszerekhez, oltóanyagokhoz és diagnosztikához való hozzáférést, beleértve a HIV/AIDS-betegek számára az antiretrovirális kezeléshez való egyetemes hozzáférést.

4. A Felek egységes egészségügyi megközelítéssel megerősítik a járványok és más egészségügyi veszélyek, például az antimikrobiális rezisztencia észlelésére, megelőzésére és az azokra való reagálásra irányuló veszélyhelyzeti felkészültségi és reagálási kapacitást. Megállapodnak abban, hogy fokozzák a nemzeti és regionális egészségügyi megelőzési, felügyeleti és ellenőrzési rendszerek támogatását.

5. A Felek együttműködnek a hagyományos orvostudomány helyi ismereteinek és szabályozásának előmozdításában a közegészségügyi tevékenységekben.

33. CIKK

Vízellátás, higiéniás létesítmények és lakhatás

1. A Felek törekednek annak biztosítására, hogy mindenki hozzáférjen a modern és élhető lakóhelyekhez és a minőségi alapszolgáltatásokhoz.

2. A Felek mindenki számára előmozdítják a megfizethető és tisztességes lakhatáshoz való hozzáférést a fenntartható településeken, figyelembe véve a hatékony területtervezést és földbirtoklást, valamint a földhasználati és területrendezési rendszereket a lakhatási politikák végrehajtásakor. Törekednek arra, hogy csökkentsék a nyomornegyedekben élők arányát, és együttműködnek a nyomornegyedek és az informális települések fejlesztése érdekében.

3. A Felek elősegítik az elegendő mennyiségű, biztonságos, fizikailag hozzáférhető és megfizethető, személyes és háztartási felhasználásra szánt vízhez való egyetemes hozzáférést, többek között fenntartható és integrált vízkészlet- és vízrendszer-gazdálkodással, a víz hatékonyabb felhasználásával és újrahasznosításával.

4. A Felek az élet minden területén mindenki számára elősegítik a biztonságos, higiénikus, valamint társadalmi és kulturális szempontból elfogadható, a magánélet védelmét és a méltóságot biztosító higiéniás létesítményekhez való fizikai, megfizethető és elfogadható hozzáférést.

5. A Felek mindenki számára javítják a fenntartható energiaszolgáltatásokhoz való hozzáférést, és támogatják a háztartások energiafelhasználásának hatékonyságát.

34. CIKK

Élelmezésbiztonság és jobb táplálkozás

1. A Felek javítják a biztonságos és tápláló élelmiszerekhez való hozzáférést az éhezés felszámolására irányuló cél elérése, valamint az éhínségek és egyéb típusú élelmiszerválságok megszüntetése érdekében. Támogatják a megfelelő élelmiszer-ellátási és -tárolási rendszerek létrehozását.

2. A Felek többek között az élelmiszer-termelés és -elosztás, valamint a higiéniás létesítmények fejlesztésével és a környezeti feltételek javításával küzdenek az alultápláltság valamennyi formája ellen. Támogatják a fenntartható mezőgazdasági termelést és termelékenységet, között a kisüzemi halászat szintjén is annak érdekében, hogy teljes mértékben kiaknázhassák az élelmezés- és táplálkozásbiztonság kritikus forrásaiként ezekben rejlő lehetőségeket, többek között a kistermelők finanszírozási eszközökhöz való hozzáférésének javításával, valamint fejlett öntözési, tárolási és szállítási infrastruktúrával a piacra jutás megkönnyítése, illetve az élelmiszer-biztonság és -minőség biztosítása érdekében.

3. A Felek a szociális biztonsági hálók megerősítésével megteremtik a legveszélyeztetettebb népességcsoportok élelmiszerekkel kapcsolatos sokkokkal szembeni rezilienciáját. Megerősítik a fejlesztési és humanitárius fellépés közötti koordinációt az éhínségek és más típusú élelmiszerválságok jobb előrejelzése, megelőzése és az azokra való jobb felkészülés érdekében, és biztosítják az élelmiszerek helyi rendelkezésre bocsátására irányuló, kellő időben történő fellépést.

2. FEJEZET

EGYENLŐTLENSÉG ÉS TÁRSADALMI KOHÉZIÓ

35. CIKK

Egyenlőtlenség és szociális védelem

1. A Felek előmozdítják a szociális védelmi és biztonsági szakpolitikák és rendszerek fejlesztését és alkalmazását a szegénység felszámolása, az egyenlőtlenségek elleni küzdelem és a társadalmi kohézió megerősítése érdekében.

2. A Felek támogatják a méltányosságot előmozdító, a társadalmi befogadást és a szociális partnerekkel folytatott párbeszédet támogató, valamint az inkluzív, méltányos és fenntartható gazdasági növekedést megerősítő szociális védelmi szakpolitikák és rendszerek átalakító szerepét. Céljuk, hogy fokozatosan egyetemes, nemzeti tulajdonban lévő szociális védelmi rendszereket építsenek ki, többek között szociális védelmi minimumok elfogadásával, különös figyelmet fordítva a veszélyeztetett helyzetben lévőkre.

3. A Felek együttműködnek annak érdekében, hogy a népesség alsó 40 %-ának jövedelemnövekedését az országos átlagot meghaladó mértékben elérjék és fenntartsák.

4. A Felek törekednek annak biztosítására, hogy a szociális biztonság a formális ágazatban dolgozó valamennyi személyre kiterjedjen. Arra is törekednek, hogy az egyetemesség fokozatos elérése érdekében növeljék a szociális biztonsághoz hozzáférők számát az informális ágazatban és a vidéki gazdaságban.

5. A Felek kezdeményezéseket dolgoznak ki az informális gazdaságról a formális gazdaságra való átállás támogatására, beleértve a hitelhez és a mikrofinanszírozási eszközökhöz való hozzáférést, illetve a megerősített szociális védelmi intézkedéseket.

6. A Felek előmozdítják és elősegítik a formális és informális gazdaságban működő munkáltatói és munkavállalói szervezetek, valamint a civil társadalmi szervezetek közötti párbeszédet, többek között kapacitásépítés révén.

36. CIKK

Tisztességes munka

1. A Felek támogatják az olyan makrogazdasági, foglalkoztatási és szociális szakpolitikák kidolgozását és végrehajtását, amelyek arra összpontosítanak, hogy mindenki – különösen a fiatalok, a nők, valamint a veszélyeztetett személyek és csoportok – számára teljes és termelékeny foglalkoztatást és tisztességes munkát biztosítsanak.

2. A Felek inkluzív és jól működő munkaerőpiacokat alakítanak ki és tartanak fenn, és olyan intézkedéseket fogadnak el, amelyek kitérnek az informális gazdaságra és megelőzik a tisztességtelen munkaügyi gyakorlatokat.

3. A Felek támogatják azokat az intézkedéseket, amelyek egyenlő foglalkoztatási lehetőségeket és egyenlő értékű munkáért egyenlő díjazást biztosítanak, és mind az állami, mind a magánszektorban garantálják a megfelelő, fizetett szülői szabadságot. Megelőző és védelmi intézkedéseket fogadnak el a munkahelyi megkülönböztetés minden formájával szemben, biztosítják az alapvető jogok tiszteletben tartását a munkahelyen, és javítják a munkavállalók egészséges és biztonságos körülményeit.

4. A Felek törekednek a gyermekmunka felszámolására, annak legrosszabb formáit prioritásként kezelve.

37. CIKK

Fogyatékossággal élő személyek

1. A fogyatékossággal élő személyek jogairól szóló egyezmény hatékony végrehajtása érdekében a Felek előmozdítják, védik és biztosítják valamennyi fogyatékossággal élő személy valamennyi emberi jogának teljes körű és egyenlő gyakorlását.

2. A Felek intézkedéseket hoznak annak biztosítására, hogy a fogyatékossággal élő személyek teljes mértékben beilleszkedjenek a társadalomba, és részt vegyenek a közéletben és magánéletben annak valamennyi területén, beleértve a demokratikus és politikai ügyeket, illetve a döntéshozatali folyamatokat. Megakadályozzák a káros hagyományokat, valamint a fogyatékossággal élő személyekkel szembeni kizsákmányolás, erőszak, bántalmazás vagy megkülönböztetés minden formáját, küzdenek ezek ellen, és felszámolják őket, és védik a rokonokat, gondozókat vagy közvetítőket a fogyatékossággal élő személyekkel való kapcsolatuk alapján történő megkülönböztetéstől.

3. A Felek előmozdítják a szociális szolgáltatásokhoz, a közlekedéshez és más fizikai infrastruktúrákhoz, valamint a szabadidős és kulturális tevékenységekhez való egyenlő és akadálymentes hozzáférést a fogyatékossággal élő személyek számára, és adott esetben támogatják az alternatív kommunikációs módszereket a társadalomba való teljes mértékű beilleszkedés lehetővé tétele érdekében.

4. A Felek előmozdítják a munkaerőpiacokhoz való egyenlő hozzáférést, tiltva a fogyatékosság alapján történő hátrányos megkülönböztetést a foglalkoztatás valamennyi formája és feltétele tekintetében. Célzott szakpolitikákkal és ösztönző intézkedésekkel támogatják a fogyatékossággal élő személyek foglalkoztatását az állami és magánszektorban, többek között az önfoglalkoztatás és a vállalkozói lét terén.

38. CIKK

Kultúra, sport és személyes kapcsolatok

1. A Felek támogatják a kultúrát mint a fenntartható és gazdasági fejlődés hajtóerejét. Olyan környezetet teremtenek, amely elősegíti a kulturális innovációt, sokszínűséget és fejlődést, valamint a kulturális alkotások létrehozását, védelmét, előállítását és terjesztését. Kultúrájuk előmozdítása érdekében ösztönzik az új információs és kommunikációs technológiák alkalmazását.

2. A Felek fokozzák a tárgyi és szellemi kulturális örökség, valamint a kulturális kifejezések sokszínűségének védelmét és előmozdítását a kölcsönös megértés fokozása és a kiegyensúlyozott kulturális cserék elősegítése érdekében.

3. A Felek törekednek a kulturális szakemberek mobilitásának és a műalkotások terjesztésének előmozdítására, valamint arra, hogy különböző kulturális és kreatív ágazatokban közös kezdeményezéseket hajtsanak végre. Ösztönzik az Afrikában és az EU-ban működő ifjúsági szervezetek és az ottani civil társadalom közötti interkulturális cserét és párbeszédet.

4. A Felek támogatják a kreatív iparágak fejlődését. A művészi alkotás ösztönzése és a művészi kifejezésmódok cseréjének elősegítése érdekében támogató intézkedések bevezetésére törekednek.

5. A Felek előmozdítják a sportot mint a fenntartható fejlődés, a társadalmi befogadás, a megkülönböztetésmentesség és az emberi jogok előmozdításának hajtóerejét. Törekednek arra, hogy megfelelő létesítményeket alakítsanak ki, és ösztönözzék az emberek sportolási és egyéb testnevelési tevékenységekben való részvételét. Támogatják továbbá a sportot mint a nemzetek közötti interkulturális párbeszédnek és együttműködésnek, a konfliktusok és az erőszak megelőzésének, valamint a konfliktus utáni megbékélésnek az eszközét.

3. FEJEZET

NÉPESSÉG ÉS FEJLŐDÉS

39. CIKK

Demográfia

1. A Felek elismerik a demográfiai változásokból adódó lehetőségek és az azokból fakadó kihívások kezelésének szükségességét annak érdekében, hogy jobban megfeleljenek a jövőbeli európai uniós és afrikai generációk törekvéseinek és reményeinek.

2. A Felek biztosítják a lakosság egészére vonatkozó statisztikák és adatok következetes gyűjtését, elemzését, tárolását és terjesztését az etikai, titoktartási és adatvédelmi normákkal összhangban, és fejlesztési terveikben figyelembe veszik az adatokat és tendenciákat.

3. A Felek növelik a fiatalok és nők társadalmi szerepvállalását, és befektetnek a fiatalokba és nőkbe, elismerve a demográfiai folyamatokban játszott kritikus szerepüket. Előmozdítják a nők és fiatalok emberi jogait, és biztosítják számukra a szükséges oktatást és készségeket. Beruházásokat mozgósítanak, és felszabadítják a gazdasági lehetőségeket, hogy kiaknázzák a nagy fiatal népességben rejlő lehetőségeket.

40. CIKK

A nemek közötti egyenlőség és a nők társadalmi szerepvállalásának növelése

1. A Felek megerősítik arra irányuló együttműködésüket, hogy mindenki vonatkozásában javítsák és kiterjesszék az egyenlő részvételt és az esélyegyenlőséget a politikai, gazdasági, társadalmi és kulturális élet valamennyi területén. Biztosítják a nemi dimenzió következetes érvényesítését valamennyi szakpolitikában és programban.

2. A Felek együttműködnek a nők és lányok humán és társadalmi fejlődésének előmozdítása érdekében. Törekednek arra, hogy a nemek közötti különbségek megszüntetése érdekében felszámolják az egészségügy és oktatás útjában álló valamennyi akadályt. Törekednek a formális oktatáshoz és a szakképzéshez való egyetemes és egyenlő hozzáférés biztosítására a nők és lányok teljes potenciáljának kiaknázása és törekvéseik megvalósításának elősegítése érdekében. Biztosítják, hogy a tananyagok és tanítási módszerek érvényesítsék a nemek közötti egyenlőség szempontját, és arra ösztönzik a nőket és lányokat, hogy természettudományos, technológiai, műszaki és matematikai tanulmányokat folytassanak.

3. A Felek elősegítik a nők számára a gazdasági lehetőségekhez, a foglalkoztatáshoz, a hitelhez és a pénzügyi szolgáltatásokhoz való egyenlő hozzáférést, valamint a föld és egyéb termelőeszközök feletti ellenőrzést és azok használatát. Támogatják a női vállalkozókat, megszüntetik a nemek közötti bérszakadékot, és megszüntetik a megkülönböztető jellegű szabályokat és gyakorlatokat. Hatékony intézkedéseket hoznak a szexizmus megnyilvánulásainak azonosítására és az ellenük való fellépésre, valamint a nemi alapú megkülönböztetés olyan kiváltó okainak kezelésére, mint például a negatív társadalmi normák és a nemi sztereotípiák, többek között a tömegtájékoztatásban.

4. A Felek megerősítik a lányok és nők hangját és részvételét a politikai életben olyan intézkedésekkel, amelyek célja a nemek közötti egyenlőség megvalósítása a választási, politikai és kormányzati folyamatokban, valamint a vezető kormányzati pozíciókban, beleértve az alkotmányos testületeket és az állami tulajdonú vállalkozásokat, és előmozdítják aktív szerepüket a békeépítési és megbékélési erőfeszítésekben.

5. A Felek olyan jogszabályokat léptetnek hatályba és hajtanak végre, amelyek védik a nőket és lányokat az erőszak minden formájával szemben, ideértve a szexuális és nemi alapú erőszakot, a szexuális kizsákmányolást, a bántalmazást és az emberkereskedelmet.

6. A Felek elkötelezik magukat a Pekingi Nyilatkozat és Cselekvési Platform, a nemzetközi népesedési és fejlesztési konferencia cselekvési programja, illetve az ezek felülvizsgálati konferenciáin született eredmények teljes körű és hatékony végrehajtása mellett. Hangsúlyozzák továbbá a szexuális és reproduktív egészséggel kapcsolatos minőségi és megfizethető, átfogó tájékoztatáshoz és oktatáshoz való egyetemes hozzáférés szükségességét, figyelembe véve az UNESCO szexuális nevelésre vonatkozó nemzetközi technikai iránymutatását, valamint a kapcsolódó egészségügyi szolgáltatások nyújtásának szükségességét. Előmozdítják és ösztönzik az emberi jogok és a népek jogainak afrikai chartájához csatolt, az afrikai nők jogairól szóló jegyzőkönyv megerősítését és hatékony végrehajtását, és adott esetben támogatják a 2016–2030 közötti időszakra vonatkozó maputói cselekvési terv hatékony végrehajtását.

41. CIKK

Ifjúság

1. A Felek támogatják a fiatalok vállalkozói készségeit, és vállalják, hogy biztosítják a fiatalok tisztességes foglalkoztatását, többek között azáltal, hogy oktatás, szakképzés és műszaki képzés, valamint a digitális technológiákhoz való jobb hozzáférés révén támogatják őket a munkaerőpiac szempontjából releváns készségek elsajátításában, és elősegítik a földhöz és hitelhez való hozzáférést. Ifjúságbarát foglalkoztatási szolgálatokat hoznak létre, hogy összekössék a fiatalokat a foglalkoztatási lehetőségekkel.

2. A Felek együttműködnek annak érdekében, hogy növeljék a fiatalok társadalmi szerepvállalását, és arra törekednek, hogy teret biztosítsanak a döntéshozatali folyamatokba való aktív bevonásukhoz, valamint a demokratikus és politikai életben, illetve a békeépítésre és megbékélésre irányuló erőfeszítésekben való részvételükhöz. Előmozdítják a marginalizált fiatalokat támogató szakpolitikákat és programokat, beleértve az ifjúságvédelmi programokat, hogy lehetőséget és motivációt kínáljanak számukra a társadalomba való visszailleszkedésre.

3. A Felek támogatják azokat a kezdeményezéseket, amelyek célja a jó minőségű alapszolgáltatásokhoz való hozzáférés biztosítása minden gyermek számára, a gyermekek konfliktushelyzetekben való toborzásának és bevetésének megelőzése, valamint a gyermekekkel szembeni erőszak és káros hagyományok valamennyi formájának megszüntetése, beleértve a gyermek-, korai és kényszerházasságot, gyermekmunkát, gyermekbántalmazást és testi fenyítést, különös tekintettel a veszélyeztetett helyzetben lévő gyermekekre.

42. CIKK

Fenntartható urbanizáció és vidékfejlesztés

1. A Felek fokozzák a városokban mint a fenntartható és inkluzív növekedés és az innováció központjaiban rejlő lehetőségeket.

2. A Felek előmozdítják a fenntartható földhasználat-tervezést és a földpiacok méltányos kezelését, különös figyelmet fordítva az átlátható és szabályozott földvásárlásokra és tulajdonjogokra. Előmozdítják továbbá a fenntartható városi mobilitást és az intelligens, biztonságos városokat, amelyek kiaknázzák a digitalizációban és technológiákban rejlő lehetőségeket. Integrálják a fenntartható energiatermelést és az energiahatékonysági megoldásokat, ösztönzik a produktív energiafelhasználást, javítják a hulladékgazdálkodást, és foglalkoznak a szennyezés valamennyi formájával. Előmozdítják a városi mobilitási megoldásokat, és biztosítják a szolgáltatások és az infrastruktúrával kapcsolatos rendelkezések éghajlat- és környezetbarát módon való kialakítását és az erőforrások hatékony felhasználását. Elősegítik a városok sokkokkal szembeni rezilienciáját, és megragadják az alacsony kibocsátású és az éghajlatváltozás hatásaival szemben reziliens gazdaság előmozdításának lehetőségeit.

3. A Felek előmozdítják a vidéki gazdaságok és közösségek kiegyensúlyozott területi fejlődését, különös tekintettel a foglalkoztatásra és jövedelemtermelésre. A helyi termékek értékének növelése, valamint a természeti és kulturális erőforrások kiaknázása révén felgyorsítják a vidéki diverzifikációt. Előmozdítják az inkluzív, kiegyensúlyozott, integrált területi és városi szakpolitikákat, valamint a többszintű kormányzati koordinációt, miközben aktívan bevonják a helyi hatóságokat és közösségeket, és szorosabb kapcsolatokat alakítanak ki a vidéki és városi területek között.

III. CÍM

KÖRNYEZETVÉDELEM, TERMÉSZETI ERŐFORRÁSOKKAL VALÓ GAZDÁLKODÁS ÉS ÉGHAJLATVÁLTOZÁS

43. CIKK

A Felek ambiciózus intézkedéseket hoznak az éghajlatváltozás mérséklése és az ahhoz való alkalmazkodás, a környezet minőségének védelme és javítása, valamint a természeti erőforrásokkal való fenntartható gazdálkodás érdekében, az éghajlatváltozás és a környezetkárosodás megállítása és visszafordítása, valamint a fenntartható fejlődés megvalósítása céljából. Egyedi intézkedéseket fogadnak el a biológiai sokféleség csökkenésének visszaszorítására és megelőzésére, az ökoszisztémák fenntartására és helyreállítására, a vadon élő állatok és növények védelmére és jogellenes kereskedelmük elleni küzdelemre, a vízzel, a földdel és a más természeti erőforrásokkal való fenntartható gazdálkodás előmozdítására, az óceánpolitikai irányítás megerősítésére, a szennyezés valamennyi formája elleni küzdelemre, a hatékony hulladékgazdálkodás előmozdítására és a természeti katasztrófákkal szembeni reziliencia kiépítésére. Együttműködnek annak megelőzése érdekében, hogy az éghajlatváltozás hatásai és a környezetkárosodás továbbra is a béke és a biztonság szempontjából komoly következményekkel járó fenyegetések multiplikátoraként működjenek. Felgyorsítják a kulcsfontosságú gazdasági ágazatokban a zöldebb fejlődési pályákra való átállást, előmozdítják a körforgásos gazdaságokat és az erőforrás-hatékonyságot, valamint támogatják a tiszta és fenntartható energiát és a karbonszegény technológiákat, biztosítva, hogy a gazdasági növekedés együtt járjon az alacsony kibocsátásra való átállással és a környezeti fenntarthatósággal. Törekednek arra, hogy a globális fellépés előmozdítása érdekében hatékony szövetségeket építsenek ki nemzetközi környezetben. Kapacitást építenek ki azon többoldalú környezetvédelmi megállapodások végrehajtásához, amelyeknek részes felei, és általánosan érvényesítik a környezeti fenntarthatóságot, az éghajlatváltozással kapcsolatos célkitűzéseket és a környezeti szempontból fenntartható növekedésre való törekvést a nemzeti és helyi szakpolitikákban, tervekben és beruházásokban. Előmozdítják a helyi hatóságok, a civil társadalom és a magánszektor konstruktív szerepvállalását, valamint mindenki jogainak, többek között az őslakos népeknek az Egyesült Nemzetek őslakos népek jogairól szóló nyilatkozatában (UNDRIP) említett jogainak és a helyi közösségek jogainak a tiszteletben tartását.

1. FEJEZET

KÖRNYEZETI FENNTARTHATÓSÁG ÉS A TERMÉSZETI ERŐFORRÁSOKKAL VALÓ GAZDÁLKODÁS

44. CIKK

Biológiai sokféleség és ökoszisztémák

1. A Felek együttműködnek a biológiai sokféleség és az ökoszisztémák megőrzésének, védelmének és helyreállításának biztosítása érdekében, hogy az ezek által nyújtott jelentős gazdasági, társadalmi és kulturális szolgáltatások továbbra is támogassák az emberi jóllétet és a gazdasági növekedést. A Biológiai Sokféleség Egyezménnyel és annak jegyzőkönyveivel összhangban nemzeti biodiverzitási stratégiákat és cselekvési terveket dolgoznak ki és hajtanak végre.

2. A Felek jogszabályokat és integrált stratégiákat fogadnak el a biológiai sokféleséggel kapcsolatos megfontolások valamennyi érintett ágazatba történő beépítésére. Támogatják az innovatív lehetőségeket, például a természetalapú megoldásokat vagy az agroökológiát, valamint az ökoszisztéma-szolgáltatások értékelését a biológiai sokféleség általános érvényesítésének maximalizálása érdekében.

3. A Felek inkluzív megközelítést alkalmaznak az élőhelyek elvesztését előidéző fő tényezők kezelésére; e tényezők közé értve a földhasználat megváltoztatását, a megélhetési mezőgazdasági termelés bővülését, valamint a kereskedelmi mezőgazdaságot, a városi területek és az energetikai infrastruktúrák fejlesztését. Intézkedéseket hoznak az erdőhasznosításnak, a művelés céljából történő területtisztításnak, a tüzeknek, az állatok legeltetésének és az inváziós fajoknak az ellenőrzése érdekében. Védik, megőrzik és előmozdítják az erdők, az erdőterületek, a legelők, a vizes élőhelyek és a növénytakaróval borított egyéb területek fenntartható használatát és helyreállítását. Fenntartják és növelik a szárazföldi, édesvízi vagy tengeri növények és állatok fajgazdagságát és genetikai sokféleségét.

4. A Felek fokozzák erőfeszítéseiket a védett területeknek a biológiai sokféleség megőrzése érdekében történő létrehozása, hatékony kezelése és irányításának javítása terén.

5. A Felek megerősítik a helyi közösségeknek és az őslakos népeknek az Egyesült Nemzetek őslakos népek jogairól szóló nyilatkozatban (UNDRIP) meghatározottak szerinti részvételét az ökoszisztémák megőrzésében, többek között a környezetbarát és fenntartható turizmus, valamint a munkahelyteremtés és más gazdasági lehetőségek előmozdítása révén.

45. CIKK

Körforgásos gazdaság

1. A Felek a hulladékkeletkezés forrásánál megelőzik vagy minimalizálják a hulladék keletkezését. Javítják a termékek újrafelhasználhatóságát, újrafeldolgozhatóságát és erőforrás-hatékonyságát annak érdekében, hogy a termelést és a fogyasztást a körforgásos gazdaság megvalósításához igazítsák, többek között megfelelő hulladékgyűjtési és -válogatási szolgáltatások, valamint környezetvédelmi szempontból megfelelő újrafeldolgozási kezdeményezések és létesítmények révén. Vállalják, hogy a körforgásos gazdaságra vonatkozó szakpolitikákat fogadnak el a környezet és az emberi egészség védelme, a termékek energia- és erőforrás-hatékonyságának növelése, a fogyasztók választási lehetőségeinek bővítése és a hulladékgazdálkodás javítása érdekében.

2. A Felek kialakítják a vegyi anyagok és hulladékok környezetvédelmi szempontból megfelelő kezeléséhez, valamint a vonatkozó többoldalú megállapodások végrehajtásához szükséges hazai szabályozási kereteket és végrehajtási mechanizmusokat. A veszélyes hulladékok országhatárokat átlépő szállításának ellenőrzéséről és ártalmatlanításáról szóló bázeli egyezmény rendelkezéseivel összhangban, és figyelembe véve a veszélyes hulladékok Afrikába való importjának tilalmáról, valamint Afrikán belüli kezelésének és országhatárokat átlépő szállításának ellenőrzéséről szóló bamakói egyezmény rendelkezéseit, a Felek megteszik a szükséges intézkedéseket a veszélyes hulladékok – beleértve a radioaktív anyagokat, a kémiai és szerves hulladékot is – lerakása és illegális kereskedelme elleni küzdelemhez. Megelőzik vagy minimalizálják a veszélyes anyagokat az anyagciklusokban, és kezelik a termékekben található vegyi anyagokat a termékek teljes életciklusa során. Támogatják a környezetnek és az emberi egészségnek többek között a nem megfelelően kezelt hulladékból eredő szennyezéssel szembeni védelmére és a kapcsolódó környezeti károk helyreállítására irányuló megfelelő intézkedésekkel kapcsolatos megalapozott döntéshozatalt.

3. A Felek hatékonyan kezelik a szennyezés valamennyi formáját. Intézkedéseket hoznak a szennyezés észlelésére, megelőzésére és jelentésére. Fokozzák a műanyagszennyezés megelőzésére, valamint a műanyagok és mikroműanyagok környezetből való eltávolítására irányuló erőfeszítéseiket. Feltárják a levegőszennyezés elleni küzdelem terén folytatandó megerősített együttműködés lehetőségeit. Többek között nyilvános tájékoztató kampányok útján felhívják a figyelmet a szennyezés közegészségügyi és környezeti kockázataira, valamint a jobb levegőminőség számos előnyére.

46. CIKK

Óceánpolitikai irányítás

1. A Felek az Egyesült Nemzetek Tengerjogi Egyezményével összhangban megerősítik az óceánpolitikai irányítást a biztonságos, védett, tiszta és fenntartható módon kezelt óceánok biztosítása érdekében, az óceánokra és tengerekre nehezedő nyomás csökkentésével, valamint a kék gazdaság fenntartható fejlődésének előmozdításával és az óceánokkal kapcsolatos ismeretek megerősítésével.

2. A Felek biztosítják az élő tengeri erőforrások védelmét, fenntartható kezelését és használatát kétoldalú, regionális és multilaterális szinten, különösen a fenntartható halászati partnerségi megállapodások és a regionális halászati gazdálkodási szervezetek keretében.

3. A Felek a jogellenes, be nem jelentett és szabályozatlan halászat elleni küzdelemre irányuló kezdeményezéseket tartanak fenn vagy fogadnak el, beleértve adott esetben a jogellenes, be nem jelentett és szabályozatlan halászatból származó termékeknek a kereskedelmi forgalomból való kizárására irányuló politikák és intézkedések végrehajtását. Nyomonkövetési, ellenőrzési és felügyeleti intézkedéseket mozdítanak elő, például megfigyelőrendszereket, hajómegfigyelési rendszereket, halászati jogosítványokat és engedélyeket, a fogások nyilvántartását és jelentését, az átrakodás ellenőrzését, vizsgálatokat és a kikötő szerint illetékes állam általi ellenőrzést, valamint megfelelést biztosító kapcsolódó intézkedéseket, beleértve a hazai szabályozás szerinti szankciókat is, amelyek célja a halállományok védelme és a túlhalászás megelőzése, továbbá hatékonyan végrehajtják és érvényesítik ezeket az intézkedéseket.

4. A Felek megállapodnak abban, hogy megteszik a szükséges lépéseket annak érdekében, hogy megtiltsák a halászati támogatások bizonyos formáit, amelyek hozzájárulnak a túlkapacitáshoz és a túlhalászáshoz, valamint hogy felszámolják a jogellenes, be nem jelentett és szabályozatlan halászathoz hozzájáruló támogatásokat és tartózkodnak az ilyen új támogatások bevezetésétől, elismerve, hogy az afrikai fejlődő és legkevésbé fejlett országokra alkalmazott megfelelő és hatékony, különleges és megkülönböztetett elbánásnak a Kereskedelmi Világszervezet halászati támogatásokról szóló tárgyalásainak szerves részét kell képeznie.

5. A Felek csökkentik az óceánokra nehezedő nyomást a part menti és tengeri ökoszisztémák védelme, megőrzése és helyreállítása, a tengeri és part menti természeti tőke hasznosítása, valamint a tengerszennyezés – többek között az olajszennyezés, a tengerfenék pusztulása, a zajszennyezés és a tengeri hulladék, például a szárazföldi és tengeri forrásból származó műanyagok és mikroműanyagok – elleni küzdelem révén. Támogatják a hajókból származó üvegházhatásúgáz-kibocsátás (ÜHG) csökkentésének szabályozását és törekednek arra, továbbá aktívan támogatják a Nemzetközi Tengerészeti Szervezet hajózásból származó ÜHG-kibocsátás csökkentésére irányuló kezdeti stratégiájának sürgős végrehajtását. Felgyorsítják az óceánokat és a partokat érintő hulladékeltakarítási műveleteket, különös figyelmet fordítva az óceáni girek felhalmozási zónáira.

6. A Felek olyan intézkedéseket hoznak az óceánokkal kapcsolatban, amelyek hozzájárulnak az éghajlatváltozás mérsékléséhez és az ahhoz való alkalmazkodáshoz.

7. A Felek az elérhető legjobb tudományos információk alapján intézkedéseket dolgoznak ki a tengeri biológiai sokféleség megőrzésére és fenntartható hasznosítására vonatkozóan.

8. A Felek elismerik a tengerfenéki bányászat tengeri környezetre és annak biológiai sokféleségére gyakorolt hatásával kapcsolatban felmerült általános aggályokat. A tengeri környezet és biológiai sokféleségének védelmére és megőrzésére irányuló tevékenységek megfelelő környezetközpontú irányításának biztosítása érdekében a Felek a rendelkezésre álló legjobb tudományos ismeretekre támaszkodnak, alkalmazzák az elővigyázatosság elvét és az ökoszisztéma-alapú megközelítést, előmozdítják a kutatást, és megosztják a bevált gyakorlatokat a tengerfenéki ásványkincsekkel kapcsolatos közös érdekű területeken.

47. CIKK

Területgazdálkodás és földterület-degradáció

1. A Felek együttműködnek a földterület-degradáció megelőzése, valamint a földterületek megőrzésére és a velük folytatott fenntartható gazdálkodásra irányuló, hosszú távú integrált stratégiák kidolgozása érdekében.

2. A Felek előmozdítják az integrált megközelítéseket, és intézkedéseket fogadnak el a talaj védelme és javítása érdekében. Küzdenek a talajerózió és a talajromlás, valamint a talaj fizikai, kémiai és biológiai tulajdonságainak romlása ellen. Foglalkoznak a kifejezetten a mezőgazdasági tevékenységek, többek között az akvakultúra és az állattenyésztés által okozott szennyezéssel. Fenntartható és méltányos földtulajdon- és földhasználati jogokat, valamint fenntartható föld-, víz- és erdőgazdálkodást biztosítanak, és fenntartható gazdasági lehetőségeket teremtenek a vidéki területeken élők számára. Biztosítják, hogy a nem mezőgazdasági földhasználat – beleértve, de nem kizárólag az építési beruházásokat, a bányászatot és a hulladékártalmatlanítást – ne vezessen erózióhoz, szennyezéshez vagy bármely más formáját öltő földterület-degradációhoz.

3. A Felek olyan intézkedéseket hoznak a hatékony területrendezés és infrastruktúra érdekében, amelyek erősítik a rezilienciát a veszélynek kitett országokban, miközben javítják a katasztrófareagálási képességeket. A bevált gyakorlatok és a legjobb tudományos ismeretek, valamint a földterület-degradáció által érintett területeken szerzett helyi ismeretek és tapasztalatok alapján mérséklési és helyreállítási intézkedéseket terveznek és hajtanak végre.

48. CIKK

Erdők

1. A Felek előmozdítják a fenntartható erdőgazdálkodást és az erdészeti erőforrások fenntartható használatát. Megállítják az erdőirtást és az erdőpusztulást, és küzdenek az illegális fakitermelés és az ahhoz kapcsolódó kereskedelem ellen.

2. A Felek támogatják az erdei tájkép helyreállítására irányuló kezdeményezéseket, amelyek célja az erdőirtás visszafordítása, az erdőrezervátumok létrehozása, a pusztuló erdei tájkép helyreállítása, szükség esetén erdőtelepítési programok végrehajtása, valamint az erdei legeltetésnek az erdők regenerálódását lehetővé tevő időszakokra és intenzitásokra való korlátozása.

3. A Felek előmozdítják a mezőgazdaság és az erdészeti termékek fenntartható értékláncait, prioritásként kezelve a munkahelyteremtést és más gazdasági lehetőségeket az ökoszisztémák megőrzése terén.

4. A Felek támogatják az erdészeti jogszabályok végrehajtására, az erdészeti irányításra és az erdészeti termékek kereskedelmére (FLEGT) vonatkozó uniós cselekvési terv végrehajtását, többek között önkéntes partnerségi megállapodások megkötésével és végrehajtásával. Erősítik a koherenciát és a pozitív kölcsönhatásokat országos szinten a FLEGT és az erdőirtás és az erdőpusztulás következtében keletkező kibocsátások csökkentésére vonatkozó ENSZ-program (REDD+) között.

5. A Felek megerősítik a helyi hatóságok és közösségek erdővédelembe való bevonását. Minden szinten növelik az erdőirtással kapcsolatos tudatosságot, és ösztönzik a fenntartható erdőgazdálkodásból származó, erőforrás- és energiahatékony termékek fogyasztását. Előmozdítják és támogatják a főzéshez szükséges alternatív és fenntartható tüzelőüzemanyag használatát a helyi lakosság számára.

49. CIKK

Vadon élő állatok és növények

1. A Felek támogatják Afrika biológiai sokféleség megőrzése szempontjából kulcsfontosságú tájainak in situ megőrzését, különös tekintettel a határokon átnyúló védett területekre, amelyek a legfontosabb vadon élő fajok élőhelyei és lehetővé teszik a megfelelő összeköttetést a vadon élő állatok vándorlásához és a fajok elterjedési területének éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodásához. Megerősítik továbbá a védett területekért felelős hivatalokat, és előmozdítják a vidéki közösségek bevonását a vadon élő állatokkal és növényekkel, valamint az erdőterületekkel való fenntartható gazdálkodásba.

2. A Felek küzdenek a vadon élő állatok és növények jogellenes kereskedelme ellen azáltal, hogy támogatják az ilyen kereskedelem súlyos bűncselekménynek történő minősítésére irányuló politikák és jogszabályok kidolgozását és végrehajtását, hogy megerősítik az orvvadászat elleni intézkedéseket és a bűnüldözési nyomon követést, valamint hogy előmozdítják a nemzetközi koordinációt a vadon élő állatokat és növényeket érintő bűncselekmények ellen fellépő nemzetközi konzorcium (ICCWC) keretében, beleértve a veszélyeztetett vadon élő állat- és növényfajok nemzetközi kereskedelméről szóló egyezményt (CITES) és más vonatkozó nemzetközi kereteket. Növelik a lakosság tudatosságát a fogyasztók oktatásával és véleményének formálásával, a készletek megsemmisítésével, valamint a magas szintű diplomácia és érdekképviselet előmozdításával.

3. A Felek támogatják a bozóthús fenntartható fogyasztásának előmozdítására irányuló erőfeszítéseket, miközben megfizethető alternatív fehérjeforrásokat fejlesztenek ki és fenntartható megélhetést biztosítanak.

50. CIKK

Víz- és édesvíz-gazdálkodás

1. A Felek fenntartható módon kezelik vízkészleteiket, hogy azok mennyiségi és minőségi szintje egyaránt magas maradjon. Előmozdítják az integrált vízkészlet-gazdálkodást, és szakpolitikákat hajtanak végre a felszín alatti és felszíni vizek tervezésére, megőrzésére, kezelésére, hasznosítására és fejlesztésére, valamint az esővíz gyűjtésére és felhasználására vonatkozóan. Védik és helyreállítják a vízforrásokat és ökoszisztémákat, megelőzik a vízszennyezést, összegyűjtik és kezelik a szennyvizet, és lehetővé teszik a környezetkímélő városfejlesztést. Optimalizálják a vízügyi ágazat hozzájárulását az éghajlatváltozás mérséklése és az ahhoz való alkalmazkodás érdekében.

2. A Felek előmozdítják a határokon átnyúló vízgazdálkodással kapcsolatos együttműködést az édesvíz fenntarthatóságának elérése, a földterület-degradáció és az elsivatagosodás megelőzése, a vízzel kapcsolatos veszélyekkel – például árvizekkel, aszályokkal és szennyezéssel – szembeni reziliencia többek között vízgyűjtő és -tározó rendszerek révén történő kiépítése, valamint a konfliktusok kockázatának megelőzése céljából.

3. A Felek minden szinten támogatják a fenntartható vízgazdálkodást és a jó vízügyi irányítást. Erősítik a párbeszédet, és ösztönzik a közigazgatási szervek, a magánszektor és a civil társadalom közötti partnerségeket.

4. A Felek előmozdítják az édesvízi halászat fenntartható kiaknázását és a fenntartható édesvízi halászati gazdálkodást, az egészséges halállományok fenntartása és a természetes környezetre gyakorolt negatív hatások minimalizálása érdekében. Küzdenek a hazai jogszabályokat sértő jogellenes, be nem jelentett és szabályozatlan halászat ellen. Megerősítik a kapacitásokat, előmozdítják a regionális együttműködést, és nemzeti és regionális szinten intézkedéseket fogadnak el az édesvízi halászati gazdálkodás és irányítás javítása érdekében. Általánosan érvényesítik az éghajlatváltozás mérséklését és az ahhoz való alkalmazkodást az édesvízi halászatban és akvakultúrában, előmozdítják a vízi ökoszisztémák és biológiai sokféleségük helyreállítását és megőrzését, valamint küzdenek a tavakat és a folyókat érintő szennyezés minden formája ellen.

2. FEJEZET

ÉGHAJLATVÁLTOZÁS ÉS TERMÉSZETI KATASZTRÓFÁK

51. CIKK

Éghajlat-politika

1. A Felek az ENSZ Éghajlatváltozási Keretegyezményének célkitűzéseit követik, és annak elvei vezérlik őket. A Felek átfogó és inkluzív belső éghajlat-politikákat és programokat fogadnak el a Párizsi Megállapodás végrehajtásának felgyorsítása érdekében.

2. A Felek egymást követő és ambiciózus nemzetileg meghatározott hozzájárulásokat (NDC) alakítanak ki, tesznek közzé és tartanak fenn, adott esetben ambiciózus nemzeti alkalmazkodási terveket dolgoznak ki és hajtanak végre, hosszú távú elképzeléseket fogalmaznak meg az alacsony kibocsátású és az éghajlatváltozás hatásaival szemben reziliens fejlesztésre vonatkozóan, és beruháznak az éghajlatváltozás mérséklését és az ahhoz való alkalmazkodást szolgáló kapacitásokba. Nyomonkövetési, jelentéstételi és ellenőrzési rendszereket, valamint értékelési rendszereket dolgoznak ki az éghajlat-politika terén elért eredmények figyelemmel kísérésére.

3. A Felek hosszú távú stratégiákat dolgoznak ki a (közúti, légi és tengeri) közlekedési ágazatból származó kibocsátások csökkentésére. Előmozdítják az intelligens városi mobilitást, és elősegítik a nem fenntartható területgazdálkodásból, az erdőirtásból és az erdőpusztulásból eredő kibocsátások csökkentésére irányuló szakpolitikai megközelítések és pozitív ösztönzők végrehajtását. Részt vesznek a megújuló energia és az energiahatékonyság előmozdításában, és ösztönzik az országokat az energetikai átalakulásban való részvételre. Fokozatosan megszüntetik a fosszilis tüzelőanyagok nem hatékony támogatását, amely a pazarló fogyasztást ösztönzi, és a szegények és az érintett közösségek védelmét biztosító módon minimalizálják a fejlődésükre gyakorolt esetleges kedvezőtlen hatásokat. Megerősítik a nemzetközi együttműködést az üvegházhatásúgáz-nyelőik és -tározóik megőrzése és javítása érdekében.

4. A Felek támogatják a hidro-fluor-szénhidrogéneknek az ózonréteget lebontó anyagokról szóló montreali jegyzőkönyv szerinti ambiciózus csökkentését azáltal, hogy együttműködnek a jegyzőkönyv kigali módosítása megerősítésének támogatása érdekében, és a hidro-fluor-szénhidrogének előállításának és felhasználásának ambiciózus globális csökkentése céljából törekednek a módosítás gyors végrehajtására.

5. A Felek elismerik az éghajlatváltozás és a környezetkárosodás által a békére és biztonságra jelentett fenyegetést, és fellépnek vele szemben, különösen instabil helyzetekben és a legsérülékenyebb helyzetű országokban. Intézkedéseket hoznak az alkalmazkodást és a rezilienciát célzó intézkedések megerősítésére, és együttműködnek ebben, annak érdekében, hogy korai előrejelző rendszerek révén biztosítsák a konfliktusmegelőzést, figyelembe véve az éghajlatváltozás kedvezőtlen hatásaihoz és a környezeti kockázati tényezőkhöz kapcsolódó biztonsági kihívásokat, valamint megerősítik a korai előrejelzés és a korai fellépés közötti kapcsolatot a különböző szakpolitikai területeken, többek között kockázatértékelések és hatásvizsgálatok révén.

6. A Felek törekednek arra, hogy hazai és nemzetközi erőfeszítéseik során megelőzzék, minimalizálják és kezeljék az éghajlatváltozás kedvezőtlen hatásaival – többek között a szélsőséges időjárási eseményekkel és a lassan kialakuló eseményekkel – kapcsolatos veszteségeket és károkat, és ezzel összefüggésben elismerik a fenntartható fejlődés fontos szerepét a veszteségek és károk kockázatának csökkentésében.

7. A Felek intézkedéseket hoznak annak érdekében, hogy a pénzügyi forgalmat összehangolják az alacsony üvegházhatásúgáz-kibocsátásra és az éghajlatváltozás hatásaival szemben reziliens fejlesztésre irányuló pályával.

8. A Felek törekednek arra, hogy a természeti erőforrások és a termékek teljes életciklusa során növeljék a szakpolitikai lehetőségekkel és eszközökkel, valamint a bevált gyakorlatokkal kapcsolatos ismereteket és kapacitást az erőforrás-hatékonyság javítása érdekében. Együttműködnek, hogy minden releváns szinten megerősítsék a tudományos, műszaki, humán és intézményi kapacitást az éghajlat-politika, a környezetgazdálkodás és a nyomon követés terén, különös figyelmet fordítva a legsérülékenyebb helyzetű országokra. Előmozdítják az űrtechnológiák és az információs rendszerek használatát.

9. A Felek megerősítik az összes kormányzati szint közötti koordinációt annak érdekében, hogy ösztönözzék a helyi hatóságokat és lehetővé tegyék a számukra, hogy ambiciózus éghajlat- és energiapolitikai kötelezettségvállalásokat tegyenek és hajtsanak végre. Előmozdítják a közigazgatás, a civil társadalmi szervezetek és a magánvállalkozások közötti szinergiákat, és elősegítik a magánszektornak az alacsony üvegházhatásúgáz-kibocsátású és az éghajlatváltozás hatásaival szemben reziliens gazdaságra irányuló részvételét, többek között közös kutatás révén. Előmozdítják a meglévő kezdeményezéseket, például a Polgármesterek Globális Klíma- és Energiaügyi Szövetségét, és támogatják cselekvési terveik végrehajtását.

52. CIKK

Aszály és elsivatagosodás

1. A Felek a földgazdálkodás, a földterület-degradáció, valamint a fenntartható föld- és vízgazdálkodás javításával küzdenek az elsivatagosodás ellen. Felgyorsítják az elsivatagosodás elleni küzdelemről szóló ENSZ-egyezmény (UNCCD) nemzeti cselekvési tervei, talajdegradáció-semlegességi célértékei és más releváns nemzetközi és regionális kezdeményezések, köztük a Nagy Zöld Fal kezdeményezés végrehajtása terén történő előrehaladást.

2. A Felek együttműködnek az aszály okozta veszélyhelyzetekre való felkészülés és reagálás érdekében, és törekednek a környezetkárosodással, az elsivatagosodással, a kapcsolódó egészségügyi veszélyekkel és a humanitárius válságokkal szembeni reziliencia növelésére a veszélyeztetettséget okozó tényezők kezelése révén.

53. CIKK

A természeti katasztrófákkal szembeni reziliencia

1. A Felek együttműködnek az emberek, a társadalmak és az infrastruktúra természeti katasztrófákkal szembeni rezilienciájának kiépítése érdekében, figyelembe véve az éghajlatváltozás hatásait. Előmozdítják a 2015–2030-as időszakra szóló sendai katasztrófakockázat-csökkentési keret nemzeti és helyi integrált stratégiák révén történő végrehajtásával és nyomon követésével kapcsolatos információk és bevált gyakorlatok cseréjét.

2. A Felek előmozdítják a katasztrófakockázat-kezelést, beleértve a kockázatok átfogó értékelését, a kockázatcsökkentési tervek végrehajtását minden szinten, a katasztrófakockázat-csökkentés és az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás közötti kapcsolat erősítését, valamint a katasztrófákkal kapcsolatos statisztikák és a veszteségekre vonatkozó adatok gyűjtését és felhasználását. Előmozdítják a kockázatmegelőzés és a pénzügyi védelem kultúrájának kialakítását, többek között megfelelő és innovatív eszközök, például kockázatátruházási mechanizmusok révén.

3. A Felek felkészülnek a szélsőséges időjárási események és a természeti katasztrófák, mint például az árvizek és az emelkedő tengerszint, a part erózió és az eliszaposodás által okozott veszélyhelyzetekre, és reagálnak azokra. Együttműködnek a szélsőséges időjárási események és a természeti katasztrófák hatásainak felmérése és enyhítése érdekében.

4. A Felek megerősítik a regionális katasztrófareagálási és veszélyhelyzet-elhárítási kapacitást, beleértve a polgári védelmi mechanizmusokat, valamint a helyi közösségek és intézmények kapacitását, a legkiszolgáltatottabb és leginkább marginalizált háztartásokra és csoportokra összpontosítva.

5. A Felek támogatják az űrtechnológiák és információs rendszerek használatát a megelőzési, felkészültségi, reagálási és helyreállítási intézkedések javítása érdekében.

IV. CÍM

BÉKE ÉS BIZTONSÁG

54. CIKK

A Felek előmozdítják a regionális, régióközi, kontinentális és globális szintű együttműködést és koordinációt a béke és biztonság Afrikában és Európában történő előmozdítása és fenntartása terén. Támogatják a béke biztosítására, a terrorizmus és az erőszakos szélsőségesség megelőzésére és az ellene folytatott küzdelemre, a szervezett bűnözés és a biztonsági fenyegetések valamennyi formájának kezelésére, valamint a tengeri védelem fokozására irányuló közös erőfeszítéseket és mechanizmusokat, figyelembe véve e kihívások összetettségét és a kiváltó okok kezelésének szükségességét. Együttműködnek, hogy biztosítsák valamennyi béke- és biztonsági tevékenység fenntartható finanszírozását.

55. CIKK

Regionális és többoldalú együttműködés

1. A Felek megerősítik a párbeszédet és az intézményi együttműködést a béke és a biztonság kihívásainak kezelése érdekében. Megerősítik az AU 2063-ig szóló menetrendjében előirányzott, az Afrikai Béke- és Biztonsági Szervezet (APSA) hatékonyabb működőképessé tételéhez nyújtott támogatást. Ösztönzik az APSA és az afrikai kormányzási struktúra közötti szinergiákat, az AU reformprogramjával összhangban.

2. A Felek támogatják az AU és a regionális gazdasági közösségek, regionális mechanizmusok és egyéb regionális biztonsági együttműködési megállapodások arra irányuló erőfeszítéseit, hogy békés, befogadó és reziliens társadalmakat alakítsanak ki. Megerősítik az AU, az EU és az ENSZ közötti együttműködést, valamint adott esetben az egyéb érintett nemzetközi szervezetekkel, valamint harmadik országokkal folytatott többoldalú együttműködést.

3. A Felek előmozdítják a helyi felelősségvállalást, az inkluzivitást, a rezilienciát és a fenntarthatóságot valamennyi intézkedés tekintetében, együttműködve a nemzeti és helyi hatóságokkal, a közösségekkel és a civil társadalommal.

56. CIKK

Konfliktusok és válságok

1. A Felek azon munkálkodnak, hogy biztosítsák az összes afrikai államközi és államon belüli konfliktus békés rendezését. Az emberi jogok nemzetközi jogának és a nemzetközi humanitárius jognak megfelelő, integrált megközelítést alkalmaznak a konfliktusok és válságok tekintetében, ennek értelmében elmélyítik stratégiai együttműködésüket és fokozzák a közös fellépést a konfliktusciklus valamennyi szakaszában, a megelőzéstől és a korai előrejelzéstől a tartós békeépítésig, közvetítésen, válságkezelésen, stabilizáción és a biztonsági ágazat reformján keresztül.

2. A Felek támogatják a konfliktusok megelőzésére, valamint a béke és a biztonság veszélyeztetésének elkerülésére irányuló kezdeményezéseket és mechanizmusokat. Összehangolt intézkedéseket hoznak a konfliktusok és válságok kiváltó okainak kezelése, az erőszakos konfliktusok kialakulása és eszkalálódása kockázatának kezelése, valamint a viták és konfliktusok békés úton történő rendezésére irányuló diplomáciai kezdeményezések, közvetítési erőfeszítések és többoldalú párbeszéd támogatásának megerősítése érdekében. E célból támogatják a kontinentális korai előrejelző rendszer (CEWS) teljes körű működésbe léptetését.

3. A Felek együttműködnek a válságkezelés és a konfliktusok békés megoldása terén, többek között az afrikai vezetésű béketámogató műveletek, az EU válságkezelési műveletei és az ENSZ békefenntartó műveletei közötti együttműködés révén, amennyiben ezeket a műveleteket ugyanabban az övezetben vetik be.

4. A Felek együttműködnek a konfliktus utáni stabilizációval kapcsolatban, megszilárdítják és támogatják a válságrendezési folyamatok végrehajtását, kísérik az alkotmányos és választási folyamatokat, valamint előmozdítják az átmeneti igazságszolgáltatást, a megbékélési folyamatokat és a fegyveres konfliktusok és háborúk áldozatainak visszailleszkedését szolgáló intézkedéseket. Támogatják a háború által sújtott területek rehabilitációját és újjáépítését.

5. A Felek előmozdítják a nőkre, a békére és a biztonságra (WPS), valamint az ifjúságra, a békére és a biztonságra vonatkozó menetrendet, és megerősítik a nők és a fiatalok aktív szerepét a béke és a biztonság terén, a korai előrejelzéstől, a közvetítéstől, a konfliktusok rendezésétől, a békeépítéstől és a békefenntartástól kezdve, összhangban az ENSZ Biztonsági Tanácsának vonatkozó határozataival, nevezetesen az 1325 (2000) sz. és a 2250 (2015) sz. ENSZ BT-határozatokkal, valamint az AU és az EU szakpolitikáival és határozataival.

57. CIKK

Terrorizmus, erőszakos szélsőségesség és radikalizálódás

1. A Felek a jogállamiság és a nemzetközi jog, többek között az emberi jogok nemzetközi joga, a menekültjog és a nemzetközi humanitárius jog teljes körű tiszteletben tartása mellett megelőzik a terrorizmus minden formáját és küzdenek ellene azáltal, hogy például a vallási tolerancia és a vallások közötti párbeszéd előmozdítása révén kezelik azokat a tényezőket, amelyek elősegíthetik az erőszakos szélsőségességet és a radikalizálódást kiváltó környezet megteremtését, valamint hogy válaszolnak a terrorizmus és a nemzetközi szervezett bűnözés közötti kapcsolatok jelentette kihívásokra.

2. A Felek fokozzák az együttműködést annak érdekében, hogy lehetővé tegyék az egyének és közösségek számára, hogy megelőzzék és növeljék a terrorista cselekményekkel, az erőszakos szélsőségességgel és a radikalizálódással szembeni rezilienciát. Törekednek arra, hogy valamennyi érdekelt féllel – köztük az ifjúsággal, a vallási vezetőkkel és a civil társadalommal – párbeszédet folytassanak a kölcsönös megértés, a sokszínűség és a vallások közötti párbeszéd előmozdítása, a testre szabott beavatkozások azonosítása, valamint az online és offline toborzással, a radikalizálódással és terrorista cselekmények elkövetésére való uszítással szembeni elleni küzdelem érdekében. Együttműködnek a terrorizmus áldozatainak nyújtott fokozott támogatás terén.

3. A Felek együttműködnek az ENSZ Biztonsági Tanácsa valamennyi vonatkozó határozatának – többek között a 2396 (2017) sz. és a 2462 (2019) sz. ENSZ BT-határozatnak – és az ENSZ Közgyűlés határozatainak, a nemzetközi egyezményeknek és eszközöknek – többek között az ENSZ terrorizmus elleni globális stratégiájának és az ENSZ erőszakos szélsőségesség megelőzésére irányuló cselekvési tervének – a végrehajtása érdekében.

4. A Felek fokozzák a terrorista csoportokkal és azok támogató hálózataival kapcsolatos információk és szakértelem cseréjére irányuló erőfeszítéseiket, teljes mértékben tiszteletben tartva a jogállamiságot és az emberi jogok nemzetközi jogát. Támogatják a bűnüldözési együttműködésre irányuló kezdeményezéseket, és – többek között a biztonsági erők képzésével és professzionalizálásával – megerősítik a terrorizmus ellen az emberi jogokat tiszteletben tartó módon folytatott küzdelmet. Együttműködnek a terrorizmus finanszírozásának visszaszorításában azáltal, hogy azonosítják, felderítik, elkobozzák és befagyasztják vagy lefoglalják a terrorcselekmény elkövetése céljából felhasznált vagy elkülönített pénzeszközöket és egyéb vagyoni eszközöket.

5. A Felek megakadályozzák, hogy a terrorcselekmények, az erőszakos szélsőségesség és a radikalizálódás elkövetői tömegpusztító fegyvereket szerezzenek.

58. CIKK

Szervezett bűnözés

1. A Felek a fokozott határellenőrzési igazgatás, információ- és adatgyűjtés és -megosztás, valamint a szakértelem cseréje és technikai segítségnyújtás révén fellépnek a szervezett bűnözés valamennyi formája ellen, különösen az emberkereskedelem, a kézi- és könnyűfegyverek, a tiltott kábítószerek, a veszélyes anyagok, a kulturális javak és a vadon élő állatok és növények kereskedelme, valamint a környezeti bűnözés ellen. Jogalkotási és egyéb intézkedéseket fogadnak el az Egyesült Nemzetek keretében létrejött, a nemzetközi szervezett bűnözés elleni egyezménnyel és annak kiegészítő jegyzőkönyveivel összhangban.

2. A Felek az Egyesült Nemzetek keretében létrejött, a nemzetközi szervezett bűnözés elleni egyezmény és az emberkereskedelem, különösen a nőkkel és gyermekekkel való kereskedelem megelőzéséről, visszaszorításáról és büntetéséről szóló jegyzőkönyv előírásaival összhangban megfelelően kezelik az emberkereskedelem problémáját. A Felek megakadályozzák az emberkereskedelmet azáltal, hogy az emberkereskedelem láncolatában részt vevő valamennyi elkövető büntetlensége elleni küzdelem jegyében megerősítik a bűnüldözési és igazságügyi együttműködést, valamint visszaszorítják a kizsákmányolás valamennyi formája iránti keresletet. Biztosítják az áldozatok megfelelő védelmét, figyelembe véve a bűncselekmény nemi sajátosságait, azaz, hogy e bűncselekmény – és főként a szexuális kizsákmányolás – a nőket és lányokat aránytalanul sújtja.

3. A Felek jogalkotási és egyéb intézkedéseket fogadnak el a migránscsempészés azáltal történő megelőzése és leküzdése céljából, hogy megerősítik a bűnüldözési és igazságügyi együttműködést a migránscsempészés és az ahhoz kapcsolódó bűncselekményeknek a kivizsgálása és büntetőeljárás alá vonása érdekében, az Egyesült Nemzetek keretében létrejött, a nemzetközi szervezett bűnözés elleni egyezménnyel és kiegészítő jegyzőkönyveivel, köztük a migránsok szárazföldön, légi úton és tengeren történő csempészete elleni fellépésről szóló jegyzőkönyvével összhangban.

4. A Felek megerősítik az együttműködést a pénzügyi intézményeik és a kijelölt nem pénzügyi vállalkozások és szakmák terrorizmus finanszírozására és bűncselekményekből, többek között korrupcióból származó bevételek tisztára mosására való felhasználásának megelőzése és az ez ellen folytatott küzdelem céljából. Információt cserélnek, és érvényesítik a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelemre irányuló megfelelő intézkedéseket a Pénzügyi Akció Munkacsoport ajánlásainak teljes körű és hatékony végrehajtása érdekében. Támogatják a vagyonvisszaszerzéssel foglalkozó nemzeti jogszabályok és szervek létrehozását, valamint a bűncselekményből származó vagyoni eszközök elkobzását és közhasznú mozgósítását azáltal, hogy kiterjesztik a bűncselekmények elkövetőinek és segítőinek büntetőjogi felelősségét, valamint hogy biztosítják az illegális pénzmozgások megzavarását, megfosztva a bűnözőket a nyereségtől.

5. A Felek jogszabályokat fogadnak el, és kezdeményezéseket dolgoznak ki a bűnözés, többek között a városi bűnözés és az erőszak elleni küzdelem céljából. Előmozdítják a tűzfegyverek ellenőrzését azzal a céllal, hogy megelőzzék és csökkentsék a fegyveres erőszak által a társadalomra és az emberekre gyakorolt negatív hatásokat, és hogy biztonságos környezetet teremtsenek a fenntartható fejlődéshez. Küzdenek az erőszak minden formája ellen, és támogatják az erőszak áldozatait.

59. CIKK

Kézi- és könnyűfegyverek

1. A Felek előmozdítják a Fegyverkereskedelmi Szerződés, valamint az ENSZ tűzfegyverek, részeik, alkotóelemeik és a lőszerek tiltott gyártásáról és kereskedelméről szóló jegyzőkönyve hatékony végrehajtását. Támogatják az Afrikai Unió kézi- és könnyűfegyverek tiltott elterjedésének, forgalmának és tiltott kereskedelmének visszaszorítására vonatkozó stratégiájának végrehajtására irányuló cselekvési tervet, valamint a kézi- és könnyűfegyverek tiltott kereskedelme minden formájának megelőzéséről, leküzdéséről és megszüntetéséről szóló ENSZ cselekvési programot.

2. A Felek – többek között a készletkezelés javítása, a felesleges fegyverek és lőszerek megsemmisítése, a jelölés, a nyilvántartás-vezetés és a nyomon követés, valamint a kivitel és a behozatal ellenőrzése révén – együttműködnek a kézi- és könnyűfegyverek olyan tiltott elterjedése és kereskedelme ellen, amely fenntartja a fegyveres konfliktusokat és a terrorizmust és táplálja a fegyveres bűnözést, például a szarvasmarha-lopást és az orvvadászatot.

60. CIKK

Kiberbiztonság és kiberbűnözés

1. A Felek törekednek arra, hogy jogszabályokat és intézkedéseket dolgozzanak ki és hajtsanak végre a nyitott, szabad, biztonságos, stabil, hozzáférhető és békés információs és kommunikációs technológiai környezet fenntartása érdekében. Azon munkálkodnak, hogy előmozdítsák a kibertérben tanúsított felelősségteljes magatartás nemzetközileg elfogadott normáinak az ENSZ keretében történő kidolgozását és végrehajtását, teljes mértékben tiszteletben tartva a nemzetközi emberi jogi kötelezettségeket.

2. A Felek együttműködnek a kiberbűnözés és a jogellenes online tartalom terjesztésének megelőzése és leküzdése érdekében. Információcserét folytatnak a számítástechnikai bűnözéssel foglalkozó nyomozók oktatásáról és képzéséről, a kiberbűnözéssel kapcsolatos nyomozásról és a digitális kriminalisztikáról, miközben biztosítják a magas szintű adatvédelmet. Előmozdítják a kiberbiztonság kultúráját, és együttműködnek a kiberbűnözés megelőzése és az ellene folytatott küzdelem érdekében, a meglévő nemzetközi normákra és szabványokra építve, beleértve a számítástechnikai bűnözésről szóló Budapesti Egyezményt és az Afrikai Uniónak a kiberbiztonságról és a személyes adatok védelméről szóló egyezményét.

61. CIKK

Tiltott kábítószerek

1. A Felek megerősítik drogpolitikájuk kiegyensúlyozott, integrált és tényeken alapuló megközelítését. Törekednek arra, hogy megelőzzék és megakadályozzák a tiltott kábítószerek és pszichoaktív anyagok termesztését, előállítását és kereskedelmét, többek között a kábítószerekkel kapcsolatos hatékonyabb bűnmegelőzési és bűnüldözési intézkedések elfogadásával, az alkalmazandó nemzetközi emberi jogi kötelezettségekkel összhangban.

2. A Felek fokozzák és felgyorsítják a keresleti oldalon tett erőfeszítéseiket, részt vesznek megelőzési és oktatási programokban, és megteszik a kábítószerek egészségügyi és társadalmi hatásainak kezeléséhez szükséges intézkedéseket. Előmozdítják a párbeszédet az érdekelt felekkel, többek között a civil társadalommal, a tudományos közösséggel és a felsőoktatási körökkel a tiltott kábítószerek hatékony kezelése érdekében.

62. CIKK

Tengeri védelem

1. A Felek nemzeti, regionális és kontinentális szinten olyan kezdeményezéseket tesznek, amelyek hozzájárulnak a tengeri védelem javításához, különösen a Vörös-tengeren, Afrika szarvánál, az Indiai-óceánon és a Guineai-öbölben. Előmozdítják az AU, az EU és az ENSZ, valamint a regionális és szubregionális szervezetek közötti együttműködést, és ösztönzik az erőfeszítések egymást kiegészítő jellegét.

2. A Felek együttműködnek a nemzetközi szervezett tengeri bűnözés minden formája, többek között az emberkereskedelem, a kézi- és könnyűfegyverek, a tiltott kábítószerek, a vadon élő állatok és növények kereskedelme, valamint a migránscsempészés elleni küzdelemben. A biztonságos és nyitott kereskedelmi útvonalak biztosítása érdekében elrettentenek a tengeren elkövetett kalóztámadásoktól és fegyveres rablásoktól, beleértve az olaj- és gázlopásokat is, továbbá megelőzik és visszaszorítják őket.

3. A Felek fokozzák a többoldalú erőfeszítéseket annak érdekében, hogy hatékonyan reagáljanak a nyílt tengeren elkövetett bűncselekményekre. Intézkedéseket dolgoznak ki a parti államok és a regionális szervezetek bűnüldözési kapacitásának és felelősségvállalásának fokozására, valamint előmozdítják a regionális koordinációt és információcserét a tengeri fenyegetések kezelése és a tengeren elkövetett bűncselekmények különböző formái elleni fellépés érdekében.

4. A Felek kidolgozzák és megerősítik a régiók közötti információmegosztási mechanizmusokat, és ösztönzik a tengerfelügyeletet és a tengeri helyzetismeretet, valamint a parti őrségek és a parti államok haditengerészetei közötti együttműködést.

5. A Felek előmozdítják és tiszteletben tartják a nyílt tenger szabadságát, a hajózás szabadságát és a nemzetközi jogban meghatározott egyéb elveket, jogokat és kötelezettségeket, egyúttal előmozdítják az Egyesült Nemzetek Tengerjogi Egyezményének (UNCLOS) és más vonatkozó nemzetközi jogi eszközöknek az egyetemes alkalmazását.

63. CIKK

Bűnüldözési együttműködés

1. A Felek megerősítik a bűnüldözéssel kapcsolatos párbeszédet és együttműködést, többek között az AU szervei, például az AFRIPOL és az olyan uniós szervek közötti stratégiai együttműködés révén, mint az EUROPOL, hogy megkönnyítsék az afrikai régióban és az EU-ban működő nemzetközi szervezett bűnözői és terrorista hálózatok tevékenységeinek megelőzését, felderítését, kivizsgálását és büntetőeljárás alá vonását.

2. A Felek együttműködnek a kutatás és mentés területén, valamint egyéb veszélyhelyzetekben, és arra ösztönzik az államokat, hogy ezzel összefüggésben kétoldalú megállapodásokat kössenek.

3. A Felek fokozzák az együttműködést az integrált határigazgatás terén, és javítják az információ- és adatgyűjtést és -megosztást.

4. A Felek megállapodnak abban, hogy – többek között az afrikai körülményekhez igazított stratégiai, operatív és taktikai szintű célzott rendőrségi képzési programok révén – bővítik a rendőrségi kapacitásokat.

V. CÍM

EMBERI JOGOK, DEMOKRÁCIA ÉS KORMÁNYZÁS

64. CIKK

A Felek előmozdítják a minden szinten elszámoltatható, hatékony és átlátható intézményekben és döntéshozatali folyamatokban gyökerező, reziliens, fenntartható és inkluzív társadalmakat, ahol tiszteletben tartják, elősegítik és érvényesítik az emberi jogokat, az alapvető szabadságokat, a jogállamiságot és a demokratikus elveket. Azon munkálkodnak, hogy felgyorsítsák a nemek közötti egyenlőség irányába történő előrelépést. Nyitott és támogató teret biztosítanak az egyének és a civil társadalom számára ahhoz, hogy hangot adhassanak törekvéseiknek és aggodalmaiknak, kifejthessék véleményüket vagy hozzászólhassanak valamennyi politikai, gazdasági, társadalmi és kulturális kérdéshez, ezáltal hozzájárulnak a közintézmények iránti bizalom növeléséhez.

65. CIKK

Emberi jogok

1. A Felek jogszabályokat fogadnak el és hajtanak végre, amelyek hozzájárulnak az emberi jogok védelméhez, előmozdításához és érvényesítéséhez, függetlenül attól, hogy polgári, politikai, gazdasági, szociális vagy kulturális jogokról van-e szó. A Felek támogatják Az emberi jogok és a népek jogainak afrikai chartája, valamint az afrikai kormányzási struktúra (AGA) eszközeinek megerősítését, honosítását és végrehajtását.

2. A Felek teljes mértékben alkalmazzák a bármilyen alapon történő, ideértve a nemen, etnikai vagy társadalmi származáson, valláson vagy meggyőződésen, politikai vagy más véleményen, fogyatékosságon, életkoron vagy egyéb jogálláson alapuló megkülönböztetés tilalmának elvét, és prioritást rendelnek az egyenlőségre és a megkülönböztetésmentességre vonatkozó átfogó jogszabályok elfogadásához. Lépéseket tesznek annak érdekében, hogy a nők és lányok maradéktalanul élhessenek valamennyi emberi jogukkal, valamint társadalmi szerepvállalásuk lehetővé tétele céljából, többek között Az emberi jogok és a népek jogainak afrikai chartájához csatolt, az afrikai nők jogairól szóló jegyzőkönyv aláírásának és megerősítésének, amennyiben ez még szükséges, valamint végrehajtásának ösztönzésével. Mindent megtesznek a gyermekek jogainak előmozdítása és védelme érdekében, többek között a gyermekek jogairól és jólétéről szóló afrikai charta aláírásának és megerősítésének, amennyiben ez még szükséges, valamint végrehajtásának ösztönzésével. Intézkedéseket fogadnak el annak előmozdítása érdekében, hogy a kisebbségekhez tartozó személyek, a fogyatékossággal élő személyek és az albínó személyek, valamint – az Egyesült Nemzetek őslakos népek jogairól szóló nyilatkozatában (UNDRIP) meghatározottak szerint – az őslakos népek teljes mértékben élhessenek emberi jogaikkal.

3. A Felek hatékonyan küzdenek a büntetlenség ellen, biztosítják a jogállamiságot és az igazságszolgáltatási rendszer független, pártatlan és hatékony működését. Garantálják az áldozatok és túlélők megfelelő, hatékony és gyors jóvátételhez való jogát.

4. A Felek támogatják az afrikai emberi jogi rendszert, nevezetesen az Emberi Jogok és a Népek Jogai Afrikai Bizottságát, valamint az Afrikai Emberi Jogi és Népjogi Bíróságot abban, hogy iránymutatást nyújtsanak az afrikai államoknak a nemzetközi emberi jogi kötelezettségek teljesítéséhez. Tiszteletben tartják és megőrzik e szervek integritását és függetlenségét, és biztosítják, hogy valamennyi afrikai állam tiszteletben tartsa az Afrikai Emberi Jogi és Népjogi Bíróság ítéleteit.

5. A Felek megerősítik a civil társadalom kapacitását, és védik a nemzeti, regionális és kontinentális szinten tevékenykedő emberijog-védőket. Együttműködnek az emberi jogokkal kapcsolatos tudatosság növelése érdekében, amelynek eszköze többek között a nemzeti emberi jogi intézményekkel, oktatási rendszerekkel és a médiával való együttműködés.

66. CIKK

Nemek közötti egyenlőség

1. A Felek biztosítják a törvény előtti egyenlőséget és az igazságszolgáltatáshoz való egyenlő jogot, a törvények által nyújtott védelmet és kedvezményt mindenki számára. Olyan intézkedéseket hoznak, amelyek célja az egyenlő részvétel és az esélyegyenlőség biztosítása, javítása és kiterjesztése a politikai, gazdasági, társadalmi és kulturális élet minden területén. Biztosítják a nemi dimenzió következetes érvényesítését valamennyi szakpolitikában és programban.

2. A Felek együttműködnek a szexuális és a nemi alapú erőszak, a megkülönböztetés és a zaklatás, valamint a családon belüli erőszak minden formájának megelőzése és felszámolása érdekében, valamint küzdenek az emberkereskedelem ellen. Minden szükséges intézkedést megtesznek annak érdekében, hogy összehangolt erőfeszítésekkel felszámolják a gyermek-, a korai és a kényszerházasságot, a női nemi szervek megcsonkítását és a nőkkel és lányokkal szembeni hátrányos megkülönböztetést megvalósító egyéb káros hagyományokat. Támogatást nyújtanak az erőszak valamennyi formájának áldozatai és túlélői számára. A Felek elkötelezik magukat a nőkkel szemben alkalmazott hátrányos megkülönböztetések minden formájának kiküszöböléséről szóló egyezmény (CEDAW), valamint fakultatív jegyzőkönyvének teljes körű, hatékony és megkülönböztetésmentes végrehajtása mellett.

3. A Felek biztosítják a lányok és nők szociális jogainak tiszteletben tartását és előmozdítását, különösen a minőségi oktatás és egészségügy terén fennálló valamennyi akadály felszámolásával és a nemek közötti szakadék megszüntetésével. Megerősítik a nők és lányok gazdasági jogait.

4. A Felek biztosítják, hogy a hatályos jogszabályok elismerjék a lányok és nők azon jogát, hogy teljes mértékben részt vegyenek a közéletben annak minden területén, és hogy megteremtsék a nők számára az egyenlő pozíciók, többek között a politikai vezetésben és a döntéshozatalban való betöltéséhez szükséges feltételeket és lehetőségeket. Megerősítik a nők szerepét, és előmozdítják részvételüket a béke és biztonság, valamint a konfliktusok, az erőszak és a szélsőségesség megelőzése és megoldása minden szintjén.

67. CIKK

Demokrácia

1. A Felek előmozdítják és megerősítik a demokrácia egyetemes értékeit és elveit. Védik a hatalmi ágak szétválasztását, előmozdítják a politikai pluralizmust, és erősítik az átláthatóságot, a részvételt és a demokratikus folyamatokba vetett bizalmat, valamint a politikai vezetők és a nép közötti bizalmat, többek között a demokráciáról, a választásokról és a kormányzásról szóló afrikai charta megerősítésének és végrehajtásának támogatásával.

2. A Felek garantálják a választási folyamatok integritását azáltal, hogy inkluzív, átlátható és hiteles választásokat biztosítanak, amelyek megfelelnek a választási ciklusoknak és az alkotmányos rendelkezéseknek, a szuverenitás kellő tiszteletben tartása mellett. Előmozdítják a választások lebonyolításával kapcsolatos nemzetközi és regionális normákat és bevált gyakorlatokat, valamint megerősítik a független és pártatlan választási bizottságokat, és egyenlő versenyfeltételeket biztosítanak valamennyi politikai párt és jelölt számára. Fokozzák a választási megfigyeléssel kapcsolatos együttműködést, beleértve adott esetben a választási megfigyelési ajánlások követését, és megerősítik az AU-val és a regionális gazdasági közösségekkel folytatott együttműködést. Megerősítik azokat a nemzeti mechanizmusokat, amelyek időben orvosolják a választásokkal kapcsolatos vitákat.

3. A Felek megerősítik a választott parlamentek jogalkotási, költségvetési és felügyeleti feladatai ellátásához szükséges kapacitását, tiszteletben tartva valamennyi tagjuk előjogait.

4. A Felek hazai törvényeket és rendeleteket fogadnak el, amelyek elismerik a különböző kormányzati szinteket azzal, hogy megbízzák őket a hatáskörük átruházott hatásköröknek megfelelő gyakorlásával. Erősítik a helyi közigazgatást, és decentralizálják a hatásköröket a demokratikusan megválasztott helyi hatóságokra, a nemzeti jogszabályokban előírtaknak megfelelően.

5. A Felek előmozdítják az inkluzív és pluralista társadalmakat. Megszüntetik az egyesülési, a véleménynyilvánítási és a békés gyülekezési szabadság minden korlátozását. Megőrzik és bővítik azt a támogató teret, amely lehetővé teszi a civil társadalom számára az érdekérvényesítést és a politikaformálást, valamint biztosítják a szabad és független médiát annak érdekében, hogy a kormányokat a közügyek kezelése során a legmagasabb szintű átláthatóság és elszámoltathatóság jellemezze. A Felek – többek között az oktatási rendszereken és a médián keresztül – előmozdítják az állam és az állampolgárok közötti konstruktív kapcsolatokat, és felhívják a figyelmet a demokratikus elvekre és az emberi jogokra.

68. CIKK

Jogállamiság és igazságszolgáltatás

1. A Felek együttműködnek a jogállamiság megszilárdításában és az igazságszolgáltatás minden szintjén működő intézmények megerősítésében. Megőrzik a bírói függetlenséget, és törekednek az igazságszolgáltatási rendszer független, pártatlan és hatékony működésének biztosítására, valamint a polgárok igazságszolgáltatáshoz és jogi segítségnyújtáshoz való tényleges és méltányos hozzáférésének javítására.

2. A Felek minden összefüggésben – többek között a terrorizmus, a válságkezelés és a migráció összefüggésében – megelőzik, elítélik és felszámolják az állami és nem állami szereplők által alkalmazott kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód és büntetés minden formáját, és támogatják a kínzás elleni egyezmény és annak fakultatív jegyzőkönyve megerősítését és hatékony végrehajtását.

3. A Felek biztosítják, hogy megfelelően kivizsgálják és büntetőeljárás alá vonják az emberi jogok nemzetközi jogának megsértését és az azzal kapcsolatos visszaéléseket, valamint a nemzetközi humanitárius jog megsértését, beleértve a háborús bűncselekményeket, az emberiesség elleni bűncselekményeket és a népirtást, továbbá a gyermekkatonák toborzását, a szexuális, a nemi alapú és az identitáson alapuló erőszakot. Megerősítik a hazai jogszabályokat és a hazai igazságszolgáltatási rendszereket, többek között hatékony államközi együttműködés és az azon államok számára biztosított kölcsönös jogsegély révén, amelyek a legsúlyosabb nemzetközi bűncselekményekkel kapcsolatban hazai büntetőeljárást kívánnak lefolytatni.

4. A Felek elősegítik az igazságügyi reformokat azáltal, hogy korszerűsített, átlátható és hatékony bírósági rendszereket és eljárásokat biztosítanak, megfelelő képzést nyújtanak, javítják a jogszabályokhoz, az ítélkezési gyakorlathoz és más jogi információkhoz való hozzáférést, korszerűsítik a büntetés-végrehajtási rendszereket, maximalizálják rehabilitációs szerepüket és kezelik az emberi jogok biztonsági erők általi megsértését.

69. CIKK

Jó kormányzás

1. A Felek támogatják a jó kormányzás megszilárdítására irányuló erőfeszítéseket a demokratikus kultúra és gyakorlatok előmozdítása, az elszámoltatható, átlátható és válaszkész kormányzati intézmények minden szinten történő kiépítése és megerősítése, valamint a politikai pluralizmusra, az átláthatóságra és a toleranciára való nevelés révén. Támogatják az afrikai kormányzási struktúra (AGA) eszközeinek teljes körű végrehajtását, és ösztönzik a kormányzási politikák hatékony összehangolását és harmonizációját az afrikai államok között.

2. A Felek minden szinten javítják a kormányok azon képességét, hogy minőségi közszolgáltatásokat nyújtsanak, biztosítsák a hatékony, átlátható, elszámoltatható és inkluzív közigazgatást, előmozdítsák a bűnüldöző szervek pártatlanságát és hatékonyságát, valamint elősegítsék a polgárok részvételét és a nyilvános információkhoz való hozzáférését.

3. A Felek támogatják a digitális technológiák használatát, és felgyorsítják a felhasználóbarát és egyszerűsített e-kormányzási megoldások bevezetését a nyilvános információkhoz és szolgáltatásokhoz való hozzáférés és azok elérhetőségének javítása, valamint az átláthatóság és az elszámoltathatóság növelése érdekében, a visszaélések megelőzése, valamint az emberi jogok és alapvető szabadságok előmozdítása és védelme mellett.

70. CIKK

Közigazgatás, statisztika és személyes adatok

1. A Felek kiépítik a szakpolitikák kialakításához és végrehajtásához szükséges kapacitásokat, professzionális és hatékony közszolgálatot alakítanak ki, javítják a jogalkotási és kormányzási mechanizmusokat, és erősítik a kormányok minőségi közszolgáltatások nyújtására való képességét.

2. A Felek – többek között a közszolgálati és közigazgatási értékekről és elvekről szóló afrikai charta előmozdításával – biztosítják a pártatlanságot, a méltányosságot, a tisztességes eljárást és a közszolgáltatások nyújtásának folytonosságát, valamint támogatják azokat az intézményeket, amelyek elszámoltathatóak, inkluzívak és átláthatóak a hatékony és eredményes közszolgáltatások nyújtása tekintetében.

3. A Felek támogatják a statisztikai adatok és információk előállítását, tárolását, kezelését és terjesztését nemzeti, regionális és kontinentális szinten, többek között a statisztikákról szóló afrikai charta mint az afrikai statisztikafejlesztési szakpolitikai keret előmozdítása révén. Megbízható, biztonságos és inkluzív azonosítási rendszereket dolgoznak ki annak érdekében, hogy minden polgár számára biztosítsák a jogi személyazonosságot, többek között a népesség-nyilvántartási és népességstatisztikai rendszer (CRVS) megerősítésével.

4. A Felek biztosítják minden egyén magánélet tiszteletben tartásához való jogának magas szintű védelmét a személyes adatok kezelése tekintetében, a meglévő többoldalú normákkal és nemzetközi jogi eszközökkel és gyakorlatokkal összhangban. Törekednek arra, hogy fenntartsák az erős adatvédelmi rendszereket, és független felügyeleti hatóságokon keresztül biztosítsák azok hatékony érvényesülését.

71. CIKK

Korrupció

1. A Felek jogszabályokat fogadnak el, intézményeket hoznak létre és egyéb intézkedéseket vezetnek be, illetve megerősítik a jogszabályokat, intézményeket és egyéb intézkedéseket, hogy az állami és magánszektorban megelőzzék és leküzdjék a korrupció minden formáját, a csalást, a pénzügyi vállalati bűncselekményeket és a kapcsolódó bűncselekményeket, többek között a vonatkozó nemzetközi normák és eszközök, különösen az Egyesült Nemzetek Korrupció elleni egyezményének végrehajtása és előmozdítása révén. Elfogadják azokat a jogalkotási és egyéb intézkedéseket, amelyekre szükség van a korrupció megelőzéséhez és a korrupcióra vonatkozó jogszabályok hatékony érvényesítéséhez, a pártatlan nyomozások és büntetőeljárások lefolytatásához, valamint a korrupció és a korrupcióhoz kapcsolódó bűncselekmények elleni hatékony, arányos és visszatartó erejű szankciók alkalmazásához. Jogalkotási és egyéb intézkedéseket fogadnak el annak érdekében, hogy hatékony védelmet biztosítsanak az esetleges megtorlással szemben, többek között a munkával összefüggésben, valamint a korrupciót és a kapcsolódó bűncselekményeket bejelentő személyek, továbbá az ilyen bűncselekményekről tanúvallomást tevő tanúk megfélemlítésével szemben, beleértve személyazonosságuk védelmét is.

2. A Felek jogalkotási intézkedéseket fogadnak el annak érdekében, hogy lehetővé tegyék a korrupciós cselekményekből és a kapcsolódó bűncselekményekből származó jövedelmek és eszközök, illetve egyéb olyan vagyon zárolását és elkobzását, amelynek értéke megegyezik az ilyen jövedelmek és eszközök értékével. Együttműködnek, hogy az Egyesült Nemzetek Korrupció elleni egyezményével összhangban az ilyen jövedelmeket és eszközöket visszaszerezzék, valamint hogy azokat visszaszolgáltassák a származási országban lévő korábbi jogos tulajdonosaiknak. Jogalkotási és egyéb intézkedéseket fogadnak el a korrupcióból származó jövedelmek tisztára mosása elleni küzdelem érdekében.

3. A Felek biztosítják az átláthatóságot és az elszámoltathatóságot az állami források kezelése során, beleértve a visszaszerzett és visszaszolgáltatott vagyont is. Ösztönözik azokat a tevékenységeket, amelyek támogatják az átláthatóság, a feddhetetlenség és a jogszerűség kultúrájának értékeit, valamint az emberek korrupt gyakorlatokkal szembeni hozzáállásának megváltoztatását. Megerősítik a közigazgatás korrupció elleni küzdelemmel kapcsolatos kapacitását és szakértelmét. Előmozdítják a korrupció elleni küzdelemmel foglalkozó szakosított szervek létrehozását.

4. A Felek együttműködnek a korrupciós cselekmények és a kapcsolódó bűncselekmények kivizsgálásában, beleértve a nemzetközi üzleti ügyletek során elkövetett eseteket is.

72. CIKK

Pénzügyi irányítás

1. A Felek előmozdítják a hatékony és eredményes pénzgazdálkodást, beleértve a hazai bevételek hatékony és átlátható mozgósítását, a költségvetési gazdálkodást és az állami bevételek felhasználását az addisz-abebai adózási kezdeményezés elveivel összhangban. Előmozdítják a fenntartható államadósság-kezelést, a fenntartható közbeszerzési rendszereket és a nemzeti felügyeleti szervek támogatását.

2. A Felek – többek között a nyersanyag-kitermelő iparágak átláthatóságára irányuló kezdeményezésnek és a kimberley-i folyamatnak való megfelelés révén – javítják a természeti erőforrásokkal való gazdálkodást és az azokból származó bevételek kezelését, lehetővé téve a közösségek és a társadalmak számára, hogy ezen erőforrások használata révén gyarapodjanak.

3. A Felek küzdenek az adócsalás, az adókijátszás, az adókikerülés és az illegális pénzmozgások ellen, és erősítik a vagyonvisszaszerzést. Törekednek az adórendszerek hatékonyságának, eredményességének, biztonságának, átláthatóságának és méltányosságának biztosítására.

4. A Felek – többek között jogszabályok elfogadása révén – konkrét intézkedéseket hoznak, és megerősítik a megfelelő intézményeket és mechanizmusokat a jó adóügyi kormányzás elveinek végrehajtása érdekében.

VI. CÍM

MIGRÁCIÓ ÉS MOBILITÁS

73. CIKK

A Felek átfogó és kiegyensúlyozott megközelítést fogadnak el a migráció kezelésére. Újólag megerősítik elkötelezettségüket valamennyi menekült és migráns emberi jogainak védelme mellett, és a szolidaritás, a valódi partnerség, a közös felelősség szellemében, saját hatáskörüknek megfelelően, valamint a nemzetközi jog, többek között az emberi jogok nemzetközi joga maradéktalan tiszteletben tartása mellett kezelik a migráció kérdését. Elismerik, hogy a migrációval kapcsolatos afrikai és európai érdekek kölcsönösen összefüggenek, és a jól kezelt migráció és mobilitás a jólét, az innováció és a fenntartható fejlődés forrása lehet. Párbeszédet folytatnak, és együttműködnek a legális és az irreguláris migrációval kapcsolatos valamennyi szempontot érintően, többek között a következők révén: konkrét intézkedések meghozatala a legális migrációval kapcsolatban, az irreguláris migráció megállítása és kiváltó okainak kezelése, a migránscsempészés megelőzése és az ellene folytatott küzdelem, az emberkereskedelem kezelése, az életmentés és a védelem biztosítása, a diaszpórák szerepvállalásának és a fenntartható fejlődést szolgáló beruházásoknak a megerősítése, a hazautalások hatásának maximalizálása, a visszatérők visszaküldése, visszafogadása és fenntartható visszailleszkedése terén folytatott együttműködés fokozása, valamint a kiszolgáltatott helyzetben lévő személyekre, például a nőkre, a gyermekekre és a kísérő nélküli kiskorúakra fordított különös figyelem. A Felek megállapodnak abban, hogy együttműködnek az integrált határigazgatási megközelítés alkalmazásában a személyek jogszerű határátlépésének megkönnyítése és az irreguláris migráció megfékezése érdekében. Elmélyítik az együttműködést és a párbeszédet a meglévő kezdeményezésekre, nevezetesen a vallettai cselekvési terv nyomon követésére, a rabati és kartúmi folyamatokra, valamint az AU–EU kontinensek közötti migrációs és mobilitási párbeszédre építve. A Felek ösztönzik a szubszaharai, földközi-tengeri és európai országok közötti háromoldalú együttműködést a migrációval kapcsolatos kérdésekben. A Felek előmozdítják a párbeszédet valamennyi migrációs kérdés kezelése során, és együttműködnek a megfelelő és releváns reagálási stratégiák előmozdítása érdekében.

74. CIKK

Legális migráció és mobilitás

1. A Felek törekednek arra, hogy fokozzák a tudástranszfert és -megosztást és javítsák azokat a mobilitási programokat, amelyek megkönnyítik a hallgatók, kutatók, tudományos szakemberek és intézmények közötti felsőoktatási csereprogramokat.

2. A Felek törekednek az üzleti és beruházási célú látogatások megkönnyítésére.

3. A Felek törekednek arra, hogy saját hatáskörüknek megfelelően kialakítsák a munkaerő-migráció és -mobilitás hatékony kezelése felé vezető utakat, beleértve a megfelelő szociális védelmi intézkedéseket és a kizsákmányolás valamennyi formája elleni küzdelmet.

4. A Felek együttműködnek a képesítések átláthatóságának és összehasonlíthatóságának javítása érdekében azzal a céllal, hogy megkönnyítsék elismerésüket és munkaerőpiaci elfogadásukat.

5. A Felek adott esetben párbeszédet folytatnak a jogszerűen tartózkodó migránsok nyugdíjjogosultságának hordozhatóságát szabályozó eljárásokról.

6. A Felek együttműködnek a legális migrációval kapcsolatos figyelemfelkeltő kampányokban annak érdekében, hogy megalapozzák a migránsok döntéseit, és tájékoztassák őket a biztonságos és legális migrációs útvonalakkal kapcsolatos lehetőségekről. Emellett tájékoztatást nyújtanak a jogállás megváltoztatásának a saját jogrendjükben meglévő lehetőségeiről.

7. A Felek arra törekednek, hogy átlátható és hatékony követelményeket vezessenek be a munka, a kutatás, a tanulmányok, a képzés és az önkéntes szolgálat céljából történő beutazásra és tartózkodásra vonatkozóan, a cirkulációs migráció és mobilitás elősegítésének szándékával.

8. A Felek megkönnyítik a migránsok családegyesítési eljárásokhoz való hozzáférését, figyelembe véve a gyermek mindenek felett álló érdekét.

9. A Felek együttműködnek az anyakönyvezési rendszerek fejlesztése és korszerűsítése, valamint a Nemzetközi Polgári Repülési Szervezet előírásain alapuló biometrikus úti okmányok kiállítása érdekében, többek között a személyazonossággal való visszaélés és az okirathamisítás elleni küzdelemben tett erőfeszítések révén.

75. CIKK

Afrikán belüli mobilitás

1. A Felek elismerik az Afrikán belüli mobilitás jelentőségét, valamint az abban rejlő lehetőségeket és jelentős előnyöket a befogadó országok és a származási országok regionális integrációja és fenntartható fejlődése tekintetében.

2. A Felek vállalják, hogy továbbra is támogatják a migráció kezelésére irányuló, Afrikán belüli együttműködést, figyelembe véve az Afrikai Unió afrikai migrációs politikai keretét.

76. CIKK

Diaszpóra, hazautalások és fenntartható fejlődés

1. A Felek ösztönzik és támogatják a diaszpórának a származási országa fenntartható fejlődésében való részvételét. Együttműködnek annak érdekében, hogy előmozdítsák és megkönnyítsék a diaszpóra befektetéseit és a vállalkozásalapítást mint a származási országokban a helyi fejlődés és a vállalkozói készség fellendítésének, valamint az ismeretek, tapasztalatok és technológiák átadásának eszközét.

2. A Felek törekednek arra, hogy a hazautalások tranzakciós költségeit jelentősen, 3 % alá csökkentsék, különösen az alacsony és közepes jövedelmű országok esetében, és hogy felszámolják az 5 %-nál magasabb költségű átutalási útvonalakat a nemzetközileg elfogadott célokkal összhangban, valamint hogy együttműködjenek a hazautalási szolgáltatások hozzáférési pontjainak növelése érdekében, különösen a vidéki területeken, előmozdítsák a pénzügyi integrációt, többek között innovatív pénzügyi eszközök és új technológiák révén, továbbá javítsák a nem hagyományos szereplők fokozott bevonását szolgáló szabályozási kereteket.

3. A Felek támogatják azon intézmények munkáját, amelyek segítik a diaszpóra általi hazautalások és a fenntartható fejlődést szolgáló beruházások felhasználására vonatkozó stratégiák és eszközök végrehajtását.

77. CIKK

Illegális migráció, migránscsempészés és emberkereskedelem

1. A Felek együttműködnek az irreguláris migráció és a kényszerű lakóhelyelhagyás kiváltó okainak kezelése és az azokra adandó megfelelő válaszok kidolgozása érdekében. Együttműködnek, hogy megfelelő stratégiákkal támogassák a származási országokat, többek között a gazdasági növekedés és a fenntartható fejlődés előmozdítása céljából.

2. A Felek vállalják az irreguláris migráció megfékezését az integrált határigazgatással, az információk és adatok gyűjtésének és megosztásának javításával, valamint a rendőrségi és igazságügyi együttműködés előmozdításával kapcsolatos együttműködés megerősítése révén, különös tekintettel a származási országokra és a migrációs áramlások tranzitországaira. Együttműködnek, hogy ahol lehetséges, kommunikációs hálózatokat fejlesszenek ki és tartsanak fenn a tengerfelügyelet támogatása és az életmentés érdekében.

3. A Felek jogszabályokat fogadnak el és hajtanak végre, erősítik az intézményeket és fokozzák az emberkereskedelem kezelésére irányuló együttműködési erőfeszítéseket, beleértve az emberkereskedelem áldozatainak védelmét és támogatását, valamint megelőzik a migránscsempészést, és küzdenek ellene az Egyesült Nemzetek keretében létrejött, a nemzetközi szervezett bűnözés elleni egyezménnyel és annak kiegészítő jegyzőkönyveivel, nevezetesen a migránsok szárazföldön, tengeren és légi úton történő csempészete elleni fellépésről szóló jegyzőkönyvvel, valamint az emberkereskedelem, különösen a nő- és gyermekkereskedelem megelőzéséről, felszámolásáról és megbüntetéséről szóló jegyzőkönyvvel összhangban.

4. A Felek együttműködnek az irreguláris migrációs útvonalak nyomon követése, a nemzeti, regionális és régiók közötti fellépések élénkítése, valamint a migránscsempészést és emberkereskedelmet folytató bűnözői hálózatok felszámolására irányuló közös erőfeszítések fokozása érdekében. Együttműködnek a tiltott kereskedelmi és csempészútvonalakra és a bűnözői hálózatokra – többek között az elkövetési módokra és a pénzügyi tranzakciókra – vonatkozó releváns információk és bűnüldözési operatív információk megosztása, az adatgyűjtés javítása, valamint az elemzési és terjesztési stratégiák megerősítése érdekében. Biztosítják a vonatkozó jogszabályok és intézkedések hatékony végrehajtását az irreguláris migránsokat kizsákmányolókkal szemben. Fokozzák a nyomozásra és az elkövetők büntetőeljárás alá vonására irányuló erőfeszítéseiket.

5. A Felek a vonatkozó stratégiákkal és programokkal összhangban, a regionális, nemzeti és helyi szinten rendelkezésre álló valamennyi eszközt felhasználva támogatják az irreguláris migrációval kapcsolatos kockázatokra vonatkozó figyelemfelkeltő kampányokat.

78. CIKK

Visszaküldés, visszafogadás és visszailleszkedés

1. A Felek újólag megerősítik a jogellenesen tartózkodó harmadik országbeli állampolgárok visszaküldéséhez való jogukat, és újólag megerősítik az Európai Unió egyes tagállamainak és az egyes AKCSÁSZ-tagoknak azon jogi kötelezettségét, hogy az Európai Unió egy másik tagállamának vagy egy másik AKCSÁSZ-tagnak a területén jogellenesen tartózkodó saját állampolgáraikat feltétel és a (3) bekezdésben előírt ellenőrzésen túl további alakiságok nélkül visszafogadják. E célból a Felek együttműködnek a visszaküldés és visszafogadás terén, és biztosítják az egyének jogainak és méltóságának teljes körű védelmét és tiszteletben tartását, többek között a jogellenesen tartózkodó migránsok származási országukba való visszaküldése érdekében indított eljárásokban.

2. Az Európai Unió minden tagállama a (3) bekezdésben előírt ellenőrzésen túl minden további alakiság nélkül elfogadja a valamely AKCSÁSZ-tag területén jogellenesen tartózkodó állampolgárainak visszaküldését és visszafogadását, az adott állam megkeresésére, azon személyek esetében, akik nem rendelkeznek érvényes úti okmánnyal.

Minden egyes AKCSÁSZ-tag a (3) bekezdésben előírt ellenőrzésen túl minden további alakiság nélkül elfogadja az Európai Unió valamely tagállamának területén jogellenesen tartózkodó állampolgárainak visszaküldését és visszafogadását, az adott tagállam megkeresésére, azon személyek esetében, akik nem rendelkeznek érvényes úti okmánnyal.

Az Európai Unió tagállamai tekintetében az ebben a bekezdésben foglalt kötelezettségek csak azokra a személyekre vonatkoznak, akik valamely tagállam – az Unió által alkalmazott fogalommeghatározás szerint – állampolgárságával rendelkeznek. Az AKCSÁSZ-tagok vonatkozásában az e bekezdésben előírt kötelezettségek csak olyan személyek esetében állnak fenn, akiket a saját jogrendjükkel összhangban állampolgáraiknak tekintenek.

3. Az Európai Unió tagállamai és az AKCSÁSZ-tagok gyorsan válaszolnak egymás visszafogadási megkeresésére azáltal, hogy a legmegfelelőbb és leghatékonyabb azonosítási eljárásokat alkalmazva ellenőrzési folyamatokat hajtanak végre annak érdekében, hogy meggyőződjenek az érintett személy állampolgárságáról és kiállítsák a visszaküldés céljából az I. mellékletben meghatározott megfelelő úti okmányokat. Az említett melléklet rendelkezései nem akadályozzák valamely személy visszaküldését a megkeresett és a megkereső állam közötti hivatalos vagy nem hivatalos megállapodások alapján.

4. E megállapodás általános részének 101. cikke (5) bekezdésétől eltérve, ha valamely Fél úgy ítéli meg, hogy egy másik Fél a nemzetközi polgári repülésről szóló egyezmény 9. mellékletének 5.26. fejezetével összhangban nem tartja be az I. mellékletben említett határidőt, értesíti erről a másik Felet. Amennyiben a másik Fél az értesítéstől számított 30 napon belül továbbra sem teljesíti ezeket a kötelezettségeket, az értesítő Fél arányos intézkedéseket hozhat.

5. A Felek megállapodnak továbbá abban, hogy figyelemmel kísérik e kötelezettségvállalások végrehajtását a Felek közötti rendszeres partnerségi párbeszéd keretében.

79. CIKK

Védelem és menedékjog

1. A Felek vállalják, hogy magas szintű védelmet és támogatást biztosítanak a lakóhelyüket elhagyni kényszerült személyek számára, ideértve a menekülteket, a menedékkérőket és a belső menekülteket is, teljes mértékben tiszteletben tartva a nemzetközi jogot, az emberi jogok nemzetközi jogát, és adott esetben a nemzetközi menekültjogot és a nemzetközi humanitárius jogot, beleértve a visszaküldés tilalmának alapelvét is.

2. A Felek elismerik, hogy a menekülttáboroknak kivételes és – amennyire lehetséges – a veszélyhelyzetre válaszoló ideiglenes intézkedésnek kell lenniük, és hogy a menekültek fenntartható integrációját kell előnyben részesíteni. A Felek megerősítik az együttműködést annak érdekében, hogy elősegítsék a menekültek fenntartható integrációját a befogadó közösségekbe és a menedék országába. Támogatják az átfogó menekültügyi reagálási keret végrehajtását.

3. A Felek biztosítják, hogy a menekültek és a menedékkérők a nemzetközi kötelezettségekkel összhangban az alapvető szolgáltatásokhoz való biztonságos hozzáférés révén gyakorolhassák emberi jogaikat.

4. A Felek mindenkor tiszteletben tartják a gyermek mindenek felett álló érdekét, és minden menekült gyermek számára teljes körű bejutást biztosítanak az oktatási rendszerbe, biztonságos tanulási környezetben. A gyermekek kiszolgáltatottságának kezelése során a nemek közötti egyenlőség szempontját érvényesítő megközelítést alkalmaznak, és biztosítják, hogy a gyermekeket sem menekült jogállásuk, sem szüleik menekült jogállása miatt ne büntessék és ne alkalmazzanak velük szemben megtorló intézkedéseket.

KARIB-TENGERI TÉRSÉGRE VONATKOZÓ REGIONÁLIS JEGYZŐKÖNYV

I. RÉSZ

EGYÜTTMŰKÖDÉSI KERET

1. FEJEZET

JELLEG ÉS HATÁLY

1. CIKK

Valódi partnerség

1. E jegyzőkönyv alkalmazásában a „Felek” azok az érintett Felek, amelyekre nézve e jegyzőkönyv a megállapodás általános részének 6. cikke értelmében kötelező érvényű.

2. A Felek közötti kapcsolatokat a megállapodás általános részének és e jegyzőkönyvnek a rendelkezései szabályozzák, amelyek kiegészítik és kölcsönösen erősítik egymást, összhangban a megállapodás általános részének 6. cikkével.

3. A Felek megállapodnak abban, hogy ezt a jegyzőkönyvet nemzeti, regionális és nemzetközi szinten egymást kiegészítő felelősségekkel hajtják végre, a kölcsönös tisztelet és elszámoltathatóság, az egyenlő és közös felelősségvállalás elvei alapján, valamennyi érdekelt fél bevonásával. Ezt a jegyzőkönyvet oly módon hajtják végre, amely az e megállapodásban részes valamennyi Fél közötti mély politikai, gazdasági és kulturális kapcsolatokra épül, és azokat tovább fejleszti.

4. A Felek támogatják a regionális integrációs és együttműködési folyamatokat, fokozzák a multilateralizmus és a szabályokon alapuló globális rend támogatására irányuló erőfeszítéseiket, továbbá többdimenziós és koherens politikákat és intézkedéseket dolgoznak ki és hajtanak végre a fenntartható fejlődés valamennyi dimenziójának megvalósítása érdekében, figyelembe véve saját szakpolitikai kereteiket és a vonatkozó nemzetközi megállapodásokat.

2. CIKK

Stratégiai prioritások

1. A Felek újólag megerősítik a karibi regionális partnerség széles körű és átfogó jellegét, és megállapodnak abban, hogy e jegyzőkönyv stratégiai prioritásai többek között a következők:

(a) a rendszeres és hatékony párbeszéden és a közös érdekek előmozdításán alapuló politikai partnerségük megerősítése;

(b) a gazdasági kapcsolatok elmélyítése, az átalakulás és diverzifikáció előmozdítása, az inkluzív és fenntartható gazdasági növekedés és fejlődés támogatása a kereskedelem, a beruházások és a magánszektor fejlesztése, valamint a fenntartható iparosítás révén;

(c) a környezeti fenntarthatóság és az éghajlatváltozás hatásaival szembeni reziliencia javítása, valamint a természeti erőforrásokkal való fenntartható gazdálkodás folytatása, továbbá a katasztrófavédelem megerősítése;

(d) befogadó, békés és biztonságos társadalmak kiépítése, különös hangsúlyt helyezve az emberi jogok, a nemek közötti egyenlőség, az igazságszolgáltatás és a kormányzás javítására, beleértve a pénzügyi irányítást és a polgárok biztonságát is;

(e) beruházás a humán és társadalmi fejlődésbe, a szegénység és a növekvő egyenlőtlenségek kezelésével, a migráció hasznosításával, a diaszpóra ismereteinek, vállalkozói készségeinek és beruházásainak kiaknázásával, valamint annak biztosításával, hogy senki se maradjon ki.

2. A Felek különös figyelmet fordítanak Haitire, a karib-tengeri térség egyetlen legkevésbé fejlett országára, annak érdekében, hogy orvosolják az ország strukturális gyengeségeit, miközben támogatják intézményei konszolidációját, javítják a kormányzást, és csökkentik a szegénységet és a társadalmi egyenlőtlenségeket.

3. CIKK

Multilateralizmus és szövetségépítés

1. A Felek újólag megerősítik a multilateralizmus iránti szilárd elkötelezettségüket. Fokozzák az együttműködést, és adott esetben közös álláspontokat alakítanak ki az Egyesült Nemzetek Szervezete és más nemzetközi és regionális szervezetek és fórumok keretében.

2. A Felek megerősítik a párbeszédet és a konzultációkat annak érdekében, hogy stratégiai szövetségeket alakítsanak ki a közös érdekű globális kérdésekben, ideértve az éghajlatváltozást, az óceánpolitikai irányítást, a fenntartható fejlődést, a humán és társadalmi fejlődést, az emberi jogokat, valamint a békével és biztonsággal, a konfliktusmegelőzéssel és -rendezéssel kapcsolatos kérdéseket. A megfelelő globális szakpolitikai kereteken belül együttműködnek a fejlődő kis szigetállamok sérülékeny helyzetének kezelése érdekében.

3. A Felek vállalják, hogy aláírják, megerősítik és végrehajtják a legfontosabb vonatkozó és alkalmazandó nemzetközi szerződéseket és egyezményeket, illetve adott esetben csatlakoznak ezekhez.

4. CIKK

Regionális integráció és együttműködés

1. A Felek előmozdítják a regionális integrációt és együttműködést a Karib-térségben, mivel ez fontos eszköz a béke és a jólét megteremtéséhez, a fenntartható és reziliens gazdaságok és társadalmak kiépítéséhez, valamint a nemzetközi piacokon a versenyképesség növeléséhez. Támogatják a kiegészítő hazai politikák és kapacitások kialakítását és megerősítését, hozzájárulva ezáltal a karib-tengeri térség stabilitásának, kohéziójának és jólétének előmozdításához.

2. A Felek megállapodnak abban, hogy előmozdítják a karib-tengeri térség békeövezetkénti egyetemes elismerését. Előmozdítják a Karib-tenger fenntartható fejlődését is, tekintettel a térségnek a regionális integráció és együttműködés elősegítésében betöltött szerepére.

3. A Felek fokozzák az együttműködést a regionális integrációs szervezetekkel, valamint azokkal az országokkal és területekkel, amelyek azonos értékeket vallanak és hajlandók és képesek előmozdítani a közös célokat, hozzájárulva ezzel a karib-tengeri térség egészének gazdasági, társadalmi és politikai fejlődéséhez. Adott esetben támogatják a közös érdekű kérdésekben a regionális megközelítések kidolgozását, többek között a tágabb karib-tengeri térséggel és Latin-Amerikával.

2. FEJEZET

SZEREPLŐK ÉS FOLYAMATOK

5. CIKK

Intézményi rendelkezések

1. E jegyzőkönyv intézményei, amelyek összetételét és feladatait e megállapodás általános része határozza meg, a következők:

(a) a Karib-tengeri térség–EU Minisztertanács;

(b) a Karib-tengeri térség–EU Vegyes Bizottság;

(c) a Karib-tengeri térség–EU Parlamenti Közgyűlés.

2. A Felek úgy határozhatnak, hogy állam-, illetve kormányfői szinten üléseznek a karibi–EU partnerség stratégiai politikai irányítása és felügyelete érdekében.

6. CIKK

Tengerentúli országok és területek, valamint legkülső régiók a karib-tengeri térségben

1. A Felek megerősítik a karibi államok, valamint az EU-val társult tengerentúli országok és területek (TOT-ok), továbbá az Európai Unió legkülső régiói közötti szoros, történelmi, gazdasági, kulturális és emberalapú kapcsolatokat. Elősegítik e jogalanyok regionális integrációs és együttműködési folyamatokban, valamint adott esetben regionális szervezetekben való részvételét, különösen a kereskedelem, a beruházások és a gazdasági együttműködés; a magánszektor fejlesztése; az energia; a konnektivitás és a digitalizáció; a humán és társadalmi fejlődés; az éghajlatváltozás, a környezeti fenntarthatóság, a természeti erőforrásokkal való fenntartható gazdálkodás és a turizmus terén.

2. A Felek megállapodnak abban, hogy a karib-tengeri térségben található TOT-ok megfigyelői szerepet kapnak a Karib-tengeri térség–EU jegyzőkönyv intézményeiben.

7. CIKK

Konzultáció az érdekelt felekkel

A Felek konzultációs és párbeszéd-mechanizmusokat hoznak létre és fejlesztenek ki valamennyi érdekelt féllel, beleértve a helyi hatóságokat, a civil társadalom és a magánszektor képviselőit, tájékoztatási, tanácsadási, konzultációs céllal, és hogy biztosítsák a közreműködésüket a jegyzőkönyv politikai folyamatában és végrehajtásában. A Karib-tengeri térség–EU Minisztertanács ülésein való közreműködés céljából konzultációra és párbeszédre kerül sor.

8. CIKK

Végrehajtás és nyomon követés

1. A Felek a kötelezettségvállalásaikat a legmegfelelőbb szinten hajtják végre, a szakpolitikai kereteikkel összhangban. Intézkedéseket dolgoznak ki és alkalmaznak annak érdekében, hogy maximalizálják a jegyzőkönyv végrehajtásának hatását és megerősítsék valamennyi érdekelt fél bevonását.

2. A Felek figyelemmel kísérik és felülvizsgálják e jegyzőkönyvet annak biztosítása érdekében, hogy a végrehajtása teljes mértékben megfeleljen a valódi partnerség elvének, valamint hogy az a stratégiai prioritásokat kövesse. A megállapodás általános részének 99. cikke szerinti eljárásnak megfelelően rendszeresen felülvizsgálhatják, illetve kölcsönös egyetértés esetén kiterjeszthetik e jegyzőkönyv hatályát a szerepvállalás új területeire.

II. RÉSZ

AZ EGYÜTTMŰKÖDÉS LEGFONTOSABB TERÜLETEI

I. CÍM

INKLUZÍV ÉS FENNTARTHATÓ GAZDASÁGI NÖVEKEDÉS ÉS FEJLŐDÉS

9. CIKK

A Felek előmozdítják a fenntartható és inkluzív gazdasági növekedést és fejlődést a gazdasági átalakulás és diverzifikáció, a megerősített gazdasági reziliencia, a fejlett regionális integráció és együttműködés, a megerősített gazdasági és kereskedelmi kapcsolatok, valamint a teljes foglalkoztatottság és a mindenki számára elérhető tisztességes munka felé történő jobb átmenet révén. Együttműködnek annak érdekében, hogy a makrogazdasági és pénzügyi stabilitással, valamint az üzleti környezet javításával elősegítsék a fokozottabb kereskedelmi és befektetési forgalmat, előmozdítsák a digitális átállást, elősegítsék a magánszektor fejlődését és az iparosodást, valamint előmozdítsák az alacsony kibocsátású és az éghajlatváltozás hatásaival szemben reziliens gazdaságokat, biztosítva, hogy minden ember élvezhesse a szabad üzleti lehetőségeket. Tiszteletben tartják és védik az emberi jogokat és az alapvető munkaügyi normákat, többek között szociális párbeszéd révén, előmozdítják a környezeti fenntarthatóságot és a közös jólétet. Megállapodnak abban, hogy az erőfeszítéseket a kulcsfontosságú és feltörekvő gazdasági ágazatokra összpontosítják, amelyek multiplikátorhatást gyakorolnak a fenntartható növekedésre, a hozzáadott értékre, a munkahelyteremtésre és a szegénység felszámolására.

1. FEJEZET

ÁLTALÁNOS GAZDASÁGI KERET

10. CIKK

A gazdasági fejlődést elősegítő tényezők

1. A Felek javítják a makrogazdasági és pénzügyi stabilitást, megerősítik az államháztartási gazdálkodást, és törekednek az államadósság fenntarthatóságára. Támogatják a karibi regionális gazdasági integrációt és együttműködést annak érdekében, hogy az országok kihasználhassák a regionális és globális értékláncokba való mélyebb integráció előnyeit. Harmonizálják és egyszerűsítik az üzleti szabályokat és folyamatokat, megalapozott versenypolitikákat fogadnak el, beleértve az állami támogatások átláthatóságát is, valamint hatékony és kiszámítható adórendszereket biztosítanak, többek között régión belüli szinten is.

2. Támogató jogi környezetet teremtenek, erősítik a közigazgatások és az igazságszolgáltatási rendszerek hatékonyságát, javítják az üzleti klímát a szabályozási követelmények reformja révén, növelik a finanszírozási eszközökhöz való hozzáférést, biztosítják a földhöz és a tulajdonhoz fűződő jogok, valamint a szellemi tulajdonjogok védelmét.

3. A Felek előmozdítják azokat a szakpolitikákat, amelyek javítják a munkaerőpiacok relevanciáját, hatékonyságát és eredményességét, és támogatják a munkaerő mobilitását, beleértve annak régión belüli dimenzióját is. Előmozdítják a minőségi oktatást és a készségfejlesztést, továbbá megfelelő műszaki és szakoktatást és -képzést (TVET) dolgoznak ki. Biztosítják, hogy a humán tőke terén elért haladás a munkaerőpiacok igényeihez és lehetőségeihez igazodjon és növekedjen a magánszektor bevonásával.

4. A Felek támogatják az olyan kulcsfontosságú infrastruktúrák fejlesztését, mint az energia, a közlekedés, a víz és a megfelelő higiéniás létesítmények, valamint a digitális konnektivitás. Együttműködnek a műszaki haladásban és a digitális gazdaságban – többek között a mesterséges intelligencia területén – rejlő lehetőségek kiaknázása érdekében.

5. A Felek együttműködnek különösen a mikro-, kis- és középvállalkozások (mkkv) finanszírozási eszközökhöz való hozzáférésének többek között szabályozott banki és nem banki szolgáltatások segítségével történő javítása érdekében. Kifejlesztenek digitális pénzügyi szolgáltatásokat, és megerősítik őket, többek között az elfogadott nemzetközi standardok végrehajtásával kapcsolatos megerősített együttműködés, valamint a hatékony és megbízható piacok, a fogyasztóvédelem és a mobilalapú pénzügyi szolgáltatásokhoz való fokozott hozzáférés biztosítása révén.

6. A Felek foglalkoznak a gazdasági tevékenységekből származó szennyezés valamennyi formájával, többek között azáltal, hogy a kiterjesztett gyártói felelősség és a „szennyező fizet” elvek alapján egyértelműen meghatározzák és az egész ellátási lánc mentén az ágazathoz és az üzleti szereplőkhöz rendelik a felelősségi köröket. Támogatják a zöld növekedésre irányuló kezdeményezéseket, a hatékonyabb erőforrás-felhasználást, valamint a tiszta és környezetbarát technológiák és ipari folyamatok bevezetését.

7. A Felek a fenntartható erőforrás-felhasználás és -termelés előmozdításával fejlesztik a körforgásos gazdaságot, többek között megerősített tudományos és technológiai kapacitás, szabványok, a bevált gyakorlatok cseréje és a fosszilis tüzelőanyagok nem hatékony támogatásának észszerűsítése révén.

8. A Felek előmozdítják a földrajzi jelzések bejegyzését és oltalmát, és lépéseket tesznek a technológia és az innováció fokozott használatának támogatására annak érdekében, hogy nagyobb értéket teremtsenek a regionális és globális értékláncokban.

11. CIKK

Beruházás

1. A Felek vállalják, hogy támogatják a köz- és magánberuházásokat, különösen a hozzáadott értéket képviselő ágazatokban, amelyek nagy potenciállal rendelkeznek a fenntartható munkahelyteremtés és a magas gazdasági növekedés tekintetében.

2. A Felek harmonizálják és egyszerűsítik a beruházásokkal kapcsolatos szabályokat, eljárásokat és követelményeket. E célból prioritásként kezelik az mkkv-k különleges igényeit. Támogatják a regionális beruházási politikák, stratégiák és eszközök kidolgozását.

3. A Felek ösztönzik és elősegítik a beruházásokat a karib-tengeri térségben, többek között a vállalkozást megkönnyítő intézkedések megerősítésével. Támogatják továbbá a beruházásokat azáltal, hogy javítják az átláthatóságot, a befektetőknek az üzleti lehetőségekről, valamint a befektetési feltételekről és eljárásokról szóló tájékoztatását és az ezekkel kapcsolatos ismereteiket. Elősegítik a beruházásokra vonatkozó gazdasági tendenciákkal és kockázatkezeléssel kapcsolatos technikai elemzések és készségek megerősítését.

4. A Felek stratégiai módon használják fel az államháztartást a beruházási mechanizmusok és eszközök megerősítésére, valamint további köz- és magánberuházás mozgósítására, többek között vegyes finanszírozás, garanciák és egyéb innovatív pénzügyi eszközök révén, megfelelően figyelembe véve az adósság fenntarthatóságát.

12. CIKK

A magánszektor fejlesztése és iparosítás

1. A Felek támogatják a magánszektor fejlesztését és a fenntartható iparosodást, és olyan szakpolitikákat alakítanak ki, amelyek javítják a vállalkozói készségeket, a diverzifikációt és a termelékenységet. Támogatják továbbá a vállalkozások versenyképességét, többek között a vonatkozó nemzetközi szabványok alkalmazására irányuló megerősített jogkövetési képesség, fokozott innovációs intézkedések és az innovatív finanszírozási eszközökhöz való jobb hozzáférés révén. Előmozdítják a kereskedelem- és gazdaságpolitikai döntéshozatalban való közreműködéshez szükséges intézményi kapacitást.

2. A Felek továbbá prioritásként kezelik a nők és a fiatalok vállalkozói készségének fejlesztését, különösen a célzott üzleti támogatás és képzés, valamint a megfizethető és megbízható technológiákhoz és finanszírozási eszközökhöz való hozzáférés kialakítása révén.

3. A Felek támogatják a mikro-, kis- és középvállalkozások (mkkv) növekedését és versenyképességét, előmozdítják a regionális vállalkozásfejlesztést, és megkönnyítik a vállalkozások közötti kapcsolatokat a karib-tengeri térség és az EU gazdasági szereplői között.

4. A Felek különös figyelmet fordítanak az informális szektorra és az informális gazdasági tevékenységek többek között célzott vállalkozásfejlesztési támogatással történő formálissá tételére.

5. A Felek ösztönzik és elősegítik a regionális magánszektorbeli kereskedelmi és szakmai testületek létrehozását és megerősítését, többek között fokozott műszaki, kutatási, szakpolitikai érdekképviseleti és intézményi kapacitás révén.

6. A Felek élénkítik a digitalizációt, és támogatják a kutatási, fejlesztési és innovációs kezdeményezéseket a kulcsfontosságú gazdasági ágazatokban, beleértve az ipar, a kutatás és a felsőoktatási intézmények közötti kapcsolatok megerősítését, a nagy értékű termékek mennyiségének növelése, a versenyképesség fokozása és új piacok kialakítása érdekében.

7. A Felek a hazai és külföldi tőke mozgósításának eszközeként előmozdítják a köz- és magánszféra közötti fokozott partnerségeket.

8. A Felek támogatják a hatékonyabb erőforrás-felhasználást, valamint a tisztább és környezetbarátabb technológiák és ipari folyamatok bevezetését.

9. A Felek a fenntartható gazdasági növekedés megvalósítása érdekében előmozdítják az iparfejlesztést. Célirányos politikákat fogadnak el, amelyek célja az ipari növekedés és lehetőségek elősegítése, különösen kapcsolatok kialakítása és értéknövelő tevékenységek révén. Fenntartható nemzeti és regionális iparpolitikákat dolgoznak ki és hajtanak végre a magánszektor versenyképességének fokozása érdekében, különösen a közepes technológiaigényű és csúcstechnológiai gyártás és export területén. Ösztönözik és megkönnyítik olyan megfelelő technológiák kifejlesztését, amelyek elősegítik azt, hogy gazdaságaik a nagy értékű ipari termékek előállításának irányába diverzifikálódjanak.

10. A Felek ösztönzik devizáik szélesebb körű használatát a nemzetközi ügyletekben.

13. CIKK

Kereskedelmi együttműködés

1. A Felek előmozdítják a regionális integrációt és az együttműködési folyamatokat a karib-tengeri térségben, többek között a kereskedelmi eljárások fokozottabb egyszerűsítése és erőteljesebb szabályozási harmonizáció révén, hogy lehetővé tegyék az országok és a gazdasági szereplők számára, hogy kihasználhassák a szomszédaikkal folytatott kereskedelem előnyeit, és hogy elősegítsék integrációjukat a kulcsfontosságú regionális és globális értékláncokba. Konkrét lépéseket tesznek mind a CARICOM egységes piac és gazdaság (CSME), mind a Kelet-karibi Államok Szervezete (OECS) gazdasági unió fejlődésének támogatására.

2. A Felek támogatják a CARIFORUM–EU gazdasági partnerségi megállapodás (GPM) végrehajtását annak érdekében, hogy megerősítsék a megállapodásnak mint a fenntartható fejlődés előmozdítását szolgáló eszköznek a hatékonyságát és biztosítsák a kereskedelemben betölteni hivatott szerepét. E célból együttműködnek a mechanizmusok, eljárások és intézmények megerősítésében a nemzeti és regionális termelési és szabályozási kapacitások bővítése érdekében. Együttműködnek továbbá annak érdekében, hogy megfelelő támogatási politikákat alakítsanak ki a kereskedelmi forgalom növekedésének elősegítésére, többek között a termelés és a vállalkozói készség megerősítése, minőségi infrastruktúra, jobb digitális támogatási keretek, valamint a hozzáadott értéket teremtő ágazatokba történő beruházások növelése és a hatékony e-kereskedelem fejlesztése révén.

3. A Felek az inkluzív és fenntartható fejlődés elősegítésének eszközeként előmozdítják a tágabb karib-tengeri térségen belüli kereskedelmet, beleértve az EU-val társult tengerentúli országokat és területeket (TOT-ok) és más területeket is.

4. A Felek támogatják a WTO kereskedelmi eljárások egyszerűsítéséről szóló megállapodásának végrehajtását, továbbá elősegítik a kereskedelmet, többek között a mikro-, kis- és középvállalkozások kereskedelmi költségeinek, valamint pénzügyi és szabályozási terheinek csökkentésére irányuló támogatási intézkedések elfogadásával.

5. A Felek adott esetben innovatív, különleges és megkülönböztetett elbánásra törekednek az új multilaterális vagy kétoldalú kereskedelmi megállapodások tekintetében, például annak biztosításával, hogy a kereskedelmi kötelezettségvállalások rugalmassága tükrözze az igazolt végrehajtási kapacitási igényeket.

2. FEJEZET

KIEMELT GAZDASÁGI ÁGAZATOK

14. CIKK

Szolgáltatások

1. A Felek többek között az ágazati politikák, a jogszabályi keretek, valamint a nemzeti és regionális szabályozási kapacitás fejlesztése révén javítják a kulcsfontosságú szolgáltatási alágazatok szabályozási és termelési kapacitását annak érdekében, hogy a szolgáltatók megragadhassák a CARIFORUM–EU GPM, a CSME, az OECS és más, a karib-tengeri térségen belüli regionális megállapodások szerinti piaci lehetőségeket. Különös figyelmet fordítanak a szakmai, a konferencia-, az adatkezelési, a szabadidős, a kulturális és a kreatív ágazatra, a sport-, oktatási, pénzügyi, kommunikációs, audiovizuális, közlekedési, környezetvédelmi és turisztikai szolgáltatásokra.

2. A Felek stratégiákat és megfelelő politikákat dolgoznak ki a kereskedelemfinanszírozáshoz és a pénzügyi szolgáltatásokhoz való hozzáférés javítása érdekében. Fokozzák továbbá a szolgáltatáskereskedelmi adatok és statisztikák gyűjtésére, tárolására, terjesztésére és elemzésére vonatkozó kapacitásukat.

3. A Felek együttműködnek annak érdekében, hogy előmozdítsák és megerősítsék a szolgáltatások szerepét a kereskedelem versenyképességében, és elmélyítsék az értékláncokat, többek között azáltal, hogy előmozdítják az innovációt a szolgáltatásokhoz kapcsolódó gyártásban, és hogy növelik a szolgáltatásoknak az áruk előállításában inputként betöltött szerepét.

4. A Felek támogatják a regionális szakmai testületek arra irányuló fokozott kapacitását, hogy közreműködjenek a kölcsönös elismerésről szóló megállapodások megtárgyalásában és hatékony előmozdításában.

15. CIKK

Kék gazdaság

1. A Felek ösztönzik a fenntartható és innovatív kék gazdaság fejlesztését. Ennek során arra törekednek, hogy egyensúlyt teremtsenek a gazdasági növekedés és a tisztességes munkahelyek létrehozása, valamint a fokozott élelmezés- és táplálkozásbiztonság, a jobb megélhetés, a társadalmi igazságosság és a megerősített óceáni ökoszisztémák között, miközben csökkentik a környezeti kockázatokat és a negatív ökológiai hatásokat. Támogatják az elővigyázatossági és tudományos alapokon nyugvó megközelítések alkalmazását a tengeri ökoszisztémák és a biológiai sokféleség megőrzése és védelme, valamint a természeti erőforrások fenntartható hasznosítása terén. Ösztönzik a hazai és külföldi beruházásokat, és kidolgozzák a kék gazdasággal kapcsolatos tevékenységek előmozdításához szükséges szabályozási keretet és infrastruktúrát. Előmozdítják továbbá a két- és többoldalú együttműködést a fenntartható és innovatív kék gazdaságok fejlesztésének támogatása érdekében.

2. A Felek a fenntartható halászati értékláncok előmozdítása, a halászati termékek helyi feldolgozásához szükséges kapacitások kiépítése és a nemzetközi piacok szabályozási követelményeinek teljesítése révén fokozzák a halászat fenntartható fejlesztését, figyelembe véve a kisipari halászat szükségleteit, egyúttal biztonságos, egészséges és tisztességes munkakörülményeket biztosítanak a halászok és a munkavállalók számára.

3. A Felek együttműködnek a fenntartható akvakultúrának – beleértve a tengeri akvakultúrát is – a hatékony területrendezés, az ökoszisztéma-alapú megközelítés alkalmazása és a beruházók számára biztosított egyenlő versenyfeltételek révén történő fejlesztése érdekében, garantálva, hogy mindeközben figyelembe vegyék a helyi közösségek aggályait.

4. A Felek kiaknázzák a tengeri biotechnológiában rejlő lehetőségeket, többek között a kutatás támogatása, a tudományos szakemberek, a gazdasági szereplők és a politikai döntéshozók közötti együttműködés előmozdítása, a technológiatranszfer elősegítése és a műszaki szűk keresztmetszetek csökkentése révén, hogy megkönnyítsék a befektetők hozzáférését az ágazathoz, ugyanakkor elkerüljék a tengeri környezetet érintő kockázatokat.

16. CIKK

Mezőgazdaság

1. A Felek együttműködnek a fenntartható mezőgazdasági termelés és termelékenység növelése és diverzifikálása érdekében azzal a céllal, hogy fokozzák az élelmezésbiztonságot, javítsák a táplálkozást és a megélhetést, tisztességes munkahelyeket teremtsenek és növeljék a jövedelmeket a regionális és nemzetközi piacokra való belépés révén. Megerősítik az éghajlatváltozás hatásaival szemben reziliens gazdálkodási gyakorlatokat, különösen a kistermelőknél, előmozdítják a természeti erőforrásokkal és az ökoszisztéma-szolgáltatásokkal való fenntartható gazdálkodást és azok hatékony használatát, valamint megszüntetik a fenntarthatatlan termelést eredményező ösztönzőket.

2. A Felek megerősítik a nemzeti és regionális kutatást, képzést, tudományt és innovációt az intelligens mezőgazdaság területén.

3. A Felek támogatják az agrár-élelmiszeripari ágazatba történő beruházásokat és fejlesztik azt, valamint olyan szabályokat és rendeleteket vezetnek be, amelyk támogatják az ágazatba irányuló beruházások növekedését. Együttműködnek annak érdekében, hogy javítsák a termelők, a feldolgozók és az exportőrök piacra jutási és nagyobb értékszerzési lehetőségeit a helyi, regionális és globális értékláncokban, többek között a technológia és az innováció nagyobb mértékű használatának előmozdítása, a nem tarifális akadályoknak, nevezetesen a kereskedelem technikai akadályainak, valamint az állat- és növényegészségügyi szabványoknak való megfelelés képességének megerősítése, továbbá a tisztességes kereskedelmi rendszerek és a biogazdálkodási rendszerek előmozdítása révén, hogy hozzáadott értéket teremtsenek a mezőgazdasági feldolgozásban.

4. A Felek egyenlő földtulajdon- és földhasználati jogokat, valamint öröklési jogokat biztosítanak a nők számára, javítják a finanszírozási eszközökhöz és a piacokhoz való hozzáférésüket, valamint támogatják a szolgáltatásokat és a mezőgazdasági tanácsadást. Támogatják továbbá a fiatalok vállalkozói készségét, többek között célzott bővítési szolgáltatások, technológia és finanszírozás biztosításával.

17. CIKK

Nyersanyag-kitermelő iparágak

1. A Felek előmozdítják az ásványkincsek és nyersanyagok fenntartható kitermeléséhez és kereskedelméhez való tisztességes és megkülönböztetésmentes hozzáférést, teljes mértékben tiszteletben tartva az országok saját természeti erőforrásaik feletti szuverenitását és fenntartva az érintett közösségek jogait. Előmozdítják az erőforrások méltányos elosztását, és nemzeti, regionális és nemzetközi jogi eszközökkel küzdenek az ásványkincsek illegális kitermelése ellen.

2. A Felek előmozdítják a nyersanyag-kitermelő iparágak átláthatóságát, elszámoltathatóságát és felelős irányítását, a nyersanyag-kitermelő iparágak átláthatóságára irányuló kezdeményezéssel (EITI) és más vonatkozó regionális és nemzetközi kötelezettségvállalásokkal összhangban.

3. A Felek a teljes értékláncban megerősítik a vállalati társadalmi felelősségvállalást és a felelős üzleti magatartást többek között – ahol szükséges, a nemzetközi előírások figyelembevétele mellett – a vonatkozó jogszabályok kidolgozása és teljes körű végrehajtása révén.

18. CIKK

Fenntartható energia

1. A Felek együttműködnek az energiabiztonság megerősítése, a fenntartható energiához való hozzáférés mindenki számára való biztosítása, beleértve a legkiszolgáltatottabb fogyasztókat és a kulcsfontosságú gazdasági ágazatokat is, valamint az energetikai infrastruktúra rezilienciájának kiépítése érdekében, a tiszta energia hozzáférhetőségének, tartósságának és megfizethetőségének javítása céljából.

2. A Felek elősegítik a nyitott, átlátható és működő energiapiacokat, amelyek ösztönzik az inkluzív és fenntartható beruházásokat, különösen a megújulóenergia-termelés és a kapcsolt energiatermelés, -átvitel és -elosztás, valamint az energiahatékonyság területén. Együttműködnek a vállalkozói készségek ágazaton belüli javítása érdekében.

3. A Felek együttműködnek a megújuló energiára és az energiahatékonyságra irányuló köz- és magánberuházások bővítése érdekében, figyelmet fordítva az energiával kapcsolatos vonatkozó nemzeti és regionális kezdeményezések és támogató minőségi infrastruktúra-rendszerek kidolgozására és végrehajtására.

4. A Felek előmozdítják az energiahatékonyságot és az energiamegtakarítást az energialánc valamennyi szakaszában, a termeléstől a fogyasztásig.

5. A Felek együttműködnek a hatékony energiahálózatok létrehozása és megerősítése, valamint a karib-tengeri térség tiszta, változatos, költséghatékony és fenntartható energiatechnológiák, többek között megújuló és alacsony kibocsátású energiatechnológiák kifejlesztésével és használatával megvalósított energetikai átalakulásának előmozdítása, a technológiatranszfer elősegítése, továbbá az emberi és műszaki kapacitás, a kutatás és az innováció (K+I) fejlesztése érdekében.

19. CIKK

Konnektivitás

1. A Felek megerősítik a fenntartható, átfogó és szabályokon alapuló, régión belüli konnektivitást. Együttműködnek a közlekedési összeköttetések, az információs és kommunikációs technológiák, valamint a digitális infrastruktúra reziliens és fenntartható módon történő javítása érdekében. Gazdasági lehetőségeket keresnek, többek között a kulcsfontosságú szereplők technikai és emberi kapacitásának megerősítése révén.

2. A Felek együttműködnek a minőségi és fenntartható közlekedési és a kapcsolódó infrastrukturális rendszerek fejlesztésében, ezzel megkönnyítve és javítva a személyek – köztük a csökkent mozgásképességű személyek – és az áruk mozgását. Céljuk a vidéki, városi, légi, tengeri, belvízi, vasúti és közúti közlekedési létesítményekhez való jobb hozzáférés biztosítása, többek között a karib-tengeri térség egészében a régión belüli együttműködés fejlesztése és előmozdítása révén.

3. A Felek támogatják a beruházásokat, és javítják a közlekedési ágazat általános irányítását, többek között a kapacitásbeli korlátok megszüntetése, valamint a közlekedési módokon belüli és azok közötti tisztességes versenyt lehetővé tevő hatékony szabályozás kidolgozása és végrehajtása révén.

4. A Felek növelik a nyílt, megfizethető és biztonságos információs és kommunikációs technológiákhoz (IKT) való hozzáférést mindenki számára, többek között célzott beruházások támogatásával. Kialakítják a szolgáltatók engedélyezéséhez, a versenymagatartás előmozdításához, a fogyasztókkal való tisztességes bánásmód biztosításához, valamint az adat- és fogyasztóvédelem támogatásához szükséges jogszabályi kereteket és szabályozási intézményeket.

5. A Felek javítják a nyílt, megfizethető, biztonságos és megbízható széles sávú internetkapcsolathoz való hozzáférést mindenki számára, és digitális infrastruktúrát fejlesztenek ki, többek között jobb tenger alatti kábelek és más modern átviteli technológiák segítségével. Olyan szakpolitikai és szabályozási kereteket dolgoznak ki, amelyek megkönnyítik a szolgáltatók hatékony engedélyezését, előmozdítják a versenymagatartást, a fogyasztókkal való tisztességes bánásmódot és a fogyasztók védelmét, valamint biztosítják a kommunikáció titkosságát és a személyes adatok kezelését illetően a személyek jogait.

6. A Felek a tisztességes munkahelyek megteremtése és a gazdasági fejlődés érdekében támogatják a regionális digitális gazdaság létrehozását egy olyan támogató szabályozási keret kialakítása révén, amely előmozdítja a digitális vállalkozói készséget, mozgósítja a beruházásokat és elősegíti a digitalizáció magánszektor általi fellendítését. Együttműködnek a szükségtelen akadályok felszámolása, a kereskedelem megnövekedését előmozdító digitális bizalmi (e-trust) és elektronikus aláírási platformok fejlesztése, az új termékek megjelenésének elősegítése, a vonatkozó nemzetközi szabványok, a nyílt hozzáférésű adatok, valamint a fogyasztók és a személyes adatok előzetes védelme kidolgozásának és használatának előmozdítása érdekében.

20. CIKK

Turizmus

1. A Felek együttműködnek a turizmus kiegyensúlyozott és fenntartható fejlesztésén, az inkluzív gazdasági fejlődés előmozdítása érdekében. Együttműködnek a turizmus kiegyensúlyozott és fenntartható fejlődésének előmozdítása érdekében, hogy elősegítsék az inkluzív gazdasági fejlődést és biztosítsák a környezeti, kulturális és társadalmi megfontolásoknak, valamint a biológiai sokféleség és más természeti erőforrások fenntartható hasznosításának és megőrzésének integrálását a turisztikai politika tervezésébe és fejlesztésébe.

2. A Felek támogatják a turisztikai termékek és szolgáltatások előmozdítására és fejlesztésére irányuló beruházásokat, és így tisztességes munkahelyeket teremtenek azáltal, hogy innovatív partnerségeket alakítanak ki a kulcsfontosságú gazdasági szereplőkkel, beruháznak a humántőke fejlesztésébe, a marketingbe, valamint megkönnyítik a vállalkozások közötti kapcsolatokat a versenyképesség élénkítése és a szolgáltatási színvonal javítása érdekében. E tekintetben megállapodnak abban, hogy e törekvéseik során különös figyelmet fordítanak a mikro-, kis- és középvállalkozásokra.

3. A Felek megerősítik a turisztikai ágazat és más érintett gazdasági ágazatok – különösen a mezőgazdaság, a feldolgozóipar, a kék gazdaság és a közlekedés – közötti kapcsolatokat. A turisztikai ágazat versenyképességének és fenntarthatóságának fokozása érdekében mobilizálják a fenntartható energiába, az alapvető infrastruktúrába és szolgáltatásokba, a digitális technológiákba, a statisztikákba és a humán fejlődésbe történő beruházásokat.

4. A Felek lépéseket tesznek annak érdekében, hogy a turizmusból a lehető legnagyobb társadalmi-gazdasági előnyök származzanak. Javítják a kulturális örökség és a természeti erőforrások megőrzését és támogatását, és előmozdítják a turizmus valamennyi innovatív formáját, ennek során tiszteletben tartják az őslakos népeknek az Egyesült Nemzetek őslakos népek (őslakos népek) jogairól szóló nyilatkozatában megfogalmazott integritását és érdekeit, valamint a helyi közösségek integritását és érdekeit, és a lehető legnagyobb mértékben bevonják ezen érdekelt feleket a turizmusfejlesztés folyamatába.

21. CIKK

Kutatás, innováció és technológia

1. A Felek együttműködnek a tudomány, a kutatás, az innováció és a technológiai fejlesztés terén azzal a céllal, hogy támogassák a gazdasági diverzifikációt, előmozdítsák a társadalmi és gazdasági fejlődést, javítsák a regionális versenyképességet és elősegítsék az inkluzív digitális gazdaság kialakulását. Fejlesztik a kutatási hálózatok, a számítástechnikai és tudományos adatinfrastruktúrák és szolgáltatások összekapcsolását és interoperabilitását, és regionális kereteiken belül előmozdítják ezt a fejlődést.

2. A Felek előmozdítják a kutatási kapacitás, az infrastruktúra és a létesítmények, a publikációk és a tudományos adatok fejlesztését. Előmozdítják és támogatják a tudományos dolgozók és a kutatók innovatív képzési és mobilitási programjait. Fokozzák a felsőoktatási intézmények azon képességét, hogy hatékonyan együttműködjenek a kutatás, a tudományos és technológiai innováció terén, többek között a felsőoktatási csereprogramokhoz való hozzáférés révén. Elősegítik továbbá a közigazgatási szervek, a felsőoktatási intézmények és a vállalkozások közötti együttműködést. Előmozdítják a nyílt hozzáférésű adatokat és az innovációt a gazdasági fejlődés elősegítése és a kölcsönösen előnyös tudományos kiválóság elérése érdekében.

3. A Felek támogatják a tudásalapú gazdaságok és inkluzív digitális társadalmak kialakítását. Előmozdítják a hagyományos tudás és a biológiai sokféleség megőrzését és hasznosítását, valamint az egyéb természeti erőforrásokkal való fenntartható gazdálkodást, továbbá előmozdítják a technológiatranszfert és a szakértelem átadását.

4. A Felek együttműködnek a polgári űrtevékenységek területén felmerülő közös érdekű kérdésekben, mint például az űrkutatás, a globális navigációs műholdrendszerek alkalmazása és szolgáltatásai, a műholdas pontosító rendszerek fejlesztése, valamint a Föld-megfigyelés és Föld-tudomány, különösen a korai előrejelző és megfigyelési mechanizmusok alkalmazása terén.

22. CIKK

Kulturális és kreatív ágazatok

1. A Felek előmozdítják a kultúrát és a kreatív ágazatokat, amelyek a fenntartható társadalmi és gazdasági fejlődés és a tisztességes munka motorjai. Intézkedéseket fogadnak el többek között a kreatív fejlődés és a digitalizáció, a művészeti előadások és a gyártás támogatása érdekében. Megosztják egymással a kulturális fejlődés és a vállalkozói készség előmozdítása terén bevált gyakorlatokat.

2. A Felek előmozdítják a fenntartható fejlődést a megerősített kulturális cserék, a koprodukciók és a közös kulturális és kreatív kezdeményezések elősegítése, valamint a kulturális és kreatív szakemberek és a szövetséges oktatási szakemberek fokozott mobilitása révén. A meglévő nemzetközi egyezmények maradéktalan tiszteletben tartása mellett támogatják a műalkotások terjesztését is.

3. Támogatják az EU és a karib-tengeri térség fiataljai, civil társadalmi szervezetei és polgárai közötti interkulturális párbeszédet.

23. CIKK

Feldolgozóipar

1. A Felek együttműködnek a fenntartható feldolgozóipar előmozdítása érdekében azzal a céllal, hogy elmélyítsék a hozzáadott értéket, különösen a csúcstechnológiai termékek exportja terén, a fokozott diverzifikáció elősegítésével és a diverzifikációban rejlő, az olyan kulcsfontosságú gazdasági ágazatokkal fenntartott, visszaható kapcsolatokkal összefüggő potenciál maximalizálásával, mint a mezőgazdaság, a kék gazdaság, a nyersanyag-kitermelő iparágak és a szolgáltatások.

2. A Felek szakpolitikákat dolgoznak ki, hogy több közvetlen hazai és külföldi beruházást vonzzanak a feldolgozóiparba. Előmozdítják az üzleti tevékenység megkönnyítését az egymás közötti együttműködés elősegítése, a kereskedelmi partnerségek elmélyítése, valamint ipari központok, ökoszisztémák és hálózatok kialakítása érdekében.

3. A Felek együttműködnek olyan intézkedések kidolgozásában, amelyek célja a feldolgozóipar versenyképességének növelése a termelési kapacitás javításával, valamint az olyan korlátok kezelésével, mint a szakképzett munkaerő hiánya, a logisztikai és az infrastrukturális hiányosságok, valamint a finanszírozási eszközökhöz és a piacelemzéshez való korlátozott hozzáférés. Támogatják a kutatást és az innovációt, előmozdítják a kulcsfontosságú alaptechnológiák fejlesztését és alkalmazását, továbbá erősítik az iparágak, valamint a kutatási és felsőoktatási intézmények közötti kapcsolatokat.

4. A Felek támogatják a feldolgozott termékek kereskedelmének fokozását, többek között az exportpiacokkal való kapcsolatok javítása, a kereskedelmi szabályozás kapacitásának bővítése, a kereskedelmi eljárások egyszerűsítése, valamint a vonatkozó nemzetközi munkaügyi és környezetvédelmi normák alkalmazására vonatkozó jogkövetési képesség megerősítése révén.

24. CIKK

Nemzetközi üzleti és pénzügyi szolgáltatások

A Felek törekednek egy szabályokon alapuló nemzetközi üzleti és pénzügyi szolgáltatási ágazat kialakítására a karib-tengeri térségben, többek között a karibi szabályozási keretek megerősítésére irányuló célzott együttműködés támogatása révén, hogy megfeleljenek a nemzetközileg elfogadott szabványoknak, megfelelő ágazati politikákat dolgozzanak ki, javítsák a készségfejlesztést, valamint fokozzák a technológiák használatát és a digitalizációt. A Felek minden tőlük telhetőt megtesznek annak biztosítására, hogy területükön végrehajtsák és érvényesítsék a nemzetközi üzleti és pénzügyi szolgáltatási ágazat szabályozására és felügyeletére vonatkozó, nemzetközileg elfogadott standardokat.

II. CÍM

KÖRNYEZETI FENNTARTHATÓSÁG, ÉGHAJLATVÁLTOZÁS ÉS A TERMÉSZETI ERŐFORRÁSOKKAL VALÓ FENNTARTHATÓ GAZDÁLKODÁS

25. CIKK

A Felek elismerik az éghajlatváltozással és a környezeti fenntarthatósággal kapcsolatos kihívások hosszú távú jellege miatt az érintett országokra nehezedő egzisztenciális fenyegetést és annak a megélhetésre gyakorolt hatását. Ambiciózus intézkedéseket hoznak az éghajlatváltozás mérséklése és az ahhoz való alkalmazkodás, a környezet minőségének védelme és javítása, valamint a természeti erőforrások fenntartható használata és a velük való fenntartható gazdálkodás érdekében, az éghajlatváltozás hatásaival szembeni reziliencia kiépítése és a környezetkárosodás visszafordítása céljából. Konkrét intézkedéseket fogadnak el a biológiai sokféleség csökkenésének kezelése, az ökoszisztémák fenntartása és helyreállítása, az óceánpolitikai irányítás előmozdítása, az erdőirtás visszafordítása, a természeti katasztrófák és az ember okozta veszélyek megelőzése és az azokra való reagálás érdekében, többek között az éghajlatváltozás elleni küzdelem finanszírozása, a technológiatranszfer és adott esetben a kapacitásépítés előmozdítása révén. Beruháznak a zöld növekedésbe, előmozdítják a körforgásos gazdaságokat, és támogatják az éghajlatváltozás hatásaival szemben reziliens és alacsony kibocsátású fejlődésre való átállást, biztosítva, hogy a gazdasági növekedés teljes mértékben kiegészítse a környezeti fenntarthatóságot. Együttműködnek a tágabb karib-tengeri térségben, és törekednek a Dél-Dél és a háromoldalú együttműködésre.

26. CIKK

Éghajlat-politika

1. A Felek átfogó és inkluzív hazai éghajlat-politikákat és -programokat dolgoznak ki, és konkrét intézkedéseket hajtanak végre az Egyesült Nemzetek Éghajlatváltozási Keretegyezménye és annak Párizsi Megállapodása teljes körű végrehajtásának felgyorsítása, valamint az éghajlatváltozással kapcsolatos többoldalú fellépés fenntartása érdekében.

2. A Felek előmozdítják az éghajlatváltozás mérséklésére és az ahhoz való alkalmazkodásra irányuló politikáknak és intézkedéseknek a nemzeti és regionális stratégiákba, tervekbe és szakpolitikai párbeszédekbe történő integrálását. Együttműködnek az alkalmazkodási intézkedések előmozdítása érdekében, beleértve az éghajlatváltozás kedvezőtlen hatásaival összefüggő veszteségek és károk elhárítását, minimalizálását és kezelését. Nyomonkövetési, jelentéstételi és ellenőrzési rendszereket, valamint értékelési rendszereket dolgoznak ki az éghajlat-politika terén elért eredmények figyelemmel kísérésére.

3. A Felek együttműködnek a nemzetileg meghatározott, ambiciózus hozzájárulások (NDC-k) előkészítésében, közlésében és aktualizálásában, az ilyen hozzájárulások célkitűzéseinek elérését célzó nemzeti és regionális mérséklési intézkedések végrehajtásában, valamint az alacsony szén-dioxid-kibocsátású és az éghajlatváltozás hatásaival szemben reziliens fejlesztésre irányuló hosszú távú stratégiák kidolgozásában.

4. A Felek nemzeti alkalmazkodási terveket, valamint nemzeti és regionális stratégiákat dolgoznak ki és hajtanak végre. Integrálják az alkalmazkodási intézkedéseket valamennyi kulcsfontosságú, veszélyeztetett ágazatban, beleértve az infrastruktúrákat is, és hatékony irányítási rendszert alakítanak ki az alkalmazkodási intézkedések végrehajtása, valamint az éghajlatváltozással kapcsolatos ismeretek és bevált gyakorlatok nemzeti és regionális szintű cseréjének megkönnyítése érdekében.

5. A Felek fellépnek az üvegházhatású gázok (ÜHG) – többek között a légi közlekedésből és a hajózási tevékenységekből származó – kibocsátásának csökkentése érdekében, összhangban a nemzetközi, többek között a Párizsi Megállapodás szerinti kötelezettségvállalásaikkal és kötelezettségeikkel.

6. A Felek – figyelembe véve azokat a veszélyeket, amelyeket az éghajlatváltozás jelent a békére és a biztonságra, valamint az emberek és közösségek jóllétére – együttműködnek az alkalmazkodási és mérséklési kapacitások megerősítése, valamint a veszélyeztetettség kezelését célzó rezilienciaépítési intézkedések előmozdítása érdekében.

7. A Felek támogatják a hidro-fluor-szénhidrogének (HFC-k) előállításának és felhasználásának az ózonréteget lebontó anyagokról szóló montreali jegyzőkönyv szerinti fokozatos megszüntetését azáltal, hogy együttműködnek a Montreali Jegyzőkönyv kigali módosítása megerősítésének támogatásában és biztosítják annak gyors végrehajtását.

8. A Felek észszerűsítik és fokozatosan megszüntetik a fosszilis tüzelőanyagok nem hatékony támogatását, amely a pazarló fogyasztást ösztönzi, és a szegények és a kiszolgáltatott közösségek védelmét biztosító módon minimalizálják az esetleges kedvezőtlen hatásokat. Elősegítik a megújuló és tisztább energiaforrásokra való átállást az NDC-k keretében meghatározott intézkedésekkel összhangban.

9. A Felek együttműködnek annak érdekében, hogy előmozdítsák az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaságokat és az éghajlatváltozás hatásaival szembeni rezilienciát azáltal, hogy megerősítik a zöld növekedést a kulcsfontosságú és feltörekvő gazdasági ágazatokban, többek között az ökoinnováció elfogadásával, a technológiatranszfer elősegítésével, szabványok kidolgozásával és bevált gyakorlatok cseréjével.

10. A Felek innovatív finanszírozási eszközöket dolgoznak ki, és a pénzügyi forgalmat összehangolják az alacsony szén-dioxid-kibocsátású és az éghajlatváltozás hatásaival szemben reziliens fejlődés felé vezető úttal, a legszegényebbeket és az éghajlatváltozás kedvezőtlen hatásainak leginkább kiszolgáltatottakat védeni hivatott inkluzív klímafinanszírozásra összpontosítva. Előmozdítják az éghajlat-politikai fellépést támogató gazdaságpolitikai eszközöket, például adott esetben a szén-dioxid-árazást, a piaci alapú eszközöket és a szén-dioxid-adókat.

11. A Felek előmozdítják a fokozott koordinációt a kormányzás valamennyi szintjén, az ambiciózus éghajlat- és energiapolitikai kötelezettségvállalások végrehajtása érdekében. Ösztönzik a helyi hatóságokat, elősegítik felelősségvállalásukat, és támogatják az olyan kezdeményezéseket, mint például a Polgármesterek Globális Klíma- és Energiaügyi Szövetsége és a megújuló energiára való átállás felgyorsítása a fejlődő kis szigetállamokban.

12. A Felek együttműködnek, hogy megerősítsék a többek között űrtechnológiák és információs rendszerek használatával megvalósított éghajlat-politikához, környezetgazdálkodáshoz és megfigyeléshez, valamint az átfogó éghajlatváltozással kapcsolatos szolgáltatások nyújtásához szükséges tudományos és műszaki, humán és intézményi kapacitásukat, különösen a kiszolgáltatott helyzetben lévő érdekelt felek számára.

27. CIKK

Biológiai sokféleség, ökoszisztémák és természeti erőforrások

1. A Felek támogatják az ökoszisztémák megőrzését, fenntartható hasznosítását és helyreállítását, többek között azzal a szándékkal, hogy javítsák az őslakos népek megélhetését az Egyesült Nemzetek őslakos népek jogairól szóló nyilatkozatban meghatározottak szerint, valamint a helyi közösségek megélhetését és az ökoszisztéma-szolgáltatások biztosítását, és hogy lehetővé tegyék az országok fenntartható fejlődését. Védik, helyreállítják és növelik a biológiai sokféleséget, és intézkedéseket hoznak a Biológiai Sokféleség Egyezmény és a Nagojai Jegyzőkönyv végrehajtásának felgyorsítására. Együttműködnek a természeti erőforrások, az ökoszisztémák és a biológiai sokféleség megőrzésére irányuló többoldalú tárgyalásokon. Elismerik, hogy a Karib-tenger sérülékeny ökoszisztémáknak ad otthont, biológiai sokfélesége pedig egyedülálló, ezért együtt kell működniük védelmének támogatása érdekében. Intézkedéseket hoznak annak érdekében, hogy elkerüljék vagy csökkentsék az idegenhonos inváziós fajok által a helyi fajokra és ökoszisztémákra, valamint az emberek megélhetésére gyakorolt hatást.

2. A Felek előmozdítják a fenntartható integrált vízgazdálkodási rendszereket, megőrzik és védik a vízforrásokat és az ökoszisztémákat, összegyűjtik és kezelik a szennyvizet, foglalkoznak a földterület-degradációval, valamint a víz és a felszín alatti vízkészletek szennyezésével, továbbá gyűjtő- és tárolórendszerek segítségével birkóznak meg a víz rendelkezésre állásával kapcsolatos bizonytalansággal.

3. A Felek együttműködnek a talajok fenntartható kezelése és védelme érdekében, hogy megőrizzék a többek között a mezőgazdaságban, a lakhatásban és az infrastruktúrában, valamint az éghajlatváltozás mérséklésében és az annak hatásaihoz való alkalmazkodásban, továbbá az esővíz természetes tározóiként betöltött szerepüket.

4. A Felek védik a vadon élő állatokat és növényeket, és küzdenek a vadon élő állatok és növények jogellenes kereskedelme ellen azáltal, hogy támogatják azon politikák és jogszabályok elfogadását és végrehajtását, amelyek a vadon élő állatok és növények jogellenes kereskedelmét súlyos bűncselekménynek minősítésére irányulnak. Megerősítik az orvvadászat elleni intézkedéseket és a bűnüldözési nyomon követést, valamint előmozdítják a nemzetközi koordinációt, ideértve a vadon élő állatokat és növényeket érintő bűncselekmények ellen fellépő nemzetközi konzorcium, valamint a veszélyeztetett vadon élő állat- és növényfajok nemzetközi kereskedelméről szóló egyezményt (CITES) és más vonatkozó nemzetközi kereteket. Lépéseket tesznek a lakosság tudatosságának növelésére a fogyasztók oktatásával és véleményének formálásával, az illegális kereskedelem tárgyát képező vadon élő állatok és növények, valamint a belőlük készített termékek készleteinek megsemmisítésével, a helyi közösségek szerepének erősítésével, valamint a magas szintű diplomácia és érdekképviselet előmozdításával a vadon élő állatok és növények védelmének szükségessége tekintetében.

5. A Felek minden hulladék és veszélyes anyag kezelésének javítása érdekében törekednek a szükséges szabályozási keretek és végrehajtási mechanizmusok létrehozására és aktualizálására. Együttműködnek a hulladék keletkezésének a keletkezés forrásánál történő megelőzése vagy minimalizálása, valamint a termékek újrafelhasználhatóságának, újrafeldolgozhatóságának és erőforrás-hatékonyságának javítása érdekében, többek között hatékony gyűjtési rendszerek és eredményes újrafeldolgozás révén, annak érdekében, hogy a termelést és a fogyasztást a körforgásos gazdaság megvalósításához igazítsák. Intézkedéseket hoznak a veszélyes anyagok megelőzése vagy az anyagciklusokban történő minimalizálása érdekében, és kezelik a termékekben található vegyi anyagokat a termékek teljes életciklusa során. Együttműködnek a veszélyes anyagok és a nukleáris szennyező anyagok megfelelő kezelésének javítása, valamint az ilyen anyagok és szennyező anyagok Karib-tengeren keresztül történő, országhatárokat átlépő, jogellenes szállításának felszámolása érdekében.

6. A Felek foglalkoznak a szennyezés minden formájával, és többek között nyilvános tájékoztató kampányok útján felhívják a figyelmet a szennyezés közegészségügyi és környezeti kockázataira, valamint a jobb levegőminőség számos előnyére.

7. A Felek dolgoznak olyan keretek kialakításán, amelyek többek között a környezeti bűnözés elleni küzdelmet támogató intézkedésekkel védik a sérülékeny ökoszisztémákat és a biológiai sokféleséget. Együttműködnek a biológiai sokféleség kutatása, megőrzése és fenntartható hasznosítása érdekében, többek között tudásközpontok és kutatási partnerségek létrehozása révén. Előmozdítják a nemzetközileg elismert környezetközpontú irányítási rendszereknek mint a környezetre gyakorolt negatív hatások minimalizálása eszközének alkalmazását. Megerősítik az őslakos népek bevonását az ökoszisztémák megőrzésébe, az Egyesült Nemzetek őslakos népek jogairól szóló nyilatkozatban (UNDRIP) meghatározottak szerint, valamint a helyi közösségek bevonását, prioritásként kezelve a munkahelyteremtést és más gazdasági lehetőségeket.

28. CIKK

Erdők

1. A Felek előmozdítják a fenntartható erdőgazdálkodást és az erdészeti erőforrások fenntartható használatát. Együttműködnek az erdőirtás visszafordításának, az újraerdősítés támogatásának és az erdőpusztulás megállításának, valamint az erdők ökoszisztéma-szolgáltatások nyújtásával kapcsolatos képessége helyreállításának a szándékával.

2. A Felek előmozdítják az erdészeti termékek fenntartható értékláncait, ennek során prioritásként kezelik a munkahelyteremtést és megragadják az ökoszisztémák megőrzésében rejlő gazdasági lehetőségeket. Küzdenek az illegális fakitermelés és az ahhoz kapcsolódó kereskedelem ellen, és előmozdítják a felelősségteljes bányászati tevékenységeket.

3. A Felek támogatják a fenntarthatósági mechanizmusok, például az erdészeti jogszabályok végrehajtására, az erdészeti irányításra és az erdészeti termékek kereskedelmére (FLEGT) vonatkozó uniós cselekvési terv végrehajtását, többek között önkéntes partnerségi megállapodások megkötésével és/vagy végrehajtásával. Erősítik a koherenciát és a pozitív kölcsönhatásokat országos szinten a fenntarthatósági mechanizmusok és az erdőirtás és az erdőpusztulás következtében keletkező kibocsátások csökkentésére vonatkozó varsói keretrendszer (REDD+) között.

4. A Felek megerősítik a helyi hatóságok és közösségek fenntartható erdőgazdálkodásba való bevonását. Minden szinten növelik az erdőirtással kapcsolatos tudatosságot, és ösztönzik a fenntartható erdőgazdálkodásból származó, erőforrás- és energiahatékony termékek előállítását és fogyasztását.

29. CIKK

Óceánpolitikai irányítás

1. A Felek az Egyesült Nemzetek Tengerjogi Egyezményével összhangban megerősítik az óceánpolitikai irányítást a biztonságos, védett, tiszta és fenntartható módon kezelt óceánok biztosítása érdekében, az óceánokra és tengerekre nehezedő nyomás csökkentésével, valamint a kék gazdaság fenntartható fejlődésének előmozdításával. Együttműködnek annak érdekében, hogy megerősítsék az óceáni és tengerparti erőforrásokkal való felelősségteljes és elszámoltatható gazdálkodáshoz szükséges nemzeti és regionális kapacitásokat, intézkedéseket dolgozzanak ki a nemzeti joghatóságon belüli és kívüli területek tengeri biológiai sokféleségének fenntartható hasznosítására, kezelésére és megőrzésére, előmozdítsák a tudást és a kutatást, valamint elősegítsék az óceánpolitikai irányítással kapcsolatos technológiatranszfert. A Felek olyan intézkedéseket hoznak az óceánokkal kapcsolatban, amelyek hozzájárulnak az éghajlatváltozás mérsékléséhez és az ahhoz való alkalmazkodáshoz.

2. A Felek együttműködnek, hogy biztosítsák az élő tengeri erőforrások védelmét, a velük folytatott fenntartható gazdálkodást és használatukat, kétoldalú, regionális és multilaterális szinten és a regionális halászati gazdálkodási szervezetek keretében.

3. A Felek többek között a szükséges szabályozási keretek elfogadása, az irányítási, jogkövetési és végrehajtási kapacitások javítása, a finanszírozási eszközökhöz való jobb hozzáférés, a bevált gyakorlatok előmozdítása és a technológiatranszfer révén előmozdítják a halászati erőforrások fenntartható fejlődését és a velük való fenntartható gazdálkodást. A Felek a jogellenes, be nem jelentett és szabályozatlan halászat elleni küzdelemre irányuló kezdeményezéseket tartanak fenn vagy fogadnak el, beleértve adott esetben nyomonkövetési rendszerek bevezetését és a jogellenes, be nem jelentett és szabályozatlan halászatból származó termékeknek a kereskedelmi forgalomból való kizárására irányuló intézkedések végrehajtását. A jogkövetés garantálása érdekében előmozdítják és hatékonyan végrehajtják a halállományok védelmét és a túlhalászás megelőzését célzó nyomonkövetési, ellenőrzési és felügyeleti intézkedéseket, valamint a kapcsolódó végrehajtási intézkedéseket, az ENSZ Tengerjogi Egyezményével összhangban.

4. A Felek megállapodnak abban, hogy megteszik a szükséges lépéseket annak érdekében, hogy megtiltsák a halászati támogatások bizonyos formáit, amelyek hozzájárulnak a túlkapacitáshoz és a túlhalászáshoz, felszámolják a jogellenes, be nem jelentett és szabályozatlan halászathoz hozzájáruló támogatásokat, és tartózkodnak az ilyen új támogatások bevezetésétől, elismerve, hogy a fejlődő és legkevésbé fejlett országokra alkalmazott megfelelő és hatékony különleges és megkülönböztetett elbánásnak a Kereskedelmi Világszervezet halászati támogatásokról szóló tárgyalásainak és az esetleges későbbi megállapodásoknak a szerves részét kell képeznie.

5. A Felek együttműködnek a part menti és tengeri ökoszisztémák és azok biológiai sokféleségének megőrzése és helyreállítása, valamint a tengeri és part menti természeti tőke hasznosításának előmozdítása érdekében. Intézkedéseket dolgoznak ki, hogy megelőzzék és enyhítsék az óceánok elsavasodása által a tengeri biológiai sokféleségre, az ökoszisztémákra, többek között a korallzátonyokra, a halászat fenntarthatóságára és a tengeri erőforrásokból élő part menti közösségek megélhetésére gyakorolt hatást.

6. A Felek kezelik a tengerszennyezést, beleértve a zajszennyezést is, csökkentik a tengeri hulladék mennyiségét, különösen a műanyagokat és a mikroműanyagokat. Többek között hulladékmegelőzési és hulladékgazdálkodási politikákkal és intézkedésekkel kezelik a tengeri hulladék kiváltó okait. Felgyorsítják az óceánokat és a partokat érintő hulladékeltakarítási műveleteket, különös figyelmet fordítva az óceáni girek felhalmozási zónáira.

7. A Felek támogatják a tengerhasznosítási ágazathoz kapcsolódó üvegházhatásúgáz-kibocsátás csökkentésének szabályozását, és aktívan támogatják a Nemzetközi Tengerészeti Szervezet (IMO) kibocsátáscsökkentésre vonatkozó eredeti stratégiájának sürgős végrehajtását.

8. A Felek területalapú állományvédelmi intézkedéseket és gazdálkodási eszközöket dolgoznak ki a part menti és tengeri területek és erőforrások – beleértve a védett tengeri területeket is – védelmére és helyreállítására, a nemzeti és nemzetközi joggal összhangban, valamint az elérhető legjobb tudományos információk és a helyi közösségek ismeretei alapján.

9. A Felek előmozdítják a párbeszédet és az együttműködést az óceánpolitikai irányítás valamennyi aspektusával kapcsolatban, beleértve a tengerszint emelkedésével, valamint annak lehetséges hatásaival és következményeivel kapcsolatos kérdéseket is.

10. A Felek elismerik a tengerfenéki bányászat tengeri környezetre és annak biológiai sokféleségére gyakorolt hatásával kapcsolatban felmerült általános aggályokat. A tengeri környezet és biológiai sokféleségének védelmére és megőrzésére irányuló tevékenységek megfelelő környezetközpontú irányításának biztosítása érdekében a Felek a rendelkezésre álló legjobb tudományos ismeretekre támaszkodnak, alkalmazzák az elővigyázatosság elvét és az ökoszisztéma-alapú megközelítést, előmozdítják a kutatást, és megosztják a bevált gyakorlatokat a tengerfenéki ásványkincsekkel kapcsolatos közös érdekű területeken.

30. CIKK

A természeti katasztrófákkal szembeni reziliencia és átfogó katasztrófavédelem

1. A Felek együttműködnek az emberek, a társadalmak és az infrastruktúra természeti katasztrófákkal szembeni rezilienciájának kiépítése, valamint a nyomonkövetési, korai előrejelző és kockázatértékelési kapacitások bővítése érdekében, hogy javítsák a megelőzési, mérséklési, felkészültségi, reagálási és helyreállítási intézkedéseket, a sendai katasztrófakockázat-csökkentési kerettel összhangban.

2. A Felek megerősítik a rezilienciát a katasztrófakockázat-megelőzésbe és -elhárításba való beruházás, a kockázatcsökkentési erőfeszítéseknek a helyreállítási intézkedésekbe való integrálása, valamint a pénzügyi kockázatok elleni biztosítás és a megfizethető kockázatátruházási megoldások előmozdítása révén. Előmozdítják a katasztrófákra vonatkozó statisztikák és veszteségekre vonatkozó adatok gyűjtését és felhasználását, a kockázatok átfogó értékelését és a kockázatcsökkentési tervek végrehajtását minden szinten.

3. A Felek intézkedéseket fogadnak el a katasztrófakockázat-csökkentés és az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás közötti kapcsolat megerősítésére, és előmozdítják a sendai katasztrófakockázat-csökkentési keret végrehajtásával és nyomon követésével kapcsolatos információk és bevált gyakorlatok cseréjét. Az újjáépítési és helyreállítási erőfeszítések középpontjába az éghajlatváltozás hatásaival és a természeti veszélyekkel szembeni rezilienciát helyezik, többek között az „építsük újra, de jobban” megközelítés alkalmazása révén.

4. A Felek együttműködnek a természeti katasztrófák és az ember okozta veszélyek hatásának humanitárius segítségnyújtással és a segélyek időben történő és hatékony eljuttatásával történő kezelése érdekében.

5. A Felek minden szinten megerősítik az inkluzív kockázatkezelést. Bővítik továbbá a nyomonkövetési, korai előrejelzési és kockázatértékelési kapacitásokat, és javítják a hazai és regionális megelőzési, mérséklési, felkészültségi, reagálási és helyreállítási intézkedéseket, ideértve a polgári védelmi mechanizmusokat, a katasztrófakockázat-csökkentéssel és az éghajlatváltozással foglalkozó nemzeti és regionális kiválósági központok kapacitásának megerősítését is. Előmozdítják az érintett közösségek, a civil társadalom és a helyi hatóságok bevonását a szakpolitikai válaszoknak a legkiszolgáltatottabb és leginkább marginalizált háztartásokra és csoportokra összpontosító kidolgozásába és végrehajtásába.

6. A Felek többek között az IKT és az űrtechnológiák használatának támogatásával fokozzák a környezeti rezilienciát a katasztrófamegelőzési, -elhárítási, -reagálási és a helyreállítási folyamatok felgyorsítása érdekében. Elősegítik a katasztrófakockázat-kezeléssel kapcsolatos kutatás támogatására és a bevált gyakorlatok terjesztésére irányuló lehetőségeket.

III. CÍM

EMBERI JOGOK, KORMÁNYZÁS, BÉKE ÉS BIZTONSÁG

31. CIKK

A Felek előmozdítják a párbeszédet és az együttműködést a biztonság valamennyi dimenziójának megerősítése, valamint a társadalmak békéjének és rezilienciájának megvalósítása céljából. Előmozdítják és teljes mértékben védik az emberi jogokat, az emberi méltóságot, az alapvető szabadságokat és a demokratikus elveket, elszámoltatható és átlátható intézményeket hoznak létre, megerősítik a kormányzási és igazságszolgáltatási rendszereket, valamint kielégítő és megfelelő támogató teret biztosítanak az egyének és csoportok számára törekvéseik kifejezésére és a szakpolitikák alakításában való közreműködésre. E célból a Felek különös figyelmet fordítanak a fiatalok, a nők és a lányok, valamint az Egyesült Nemzetek őslakos népek jogaitól szóló nyilatkozatban meghatározottak szerint az őslakos népek jogainak, továbbá az idősek és a fogyatékossággal élő személyek jogainak érvényesítésére. Fokozzák a polgárok biztonságának előmozdítására és a szervezett bűnözés megelőzésére és leküzdésére irányuló erőfeszítéseiket, különös tekintettel a tiltott kábítószerekre, a tengeri védelemre, a kiberbiztonságra, a pénzmosásra és a határigazgatásra, a korrupció és a tiltott kereskedelem valamennyi formája elleni küzdelemre, valamint a kézi- és könnyűfegyverek és az azokhoz szükséges lőszerek tiltott kereskedelmére.

1. FEJEZET

EMBERI JOGOK, IGAZSÁGSZOLGÁLTATÁS ÉS KORMÁNYZÁS

32. CIKK

Emberi jogok

1. A Felek a nemzetközi joggal összhangban hozzájárulnak az emberi jogok védelméhez, előmozdításához és érvényesítéséhez. Előmozdítják a nemzetközi emberi jogi eszközök egyetemes megerősítését és végrehajtását, valamint hozzájárulnak ahhoz, továbbá végrehajtják azokat az eszközöket, amelyekhez csatlakoznak, és mérlegelik az azokhoz az eszközökhöz való csatlakozást, amelyeknek még nem részes felei. Teljes mértékben alkalmazzák a megállapodás általános részének 9. cikkében meghatározott megkülönböztetésmentesség elvét, elsőbbséget biztosítva az egyenlőségre és a megkülönböztetésmentességre vonatkozó átfogó jogszabályok elfogadásának és végrehajtásának.

2. A Felek együttműködnek annak érdekében, hogy megerősítsék a jogvédelmet az emberi jogi jogsértésekkel és visszaélésekkel kapcsolatos elszámoltathatóság biztosítása és az igazságszolgáltatáshoz való jog érvényesítése érdekében, valamint hogy megfelelő és hatékony jogorvoslatot biztosítsanak az ilyen jogsértések és visszaélések áldozatai és túlélői számára.

3. A Felek előmozdítják a nemek közötti egyenlőség megvalósítására, valamint a nők és lányok emberi jogainak teljes körű gyakorlására és társadalmi szerepvállalásuk lehetővé tételére irányuló erőfeszítéseket.

4. A Felek előmozdítják és védik a gyermekek jogait, küzdenek a gyermekmunka és a gyermekbántalmazás ellen, valamint a kizsákmányolás minden formája ellen.

5. A Felek előmozdítják a fogyatékossággal élő személyek jogait, valamint szigorúbb intézkedéseket foganatosítanak teljes körű társadalmi befogadásuk biztosítása érdekében.

6. A Felek továbbra is fejlesztik és támogatják az emberi jogok megfigyelésére szolgáló mechanizmusokat, beleértve jelentéstételi kötelezettségeiket is. Elismerik és tiszteletben tartják a nemzeti emberi jogi intézmények függetlenségét, és olyan biztonságos és támogató környezetet teremtenek, amelyben az emberijog-védők szabadon működhetnek és adott esetben hozzáférnek a regionális és nemzetközi mechanizmusokhoz. Előmozdítják a nemzeti emberi jogi intézmények és az emberijog-védők részvételét a konzultációs struktúrákban és folyamatokban. Biztosítják az őslakos népek teljes körű és hatékony részvételét az őket érintő valamennyi kérdésben, az Egyesült Nemzetek őslakos népek jogairól szóló nyilatkozatában meghatározottak szerint. Biztosítják, hogy a konzultációs folyamatok figyelembe vegyék a hagyományos tudás szerepét és a helyi közösségek érdekeit is.

7. A Felek együttműködnek az emberi jogokkal és a demokráciával kapcsolatos tudatosságnak többek között az oktatási rendszerek és a média segítségével történő növelése érdekében.

33. CIKK

Jogállamiság és igazságszolgáltatás

1. A Felek együttműködnek annak érdekében, hogy mindenki számára elősegítsék az igazságszolgáltatáshoz való hatékony és méltányos hozzáférést, és együttműködnek a jogállamiság megszilárdításában, valamint a bűnüldözés és az igazságszolgáltatás területén az intézmények minden szinten történő megerősítésében. E célból a Felek javítják a kiszolgáltatott helyzetben lévő személyek jogi szolgáltatásokhoz való hozzáférését.

2. A Felek együttműködnek a bírói függetlenség, elszámoltathatóság és pártatlanság biztosítása érdekében. Korszerűsített és hatékony bírósági rendszereket és eljárásokat követnek, többek között a bevált gyakorlatok megosztása révén, javítják a gyors és tisztességes igazságszolgáltatáshoz szükséges kapacitást, fejlesztik az alternatív vitarendezési mechanizmusok alkalmazását, csökkentik az ügyhátralékot, és mérséklik a túlzott előzetes letartóztatást, megfelelő képzést nyújtanak, valamint javítják a jogi szakemberek és a nyilvánosság hozzáférését a jogszabályokhoz, az ítélkezési gyakorlathoz és más jogi információkhoz.

3. A Felek ellenzik és elítélik a kínzás és más kegyetlen, embertelen és megalázó bánásmód vagy büntetés minden formáját. Megelőzik és kezelik a biztonsági erők által elkövetett jogsértéseket azzal, hogy – többek között etikai képzés révén – fokozzák a jogállamiság tiszteletben tartását a biztonsági és igazságszolgáltatási láncok mentén. Megerősítik a büntetlenség, illetve az áldozatok igazságszolgáltatáshoz és jogorvoslathoz való jogának megtagadása elleni küzdelmet, különös hangsúlyt fektetve az emberi jogi jogsértések elkövetőinek bíróság elé állítására.

4. A Felek együttműködnek a büntetés-végrehajtási rendszerek modernizálása és rehabilitációs szerepük maximalizálása érdekében, többek között a fogvatartottak jogai tiszteletben tartásának javításával, rehabilitációs és oktatási programok végrehajtásával, a fogvatartottak társadalmi reintegrációja arányának növelésével, a fogvatartottak gondozásának támogatásával, a túlzsúfoltság felszámolására irányuló munkával, a büntetés-végrehajtás irányításának, igazgatásának és körülményeinek a nemzetközi bevált gyakorlatokkal és normákkal összhangban történő javításával, valamint a kisebb bűncselekmények esetében a szabadságvesztés-büntetés alternatíváinak biztosításával.

34. CIKK

Kormányzás

1. A Felek konkrét intézkedéseket hoznak annak érdekében, hogy inkluzív, elszámoltatható és átlátható közintézményeket építsenek ki. Megerősítik a politikatervezési és -végrehajtási kapacitást, elszámoltatható, hatékony, átlátható és professzionális közszolgálatot alakítanak ki, megerősítik a minőségi közszolgáltatások nyújtását, javítják a jogalkotási és kormányzási mechanizmusokat, valamint előmozdítják a bűnüldöző szervek pártatlanságát és hatékonyságát.

2. A Felek megerősítik a parlamentek, a helyi, önkormányzati, nemzeti és regionális intézmények kapacitásait a demokratikus elvek és gyakorlatok tiszteletben tartásának biztosítása és fokozása érdekében.

3. A Felek előmozdítják a véleménynyilvánítás szabadságának, valamint a média függetlenségének és pluralizmusának tiszteletben tartását, valamint a demokratikus elszámoltathatóság javítása érdekében megőrzik és szélesítik a civil társadalom számára biztosított támogató teret.

4. A Felek felgyorsítják az e-kormányzás és a digitális szolgáltatási infrastruktúra szélesebb körű használatát a közszolgáltatásokhoz való hozzáférés és a közszolgáltatások rendelkezésre állása javításának eszközeként, és ezáltal támogatják az elszámoltatható és átlátható közintézmények kialakítását.

5. A Felek kialakítják és megerősítik a korrupció, a vesztegetés, a csalás és a vállalati bűncselekmények megelőzését és leküzdését szolgáló intézményeket, jogszabályokat és mechanizmusokat, beleértve a visszaszerzett vagyon elkobzását és visszaszolgáltatását is. Biztosítják a korrupcióellenes jogszabályok hatékony végrehajtását, a pártatlan nyomozások és büntetőeljárások lefolytatását, valamint a korrupció és korrupcióval kapcsolatos bűncselekmények elleni hatékony és arányos szankciók és büntetések alkalmazását. Előmozdítják és végrehajtják a vonatkozó nemzetközi normákat és eszközöket, nevezetesen az Egyesült Nemzetek Korrupció elleni egyezményét, elismerve, hogy a korrupció transznacionális kérdés, amely a nemzetközi és gazdasági bűnözés egyéb formáihoz kapcsolódik és nemzetközi szinten is közös és multidiszciplináris erőfeszítéseket tesz szükségessé.

35. CIKK

Államháztartás és pénzügyi irányítás

1. A Felek előmozdítják a hatékony és eredményes államháztartási gazdálkodást, beleértve az állami bevételek megerősített és hatékony felhasználását, a fenntartható államadósság-kezelést, a fenntartható közbeszerzési rendszereket és a nemzeti felügyeleti szervek támogatását. Előmozdítják a nagyobb elszámoltathatóságot, átláthatóságot, méltányosságot, jogszerűséget és feddhetetlenséget az állami források kezelése során. Támogatják a hatékony, méltányos és átlátható közkiadási rendszerek kiépítését célzó intézkedéseket. Együttműködnek annak érdekében, hogy megerősítsék a karibi fejlődő kis szigetállamokban a hazai erőforrások mozgósítását, e szigetállamok fenntartható fejlődésének és gazdasági rezilienciájának támogatásával összefüggésben.

2. A Felek együttműködnek az államháztartás megerősítése érdekében, többek között a nemzetközi normáknak való megfelelés képességének javítása, az adórendszerek hatékonyságának, eredményességének, átláthatóságának és méltányosságának növelését célzó szakpolitikai keretek és intézkedések kidolgozása, valamint az Egyesült Nemzetek Szervezete és más érintett globális államháztartási szervezetek keretében történő együttműködés révén.

3. A Felek intézkedéseket hoznak az illegális pénzmozgások, az adócsalás és az adókijátszás elleni küzdelem, valamint az adókikerülés lehetőségeinek csökkentése érdekében, többek között két- és többoldalú konzultációk révén. A Felek a jó adóügyi kormányzás elveit alkalmazzák többek között a jogszabályok kibocsátása, az átfogó politikák kidolgozása, a konkrét intézkedések elfogadása, valamint a vonatkozó intézmények és mechanizmusok megerősítése terén.

2. FEJEZET

BŰNÖZÉS ÉS BIZTONSÁG

36. CIKK

Az emberek és a polgárok biztonsága

1. A Felek integrált megközelítést alkalmaznak, amelynek célja a bűnözés kockázatának megelőzése és csökkentése, valamint a megbékélési, rehabilitációs és visszailleszkedési kezdeményezések előmozdítása.

2. A Felek büntetőeljárás alá vonják az erőszak minden formáját, ideértve a szexuális, a nemi alapú és családon belüli erőszakot is, küzdenek ellene, és törekednek a megelőzésére. A Felek arra törekednek, hogy segítsék az áldozatok és túlélők támogatását, erősítsék önrendelkezésüket, valamint fogadjanak el a marginalizálódás, a viktimizáció és a megbélyegzés elleni intézkedéseket.

3. A Felek átfogó kockázatcsökkentő, megelőző és oktatási intézkedések, megfelelő szociális szolgáltatások nyújtása, valamint az erőszak körforgásának megszüntetését célzó közösségi alapú fellépések révén kezelik a csoportos erőszakot, valamint alternatív megélhetési lehetőségeket teremtenek a fiatalok és a kiszolgáltatott személyek számára. Foglalkoznak a kézi- és könnyűfegyverek, valamint az azokhoz szükséges lőszerek hozzáférhetőségével és használatával, a fegyveres erőszak által a társadalomra és az emberekre gyakorolt negatív hatások megelőzése és csökkentése érdekében.

4. A Felek kezelik azokat a szociális és biztonsági problémákat, amelyeket a külföldi bűnözők és a büntetésüket letöltött személyek kitoloncolása okoz, és törekednek arra, hogy elősegítsék rehabilitációjukat és a társadalomba való visszailleszkedésüket, és hogy minimálisra csökkentsék a visszaeső bűnözés arányát. Biztosítják a kitoloncolásra vonatkozó releváns információk kellő időben történő cseréjét a megfelelő csatornákon keresztül, az alkalmazandó közigazgatási vagy igazságügyi együttműködési megállapodásokkal összhangban, és előmozdítják a bűnüldöző hatóságok közötti együttműködést az e jegyzőkönyvben meghatározottak szerint.

37. CIKK

Szervezett bűnözés

1. A Felek fellépnek a szervezett bűnözés valamennyi formája ellen, többek között nemzeti, regionális és nemzetközi szintű együttműködés, valamint az Egyesült Nemzetek keretében létrejött, a nemzetközi szervezett bűnözés elleni egyezménnyel és annak kiegészítő jegyzőkönyveivel összhangban lévő jogalkotási és egyéb intézkedések elfogadása révén. Együttműködnek annak érdekében, hogy nagyobb mértékben képesek legyenek megfelelni a nemzetközi jelentéstételi követelményeknek. A Felek küzdenek a migránscsempészés, az emberkereskedelem, valamint a tiltott kábítószerek, a veszélyeztetett vadon élő állatok és növények és a veszélyes anyagok és hulladékok kereskedelme ellen. A Felek foglalkoznak a környezeti bűnözéssel, többek között az illegális fakitermeléssel és az ahhoz kapcsolódó kereskedelemmel is. A Felek együttműködnek a kézi- és könnyűfegyverek, valamint az azokhoz szükséges lőszerek, egyéb hagyományos fegyverek és kettős felhasználású termékek tiltott kereskedelme elleni küzdelemben is. Ennek során együttműködnek többek között az illegális kézi- és könnyűfegyverek, valamint az azokhoz szükséges lőszerek felderítésének megerősítése, eredetük visszakövetése, megsemmisítésük támogatása, a fegyverrel kapcsolatos bűncselekmények hatékony kivizsgálására és büntetőeljárás alá vonására irányuló kapacitás növelése, valamint a bevált gyakorlatok megosztása érdekében.

2. A Felek fokozzák az emberkereskedelem áldozatainak védelmét, előmozdítják a nyomozást és az elkövetők büntetőeljárás alá vonását, együttműködnek az emberkereskedelem eseteinek megelőzése és azonosítása érdekében, valamint hatékony intézkedéseket dolgoznak ki az áldozatok társadalomba való visszailleszkedésére. A Felek biztosítják, hogy valamennyi áldozat gyakorolhassa a jogait, figyelembe véve a nők és gyermekek különleges kiszolgáltatottságát. A Felek előmozdítják az információcserét, beleértve a bűnüldözési operatív információkat is, és megerősítik az emberkereskedelem és a migránscsempészés kezelésére irányuló szakpolitikák kidolgozására és fellépések végrehajtására irányuló kapacitásaikat.

3. A Felek együttműködnek a pénzügyi intézményeik és a kijelölt nem pénzügyi vállalkozások és szakmák terrorizmus finanszírozására és bűncselekményekből származó bevételek tisztára mosására való felhasználásának megelőzése és az ez ellen folytatott küzdelem céljából. Előmozdítják az információcserét és az együttműködést, többek között a kapacitásépítésre és a technikai segítségnyújtás egyéb formáira vonatkozóan. Intézkedéseket hajtanak végre a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem és az illegális pénzmozgások megakadályozása érdekében, ezáltal megfosztva a bűnözőket a nyereségtől, valamint hogy biztosítsák a Pénzügyi Akció Munkacsoport ajánlásainak hatékony és teljes körű végrehajtását. Támogatják a vagyonvisszaszerzésre vonatkozó nemzeti jogszabályok és szervek létrehozását és megerősítését, a bűncselekményből származó vagyon elkobzását, annak visszaszolgáltatását és közhasznú célokra történő mobilizálását, valamint a bűncselekmények elkövetői és segítői büntetőjogi felelősségének kiterjesztését.

4. A Felek megerősítik a csúcstechnológiai bűnözésnek, a kiberbűnözésnek, az elektronikus bűnözésnek és a jogellenes online tartalom terjesztésének a megelőzésére és az ellenük folytatott küzdelemre irányuló együttműködést. Többek között az emberi erőforrások összevonása és képzése, valamint a politikai döntéshozók, a gazdasági szereplők és a kutatók közötti együttműködés előmozdítása révén megerősítik a kiberbűnözés kezelésére szolgáló kapacitást. Információt cserélnek a kiberbűnözés nyomozóinak oktatása és képzése, a kiberbűnözéssel kapcsolatos nyomozás és a digitális kriminalisztika területén. Elismerik, hogy a számítástechnikai bűnözésről szóló egyezmény(budapesti egyezmény) és más alkalmazandó nemzetközi normák alapot teremtenek a nemzetközi együttműködés előmozdításához és hozzájárulnak a kiberbűnözéssel kapcsolatos hazai szakpolitikák kidolgozásához.

5. A Felek intézkedéseket hoznak annak érdekében, hogy fokozzák az egyének és közösségek terrorizmussal és erőszakos szélsőségességgel szembeni rezilienciáját. Fokozzák a terrorista csoportokkal és azok támogató hálózataival kapcsolatos információk és szakértelem cseréjére irányuló erőfeszítéseiket, teljes mértékben tiszteletben tartva a jogállamiságot, az emberi jogokat és a magánélethez való jogot. Együttműködnek annak érdekében, hogy bíróság elé állítsák a terrorista cselekmények elkövetőit, és intézkedéseket fogadnak el annak érdekében, hogy megkönnyítsék az Európai Unió tagállamai és a megállapodás részes feleinek számító egyes karibi államok radikalizálódott állampolgárainak rehabilitációját és társadalomba való visszailleszkedését.

38. CIKK

Tiltott kábítószerek

1. A Felek együttműködnek a tiltott kábítószerek és pszichoaktív anyagok területükön történő termesztéséből, előállításából és fogyasztásából eredő, többek között biztonsági és egészségügyi kihívások enyhítése, valamint az ilyen anyagok kerületükön keresztül történő kereskedelmének és tranzitjának megakadályozása érdekében. Ez az együttműködés adott esetben kétoldalú, regionális, többoldalú és háromoldalú szinten valósul meg.

2. A Felek együttműködnek a kábítószer-kínálat és -kereslet csökkentése érdekében, a közös és megosztott felelősség elve, valamint egy integrált, kiegyensúlyozott és tényeken alapuló megközelítés alapján.

3. A Felek együttműködnek annak érdekében, hogy javítsák az igazságszolgáltatási és bűnüldözési kapacitásokat, beleértve jelentéstételi képességeiket is. Azonosítják, megbontják és felszámolják a nemzetközi szervezett bűnözői csoportokat megerősített információcsere-mechanizmusok és kábítószerrel kapcsolatos bűnüldözési operatív információk segítségével, előmozdítva ugyanakkor a közös nyomozásokat és műveleteket, többek között a szomszédos országokkal.

4. A Felek foglalkoznak az egyéneket, közösségeket és társadalmakat érintő, droghasználathoz kapcsolódó kockázati tényezőkkel. Megerősítik a jogállamiságot, elszámoltatható, hatékony és inkluzív intézményeket és közszolgáltatásokat hoznak létre a kábítószerekkel kapcsolatos erőszak leküzdésére.

5. A Felek intézkedéseket fogadnak el a vidéki és városi területeken folytatott illegális kábítószer-termesztést és -előállítást felváltó alternatív fejlesztési tevékenységek támogatására annak érdekében, hogy növeljék az érintett veszélyeztetett népesség gazdasági jólétét, miközben előmozdítják a társadalmi befogadást a közösségek szintjén és a társadalom szélesebb körében.

6. A Felek fokozzák és felgyorsítják erőfeszítéseiket a kereslet csökkentésére, és megteszik a kábítószerek egészségügyi és társadalmi hatásainak kezeléséhez szükséges intézkedéseket. A veszélyeztetett csoportok sajátos szükségleteihez igazított, életkornak és nemnek megfelelő intézkedéseket hoznak, többek között megelőzési, kezelési, gondozási, rehabilitációs és társadalmi visszailleszkedési programok révén.

7. A Felek foglalkoznak a szintetikus anyagok – többek között az opioidok – illegális előállítása és használata, valamint az azokkal való visszaélés jelentette új és újonnan felmerülő fenyegetésekkel, emellett programokat dolgoznak ki és fejlesztenek, valamint javítják a jelentéstételi mechanizmusokat a prekurzor vegyi anyagok tiltott felhasználásának kezelése céljából.

39. CIKK

Bűnüldözési együttműködés és integrált határigazgatás

1. A Felek előmozdítják a bűnüldözéssel kapcsolatos párbeszédet és együttműködést, valamint a stratégiai igazságügyi együttműködést. Előmozdítják a bűnüldöző hatóságok közötti együttműködést az információk és bűnüldözési operatív információk időben történő cseréje érdekében, ösztönzik a bevált gyakorlatok megosztását, és fejlesztik a kapacitásokat.

2. A Felek támogatják a regionális biztonsági együttműködést az integrált határigazgatás megerősítése, az információk és hírszerzési információk megosztása, valamint az adatgyűjtés és -elemzés révén, a személyes adatok védelmére vonatkozó jogi keretek tiszteletben tartása mellett. Előmozdítják a határviták és nézeteltérések békés, a nemzetközi joggal összhangban történő rendezését. Adott esetben bizalomépítő intézkedéseket és egyedi fejlesztési stratégiákat támogatnak a bizalom növelése és az esetleges határ menti feszültségek csökkentése érdekében.

40. CIKK

A tengeri és a légi közlekedés biztonsága és védelme

1. A Felek a tengeri és légi közlekedéssel kapcsolatos kérdésekben együttműködést alakítanak ki a biztonság és védelem javítása céljából, és javítják többek között a nagy kockázatot jelentő rakományokra fordítandó célzottabb figyelmet és e rakományok irányítását, a nemzetközi jognak és a vonatkozó ENSZ-határozatoknak megfelelően.

2. A Felek az ENSZ Tengerjogi Egyezményével összhangban fokozzák a tengeri védelmet azzal, hogy reagálnak a hajókat és a kritikus fontosságú tengerészeti létesítményeket és eszközöket fenyegető veszélyekre és javítják a vonatkozó törvények és rendeletek nyomon követését és érvényesítését. Fellépnek a kalózkodás, a fegyveres rablások, valamint a szervezett bűnözés tengeren megvalósuló minden formája ellen, többek között űrtechnológiák alkalmazásával.

IV. CÍM

HUMÁN FEJLŐDÉS, TÁRSADALMI KOHÉZIÓ ÉS MOBILITÁS

41. CIKK

A Felek elkötelezettek amellett, hogy 2030-ig felszámolják a szegénység minden formáját, hatékonyan kezeljék az egyenlőtlenséget, megvalósítsák a nemek közötti egyenlőséget és lehetővé tegyék a nők és a fiatalok társadalmi szerepvállalását annak biztosítása érdekében, hogy mindenki rendelkezzen a méltóságteljes élethez szükséges eszközökkel. Elkötelezettek továbbá amellett, hogy előmozdítsák a társadalmi kohéziót, valamint hogy megteremtsék az emberek demokratikus életben való tényleges részvételének és a fenntartható gazdasági növekedéshez való aktív hozzájárulásának a feltételeit. Különös figyelmet fordítanak a kiszolgáltatott helyzetben lévő személyekre, köztük a nőkre, a gyermekekre, az idősekre, az őslakos népekre, az Egyesült Nemzetek őslakos népek jogairól szóló nyilatkozatban foglaltak szerint, valamint a helyi közösségekre és a fogyatékossággal élő személyekre. Konkrét intézkedéseket hoznak a szociális védelemnek mint a szegénység felszámolását és az egyenlőtlenség elleni küzdelmet szolgáló jelentős befektetésnek, valamint – a gazdasági hasznok szélesebb körben, a társadalomba és az emberekbe történő újrabefektetése, továbbá a társadalmi reziliencia növelése révén – az inkluzív és fenntartható gazdasági fejlődés irányába mutató, önmegerősítő ciklus létrehozása fontos eszközének az előmozdítására. A Felek átfogó és kiegyensúlyozott megközelítést fogadnak el a migrációra. A migráció kérdésével a szolidaritás, a partnerség és a közös felelősség szellemében és hatáskörüknek megfelelően foglalkoznak. A Felek kihasználják a migráció előnyeit, előmozdítják a migránsok integrációját, kiaknázzák a diaszpóra tudását, vállalkozói készségeit és beruházásait, és maximalizálják a hazautalásoknak az inkluzív és fenntartható fejlődés finanszírozási forrásaként történő felhasználását. A két régió közötti mobilitásról is nyílt párbeszédet folytatnak, és együttműködnek annak érdekében, hogy csökkentsék a készségek elvesztésének az országok fejlődésére gyakorolt negatív hatását.

1. FEJEZET

SZOCIÁLIS SZOLGÁLTATÁSOK

42. CIKK

Oktatás

1. A Felek minden szinten megerősítik és előmozdítják az oktatásban való inkluzív, megfizethető és méltányos részvételt, valamint javítják az oktatás minőségét, többek között megerősített és inkluzív nemzeti oktatási rendszerek, jobb infrastruktúra és berendezések révén, különös figyelmet fordítva a fogyatékossággal élő személyekre. Támogatják a nemek közötti egyenlőség előmozdítását annak érdekében, hogy olyan támogató környezetet alakítsanak ki, amelyben a fiúk és lányok egyenlő esélyekkel rendelkeznek az oktatás tekintetében és összehasonlítható iskolai végzettséget szerezhetnek.

2. A Felek támogatják a természettudományok, a technológia, a műszaki tudományok és a matematika (TTMM), valamint a művészetek kibővített megvalósítását és alkalmazását az oktatási rendszer minden szintjén.

3. A Felek előmozdítják a mindenki számára hozzáférhető és megfizethető innovatív technológiák oktatási célú használatát és a digitális készségek és a digitális jártasság fejlesztését.

4. A Felek együttműködnek a felsőoktatásba, a műszaki és szakképzésbe, a nem formális, a munkaalapú és az egész életen át tartó tanulásba való beiratkozás és a minőség javítása érdekében, a magasan képzett személyek és a szakképzett munkaerő számának növelése céljából.

5. A Felek együttműködnek a tudományos fejlődés erősítése, a képesítések kölcsönös elismerésének előmozdítása, valamint a hallgatóknak, az oktatóknak és tudományos dolgozóknak a karib-tengeri térség és az Európai Unió közötti mobilitásának megkönnyítése érdekében.

6. A Felek együttműködnek a tudományos kutatás, fejlesztés és innováció előmozdítása érdekében, többek között azáltal, hogy fokozzák a kulcsfontosságú intézmények közötti együttműködést és előmozdítják a tudományos kutatás és elemzés alkalmazását a kölcsönösen előnyös tudományos kiválóság elérése érdekében.

43. CIKK

Egészségügy

1. A Felek előmozdítják az egyetemes és megfizethető egészségügyi ellátást és az egészségügyi szolgáltatásokhoz való méltányos hozzáférést, többek között a nemzeti egészségügyi rendszerek megerősítése, a fenntartható minőségi infrastruktúra kialakítása, valamint a biztonságos és megfizethető alapvető gyógyszerekhez, oltóanyagokhoz és diagnosztikához való hozzáférés révén.

2. A Felek együttműködnek a nem fertőző betegségek növekvő előfordulásának és terheinek kezelése érdekében, és lépéseket tesznek a megelőzés és az ellenőrzés irányába, többek között az egészséges étrendeknek, életmódoknak, a digitális eszközök használatának és az egészségügyi oktatásnak az előmozdítása révén.

3. A Felek megerősítik a fertőző betegségek kitörésének és más, nemzeti és nemzetközi jelentőségű egészségügyi szükséghelyzeteknek a gyors és hatékony észlelésére és az azokra való gyors és hatékony reagálásra irányuló nemzeti és regionális kapacitásukat, az emberi egészségre, az állati egészségre, a növényekre és az ökoszisztémákra is kiterjedő egységes egészségügyi megközelítést követve.

4. A Felek együttműködnek a népegészségügyi szükséghelyzetek kezelése érdekében, többek között a gyors információcserére szolgáló korai előrejelző rendszerek használata, az egészségügyi rendszerek kapacitásának bővítését célzó koherens és több ágazatra kiterjedő tervek kidolgozása, az alapvető és megfizethető gyógyszerek, oltóanyagok és egészségügyi felszerelések – beleértve a diagnosztikát is – biztosítása, valamint a humanitárius segítségnyújtás és a segélyezés biztosítása révén. Megerősítik a nemzetközi együttműködést a globális népegészségügyi szükséghelyzetek hatásainak enyhítése érdekében.

5. A Felek előmozdítják a kutatást és az ismeretek, tapasztalatok és bevált gyakorlatok megosztását az egészségügyi ágazatban.

44. CIKK

Lakhatás, vízellátás és megfelelő higiéniás létesítmények

1. A Felek támogatják a tisztességes, biztonságos és megfizethető lakhatáshoz való egyetemes hozzáférést, különös hangsúlyt fektetve a kiszolgáltatott és marginalizált személyekre, köztük az őslakos népekre, az Egyesült Nemzetek őslakos népek jogairól szóló nyilatkozatában foglaltak szerint, valamint a helyi közösségekre, annak érdekében, hogy pozitív hatást gyakoroljanak az emberek egészségére, előmozdítsák közösségeik társadalmi-gazdasági fejlődését, és kezeljék a városi és vidéki háztartások közötti egyenlőtlenségeket. Előmozdítják az éghajlatváltozáshoz kapcsolódó intelligens lakhatást és infrastruktúrát, többek között építési szabályzatok kidolgozása és végrehajtása révén.

2. A Felek javítják a biztonságos, megfizethető és fenntartható vízellátáshoz való hozzáférést, többek között a fenntartható és integrált vízkészlet-gazdálkodás, a szilárdhulladék-gazdálkodás fejlesztése és a víz-újrahasznosítási intézkedések előmozdítása révén.

3. A Felek előmozdítják a megfelelő, méltányos és megfizethető hozzáférést a higiéniai létesítményekhez és higiéniai szolgáltatásokhoz mindenki számára, különös figyelmet fordítva a nők és lányok, valamint a kiszolgáltatott helyzetben lévők szükségleteire.

4. A Felek előmozdítják a megfizethető villamos energiához való egyetemes és jobb hozzáférést, és növelik a hatékony és fenntartható energiafelhasználást mindenki számára.

45. CIKK

Fenntartható urbanizáció és vidékfejlesztés

1. A Felek előmozdítják a fenntartható vidéki és városfejlesztést támogató környezetet. Elősegítik a fenntartható földhasználat-tervezést, különös figyelmet fordítva az átlátható és szabályozott földvásárlásokra és tulajdonjogokra, a fenntartható városi mobilitásra, valamint az intelligens és biztonságos városokra.

2. A Felek előmozdítják a vidéki gazdaságok és közösségek kiegyensúlyozott fejlődését, különös tekintettel a foglalkoztatásra és a jövedelemtermelésre. Felgyorsítják a vidéki diverzifikációt azáltal, hogy növelik a helyi termelés értékét és kiaknázzák a természeti és kulturális erőforrásokat.

3. A Felek előmozdítják az inkluzív, kiegyensúlyozott, integrált város- és vidékfejlesztési politikákat, valamint a többszintű kormányzati koordinációt, a helyi hatóságok és közösségek aktív bevonásával, és a vidéki és városi területek közötti kapcsolatok erősítésével.

46. CIKK

Élelmezésbiztonság és jobb táplálkozás

1. A Felek együttműködnek annak biztosítása érdekében, hogy mindenki elegendő, megfizethető, biztonságos és tápláló élelmiszerhez jusson, az alultápláltság valamennyi formájának megszüntetése és az élelmiszerválságok megelőzése céljából. E célból különös figyelmet fordítanak a legsérülékenyebb helyzetű országokra, beleértve a katasztrófák által sújtott országokat és a kiszolgáltatott helyzetben lévő személyeket is.

2. A Felek – elismerve a mezőgazdasági termelés csökkenésének, az importált élelmiszerektől való nagy fokú függésnek és a halállományok túlhalászásának az élelmezésbiztonságra és a táplálkozásra gyakorolt negatív hatását – támogatják a helyi mezőgazdaság, halászat és élelmiszer-termelés fenntartható fejlődését.

3. A Felek együttműködnek az élelmiszerválságok hatásainak kezelése és az élelmiszerek helyi rendelkezésre bocsátásának időben történő biztosítása érdekében, szakpolitikai beavatkozások és infrastruktúra kialakítása révén, beleértve az éghajlatváltozás hatásaival szemben reziliens szállítási és tárolási rendszerekbe való beruházást. E tekintetben foglalkoznak a lakosság legveszélyeztetettebb csoportjainak szükségleteivel.

2. FEJEZET

TÁRSADALMI KOHÉZIÓ

47. CIKK

Egyenlőség, szociális védelem és tisztességes munka

1. A Felek előmozdítják az egyenlőséget a népesség legszegényebb tagjai nemzeti átlagot meghaladó jövedelemnövekedésének megvalósítását és fenntartását támogató szakpolitikák elfogadásával.

2. A Felek előmozdítják a méltányos és rendezett költségvetési, gazdasági és szociális politikákat, amelyek célja a befogadóbb, jobb jövedelemeloszlással rendelkező társadalmak kialakítása az egyenlőtlenség és a méltánytalanság csökkentése érdekében.

3. A Felek a szociális védelem kiterjesztésén dolgoznak, különösen a kiszolgáltatott helyzetben lévő személyek esetében azzal a céllal, hogy a szociális biztonsági hálók, az alapvető jövedelembiztonság, valamint a megfelelő és sokkhatásokra reagálni képes szociális védelmi rendszerek révén fokozatosan elérjék az egyetemességet. A Felek előmozdítják a szociális védelemmel kapcsolatos kutatást, valamint az ismeretek, tapasztalatok és bevált gyakorlatok megosztását.

4. A Felek előmozdítják az inkluzív és jól működő munkaerőpiacok és foglalkoztatáspolitikák létrehozását, amelyek célja a mindenki számára elérhető tisztességes munkára és a tisztességes életszínvonalat biztosító méltányos bérekre vonatkozó nemzetközi normák megvalósítása, ideértve a munkavállalók egészségügyi és biztonsági körülményeinek javítását is. Küzdenek a kizsákmányolás minden formája ellen, beleértve a szexuális kizsákmányolást és a munkaerő-kizsákmányolást, mind a formális, mind az informális szektorban.

5. A Felek a formális gazdaságra történő zökkenőmentes áttérés megkönnyítése céljából foglalkoznak az informális gazdasághoz kapcsolódó kérdésekkel, köztük a pénzügyi szolgáltatásokhoz, a hitelhez és a mikrofinanszírozáshoz való innovatív hozzáféréshez, valamint a szociális védelmi intézkedések megerősítéséhez kapcsolódó kérdésekkel.

6. A Felek konkrét intézkedéseket hoznak a fogyatékossággal élő személyek jogainak előmozdítására azzal a céllal, hogy elősegítsék a vonatkozó nemzetközi megállapodások hatékony végrehajtását, támogatva e személyek teljes körű, minden megkülönböztetéstől mentes társadalmi befogadását, valamint a szociális szolgáltatásokhoz való egyenlő hozzáférését és a munkaerőpiacokra való egyenlő belépésüket.

7. A Felek többek között a tárgyi és szellemi kulturális örökség, valamint a kulturális kifejezések sokszínűségének védelme és fejlesztése révén előmozdítják a társadalmi kohéziót.

48. CIKK

Nemek közötti egyenlőség, valamint a lányok és nők társadalmi szerepvállalásának lehetővé tétele

1. A Felek megerősítik azokat a politikákat, programokat és mechanizmusokat, amelyek célja a nemek közötti egyenlőség előmozdítása, valamint az esélyegyenlőség biztosítása és javítása a politikai, gazdasági, társadalmi és kulturális élet valamennyi ágazatában. Biztosítják, hogy a nemi dimenziót szisztematikusan és általánosan érvényesítsék valamennyi szakpolitikában, többek között a jogi keretek létrehozása és megszilárdítása révén.

2. A Felek biztosítják a nők és lányok testi és lelki sértetlenségét azáltal, hogy jogalkotási és szakpolitikai intézkedéseket fogadnak el a gyermek-, a korai és a kényszerházasságok felszámolása, valamint a szexuális és nemi alapú erőszak valamennyi formájának felszámolása érdekében, különös tekintettel a nők és a férfiak elleni családon belüli erőszakra, az emberkereskedelemre, a szexuális kizsákmányolás és a munkaerő-kizsákmányolás valamennyi formájára, valamint a zaklatás minden formájára, mind a köz-, mind a magánszférában. Elősegítik az igazságszolgáltatáshoz való jogot, és ösztönzik a megelőzési és figyelemfelhívó kampányokat, hogy biztosítsák a nemek közötti egyenlőség megvalósításához és a nők és lányok társadalmi szerepvállalásának lehetővé tételéhez szükséges magatartásbeli változásokat.

3. A Felek támogatják valamennyi vonatkozó nemzetközi megállapodás hatékony végrehajtását, beleértve a nőkkel szemben alkalmazott hátrányos megkülönböztetések minden formájának kiküszöböléséről szóló egyezményt (CEDAW), és ösztönzik annak fakultatív jegyzőkönyve megerősítését.

4. A Felek biztosítják a nők és lányok jogainak tiszteletben tartását és előmozdítását. Erősítik szociális jogaikat, különösen az egészségügy és az oktatás területén, beleértve a családtervezési szolgáltatásokhoz való hozzáférést is. Erősítik a nők gazdasági jogait, többek között azáltal, hogy megkönnyítik a gazdasági lehetőségekhez, a pénzügyi szolgáltatásokhoz és az alaptechnológiához való hozzáférésüket, munkába állásukat, valamint a föld és egyéb termelőeszközök ellenőrzését és használatát. Támogatják a női vállalkozókat, csökkentik a nemek közötti bérszakadékot, és megszüntetik az egyéb diszkriminatív szabályokat és gyakorlatokat.

5. A Felek erősítik a nők és lányok részvételét és hangját a politikai életben, többek között a választási, politikai és kormányzási folyamatokhoz és pozíciókhoz való jobb hozzáférés révén, valamint a közösségépítő erőfeszítésekben.

6. A Felek lehetővé teszik a nők és lányok szervezeteinek társadalmi szerepvállalását, és megerősítik a nemzeti és regionális intézmények kapacitásait a nők és lányok elleni erőszakkal kapcsolatos kérdések kezelése érdekében, ideértve a szexuális és a nemi alapú erőszak minden formájának megelőzését és az azzal szembeni védelmet. A zaklatások kivizsgálására és elszámoltathatóságára szolgáló mechanizmusokat dolgoznak ki, valamint gondozást és támogatást nyújtanak az áldozatok számára, továbbá előmozdítják a nők és lányok biztonságának és védelmének feltételeit.

7. A Felek elkötelezik magukat a Pekingi Nyilatkozat és Cselekvési Platform, a nemzetközi népesedési és fejlesztési konferencia cselekvési programja, illetve az ezek felülvizsgálati konferenciáin született eredmények teljes körű és hatékony végrehajtása mellett. Hangsúlyozzák továbbá a szexuális és reproduktív egészséggel kapcsolatos minőségi és megfizethető, átfogó tájékoztatáshoz és oktatáshoz való egyetemes hozzáférés szükségességét, figyelembe véve az UNESCO szexuális oktatásra vonatkozó nemzetközi technikai útmutatóját, valamint a szexuális és reproduktív egészségügyi szolgáltatások nyújtásának szükségességét. Adott esetben törekednek a népesedésről és fejlesztésről szóló Montvideói Konszenzus hatékony végrehajtására.

49. CIKK

Ifjúság

1. A Felek célzott politikákat dolgoznak ki a fiatalok önrendelkezésének és a politikai, társadalmi, polgári és gazdasági életben való szerepvállalásának az elősegítése érdekében.

2. A Felek támogatják a fiatalok vállalkozói készségét, és előmozdítják a fenntartható munkahelyek létrehozását minden ágazatban, tisztességes munkakörülményeket biztosítva a fiatalok számára, többek között azáltal, hogy az oktatás, a műszaki és a szakképzés, valamint a technológiákhoz való jobb hozzáférés révén támogatják őket a munkaerőpiac szempontjából releváns készségek elsajátításában, valamint támogatják a foglalkoztatási szolgáltatásokat abban, hogy a fiatalok számára elérhetővé tegyenek foglalkoztatási lehetőségeket, továbbá az induló vállalkozásokat abban, hogy pénzügyi szolgáltatásokhoz és partnerségekhez hozzáférjenek.

3. A Felek irányítási struktúrákat hoznak létre az ifjúság felelősségteljes polgári szerepvállalásának előmozdítása, a fiatalok döntéshozatali folyamatokban való befolyásának növelése, valamint a politikai életben és a közösségépítő erőfeszítésekben való aktív részvételük előmozdítása érdekében. Elősegítik a fiatalok fokozottabb részvételét a környezetvédelmi fellépésekben, különösen az éghajlatváltozás nyomon követésére és az ahhoz való alkalmazkodásra irányuló programokban.

4. A Felek intézkedéseket hoznak a fiatalok igazságszolgáltatáshoz való joga érvényesülésének javítása és a gyermekvédelmi rendszerek megerősítése érdekében. Meghoznak minden megfelelő intézkedést annak érdekében, hogy megvédjék a gyermekeket a fizikai vagy mentális erőszak, sérülés vagy bántalmazás, elhanyagolás vagy gondatlan bánásmód, rossz bánásmód és kizsákmányolás minden formájától, ideértve a szexuális erőszakot is.

5. A Felek támogatják a fiatalkori bűnözés megelőzését célzó társadalmi és igazságügyi programokat, valamint a fiatalok gazdasági és társadalmi életbe való beilleszkedését. Támogatják azokat az intézményeket, például iskolákat, társadalmi és vallási alapú szervezeteket és ifjúsági csoportokat, amelyek hozzájárulnak a veszélyeztetett fiatalok és a kiszolgáltatott közösségek rezilienciájának kiépítéséhez.

50. CIKK

Sport

A Felek előmozdítják a sportot és a testnevelést mint a fenntartható fejlődés, az egészség és a jóllét, a társadalmi befogadás, a megkülönböztetésmentesség és az emberi jogok érvényesülésének hajtóerejét. Együttműködnek a sport gazdasági, kulturális és társadalmi erejének többek között megfelelő létesítmények kialakításával, a sportban és más testmozgásban való részvétel előmozdításával és a bevált gyakorlatok cseréjével történő kiaknázása érdekében. A kultúrák közötti párbeszéd és együttműködés megerősítésének eszközeként előmozdítják a sportolók és a sporttal foglalkozó szakemberek mobilitását.

3. FEJEZET

MIGRÁCIÓ, MOBILITÁS ÉS FEJLESZTÉS

51. CIKK

Migráció, mobilitás és fejlesztés

1. A Felek elismerik a jogszerűen tartózkodó harmadik országbeli állampolgárok és diaszpórák hozzájárulását a fogadó országok gazdasági, társadalmi, politikai és kulturális életéhez. Támogatják a jogszerűen tartózkodó harmadik országbeli állampolgárok integrációját többek között azáltal, hogy saját hatáskörüknek megfelelően előmozdítják a vállalkozói készséget, a vállalkozások támogatását és a készségfejlesztést. Újólag megerősítik elkötelezettségüket a migránsok és a lakóhelyüket elhagyni kényszerült személyek – köztük a menekültek és a menedékkérők – emberi jogainak tiszteletben tartása mellett, teljeskörűen megfelelve a nemzetközi jognak, és kifejezett hangsúlyt fektetnek a kiszolgáltatott helyzetben lévő személyekre, különösen a nőkre és a gyermekekre.

2. A Felek nyílt párbeszédet folytatnak, hogy előmozdítsák a mobilitást és a rövid távú tartózkodást az olyan területeken megvalósított cserék élénkítése céljából, mint a turizmus és az üzleti élet, valamint hogy elősegítsék a kölcsönös megértést és előmozdítsák a közös értékeket. E cserének figyelembe kell vennie az EU-val társult tengerentúli országok és területek (TOT-ok) és az EU legkülső régióinak sajátos helyzetét is, elismerve azok fizikai közelségét, gazdasági és kulturális kapcsolatait és az együttműködés egyéb területeit.

3. A Felek mérlegelik a körkörös migrációra vonatkozó rendszerek kidolgozását, és végrehajtják és adott esetben javítják a jogszerűen tartózkodó harmadik országbeli állampolgárok újbóli belépésére vonatkozó eljárások megkönnyítését szolgáló jogi kereteket. Figyelembe veszik a származási országban jogszerűen tartózkodó harmadik országbeli állampolgárok visszailleszkedésének szempontjait annak biztosítása érdekében, hogy szerzett tapasztalataik vagy képesítéseik a helyi munkaerőpiac és közösség javát szolgálják.

4. A Felek együttműködnek annak érdekében, hogy csökkentsék a készségek elvesztésének az országok fejlődésére gyakorolt negatív hatását. Emellett koherens megközelítést fogadnak el a karib-tengeri térség kiválasztott szakemberei képzésének előmozdítása érdekében, amely megközelítés kiterjed a képzési rendszerek bővítésére és az uniós polgárok beiratkozásának előmozdítására is.

5. A Felek – felismerve a megfelelő kezelés mellett az inkluzív és fenntartható fejlődés forrásaként szolgáló hazautalások fontosságát – arra törekednek, hogy 2030-ig a hazaátutalások tranzakciós költségeit 3 százalék alá csökkentsék, valamint felszámolják az 5 százaléknál magasabb költségű átutalási útvonalakat, innovatív pénzügyi eszközök és új technológiák révén előmozdítsák a pénzügyi integrációt, továbbá a nem hagyományos gazdasági szereplők fokozott bevonása érdekében javítsák a szabályozási kereteket. A Felek fokozzák a diaszpóra hozzájárulását származási országuk fenntartható fejlődéséhez azáltal, hogy előmozdítják és megkönnyítik a diaszpóra általi befektetéseket és a vállalkozásalapítást a származási országokban a helyi fejlődés és a vállalkozói készség fellendítésének, valamint a tudás, a tapasztalatok és a technológia átadásának eszközeként.

6. A Felek intézkedéseket dolgoznak ki a délről délre irányuló migráció előnyeinek kiaknázására, valamint a negatív hatások enyhítésére a szolidaritás, a közös jólét és a felelősségvállalás elvei alapján.

7. A Felek előmozdítják a karib-tengeri térség és az EU közötti, illetve a régiókon belüli mobilitási programok bevált gyakorlatainak cseréjét, beleértve a személyek szabad mozgását a regionális integrációs folyamatokban.

CSENDES-ÓCEÁNI TÉRSÉGÉRE VONATKOZÓ REGIONÁLIS JEGYZŐKÖNYV

I. RÉSZ

EGYÜTTMŰKÖDÉSI KERET

1. FEJEZET

JELLEG ÉS HATÁLY

1. CIKK

Valódi partnerség

1. E jegyzőkönyv alkalmazásában a „Felek” azok az érintett Felek, amelyekre nézve e jegyzőkönyv a megállapodás általános részének 6. cikke értelmében kötelező érvényű.

2. A Felek közötti kapcsolatokat a megállapodás általános részének rendelkezései és az e jegyzőkönyv szerinti konkrét célok szabályozzák, amelyek kiegészítik és kölcsönösen erősítik egymást, összhangban a megállapodás általános része 6. cikkével.

3. A Felek megállapodnak abban, hogy megerősítik kapcsolataikat és fokozzák együttműködésüket a közös értékek, közös érdekek, felelősségek és kötelezettségek előmozdítása érdekében. Ezt a valódi partnerséget a kölcsönös tisztelet és elszámoltathatóság, az egyenlőség és a közös felelősségvállalás szellemében kell megvalósítani.

2. CIKK

Multilateralizmus

1. A Felek megerősítik a párbeszédet és az együttműködést, és fokozzák erőfeszítéseiket a multilateralizmus és a szabályokon alapuló világrend támogatása érdekében.

2. A Felek megfelelő partnerségi párbeszéd révén törekednek arra, hogy stratégiai koalíciókat építsenek ki számos globális kérdésben, különösen az éghajlatváltozás, az óceánpolitikai irányítás, a biológiai sokféleség, az inkluzív és fenntartható gazdasági fejlődés, az emberi jogok, valamint a békével és biztonsággal kapcsolatos kérdések tekintetében. Adott esetben összehangolják álláspontjaikat az Egyesült Nemzetek Szervezete (ENSZ) és más nemzetközi és regionális szervezetek és fórumok keretében. Konkrét intézkedéseket tesznek annak érdekében, hogy aláírják, megerősítsék és végrehajtsák a legfontosabb nemzetközi szerződéseket és egyezményeket, illetve adott esetben csatlakozzanak ezekhez.

3. CIKK

Célok

A Felek újólag megerősítik e jegyzőkönyv széles körű és átfogó jellegét, és megállapodnak abban, hogy e jegyzőkönyv céljai többek között a következők:

(a) a rendszeres párbeszéden és a közös érdekek előmozdításán alapuló politikai partnerség megerősítése;

(b) a környezeti és az éghajlatváltozás hatásaival szembeni reziliencia javítása, valamint a természeti erőforrásokkal való fenntartható gazdálkodás folytatása;

(c) a jogállamiságra és a jó kormányzásra épülő demokratikus, békés és jogokon alapuló társadalmak kiépítése, valamint előrelépés a nemek közötti egyenlőség és a pénzügyi irányítás terén;

(d) az inkluzív és fenntartható gazdasági növekedés támogatása élénkített beruházások és a magánszektor fejlesztése révén, különös tekintettel a kék gazdaságra és a fokozott konnektivitásra;

(e) az óceánpolitikai irányítás megerősítését, valamint az élő tengeri erőforrások – többek között a halászat – megőrzését és a velük folytatott fenntartható gazdálkodást célzó konkrét intézkedések támogatása; és

(f) beruházás a humán és társadalmi fejlődésbe, az egyenlőtlenségek kezelésével és annak biztosításával, hogy senki se maradjon ki, különös figyelmet fordítva a fiatalok támogatására, valamint a nők és lányok gazdasági, társadalmi és politikai szerepvállalásának lehetővé tételére.

4. CIKK

Regionális integráció és együttműködés

1. A Felek támogatják a regionális integráció és együttműködés folyamatát a csendes-óceáni térségben, mint az országok közötti kihívások kezelésének és e jegyzőkönyv végrehajtása megkönnyítésének módját, annak érdekében, hogy teljes mértékben kiaknázzák a jegyzőkönyv előnyeit, figyelembe véve vonatkozó szakpolitikai kereteiket, beleértve A csendes-óceáni regionalizmus keretét is.

2. A Felek megállapodnak abban, hogy fokozzák az együttműködést azokkal a regionális szervezetekkel, országokkal és területekkel, amelyek ugyanazon értékeket vallják, és amelyek hajlandók és képesek előmozdítani és figyelembe venni közös célokat, hozzájárulva ezzel a csendes-óceáni térség egészének politikai, gazdasági és társadalmi fejlődéséhez.

3. A Felek a regionális szintű együttműködés megerősítésének eszközeként előmozdítják és támogatják a Dél-Dél és a háromoldalú együttműködést.

2. FEJEZET

SZEREPLŐK ÉS FOLYAMATOK

5. CIKK

Intézményi rendelkezések

1. E jegyzőkönyvnek a megállapodás általános részében – összetételüket és feladataikat is beleértve – meghatározott közös intézményei a következők:

(a) a Csendes-óceáni térség–EU Minisztertanács;

(b) a Csendes-óceáni térség–EU Vegyes Bizottság;

(c) a Csendes-óceáni térség–EU Parlamenti Közgyűlés.

2. A Felek úgy határozhatnak, hogy szükség esetén állam-, illetve kormányfői szinten üléseznek, kölcsönösen elfogadott ütemterv és menetrend alapján.

6. CIKK

Az Európai Unióval társult tengerentúli országok és területek a csendes-óceáni térségben

1. A Felek megállapodnak abban, hogy megerősítik a csendes-óceáni térség EU-val társult tengerentúli országai és területei (TOT-ok) és a csendes-óceáni térségbeli AKCSÁSZ-tagok közötti kapcsolatokat.

2. A Felek törekednek arra, hogy bevonják a TOT-okat a regionális integrációba, együttműködésbe és adott esetben szervezetekbe, különösen az éghajlatváltozás, a környezeti fenntarthatóság, a természeti erőforrásokkal való fenntartható gazdálkodás, a konnektivitás, valamint a kereskedelem és a beruházások területén.

3. A Felek megállapodnak abban, hogy a csendes-óceáni térségben található TOT-ok megfigyelői szerepet kapnak e jegyzőkönyv intézményeiben.

7. CIKK

Az érdekelt felekkel folytatott konzultációra és az érdekeltek bevonására szolgáló mechanizmusok

A Felek konzultációs és párbeszéd-mechanizmusokat irányoznak elő valamennyi érdekelt féllel, köztük a helyi hatóságokkal, a civil társadalom képviselőivel és a magánszektorral, annak érdekében, hogy folyamatosan tájékoztassák őket e jegyzőkönyv hatékony végrehajtásáról, és hogy összegyűjtsék az e végrehajtáshoz szükséges információkat, többek között a Csendes-óceáni térség–EU Minisztertanácsra tekintettel.

8. CIKK

Végrehajtás, nyomon követés és értékelés

1. A Felek az egyes együttműködési területekre vonatkozó intézkedések végrehajtása során – az e megállapodás által létrehozott jogi kerettel összhangban – figyelembe veszik saját stratégiai és szakpolitikai keretüket, beleértve adott esetben a csendes-óceáni AKCSÁSZ-tagok által elfogadott regionális stratégiákat is.

2. A Felek a leginkább megfelelő hazai, regionális vagy több országot átfogó szinten lépnek fel és hajtanak végre intézkedéseket. Törekednek arra, hogy – többek között kapacitásépítés révén – maximalizálják az érdekelt felekre gyakorolt hatást és fokozzák bevonásukat.

3. A Felek figyelemmel kísérik e jegyzőkönyvet annak biztosítása érdekében, hogy a fellépéseket és az intézkedéseket hatékonyan és eredményesen hajtsák végre, többek között a több érdekelt felet bevonó megközelítés révén. Az e megállapodás általános részének 99. cikke (5) bekezdésében meghatározott eljárásnak megfelelően a Felek az alakuló körülményekhez igazíthatják a jegyzőkönyvet, és kiterjeszthetik annak hatályát, hogy fokozzák az együttműködést a szerepvállalás meglévő és új területein.

4. A Felek rendszeresen független nyomonkövetési és értékelési vizsgálatokat folytatnak le a jegyzőkönyv szerinti legfontosabb együttműködési területeken előirányzott tevékenységekről.

II. RÉSZ

AZ EGYÜTTMŰKÖDÉS LEGFONTOSABB TERÜLETEI

I. CÍM

KÖRNYEZETI FENNTARTHATÓSÁG ÉS ÉGHAJLATVÁLTOZÁS

9. CIKK

A Felek – elismerve az éghajlatváltozás, a tengerszint-emelkedés és a környezetkárosodás által a fenntartható fejlődés megvalósítására és az emberek életére jelentett komoly veszélyt, valamint felismerve a fejlődő kis szigetállamokra jelentett jelentős kockázatot – építik az éghajlatváltozás hatásaival szembeni rezilienciát és visszafordítják a környezetkárosodást. Ambiciózus intézkedéseket hoznak az éghajlatváltozás mérséklése és az ahhoz való alkalmazkodás, a veszteségek és károk kockázatának megelőzése, minimalizálása és kezelése, a környezet minőségének védelme és javítása, valamint a természeti erőforrásokkal való fenntartható gazdálkodás támogatása érdekében. Intézkedéseket fogadnak el a biológiai sokféleség csökkenésének kezelésére, az ökoszisztémák fenntartására és helyreállítására, az óceánpolitikai irányítás előmozdítására, valamint a katasztrófák megelőzésére és az azokra való reagálásra. Beruháznak a zöld növekedésbe, a körforgásos gazdaságba és a megújuló energiába, biztosítva, hogy a gazdasági növekedés együtt járjon a környezeti fenntarthatósággal.

10. CIKK

Éghajlat-politika

1. A Felek – emlékeztetve az ENSZ Éghajlatváltozási Keretegyezménye és az egyezmény keretében elfogadott Párizsi Megállapodás célkitűzéseire, elveire és rendelkezéseire, és hangsúlyozva, hogy az Éghajlatváltozási Kormányközi Testületnek az iparosodás előtti szintnél 1,5 °C-kal magasabb globális felmelegedés hatásairól szóló különjelentésében szereplő megállapítások fényében fokozni kell az éghajlatváltozás kezelésére irányuló globális erőfeszítéseket – megállapodnak abban, hogy hozzájárulnak a globális kibocsátás csökkentéséhez, összhangban a globális átlaghőmérséklet iparosodás előtti szinthez viszonyított emelkedésének jóval 2 °C alatt tartásával, és erőfeszítéseket tesznek a globális felmelegedés 1,5 °C-ra történő korlátozására. Elismerik annak fontosságát, hogy a lehető leghamarabb el kell érni a nulla nettó emberi eredetű globális kibocsátást. E célból elkötelezik magukat az egymást követő nemzetileg meghatározott hozzájárulások (NDC-k) mellett, amelyek a jelenlegi NDC-ken túlmutató előrelépést jelentenek és a különböző nemzeti körülmények fényében a lehető legambiciózusabb törekvéseiket tükrözik, és újólag megerősítik a klímasemlegesség 2050-ig történő elérésére irányuló célkitűzésüket.

2. A Felek átfogó és inkluzív hazai éghajlat-politikákat és -programokat dolgoznak ki, többek között jogalkotási és kormányzási kereteken keresztül, és konkrét intézkedéseket hajtanak végre a Párizsi Megállapodás végrehajtásának felgyorsítása érdekében. Nyomonkövetési, jelentéstételi és ellenőrzési rendszereket, valamint értékelési rendszereket dolgoznak ki az éghajlat-politika terén elért eredmények figyelemmel kísérésére.

3. A Felek felgyorsítják és fokozzák az éghajlatváltozás hatásaihoz való alkalmazkodásra irányuló erőfeszítéseiket, többek között ambiciózus nemzeti alkalmazkodási tervek kidolgozása és végrehajtása révén. Szakpolitikákat, stratégiákat és jogszabályi kereteket dolgoznak ki és hajtanak végre abból a célból, hogy az alkalmazkodást integrálják az érintett társadalmi-gazdasági és környezeti ágazatokba.

4. A Felek – elismerve, hogy a fosszilis tüzelőanyagokra támaszkodó energia- és közlekedési ágazat jelentős mértékben hozzájárul a szén-dioxid-kibocsátáshoz – vállalják, hogy energiahatékonysági és megújulóenergia-megoldásokat dolgoznak ki, valamint hogy tovább csökkentik a szárazföldi, légi és tengeri közlekedési ágazat szén-dioxid-kibocsátását. Megerősítik a technológiafejlesztésre és -transzferre irányuló együttműködést. A Felek törekednek arra is, hogy észszerűsítsék és fokozatosan megszüntessék a fosszilis tüzelőanyagok nem hatékony támogatását, amely a pazarló fogyasztást ösztönzi, és hogy a szegények és az érintett közösségek védelmét biztosító módon minimalizálják az esetleges kedvezőtlen hatásokat.

5. A Felek integrált, holisztikus és kiegyensúlyozott nem piaci megközelítéseket alkalmaznak az éghajlatváltozás és hatásainak kezelésére, figyelembe véve a fejlődő kis szigetállamok sérülékeny helyzetét is, és tekintettel a megfelelő szakpolitikai kereteikre, beleértve a csendes-óceáni térség reziliens fejlődésére vonatkozó keretet (FRDP) és a csendes-óceáni rezilienciát célzó partnerséget (PRP).

6. A Felek támogatják az arra irányuló intézkedéseket, hogy a pénzmozgásokat összehangolják az alacsony üvegházhatásúgáz-kibocsátásra és az éghajlatváltozás hatásaival szemben reziliens fejlesztésre irányuló pályával. Együttműködnek annak érdekében, hogy a Párizsi Megállapodással összhangban a nemzeti alkalmazkodási tervek és a nemzetileg meghatározott hozzájárulások jelenlegi szinten túlmutató kidolgozásának és végrehajtásának támogatása érdekében sokféle forrásból, eszközből és csatornából mozgósítsák az éghajlatváltozás elleni küzdelmet célzó finanszírozást.

7. A Felek az ózonréteget lebontó anyagokról szóló montreali jegyzőkönyv és annak kigali módosítása keretében előmozdítják a hidro-fluor-szénhidrogének ambiciózus fokozatos kivezetését. A jegyzőkönyv valamennyi részes felét arra ösztönzik, hogy erősítsék meg a módosítást és biztosítsák a gyors végrehajtását.

8. A Felek megerősítik az összes kormányzati szint közötti koordinációt, és olyan intézkedéseket hoznak, amelyek a rendelkezésre álló legjobb tudományos ismereteken és adott esetben a hagyományos tudásrendszereken, valamint az őslakos és helyi tudásrendszereken alapulnak, és amelyeket ezek vezérlik. Ösztönzik a helyi hatóságokat, és lehetővé teszik számukra, hogy ambiciózus éghajlat- és energiapolitikai kötelezettségvállalásokat tegyenek és hajtsanak végre. Előmozdítják a meglévő kezdeményezéseket, például a Polgármesterek Globális Klíma- és Energiaügyi Szövetségét, és támogatják cselekvési terveik végrehajtását.

9. A Felek együttműködnek az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodást és az éghajlatváltozásra való reagálást szolgáló tudáshálózatok fejlesztése, valamint az éghajlat-politikai fellépéshez, a környezetgazdálkodáshoz és a nyomon követéshez szükséges tudományos és műszaki, humán és intézményi kapacitások többek között űrtechnológiák és információs rendszerek révén történő megerősítése érdekében.

11. CIKK

Környezetvédelem és a természeti erőforrásokkal való fenntartható gazdálkodás

1. A Felek támogatják az ökoszisztémák és az általuk nyújtott szolgáltatások megőrzését, fenntartható hasznosítását és helyreállítását, összekapcsolva a biológiai sokféleséget a megélhetéssel. A biológiai sokféleségről szóló egyezménnyel és a biológiai sokféleségre vonatkozó, 2020 utáni globális kerettel összhangban védik, helyreállítják és fokozzák a biológiai sokféleséget. Támogatják olyan hosszú távú stratégiák kidolgozását, amelyek a biológiai sokféleségnek a csendes-óceáni térség nemzeti és regionális kereteiben való általános érvényesítésére, az intézmények közötti koordináció és koherencia biztosítására, valamint a döntéshozatalt megalapozó bizonyítékok létrehozására irányulnak.

2. A Felek előmozdítják a természeti erőforrásokkal és a környezettel való fenntartható gazdálkodásra és ezek fenntartható használatára vonatkozó végrehajtási mechanizmusok integrált megközelítését minden szinten, és megerősítik ezeket a mechanizmusokat, beleértve a körforgásos és zöld gazdaság fejlesztését is, figyelembe véve a jelenlegi és a jövőbeli generációk szükségleteit, valamint adott esetben az őshonos, hagyományos és szokásszerű gyakorlatokat.

3. A Felek együttműködnek az erdei és egyéb faerőforrásaikkal való fenntartható gazdálkodás biztosítása, az erdőirtás csökkentése és visszafordítása, az illegális fakitermelés és az illegális fa és faalapú termékek kereskedelme elleni küzdelem, a természetes erdők funkcióinak helyreállítása – többek között ökoszisztéma-szolgáltatások nyújtása – és a felelősségteljes bányászat előmozdítása érdekében, figyelembe véve a fenntartható fejlődés iránti igényeket, beleértve a növekvő népességük gazdasági, társadalmi és környezeti igényeit is.

4. A Felek előmozdítják a fenntartható integrált vízgazdálkodási rendszereket, megőrzik és védik a vízforrásokat és az ökoszisztémákat, összegyűjtik és kezelik a szennyvizet, foglalkoznak a földterület-degradációval, valamint a víz és a felszín alatti vízkészletek szennyezésével, továbbá gyűjtő- és tárolórendszerek segítségével kezelik a víz rendelkezésre állásának bizonytalanságát.

5. A Felek együttműködnek az idegenhonos inváziós fajok által a helyi fajok kihalására, a biológiai sokféleségre, az ökoszisztéma-funkciókra és -szolgáltatásokra, az emberek megélhetésére és rezilienciájára, valamint a kereskedelemre és a gazdasági fejlődésre jelentett fenyegetés elleni küzdelemben.

6. A Felek hatékonyan kezelik a szennyezés valamennyi formáját. A Felek dolgoznak a vegyi anyagok és a hulladékok megfelelő kezeléséhez szükséges szabályozási keretek és végrehajtási mechanizmusok létrehozásán. Célul tűzik ki a hulladék keletkezésének a keletkezés forrásánál történő megelőzését vagy minimalizálását, valamint a termékek újrafelhasználhatóságának, újrafeldolgozhatóságának és erőforrás-hatékonyságának javítását, annak érdekében, hogy a termelést és a fogyasztást a körforgásos gazdaság megvalósításához igazítsák. Intézkedéseket hoznak a veszélyes anyagok megelőzése vagy az anyagciklusokban történő minimalizálása érdekében, és kezelik a termékekben található vegyi anyagokat a termékek teljes életciklusa során.

12. CIKK

Katasztrófákkal szembeni reziliencia

1. A Felek együttműködnek annak érdekében, hogy kiépítsék az emberek, a társadalmak, az intézmények és az infrastruktúra katasztrófákkal szembeni rezilienciáját. Figyelembe veszik a katasztrófák és az éghajlatváltozás közötti szoros kapcsolatokat, valamint a katasztrófák humán és társadalmi fejlődésre, az emberek – különösen a veszélyeztetett csoportok és egyének – megélhetésére, a kulturális örökségre, a környezeti integritásra, a gazdasági fejlődésre és a humánbiztonságra gyakorolt hatásait. Törekednek a 2015–2030-as időszakra szóló sendai katasztrófakockázat-csökkentési keret végrehajtására és nyomon követésére, többek között az információk és a bevált gyakorlatok cseréjével, figyelembe véve vonatkozó szakpolitikai kereteiket, beleértve a csendes-óceáni térség reziliens fejlődésére vonatkozó keretet.

2. A Felek előmozdítják a katasztrófakockázat-csökkentés holisztikus megközelítését, beleértve a csendes-óceáni térség reziliens fejlődésére vonatkozó keret figyelembevételét, a kockázatmegelőzésbe és a kockázatokra való felkészülésbe történő befektetést, a kockázatcsökkentési erőfeszítéseknek a helyreállítási intézkedésekbe való beépítését, valamint a pénzügyi kockázatok elleni biztosítás előmozdítását. Támogatják a közszolgáltatások, az infrastruktúra, az élelmezésbiztonság és a vízbiztonság rezilienciáját, biztosítva, hogy a beruházások figyelembe vegyék a jövőbeli kockázatok reális értelmezését és arra reagáljanak. Az újjáépítési és helyreállítási erőfeszítések középpontjába az éghajlatváltozás hatásaival szembeni rezilienciát helyezik, többek között az „építsük újra, de jobban” megközelítés alkalmazásával.

3. A Felek együttműködnek a rezilienciaépítés szempontjából releváns technológiákhoz való hozzáférésnek, e technológiák átadásának és szisztematikus használatának a megerősítése érdekében. Beruháznak a katasztrófákkal kapcsolatos statisztikák és veszteségekre vonatkozó adatok gyűjtésébe és felhasználásába, a kockázatok átfogó értékelésébe, a kockázatcsökkentési tervek minden szinten történő végrehajtásába, valamint a katasztrófakockázat-csökkentés és az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás közötti kapcsolat erősítésébe. Támogatják az űrtechnológiák és a világűrből szerzett információk használatát a megelőzési, felkészültségi, reagálási és helyreállítási intézkedések javítása érdekében.

4. A Felek minden szinten törekednek az inkluzív kockázatkezelés megerősítésére, beleértve a katasztrófakockázat-csökkentéssel és az éghajlatváltozással foglalkozó nemzeti és regionális innovációs kiválósági központok kapacitásának bővítését. Törekednek a nyomonkövetési, korai előrejelzési és kockázatértékelési kapacitások bővítésére, a hazai és regionális kapacitások és képességek javítására a megelőzési, mérséklési, felkészültségi, reagálási és helyreállítási intézkedések terén, ideértve a polgári védelmi mechanizmusokat, valamint a helyi közösségek és intézmények kapacitását, a legkiszolgáltatottabb és leginkább marginalizált háztartásokra és csoportokra összpontosítva.

5. A Felek figyelemmel kísérik és értékelik a katasztrófakockázatok és éghajlat-politikai kockázatok kezelésének prioritásait és célkitűzéseit a bevált nemzetközi gyakorlatok alapján.

II. CÍM

INKLUZÍV ÉS FENNTARTHATÓ GAZDASÁGI FEJLŐDÉS

13. CIKK

1. A Felek integrált stratégiákat követnek, és reformokat hajtanak végre a reziliens és diverzifikált gazdaságok kiépítése, a gazdasági növekedés és átalakulás előmozdítása, az üzleti és kereskedelmi kapcsolatok megerősítése, valamint a teljes, minőségi foglalkoztatásra való áttérés támogatása érdekében. Vállalják, hogy olyan üzleti környezetet teremtenek, amely elősegíti a beruházások nagyobb áramlását és a magánszektor fejlődését. Megerősítik és elmélyítik a régión belüli gazdasági együttműködést, beleértve az áruk és szolgáltatások mobilitását is. A Felek ösztönzik és könnyítik devizáik szélesebb körű használatát a nemzetközi ügyletekben.

2. A Felek előmozdítják a tudomány, a technológia, az innováció és a kutatás átalakító jellegét támogató intézkedéseket. Munkálkodnak a körforgásos, alacsony kibocsátású és az éghajlatváltozás hatásaival szemben reziliens gazdaságok megvalósításán és annak biztosításán, hogy minden ember élvezze a szabad üzleti lehetőségek előnyeit, hogy az alapvető munkaügyi normákat tiszteletben tartsák és fenntartsák – többek között társadalmi párbeszéd révén –, valamint hogy a kiszolgáltatott személyek, a nők és a fiatalok társadalmi-gazdasági szerepvállalását és befogadását előmozdítsák, többek között megfelelő szociális védelmi intézkedésekkel. Megállapodnak abban, hogy az erőfeszítéseket olyan kulcsfontosságú ágazatokra összpontosítják, amelyek multiplikátor hatást gyakorolnak a fenntartható növekedésre, a munkahelyteremtésre és a szegénység felszámolására, beleértve az új gazdasági területekre irányuló együttműködés lehetőségét is.

1. FEJEZET

GAZDASÁGI NÖVEKEDÉS ÉS DIVERZIFIKÁCIÓ

14. CIKK

A gazdasági fejlődést elősegítő tényezők

1. A Felek olyan intézkedéseket követnek, amelyek prioritásként támogatják a magasabb szintű gazdasági termelékenység elérését a diverzifikáció, a technológiai korszerűsítés és az innováció révén, valamint amelyek javítják a makrogazdasági és pénzügyi ágazat stabilitását, emellett egyszerűsítik és harmonizálják az üzleti szabályokat és folyamatokat, megerősítik a hatékony és kiszámítható adórendszereket, javítják a közigazgatás és az igazságszolgáltatási rendszerek hatékonyságát. Szilárd versenypolitikákat fogadnak el, valamint biztosítják a földtulajdon- és földhasználati jogok és a tulajdonjogok, továbbá a szellemitulajdon-jogok védelmét.

2. A Felek megállapodnak abban, hogy előmozdítják a vállalkozást megkönnyítő szilárd jogszabályokat, rendeleteket és politikákat, amelyek célja a szabályozási és adminisztratív akadályok csökkentése és az átláthatóság növelése, egyúttal a vállalkozói készségek és az üzleti kultúra kialakítása a beruházások növelésének és a magánszektor fejlesztésének szándékával. Előmozdítják továbbá a vállalati társadalmi felelősségvállalást és a felelős üzleti magatartást, a környezetvédelmi megfontolások tekintetében is.

3. A Felek megállapodnak abban, hogy foglalkoznak a humántőke-fejlesztéssel és javítják azt, különösen a felsőfokú végzettséggel rendelkező, képzett, szakképzett, képesített és hatékony, a tisztességes – többek között az új dinamikus növekedési ágazatokban való – munkavállalás szempontjából megfelelően képzett munkaerő megteremtésére irányuló beruházások és támogatás révén, a munkaerőpiaci keresletnek megfelelően és a magánszektor részvételének fokozásával. Különös hangsúlyt fektetnek a digitális jártassági, a műszaki és szakoktatási és -képzési, valamint a felsőoktatási programokra.

4. A Felek támogatják azokat a politikákat, amelyek javítják a munkaerőpiaci intézmények relevanciáját, hatékonyságát és eredményességét. Előmozdítják a régión belüli munkaerő-mobilitást a csendes-óceáni AKCSÁSZ-tagok fejlesztési igényeinek támogatása érdekében, és hogy pozitív választ adjanak a magánszektor szükségleteire, valamint hogy hozzájáruljanak a fokozottabb gazdasági integrációhoz, a nagyobb beruházásokhoz és a jobb üzleti termelékenységhez.

5. A Felek támogatják az olyan kulcsfontosságú infrastruktúrák fejlesztését, mint az energia, a közlekedés és a víz, vagy az infokommunikációs technológiai szolgáltatások és a digitális konnektivitás.

6. A Felek előmozdítják a vidéki térségek fejlesztését és a vidéki gazdaság diverzifikációját, többek között a reziliens infrastruktúrák, a turizmus, a mezőgazdaság és az ipar közötti kapcsolatok megerősítése révén.

7. A Felek a formális és a nem formális szektorban is támogatják a magánvállalkozások számára nyújtott biztosítás, pénzügyi és nem pénzügyi szolgáltatások minőségének, rendelkezésre állásának és elérhetőségének fejlesztésére irányuló intézkedéseket. Javítják a megfizethető finanszírozási eszközökhöz való hozzáférést, többek között azzal, hogy életképes banki és nem banki rendszereket alakítanak ki, valamint hogy a vállalkozások, különösen a mikro-, kis- és középvállalkozások (mkkv-k) regionális és globális értékláncokba történő integrálásával megerősítik a hozzáadott értéket elősegítő digitális pénzügyi szolgáltatásokat, a termelés növelésén, a kereskedelem szabályozási kapacitásának bővítésén, a vállalkozói készség javításán, a vállalkozás fokozottabb megkönnyítésén, a termékek és a kiviteli célpontok diverzifikációján, a technológiafejlesztésen és az innováción keresztül, beleértve az e-kereskedelmi platformokat is.

15. CIKK

Beruházás

1. A Felek kötelezettséget vállalnak arra, hogy ösztönzik, megteremtik és fenntartják a kölcsönösen előnyös, felelős beruházások számára kedvező környezetet. Észszerűsítik és felgyorsítják az adminisztratív eljárásokat és követelményeket, valamint támogatják azokat az intézkedéseket, amelyek kiszámítható és biztonságos beruházási környezetet teremtenek, megkönnyítik a partnerségeket és előmozdítják a köz- és a magánszektor közötti párbeszédet.

2. A Felek megállapodnak abban, hogy a befektetők bizalmának növelése érdekében vegyes finanszírozással, garanciákkal és egyéb innovatív pénzügyi eszközökkel vonzzák és fenntartják a fenntartható és felelős köz- és magánberuházásokat, beleértve a közvetlen külföldi tőkebefektetéseket is. Törekednek arra, hogy mind az EU, mind a csendes-óceáni AKCSÁSZ-tagok vonatkozásában megfelelő és könnyen hozzáférhető tájékoztatást nyújtsanak a befektetőknek az üzleti lehetőségekről.

3. A Felek vállalják, hogy megfelelő beavatkozási kombinációval együttműködnek a beruházások megkönnyítésében, különös figyelmet fordítva a fiatalokra és a nőkre.

16. CIKK

A magánszektor fejlesztése

1. A Felek támogatják egy dinamikus, versenyképes és felelős magánszektor fejlődését, többek között a szükséges szakpolitikák, valamint nemzeti és/vagy regionális szintű gazdasági, intézményi és jogalkotási reformok elfogadásával. Intézkedéseket hoznak a magánszektor termelékenységének és hatékonyságának erősítésére és javítására. Különös figyelmet fordítanak az mkkv-k, az üzleti inkubátorházak növekedésére és versenyképességének javítására, valamint a háziipar fejlődésére.

2. A Felek megragadják a technológiai fejlődésben és a digitális gazdaságban rejlő lehetőségeket. Törekednek a kutatás és innováció, valamint a digitális gazdaság támogatására irányuló beruházások mozgósítására, és ösztönzik a magánszektort a digitalizáció fellendítésére, különösen a beruházások, az innováció, a piaci ismeretek, a hozzáférés és a szakértelem tekintetében.

3. A Felek a fenntartható gazdasági növekedés megvalósítása érdekében előmozdítják az iparfejlesztést. Célirányos politikákat fogadnak el, amelyek célja az ipari növekedés és lehetőségek elősegítése, különösen kapcsolatok kialakítása és értéknövelő tevékenységek révén, a kisipart is ideértve. Ösztönzik a megfelelő technológiák és eljárások kifejlesztését, valamint a réspiaci termékek diverzifikációját. Olyan stratégiákat dolgoznak ki és hajtanak végre, amelyek regionális és nemzeti kapacitást építenek a közepes technológiaigényű és a csúcstechnológiai gyártás és export területén elérendő versenyképesség érdekében.

4. A Felek támogatják a hatékonyabb erőforrás-felhasználást, valamint a tisztább és környezetbarátabb technológiák és ipari folyamatok bevezetését. Ténylegesen foglalkoznak a gazdasági tevékenységekből származó szennyezés valamennyi formájával, többek között azáltal, hogy a kiterjesztett gyártói felelősség és a „szennyező fizet” elvek alapján egyértelműen meghatározzák a felelősségeket és azokat hozzárendelik az ágazathoz és az üzleti szereplőkhöz az egész ellátási lánc mentén.

17. CIKK

Tudomány, technológia, innováció és kutatás

1. A Felek együttműködnek a tudományos kutatás, a technológiafejlesztés és az innováció terén a társadalmi és gazdasági fejlődés előmozdítása, a társadalmi kihívások kezelése és a regionális versenyképesség javítása céljából. Fejlesztik a kutatási hálózatok, valamint a számítástechnikai és tudományos adatinfrastruktúrák és szolgáltatások összekapcsolását és interoperabilitását, és regionális kereteiken belül előmozdítják ezt a fejlődést.

2. A Felek adott esetben elősegítik egymás tudományos, technológiai és innovációs programjaihoz, kutatási infrastruktúrájához és létesítményeihez, publikációihoz és tudományos adataihoz való hozzáférést a releváns területeken, beleértve az éghajlatváltozást és az óceánokat.

3. A Felek együttműködnek a polgári űrtevékenységek területén felmerülő közös érdekű kérdésekben, mint például az űrkutatás, a globális navigációs műholdrendszerek alkalmazásai és szolgáltatásai, a műholdas pontosító rendszerek fejlesztése, valamint a Föld-megfigyelés és Föld-tudomány, különösen a korai előrejelzés és megfigyelés alkalmazása terén.

18. CIKK

Hazautalások

A Felek – felismerve az inkluzív és fenntartható fejlődés jelentős forrásaként szolgáló hazautalások fontosságát – arra törekednek, hogy 2030-ig a hazaátutalások tranzakciós költségeit 3 % alá csökkentsék, felszámolják az 5 %-nál magasabb költségű átutalási útvonalakat, innovatív pénzügyi eszközök révén előmozdítsák a pénzügyi jártassággal kapcsolatos tudatosságot és a pénzügyi integrációt, valamint a nem hagyományos gazdasági szereplők többek között új technológiák használatával megvalósított fokozott bevonása érdekében javítsák a szabályozási kereteket.

2. FEJEZET

KERESKEDELMI EGYÜTTMŰKÖDÉS

19. CIKK

Kereskedelmi integráció

1. A Felek vállalják, hogy mindannyiuk számára előnyösen, valamint a tágabb régió, többek között az Európai Unióval társult tengerentúli országok és területek (TOT-ok) irányában is élénkítik a kereskedelmi lehetőségeket. Céljuk, hogy elősegítsék a csendes-óceáni államok zökkenőmentes és fokozatos integrációját a világgazdaságba, különösen a regionális integrációban és a más régiókkal folytatott kereskedelemben rejlő lehetőségek teljes körű kiaknázása révén.

2. A Felek támogatják az Európai Unió és a csendes-óceáni államok közötti meglévő gazdasági partnerségi megállapodás végrehajtását és működését, az érdekelt országok csatlakozásának ösztönzésével, és adott esetben a gazdasági partnerségi megállapodás hatályának kiterjesztésével.

3. A Felek támogatják a regionális gazdasági integrációs folyamatokat a csendes-óceáni térségben, többek között a kereskedelmi eljárások egyszerűsítése és szabályozási harmonizáció révén, hogy lehetővé tegyék az országok számára, hogy kihasználhassák a szomszédaikkal folytatott kereskedelem előnyeit, és hogy elősegítsék integrációjukat a kulcsfontosságú regionális és globális értékláncokba.

20. CIKK

Kereskedelmi kapacitás

1. A Felek együttműködnek a kereskedelmi kapacitás kiépítése terén, többek között a termelés és a vállalkozói készség megerősítése, valamint a hozzáadott értéket teremtő ágazatokba történő beruházások növelése révén. Biztosítják, hogy a keretfeltételek és a megfelelő hazai politikák rendelkezésre álljanak a nagyobb kereskedelmi forgalom elősegítéséhez.

2. A Felek a Kereskedelmi Világszervezet kereskedelmi eljárások egyszerűsítéséről szóló megállapodása szerinti kötelezettségvállalásaik alapján együttműködnek a kereskedelmi eljárások egyszerűsítése terén. Ezen együttműködés során figyelembe kell venni a csendes-óceáni AKCSÁSZ-tagok sajátos szükségleteit, beleértve a földrajzi korlátokhoz, a technológiához, a kereskedelemfinanszírozáshoz és a konnektivitáshoz kapcsolódó igényeket is. Törekednek a behozatalhoz, a kivitelhez, az árutovábbításhoz és az áruk és szolgáltatások mozgására vonatkozó egyéb vámeljárásokhoz kapcsolódó kereskedelmi költségek csökkentésére, beleértve a vámeljárások automatizálását is.

3. A Felek együttműködnek annak érdekében, hogy megelőzzék, azonosítsák és felszámolják a kereskedelem szükségtelen technikai akadályait, valamint az exportjukat korlátozó szükségtelen nem tarifális akadályokat. Különösen együttműködnek a nemzetközi szabványoknak való megfelelés biztosítása érdekében, megfelelő kapacitásépítési támogatás, valamint jobb minőségellenőrzési mechanizmus és tanúsító laboratóriumok révén.

4. A Felek együttműködnek az állat- és növényegészségügyi szabályozások és gyakorlatok többek között intézményi és szabályozási mechanizmusok, valamint megfelelő információs rendszerek és infrastruktúrák útján történő megerősítése érdekében.

5. A Felek együttműködnek annak érdekében, hogy kereskedelmi kapcsolataikban igazgatási együttműködési és ellenőrzési intézkedéseket hajtsanak végre.

6. A Felek – elismerve a digitális technológia hozzájárulását a kereskedelmi eljárások egyszerűsítéséhez – megállapodnak abban, hogy együttműködnek megfelelő csendes-óceáni regionális digitális platformok nemzeti és a határokon átnyúló kereskedelem számára történő létrehozása érdekében.

21. CIKK

Szolgáltatások

1. A Felek támogatják egy stabil és élénk szolgáltatási ágazat kialakítását, elismerve annak fontosságát a gazdasági növekedéshez és a munkahelyteremtéshez való hozzájárulása, valamint az összes gazdasági tevékenység inputjainak biztosítása, továbbá az átalakító jellegű termelési és exportfolyamatok elősegítése tekintetében.

2. A Felek együttműködnek a szolgáltatásnyújtási kapacitás megerősítése érdekében. Különös figyelmet fordítanak a természetes személyek üzleti célú mozgásával kapcsolatos szolgáltatásokra, a pénzügyi és egyéb üzleti szolgáltatásokra, a turizmusra, a kulturális és kreatív ágazatra, továbbá az építőiparra és a kapcsolódó mérnöki szolgáltatásokra.

3. A Felek megállapodnak abban, hogy adott esetben ösztönzik a kölcsönös elismerési megállapodások megkötését többek között a szakmai képesítések elismerésének megkönnyítése céljából. Együttműködnek az olyan szolgáltatások kereskedelme előtt álló akadályok felszámolása érdekében, amelyek célja a verseny előmozdítása, a munkahelyteremtés, a növekedés és fejlődés ösztönzése, valamint szolgáltatási ágazatuk minőségének javítása.

3. FEJEZET

KULCSFONTOSSÁGÚ ÁGAZATOK

22. CIKK

Kék gazdaság

1. A Felek előmozdítják a jól irányított és fenntartható kék gazdaságot, amelynek célja, hogy a fenntartható gazdasági növekedést összeegyeztesse a munkahelyteremtéssel, a jobb megélhetéssel és a társadalmi igazságossággal, a méltányos gazdasági előnyökkel, valamint az élelmezésbiztonság megerősítésével, a tengeri ökoszisztémák és a biológiai sokféleség megőrzését és az erőforrások fenntartható hasznosítását alapul véve.

2. A Felek együttműködnek a fenntartható akvakultúra hatékony területrendezés, ökoszisztéma-alapú megközelítés és a beruházók számára biztosított egyenlő versenyfeltételek révén történő fejlesztése érdekében, garantálva, hogy mindez megfeleljen a helyi közösségeknek.

3. A Felek fokozzák a halászat fenntartható fejlesztését, többek között a kisipari halászat szintjén is, azáltal, hogy a termelékenységbe és a helyi feldolgozási kapacitásokba történő fokozott beruházások révén előmozdítják a fenntartható értékláncokat, miközben biztosítják a halászati erőforrások fenntarthatóságát és a jobb élelmezés- és élelmiszer-biztonságot.

4. A Felek megragadják a tengeri biotechnológiában rejlő lehetőségeket, támogatják a kutatást és csökkentik a technikai szűk keresztmetszeteket annak érdekében, hogy megkönnyítsék a befektetők hozzáférését az ágazathoz, ugyanakkor elkerüljék a tengeri környezetet érintő kockázatokat.

5. A Felek ösztönzik a kék gazdasággal kapcsolatos kutatást, innovációt, valamint az ismeretek, a bevált gyakorlatok és a tanulságok megosztását, beleértve a területrendezés megerősítését és a megalapozott beruházási döntéshozatalt.

6. A Felek előmozdítják a megújuló tengeri energiaforrások alkalmazását annak érdekében, hogy valamennyi szigeten felgyorsítsák a tiszta energiára való átállást.

23. CIKK

Mezőgazdaság

1. A Felek előmozdítják a fenntartható mezőgazdaságot, és támogatják az éghajlatváltozás hatásaival szemben reziliens mezőgazdaság kiépítésére irányuló agroökológiai gyakorlatokat és intézkedéseket, valamint biztosítják a hozzáadott értéket és a diverzifikációt a megélhetés javítása, a jövedelmek növelése és a tisztességes foglalkoztatás megteremtése érdekében.

2. A Felek együttműködnek annak érdekében, hogy növeljék a termelők, a feldolgozók és az exportőrök, különösen a kistermelők piacra jutási lehetőségeit nemzeti, regionális és nemzetközi szinten, többek között a mezőgazdasági szaktanácsadáshoz nyújtott támogatás, a vidéki infrastruktúrák és a finanszírozási eszközökhöz való hozzáférés javítása révén. Együttműködnek a nemzetközileg elfogadott gyakorlatoknak és szabványoknak való megfelelés biztosítása érdekében, figyelembe véve vonatkozó szakpolitikai kereteiket.

3. A Felek az inkluzív és a biológiai sokféleséggel jellemzett, tápanyag-orientált értékláncok kialakítása révén előmozdítják az élelmezésbiztonságot, többek között a helyi hozzáadott érték és feldolgozás, valamint az értéklánc szereplőinek bővített kapacitása révén. Részt vesznek továbbá a csendes-óceáni és az európai uniós mezőgazdasági és élelmiszeripari termékek földrajzi jelzéseinek bejegyzésében és oltalmában.

4. A Felek együttműködnek a mezőgazdaságukat érintő kártevők, betegségek és inváziós fajok elleni küzdelemben.

24. CIKK

Turizmus

1. A Felek vállalják, hogy biztosítják a turizmus kiegyensúlyozott és fenntartható fejlődését, maximalizálva annak potenciálját a gazdasági növekedés, a tisztességes munkahelyek megteremtése és az állami bevételek növelése szempontjából, miközben biztosítják a környezeti, kulturális és társadalmi dimenzió integrálását.

2. A Felek fokozzák a kulturális örökség és a természeti erőforrások védelmét és előmozdítását, és megerősítik a turisztikai ágazat és más érintett gazdasági ágazatok – különösen a közlekedés, a mezőgazdaság és a kék gazdaság – közötti kapcsolatokat.

3. A Felek együttműködnek a fenntartható fejlődési gyakorlatok előmozdítása érdekében, és törekednek a turizmus társadalmi-gazdasági előnyeinek optimalizálására, a földterületek, óceánok, emberek és kultúrák védelmére, tiszteletben tartva a helyi közösségek integritását és érdekeit, valamint támogatva részvételüket a turizmus fejlesztési folyamatában, különösen a vidéki és közösségi turizmusban és az ökoturizmusban. Ösztönözik a kutatást és a statisztikai fejlesztést szolgáló új technológiákra, az éghajlatváltozással és katasztrófákkal szembeni rezilienciára, a biológiai sokféleségre, a hulladékgazdálkodásra, a megújuló energiára és az energiahatékonyságra, a víz- és élelmezésbiztonságra, valamint a közösségek megélhetésére és részvételére irányuló beruházásokat.

4. A Felek támogatják a turisztikai termékek és szolgáltatások népszerűsítésére és fejlesztésére irányuló beruházásokat. Előmozdítják innovatív partnerségek kialakítását az érintett légitársaságokkal és az üdülési célú hajóutak üzemeltetőivel, és beruháznak a humántőke fejlesztésébe, a turisztikai képzésbe és kapacitásépítésbe, a marketingbe, többek között a digitális marketingbe, valamint ösztönzik az üzleti kapcsolatokat és a szakképzett munkaerő cseréjét a versenyképesség élénkítése, a szolgáltatási színvonal javítása és a turisztikai ágazat továbbfejlesztése érdekében.

25. CIKK

Fenntartható energia

1. A Felek elismerik az energiaágazat jelentőségét a gazdasági jólét, a humán és társadalmi fejlődés és a humánbiztonság szempontjából, valamint az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaságra való zökkenőmentes átállás szükségességét. Törekednek arra, hogy a tiszta energia hozzáférhetőségének és megfizethetőségének javítása érdekében megerősítsék az energetikai infrastruktúrák energiabiztonságát és rezilienciáját.

2. A Felek megállapodnak abban, hogy támogatják azokat az energetikai reformokat a csendes-óceáni térségben, amelyek hozzájárulnak a térség fejlesztési folyamatai szén-dioxid-intenzitásának csökkentéséhez, az energiaellátás és a végfelhasználói energiafogyasztás hatékonyságának növeléséhez, az energiainfrastruktúra rezilienciájának fokozásához, valamint a nettó üvegházhatásúgáz-kibocsátás csökkentéséhez, figyelembe véve vonatkozó szakpolitikai kereteiket, többek között a csendes-óceáni térség energiabiztonságára vonatkozó cselekvési keretet és a csendes-óceáni térség reziliens fejlődésére vonatkozó keretet.

3. A Felek elősegítik a nyitott, átlátható és működő energiapiacokat, amelyek ösztönzik az inkluzív és fenntartható beruházásokat a felelős energiatermelés, -átvitel és -elosztás, valamint az energiahatékonyság területén.

4. A Felek előmozdítják az energiahatékonyságot és az energiamegtakarítást az energialánc valamennyi szakaszában, a termeléstől a fogyasztásig, valamint megerősítik, javítják és átalakítják a villamosenergia-termelő és -elosztó létesítményeket, többek között a városi és vidéki villamosenergia-elosztó hálózatok megerősítése és bővítése útján.

5. A Felek a tiszta, változatos, költséghatékony és fenntartható energiatechnológiák, többek között a megújuló és alacsony kibocsátású energiatechnológiák fejlesztése és igénybevétele révén előmozdítják a csendes-óceáni térség energetikai átalakulását.

26. CIKK

Konnektivitás

1. A Felek – felismerve a csendes-óceáni szigetállamok földrajzi korlátait – megerősítik a konnektivitást a csendes-óceáni térségben, biztosítva, hogy az fenntartható és átfogó legyen, szabályokon alapuljon és ösztönözze a beruházásokat és az egyenlő versenyfeltételeket a vállalkozások számára. Törekednek arra, hogy biztonságos, védett, reziliens és fenntartható közlekedési kapcsolatokat építsenek ki légi, szárazföldi és tengeri, valamint digitális hálózatokon keresztül, a mobiltól a vezetékes hálózatig, az internet gerinchálózatától a helyi hurokig, a kábeltől a műholdig. Vállalják, hogy a korszerű, hatékony és tiszta megoldások elősegítése és az emberek közötti kapcsolatok előmozdítása érdekében törekednek az energetikai összeköttetések kiépítésére.

2. A Felek vállalják, hogy átalakítják, megerősítik és javítják a közlekedési és a kapcsolódó infrastruktúra-rendszereket azáltal, hogy megkönnyítik és javítják az utasok, köztük a csökkent mozgásképességű utasok és az áruk mozgását, valamint azáltal, hogy költséghatékony, biztonságos, védett és fenntartható hozzáférést biztosítanak a megbízható és hatékony városi, légi, tengeri, belvízi, vasúti és közúti közlekedési szolgáltatásokhoz. Javítják a közlekedési ágazat általános irányítását azáltal, hogy hatékony szabályozásokat dolgoznak ki és hajtanak végre a csendes-óceáni térségen belüli harmonizáció megkönnyítése érdekében, lehetővé teszik a tisztességes versenyt és a szállítási módok közötti átjárhatóságot, valamint élénkítik és előmozdítják a magánszektor részvételét a közlekedési projektekben, többek között a karbantartási projektekben, továbbá a kapacitáskorlátok és a hiányzó infrastrukturális láncszemek megszüntetését.

3. A Felek elismerik a költséghatékony és jól működő tengeri szállítási szolgáltatások mint a kereskedelmet megkönnyítő fő szállítási mód fontosságát. Együttműködnek a tengeri szállítási ágazatban annak érdekében, hogy előmozdítsák a csendes-óceáni AKCSÁSZ-tagok erőfeszítéseit a versenyképes kikötők és kikötői szolgáltatások – többek között a hajózási infrastruktúra – fejlesztése terén, az áruk és személyek mozgásának javítása céljából.

4. A Felek együttműködnek a légi közlekedési ágazatban, beleértve a csendes-óceáni térségbe irányuló légi járatok útvonalainak és gyakoriságának növelését. Együttműködnek továbbá a légi közlekedés biztonságának és védelmének, valamint a légtérfelügyeletnek a megerősítése és javítása érdekében, ideértve a kapcsolódó fenyegetésekre és kockázatokra való reagálási képességüket is. Megállapodnak, hogy megerősítik és javítják a légi és a tengeri közlekedésben alkalmazott navigációs segédeszközöket, ideértve a légiforgalmi irányítást és a térképészetet is.

5. A Felek törekednek a nyílt, megfizethető és biztonságos széles sávú internetkapcsolathoz és a digitális infrastruktúrákhoz való hozzáférés többek között jobb tenger alatti kábelek révén történő élénkítésére. Intézkedéseket hoznak annak érdekében, hogy megkönnyítsék az információs és kommunikációs technológiákhoz (IKT) való egyszerű hozzáférést, és hogy támogassák a mesterséges intelligencia és a dolgok internetének megfelelő használatát, valamint a helyi körülményekhez igazított, kiterjedt, alacsony költségű vezeték nélküli hálózatok kiépítését. Törekednek arra, hogy létrehozzák a szolgáltatók engedélyezéséhez szükséges szabályozó intézményeket, előmozdítsák a versenymagatartást, biztosítsák a fogyasztók jólétét és védelmét, a regionális együttműködés megerősítésével, figyelembe véve a Felek vonatkozó szakpolitikai kereteit, többek között a csendes-óceáni regionális IKT stratégiai cselekvési tervet.

27. CIKK

Nyersanyag-kitermelő iparágak

1. A Felek – elismerve a nyersanyag-kitermelő iparágak hozzájárulását a gazdasági fejlődéshez – a nemzetközi legjobb gyakorlatokkal összhangban álló megfelelő jogszabályok, szakpolitikák és szabályozási keretek révén elősegítik a fenntartható és felelős beruházásokat. Céljuk a nyersanyag-kitermelési erőforrásokhoz való tisztességes és torzításmentes hozzáférés biztosítása, teljes mértékben tiszteletben tartva az országok nemzeti jogszabályait és saját természeti erőforrásaik feletti szuverenitását, és fenntartva az érintett helyi közösségek jogait.

2. A Felek megállapodnak abban, hogy előmozdítják a nyersanyag-kitermelési erőforrásokkal való felelősségteljes gazdálkodást, beleértve a jogszabályi keretek kidolgozását, figyelembe véve e gazdálkodás környezeti hatásait. Előmozdítják az átláthatóságot és az elszámoltathatóságot, a nyersanyag-kitermelő iparágak átláthatóságára irányuló kezdeményezésben (EITI) meghatározott elvekkel összhangban.

3. A Felek előmozdítják a vonatkozó technológiák használatát a bányászati erőforrások fenntartható és felelősségteljes feltárásának és kitermelésének elősegítése érdekében.

28. CIKK

Erdészet

1. A Felek előmozdítják a fenntartható erdőgazdálkodást és az erdészeti erőforrások fenntartható hasznosítását, csökkentik és megállítják az erdőirtást és az erdőpusztulást, megőrzik az erdők biológiai sokféleségét és az erdei ökoszisztémákat, küzdenek az illegális fakitermelés és az ahhoz kapcsolódó kereskedelem ellen, valamint előmozdítják a fenntartható gazdálkodás alatt álló erdőkből származó, erőforrás- és energiahatékony termékeket.

2. A Felek előmozdítják az agráripari és az erdészeti áruk és termékek fenntartható értékláncait, ennek során prioritásként kezelik a munkahelyteremtést és más, az ökoszisztémák megőrzésében rejlő más gazdasági lehetőségeket. Együttműködnek a fenntartható erdőgazdálkodásban, beleértve a kereskedelmi haszonszerzést szolgáló termékek jogszerű és fenntartható biztosítását, valamint az erdei növény- és állatvilág fenntartható forgalmazását, teljes mértékben tiszteletben tartva a nemzetközi bevált gyakorlatokat és normákat, valamint a vonatkozó nemzetközi megállapodásokat. Együttműködnek és előmozdítják a megfelelő technológiák és módszerek alkalmazását az olyan fűszernövények és egyéb erdészeti alapú anyagok azonosítása és fejlesztése érdekében, amelyekből gyógyszerek készülhetnek, miközben biztosítják, hogy a biológiai sokféleség ne csökkenjen, az ökoszisztémák egyensúlya ne sérüljön, valamint azt, hogy a gyógyszerekhez való hozzáférésnek ne legyen akadálya.

3. A Felek együttműködnek az erdészeti irányításnak és az erdők fenntarthatóságának a javítása érdekében, többek között az erdészeti jogszabályok végrehajtásáról, az erdészeti irányításról és az erdészeti termékek kereskedelméről szóló (FLEGT) cselekvési terv figyelembevételével és önkéntes partnerségi megállapodások kidolgozásának ösztönzésével. Törekednek arra, hogy országos szinten megerősítsék a FLEGT és az éghajlat-politikai fellépések közötti koherenciát és pozitív kölcsönhatásokat az erdészeti és földhasználati ágazatban, többek között más nemzetközi kezdeményezésekkel, különösen az erdőirtás és az erdőpusztulás által okozott kibocsátások csökkentésére vonatkozó varsói kerettel (REDD+) összefüggésben. Az országok nemzetileg meghatározott hozzájárulásával összhangban a Felek részt vesznek az erdészeti és földhasználati ágazatra vonatkozó éghajlat-politikai szakpolitikák, jogszabályok, szabályozások, stratégiák és tervek kidolgozásában és felülvizsgálatában. Lépéseket tesznek az erdészeti ágazat kibocsátásaira és elnyeléseire vonatkozó nyilvántartások minőségének javítása érdekében.

4. A Felek támogatják az erdők alkalmazkodására és az erdővédelemre irányuló stratégiák és kezdeményezések kidolgozását az erdők egészségének javítása, az erdőirtás visszafordítása, a leromlott erdőterületek helyreállítása, az éghajlatváltozás hatásaival szembeni reziliencia fokozása és az erdőtakaró helyreállítása érdekében. Elismerve a természetes és az őserdők fontosságát azon ökoszisztéma-, éghajlati és kulturális szolgáltatások biztosításában, amelyektől társadalmaink függenek, a Felek együttműködnek az ezen erdők alkalmazkodását és védelmét szolgáló megfelelő megközelítések és pozitív ösztönzők kidolgozása és végrehajtása érdekében.

5. A Felek támogatják a fenntartható erdőgazdálkodásért felelős regionális, szubregionális és nemzeti intézmények és ügynökségek megerősítését és kapacitásépítését. Minden szinten növelik az erdőirtással kapcsolatos tudatosságot, és ösztönzik a fenntartható erdőgazdálkodásból származó, erőforrás- és energiahatékony termékek fogyasztását. Előmozdítják és támogatják a főzéshez szükséges alternatív, fenntartható és tiszta tüzelőanyag használatát a helyi közösségek számára. Megerősítik a helyi hatóságok és közösségek erdővédelembe való bevonását.

III. CÍM

ÓCEÁNOK, TENGEREK ÉS HALÁSZAT

29. CIKK

A Felek elismerik az óceánok alapvető szerepét a földi élet, a fenntartható fejlődés és az emberek megélhetése szempontjából. Megállapodnak abban, hogy fokozzák az arra irányuló erőfeszítéseket, hogy megvédjék az óceánokat és a tengereket a különböző terhelések, például az éghajlatváltozás, az óceánok savasodása és a korallfehéredés, a túlhalászás, a jogellenes, be nem jelentett és szabályozatlan halászat és egyéb pusztító és nem fenntartható tevékenységek káros következményeitől és hatásaitól. Előmozdítják a kék gazdaság fenntartható fejlődését, védik a tengeri ökoszisztémákat és a biológiai sokféleséget, csökkentenek mindenfajta szennyezést, és bevezetnek az éghajlatváltozás mérséklését és az ahhoz való alkalmazkodást célzó politikákat.

1. FEJEZET

ÓCEÁNPOLITIKAI IRÁNYÍTÁS

30. CIKK

Fenntartható óceánok

1. A Felek tudomásul veszik az egymás által a javított és integrált óceánpolitikai irányítás, a megerősített regionális és szubregionális halászati állományvédelmi és gazdálkodási intézkedések, a halászat nyomon követése, ellenőrzése és felügyelete, valamint más régióspecifikus stratégiák, továbbá az óceán hatékony kezelését szolgáló eszközök érdekében tett erőfeszítéseket.

2. A Felek megteszik a szükséges lépéseket az óceánpolitikai irányításról szóló azon vonatkozó nemzetközi és regionális szerződések, egyezmények és megállapodások végrehajtására, amelyeknek részes felei, valamint az óceánok ezekben említett erőforrásainak védelme és a velük folytatott gazdálkodás érdekében.

3. A Felek az ENSZ Tengerjogi Egyezményével összhangban és a vonatkozó regionális keretek figyelembevételével megerősítik az óceánok irányítását azok fenntartható hasznosítása és megőrzése érdekében, többek között egy integrált gazdálkodási megközelítés előmozdítása révén, figyelembe véve a fenntartható fejlődés társadalmi, gazdasági és környezeti dimenzióit.

4. A Felek együttműködnek az óceánokra és azok erőforrásaira nehezedő nyomás mérséklése és enyhítése céljából, a biztonságos, védett, tiszta és fenntarthatóan kezelt óceánok érdekében, valamint az óceánokkal kapcsolatos ismeretek alátámasztásának szándékával. Együttműködnek a part menti és tengeri ökoszisztémák védelme, megőrzése és helyreállítása terén.

5. A Felek együttműködnek a tengerszennyezés megelőzése és csökkentése, valamint a zajszennyezés és a tengeri hulladék elleni küzdelem céljából, beleértve a műanyagokat és mikroműanyagokat, az olajszennyezést és a nukleáris szennyező anyagokat. Támogatják a hajókból származó üvegházhatásúgáz-kibocsátás csökkentésének szabályozását és törekednek arra, továbbá aktívan támogatják a Nemzetközi Tengerészeti Szervezet hajózásból származó üvegházhatásúgáz-kibocsátás csökkentésére irányuló stratégiájának sürgős végrehajtását. Törvényeket és rendeleteket fogadnak el a káros hulladékok és szemét kiürítésére vonatkozóan, beleértve a jogsértések szankcionálását is.

6. A Felek megállapodnak abban, hogy döntéseiket a rendelkezésre álló legjobb tudományos ismeretek alapozzák, kellő mértékben figyelembe véve az ökoszisztéma-alapú megközelítés elveit és az elővigyázatosság elvét, valamint a hagyományos tudás és őslakosok népek tudásának fontosságát.

7. A Felek megerősítik az együttműködést a kutatás, az állományvédelmi és gazdálkodási intézkedések kidolgozása és végrehajtása, a tengeri területrendezés, valamint a védett tengeri területek és tengeri menedékhelyek létrehozása terén, a nemzetközi joggal összhangban és a rendelkezésre álló legjobb tudományos ismeretek alapján, valamint figyelembe véve az őslakos és helyi közösségek ismereteit.

8. A Felek együttműködnek az óceánpolitikai irányítással kapcsolatos kapacitás és szakértelem kiépítése érdekében, beleértve a tengeri tudományos kutatást és a tengeri technológia átadását az ENSZ Tengerjogi Egyezményével összhangban.

9. A Felek előmozdítják a párbeszédet és az együttműködést az óceánpolitikai irányítás valamennyi vonatkozásával kapcsolatban, beleértve az éghajlatváltozással, a tengerszint emelkedésével, valamint annak lehetséges hatásaival és következményeivel, a tengerfenéken végzett bányászattal, a halászattal, a tengerszennyezéssel, továbbá a kutatás-fejlesztéssel kapcsolatos kérdéseket is.

10. A Felek elismerik a tengerfenéki bányászat tengeri környezetre és annak biológiai sokféleségére gyakorolt hatásával kapcsolatban felmerült általános aggályokat. A tengeri környezet és biológiai sokféleségének védelmére és megőrzésére irányuló tevékenységek megfelelő környezetközpontú irányításának biztosítása érdekében a Felek a rendelkezésre álló legjobb tudományos ismeretekre támaszkodnak, alkalmazzák az elővigyázatosság elvét és az ökoszisztéma-alapú megközelítést, előmozdítják a kutatást, és megosztják a bevált gyakorlatokat a tengerfenéki ásványkincsekkel kapcsolatos közös érdekű területeken.

31. CIKK

A nemzeti joghatóságon kívül eső területek biológiai sokfélesége

1. A Felek – többek között illetékes nemzetközi és regionális szervezeteken és megállapodásokon keresztül – együttműködnek a nemzeti joghatóságon kívül eső területek tengeri biológiai sokféleségének megőrzésében és fenntartható hasznosításában, a rendelkezésre álló legjobb tudományos ismeretek alapján.

2. A Felek – többek között nemzetközi együttműködés révén – előmozdítják a kapacitásépítést és a tengeri technológia átadását a nemzeti joghatóságon kívül eső területek tengeri biológiai sokféleségének megőrzése és fenntartható hasznosítása érdekében.

2. FEJEZET

HALÁSZAT

32. CIKK

A halászati erőforrások fenntartható védelme és a fenntartható erőforrás-gazdálkodás

1. A Felek együttműködnek a halászati erőforrások védelmének, használatának és a velük folytatott fenntartható gazdálkodásnak a biztosítása érdekében, adott esetben kétoldalú, szubregionális, regionális és multilaterális szinten.

2. A Felek együttműködnek, hogy biztosítsák a halászati erőforrások védelmét és a velük folytatott hatékony gazdálkodást, a fenntartható halászatot, valamint a társadalmi és gazdasági megtérülés optimalizálását.

3. A Felek megállapodnak abban, hogy előmozdítják az átlátható és tudományosan megalapozott állományvédelmi és gazdálkodási intézkedéseket, összhangban a nemzetközi joggal, különösen az ENSZ Tengerjogi Egyezményében és a halállományokról szóló ENSZ-megállapodásban meghatározott szabályokkal és elvekkel, valamint tiszteletben tartják az adott esetben a regionális halászati gazdálkodási szervezetek által elfogadott állományvédelmi és gazdálkodási intézkedéseket.

4. A Felek hatékony politikák, törvények és rendeletek révén együttműködnek a part menti halászat fenntartható gazdasági fejlődésének biztosítása érdekében. Előmozdítják a helyi közösségek, valamint a kisipari és kisüzemi halászok halászati erőforrásokhoz való hozzáférését, az élelmezésbiztonságot, valamint a generációk közötti és a generációkon belüli méltányosságot.

33. CIKK

Jogellenes, be nem jelentett és szabályozatlan halászati tevékenység

1. A Felek a nemzetközi kötelezettségekkel összhangban kezdeményezéseket tartanak fenn vagy fogadnak el a jogellenes, be nem jelentett és szabályozatlan (IUU) halászati tevékenységek elleni, a saját joghatóságukon belül, más joghatósági területeken és a nyílt tengeren folytatott küzdelem tekintetében, elismerve, hogy az ilyen halászati tevékenységek komoly veszélyt jelentenek a halászat hatékony védelmére, a halászati gazdálkodásra és a halászat fenntartható kiaknázására.

2. A Felek politikákat és intézkedéseket hajtanak végre annak érdekében, hogy kizárják a jogellenes, be nem jelentett és szabályozatlan halászati tevékenységekből származó termékeket a kereskedelmi forgalomból. Nyomonkövetési, ellenőrzési és felügyeleti intézkedéseket hajtanak végre és érvényesítenek, például megfigyelőrendszereket, hajómegfigyelési rendszereket, halászati jogosítványokat és engedélyeket, a fogások nyilvántartását és jelentését, az átrakodás ellenőrzését, vizsgálatokat és a kikötő szerint illetékes állam általi ellenőrzést, valamint kapcsolódó intézkedéseket, a megfelelés biztosítása érdekében, beleértve a hazai szabályozás szerinti jogalkalmazási fellépéseket és szankciókat is, a halállományok védelmének, a túlhalászás megelőzésének és a fenntartható halászat előmozdításának szándékával.

3. A Felek a hatályos nemzeti jogszabályok, szubregionális, regionális és nemzetközi jogi eszközök szerinti kötelezettségeiknek megfelelően megállapodnak abban, hogy nem engedélyezik a Felek azon hajói számára a belépést, amelyekről megállapították, hogy más joghatósági területeken és a nyílt tengeren jogellenes, be nem jelentett és szabályozatlan halászatot folytattak, vagy amelyek előéletében jogellenes, be nem jelentett és szabályozatlan halászati tevékenység szerepel, valamint megtagadják tőlük a szolgáltatást, illetve kitiltják őket a kikötőikből.

4. A Felek törekednek a jogellenes, be nem jelentett és szabályozatlan halászattal kapcsolatos nemzetközi megállapodások, nevezetesen a kikötő szerinti államoknak a jogellenes, nem bejelentett és szabályozatlan halászat megelőzésére, megakadályozására és felszámolására irányuló intézkedéseiről szóló megállapodás megerősítésére, és előmozdítják a jogellenes, be nem jelentett és szabályozatlan halászat elleni küzdelemre irányuló nemzetközi és regionális intézkedések és stratégiák egymást kiegészítő jellegét és összhangját.

34. CIKK

Káros halászati támogatások

A Felek megállapodnak abban, hogy megteszik a szükséges lépéseket annak érdekében, hogy megtiltsák a halászati támogatások bizonyos formáit, amelyek hozzájárulnak a túlkapacitáshoz és a túlhalászáshoz, valamint hogy felszámolják a jogellenes, be nem jelentett és szabályozatlan halászathoz hozzájáruló támogatásokat és tartózkodnak az ilyen új támogatások bevezetésétől, elismerve, hogy a fejlődő és legkevésbé fejlett csendes-óceáni államokra alkalmazott megfelelő és hatékony, különleges és megkülönböztetett elbánásnak a Kereskedelmi Világszervezet halászati támogatásokról szóló tárgyalásainak szerves részét kell képeznie.

IV. CÍM

BIZTONSÁG, EMBERI JOGOK, DEMOKRÁCIA ÉS KORMÁNYZÁS

35. CIKK

A Felek együttműködnek a békés és reziliens társadalmak kialakítása, az emberi jogok védelme, előmozdítása és érvényesítése érdekében, valamint megerősítik a demokratikus elveket és a jó kormányzást. Minden szinten támogatják az elszámoltatható és átlátható intézményeket, és konkrét lépéseket tesznek a jó adóügyi kormányzás, valamint a korrupció, a csalás és a pénzmosás elleni küzdelem terén. Foglalkoznak a biztonságot fenyegető új vagy egyre növekvő fenyegetésekkel, beleértve a terrorizmust, a kiberbiztonságot fenyegető veszélyeket és a nemzetközi szervezett bűnözés valamennyi formáját, különösen a tengeri védelemmel, a kiberbűnözéssel, a humánbiztonsággal és a környezetbiztonsággal kapcsolatban, egyidejűleg védik az emberi jogokat, többek között regionális együttműködés révén, figyelembe véve a vonatkozó szakpolitikai kereteiket, beleértve a regionális biztonságról szóló boe-i nyilatkozatban és a vonatkozó uniós közös kül- és biztonságpolitikai stratégiákban meghatározott elveket. Törekednek arra, hogy – amennyiben az a meglévő nemzetközi kötelezettségekkel összhangban helyénvaló – elősegítsék az emberi jogi mechanizmusok – többek között az ENSZ Emberi Jogi Főbiztosa Hivatalának – munkáját a vonatkozó ügyekben.

1. FEJEZET

BIZTONSÁG

36. CIKK

Béke és biztonság

1. A Felek együttműködnek a béke, a biztonság és az igazságszolgáltatás biztosítása érdekében, az emberi jogok védelme, előmozdítása és érvényesítése, a jó kormányzás, a megerősített humánbiztonság, a környezetbiztonság, valamint a konfliktusmegelőzés és a békeépítés révén.

2. A Felek foglalkoznak az identitáson alapuló erőszak valamennyi formájával, beleértve a szexuális és a nemi alapú erőszakot, valamint a közösségek közötti, az etnikai és a vallási erőszakot. Támogatják a megbékélési folyamatokat olyan átmeneti igazságszolgáltatási mechanizmusok révén, mint például a hagyományos vagy szokásszerű gyakorlatok, ahol és amikor ezek nem összeegyeztethetetlenek a nemzetközileg elismert emberi jogokkal. A Felek támogatást nyújtanak az erőszak valamennyi áldozatának.

3. A Felek együttműködnek a tengeri védelem fokozása érdekében, az ENSZ Tengerjogi Egyezményével összhangban és a vonatkozó regionális keretek figyelembevételével, az információk megosztása, a hajókat, tengeri létesítményeket és eszközöket fenyegető veszélyekre való reagálás, valamint a vonatkozó törvények és rendeletek érvényre juttatása révén. Együttműködnek – többek között űrtechnológiák alkalmazásával – a nemzetközi bűnözésből, például a kábítószer-kereskedelemből, a kalózkodásból és a tengeri fegyveres rablásból, a kényszermunkából, az emberkereskedelemből és a migránscsempészésből eredő biztonsági kérdések kezelése érdekében.

4. A Felek törekednek arra, hogy a jogállamiság és a nemzetközi jog teljes körű tiszteletben tartása mellett új kezdeményezéseket dolgozzanak ki a terrorizmus minden formájának megelőzése és leküzdése érdekében, azon tényezők kezelésével, amelyek az erőszakos szélsőségességhez és a radikalizálódáshoz vezető környezetet teremthetnek. Új jogszabályokat és stratégiákat dolgoznak ki vagy erősítik a meglévőket, és együttműködnek a terrorizmus és a terrorizmusfinanszírozás, valamint adott esetben a kapcsolódó fenyegetések elleni küzdelem és az ellenük való fellépés érdekében, a nemzetközi joggal teljes összhangban, ha az alkalmazandó. Együttműködnek az ENSZ Biztonsági Tanácsa valamennyi vonatkozó határozatának, többek között a 2396. és a 2462. sz. ENSZ BT-határozatnak, valamint a közgyűlés valamennyi vonatkozó határozatának a végrehajtásában. Tartózkodnak attól, hogy bármilyen formában támogatást nyújtsanak azoknak az állami és nem állami szereplőknek, amelyek megkísérlik nukleáris, vegyi, biológiai vagy más fegyverek és hordozóeszközeik terrorista célokra történő fejlesztését, megszerzését, gyártását, birtoklását, szállítását, átadását vagy használatát. Fokozzák az együttműködést annak érdekében, hogy lehetővé tegyék az egyének és közösségek számára, hogy megelőzzék és növeljék a terrorista cselekményekkel, az erőszakos szélsőségességgel és a radikalizálódással szembeni rezilienciát.

5. A Felek újólag megerősítik, hogy az éghajlatváltozás egzisztenciális fenyegetést jelent a népek és közösségek megélhetésére, biztonságára és jóllétére, és elkötelezik magukat a Párizsi Megállapodás végrehajtásának előrevitele mellett. Előmozdítják az éghajlatváltozás mint biztonsági kockázat globális elismerését, együttműködnek annak megelőzése érdekében, hogy az éghajlatváltozás hatásai továbbra is a fenyegetések – mint például a tengerszint emelkedéséből és a szélsőséges időjárási eseményekből eredő, a békét és a biztonságot súlyosan érintő veszélyek – multiplikátoraként működjenek. Elismerik az éghajlatváltozás által a békére és a biztonságra jelentett veszélyt, és fellépnek ellene az alkalmazkodást és a rezilienciát célzó intézkedések, valamint a korai előrejelző rendszerek megerősítésével.

6. A Felek megerősítik az együttműködést a kiberbiztonság előmozdítása, a kiberbűnözés és az internet felhasználásával elkövetett bűncselekményeknek – többek között a szellemi tulajdon internet felhasználásával elkövetett eltulajdonításának – a megelőzése és az ellenük való küzdelem érdekében. Együttműködnek annak érdekében, hogy megosszák egymással a bevált gyakorlatokat azzal kapcsolatban, hogy miként lehet hatékonyabban megvédeni a nemzeti és regionális kritikus infrastruktúrákat a kibertámadásokkal szemben. Előmozdítják a több érdekelt felet bevonó internetirányítást, és foglalkoznak a tiltott vagy káros anyagok online terjesztésével kapcsolatos kérdésekkel. Információcserét folytatnak a kiberbiztonsági műszaki szakértők, a számítástechnikai bűnözéssel foglalkozó nyomozók, a kiberbűnözéssel kapcsolatos nyomozás és a digitális kriminalisztika oktatásáról és képzéséről. Megerősítik a nemzetközi együttműködést a kibertér biztonságának és stabilitásának előmozdítása érdekében. Elismerik továbbá, hogy a kiberbűnözés globális probléma, és elismerik, hogy a meglévő nemzetközi normákat és előírásokat, többek között a számítástechnikai bűnözésről szóló budapesti egyezmény normáit és előírásait kell alapul venni.

37. CIKK

Szervezett bűnözés

1. A Felek megerősítik és végrehajtják a nemzetközi szervezett bűnözés, többek között, de nem kizárólag az emberkereskedelem, a tiltott kábítószer-, kézifegyver- és könnyűfegyver-kereskedelem, az illegális fakitermelés és az ahhoz kapcsolódó kereskedelem, a veszélyeztetett fajok, köztük a veszélyeztetett tengeri fajok, a vadon élő állatok és növények, valamint az ezekből származó termékek illegális kereskedelme, valamint az egyéb illegális gazdasági és pénzügyi tevékenységek elleni küzdelmet szolgáló jogszabályokat és stratégiákat.

2. A Felek együttműködnek annak érdekében, hogy fenntartsák a pénzügyi rendszereik bűncselekmények finanszírozására való felhasználásának megelőzésére és leküzdésére irányuló összehangolt erőfeszítéseiket. Információt cserélnek, és megfelelő intézkedéseket hajtanak végre a pénzmosás, a terrorizmus finanszírozása és az illegális pénzmozgások elleni küzdelem érdekében, összhangban a vonatkozó nemzetközi normákkal és keretekkel, különösen a Pénzügyi Akció Munkacsoport (FATF) ajánlásaival.

3. A Felek megerősítik a bűnüldözés területén folytatott párbeszédet és együttműködést a nemzetközi szervezett bűnözői és terrorista hálózatok tevékenységei elleni küzdelem céljából. A korai előrejelzés és az érintett nemzetközi szervezetekkel, partnerekkel és érdekelt felekkel folytatott együttműködés támogatása érdekében nyílt párbeszéd és stratégiai információcsere révén javítják a nemzeti és regionális biztonsági mechanizmusok közötti koordinációt.

2. FEJEZET

EMBERI JOGOK, DEMOKRÁCIA ÉS KORMÁNYZÁS

38. CIKK

Emberi jogok

1. A Felek elismerik, hogy az emberi jogok egyetemesek, oszthatatlanok, egymástól függenek és egymáshoz kapcsolódnak, és megállapodnak abban, hogy tiszteletben tartják, védik, érvényre juttatják és előmozdítják az összes emberi jogot, legyen szó polgári, politikai, gazdasági, szociális vagy kulturális jogokról. A vonatkozó nemzetközi szerződésekkel összhangban megteszik a szükséges lépéseket valamennyi emberi jog és alapvető szabadság, többek között a véleményalkotás és a véleménynyilvánítás szabadsága, a gyülekezési és egyesülési szabadság, valamint a gondolat-, vallás- és lelkiismereti szabadság teljes körű és egyenlő gyakorlásának biztosítása érdekében. Foglalkoznak a rasszizmus, a megkülönböztetés, a nemi alapú megkülönböztetés valamennyi formájával, beleértve a nemi alapú erőszakként, emberkereskedelemként történő megnyilvánulásukkal, amely esetben a nők és a lányok kifejezetten a szexuális kizsákmányolás célpontjai, a gyűlöletbeszéd és a gyűlölet-bűncselekmények, az idegengyűlölet és az ezekhez kapcsolódó intolerancia valamennyi formájával, és küzdenek ezek ellen.

2. A Felek fokozzák a nemek közötti egyenlőség megvalósítására, valamint a nők és lányok emberi jogainak teljes körű gyakorlására és társadalmi szerepvállalásuk lehetővé tételére irányuló erőfeszítéseket. Előmozdítják, védik és érvényre juttatják a gyermekek jogait.

3. A Felek előmozdítják a kisebbségekhez tartozó személyek jogait, és előmozdítják az őslakos népek jogait, az Egyesült Nemzetek őslakos népek jogairól szóló nyilatkozatában meghatározottak szerint.

4. A Felek támogatják valamennyi emberi jogra kiterjedően a fejlődés jogalapú megközelítésének javítására irányuló intézkedéseket, és megteszik a szükséges lépéseket annak érdekében, hogy biztosítsák többek között az egyenlőséget és a megkülönböztetésmentességet mindenki számára az emberi jogok gyakorlása során, beleértve a megfelelő életszínvonalhoz való jog szempontjából alapvető erőforrásokhoz és szolgáltatásokhoz való hozzáférést és az azok feletti ellenőrzést. E jogok közé tartozik többek között, de nem kizárólag az oktatáshoz, az egészséghez, ezen belül a szexuális és reproduktív egészséghez, az élelemhez, az ivóvízhez és a megfelelő higiéniai létesítményekhez, a megfelelő lakhatáshoz, a munkához és az igazságszolgáltatáshoz való jog. Az e jogok érvényesítése érdekében teendő lépések közé tartoznak az éghajlatváltozás okainak és káros hatásainak kezelésével foglalkozó, elérhető szolgáltatások, valamint az erőforrások igazságos és méltányos elosztásának előmozdítása.

5. A Felek együttműködnek az emberi jogok csendes-óceáni térségben való érvényesítése érdekében, amelynek eszköze többek között a független nemzeti és regionális emberi jogi mechanizmusok és intézmények létrehozása és megerősítése, valamint a civil társadalom, az emberijog-védők és más érdekelt felek aktív szerepvállalását elősegítő és biztonságos környezet megerősítése például kapacitásépítés, valamint a regionális és nemzetközi emberi jogi mechanizmusokhoz való hozzáférés segítségével.

39. CIKK

Demokrácia és kormányzás

1. A Felek a nemzetközileg elismert elvekkel és a nemzeti jogi keretekkel összhangban fenntartják a demokratikus folyamatokat és intézményeket, ideértve a békés, inkluzív, átlátható és hiteles választásokkal megválasztott, elszámoltatható kormányokat, a választási eredmények elfogadását és az azt követő kormányzati átmenetet, valamint az egyének azon jogát, hogy részt vegyenek annak a társadalomnak a közügyeiben, amelyben élnek.

2. A Felek növelik a parlamentek szerepét, előmozdítják a média függetlenségét és pluralizmusát, valamint a demokratikus elszámoltathatóság javítása érdekében megőrzik és szélesítik a civil társadalom számára biztosított támogató teret. A demokratikus elvek és gyakorlatok tiszteletben tartásának biztosítása érdekében megerősítik a nemzeti, regionális és decentralizált kapacitásokat.

3. A Felek előmozdítják a jó kormányzás elveit. Konkrét intézkedéseket hoznak annak érdekében, hogy inkluzív, elszámoltatható és átlátható közintézményeket építsenek ki. Támogatják a szakpolitikák kialakításához és végrehajtásához szükséges kapacitásokat, elszámoltatható, hatékony, átlátható és professzionális közszolgálatot alakítanak ki, és megerősítik a minőségi közszolgáltatások nyújtását.

4. A Felek felgyorsítják az e-kormányzási szolgáltatások és a digitális szolgáltatási infrastruktúra kiépítését, amely a közszolgáltatásokhoz való hozzáférésnek és azok rendelkezésre állása javításának, a demokratikus gyakorlatok és kormányzás javításának, valamint az emberi jogok és alapvető szabadságok előmozdításának, védelmének és érvényesítésének az eszköze.

5. A Felek mechanizmusokat és intézményeket hoznak létre vagy erősítenek meg a korrupció, a vesztegetés, a csalás és a vállalati pénzügyi bűncselekmények elleni küzdelem érdekében, többek között a vonatkozó nemzetközi normák és eszközök, különösen az Egyesült Nemzetek Korrupció elleni egyezményének végrehajtása és előmozdítása révén. Előmozdítják a közpénzek átlátható kezelését és az elszámoltathatóságot, ösztönzik az átláthatóság, a jogszerűség és a magatartásbeli változás kultúrájának értékeit támogató intézkedéseket a korrupció felszámolása érdekében, és továbbfejlesztik a jogszabályokat a vagyonvisszaszerzés és -visszaszolgáltatás megkönnyítése érdekében.

6. A Felek megerősítik az irányítási rendszereket az irreguláris migráció megfékezése, valamint a migránscsempészés és a kapcsolódó bűnözői hálózatok, továbbá az emberkereskedelem elleni küzdelem érdekében, különösen összpontosítva az áldozatok védelmére.

40. CIKK

Jogállamiság és igazságszolgáltatás

1. A Felek előmozdítják a jog tiszteletben tartását, és együttműködnek a jogállamiság megszilárdítása érdekében. Céljuk a független, pártatlan és hatékony igazságszolgáltatás biztosítása, valamint az igazságszolgáltatás intézményeinek megerősítése. Megteszik a szükséges lépéseket annak érdekében, hogy mindenki számára jogszerű eljárásban biztosítsák az igazságszolgáltatáshoz való jogot.

2. A Felek minden összefüggésben tiltakoznak az állami és nem állami szereplők által alkalmazott kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód és büntetés minden formájával szemben, és elítélik ezeket, többek között a kínzás elleni egyezmény és annak fakultatív jegyzőkönyvei megerősítésének és hatékony végrehajtásának támogatásával.

3. A Felek előmozdítják az igazságügyi reformokat, biztosítják a hatékony bírósági rendszereket és eljárásokat, valamint korszerűsítik a büntetés-végrehajtási rendszereket. Együttműködnek annak érdekében, hogy fokozzák az igazságszolgáltatási és jogalkotó szervek kulcsfontosságú szereplőinek kapacitásait.

41. CIKK

Pénzügyi irányítás

1. A Felek előmozdítják a hatékony és eredményes államháztartási gazdálkodást, beleértve az állami bevételek hatékony mobilizálását és felhasználását, a fenntartható államadósság-kezelést, a fenntartható, átlátható, versenyképes és kiszámítható közbeszerzési rendszereket és a nemzeti felügyeleti szervek támogatását.

2. A Felek jogszabályokat fogadnak el, konkrét intézkedéseket hoznak, és megerősítik a megfelelő intézményeket és mechanizmusokat a jó adóügyi kormányzás elveinek végrehajtása érdekében.

3. A Felek együttműködnek az adókijátszás, az adókikerülés és az illegális pénzmozgások elleni küzdelem érdekében, valamint biztosítják az adórendszerek hatékonyságát, eredményességét, átláthatóságát és méltányosságát.

V. CÍM

HUMÁN ÉS TÁRSADALMI FEJLŐDÉS

42. CIKK

A Felek elkötelezettek amellett, hogy 2030-ig felszámolják a szegénység minden formáját, a szociális szolgáltatásokhoz való inkluzív és méltányos hozzáférés és a fokozott élelmiszer-biztonság révén előmozdítsák a humán és a társadalmi fejlődést, hatékonyan kezeljék az egyenlőtlenséget, előmozdítsák a nemek közötti egyenlőséget és a nők és a fiatalok társadalmi szerepvállalását annak biztosítása érdekében, hogy mindenki rendelkezzen a méltóságteljes élethez szükséges eszközökkel, valamint hogy megteremtsék az emberek demokratikus életben való tényleges részvételének és a fenntartható gazdasági növekedéshez való aktív hozzájárulásának a feltételeit. Konkrét intézkedéseket hoznak a szociális kohéziónak és a szociális védelemnek mint a szegénység felszámolását és az egyenlőtlenség elleni küzdelmet szolgáló jelentős befektetésnek, valamint a gazdasági hasznok szélesebb körben, a társadalomba és az emberekbe történő újrabefektetése fontos eszközének az előmozdítására. Ösztönzik a kulturális és sportéletet, amelyek a fenntartható humán és társadalmi fejlődés és az inkluzív gazdasági növekedés, valamint a társadalmi befogadás és a békés társadalmak mozgatórugói.

1. FEJEZET

SZOCIÁLIS SZOLGÁLTATÁSOK

43. CIKK

Oktatás

1. A Felek támogatják a minőségi oktatáshoz való inkluzív és méltányos hozzáférést alap-, közép- és felsőfokú szinten, valamint a koragyermekkori nevelést, műszaki és szakoktatást és -képzést, figyelembe véve vonatkozó szakpolitikai kereteiket, többek között a csendes-óceáni regionális oktatási keretet. Előmozdítják a digitális jártasság és készségek fejlesztését. Különös figyelmet fordítanak a nőkre és lányokra, a marginalizált és veszélyeztetett csoportokra, köztük a fogyatékossággal élő személyekre.

2. A Felek intézkedéseket hoznak a formális és nem formális tanulás minőségének javítására, a készségfejlesztés műszaki és szakoktatás és -képzés révén történő támogatására, azzal a céllal, hogy növeljék a munkaerőpiaci igényeknek és lehetőségeknek megfelelő, magas szintű végzettséggel rendelkező és szakképzett munkavállalók számát.

3. A Felek támogatják azokat a kezdeményezéseket, amelyek ösztönzik és lehetővé teszik a természettudományok, a technológia, a műszaki tudományok és a matematika (STEM) fejlesztését és szélesebb körű alkalmazását.

4. A Felek törekednek az oktatási központok infrastruktúrájának és felszerelésének javítására. Tényeken alapuló szakpolitikák, tantervfejlesztés, valamint a tanárképzés és a szakmai fejlődés minőségének emelése révén javítják az oktatás minőségét.

44. CIKK

Egészségügy

1. A Felek törekednek az egyetemes egészségügyi ellátás és az egészségügyi szolgáltatásokhoz való egyenlő hozzáférés elérésére, többek között megerősített nemzeti egészségügyi rendszerekkel, korszerűsített létesítményekkel és felszerelésekkel, valamint minőségi és megfizethető alapvető gyógyszerekkel és oltóanyagokkal.

2. A Felek intézkedéseket hoznak a nem fertőző betegségek megelőzésének és felügyeletének a megerősítésére azok előfordulásának csökkentése érdekében, többek között növelik az egészségfejlesztésre, valamint az elsődleges és másodlagos megelőzési stratégiákra irányuló beruházásokat. Figyelembe veszik a nem fertőző betegségek megelőzését és felügyeletét előmozdító, vonatkozó szakpolitikai kereteiket. A Felek az egészségügyi ellátás és a közösségi alapú szolgáltatások fejlesztésén keresztül foglalkoznak a mentális egészséggel kapcsolatos kihívásokkal, ideértve a pszichoszociális zavarok kezelését is.

3. A Felek megerősítik a nemzeti és regionális felügyeleti és megfigyelési rendszereket annak érdekében, hogy gyorsan és hatékonyan feltárják a fertőző betegségeket és a nemzeti, regionális és nemzetközi jelentőségű egyéb egészségügyi szükséghelyzeteket, beleértve a pandémiás fertőzéseket, például az influenzát, és hogy gyorsan és hatékonyan reagáljanak azokra. Együttműködnek továbbá az egységes egészségügyi megközelítés végrehajtása érdekében az antimikrobiális rezisztencia és annak mind az emberi, mind az állati egészségre gyakorolt következményeinek kezelése érdekében.

45. CIKK

Víz és megfelelő higiéniás létesítmények

1. A Felek fokozzák erőfeszítéseiket annak érdekében, hogy elősegítsék az elegendő, biztonságos és megfizethető vízhez való hozzáférést személyes és otthoni használatra, különös figyelmet fordítva a kiszolgáltatott helyzetben lévőkre. Előmozdítják a vízbiztonságnak a népességnövekedés, a változékony időjárás és az éghajlatváltozás hatásaival szembeni megerősítését célzó intézkedéseket, többek között a vízfelhasználás hatékonyságának javítása, az ivóvízbiztonság és a vízkészletek fenntartható hasznosítása, valamint a nemzeti vízgyűjtő- és tározórendszerek fejlesztése révén.

2. A Felek az élet minden területén élénkítik a biztonságos, higiénikus, védett, társadalmi és kulturális szempontból elfogadható, a magánélet védelmét és a méltóságot biztosító megfelelő higiéniai létesítményekhez való fizikai és megfizethető hozzáférést mindenki számára. Támogatják és megerősítik a helyi közösségek részvételét a létesítmények és higiéniai gyakorlatok háztartásokban, iskolákban és egészségügyi intézményekben történő kialakításában, irányításában és karbantartásában, különösen a nehéz kihívásokkal küzdő területeken, például a vidéki és távoli területeken, a kis szigeteken és az informális városi településeken.

3. A Felek elismerik a tudás és a technológia megosztásának fontosságát, beleértve a minőségi vízellátási és köztisztasági rendszerek és infrastruktúra tervezéséhez, biztosításához és karbantartásához szükséges kapacitásépítést is.

46. CIKK

Lakhatás

1. A Felek fokozzák arra irányuló erőfeszítéseiket, hogy mindenki számára – beleértve a kiszolgáltatott helyzetben lévőket is – méltányos hozzáférést biztosítsanak a megfelelő, biztonságos és megfizethető lakhatáshoz. Kezelik a városi háztartások és a vidéki területek, továbbá a távoli és a főszigetek közötti egyenlőtlenségek problémáját. Előmozdítják a bevált gyakorlatok megosztását – többek között az építési szabályzatokkal kapcsolatban is – a környezeti reziliencia fokozása és az éghajlattudatos lakhatás megvalósítása érdekében.

2. A Felek törekednek arra, hogy mindenki számára egyetemes hozzáférést biztosítsanak a fenntartható energetikai szolgáltatásokhoz, javítsák a villamos energiához való hozzáférést és támogassák a háztartások energiafelhasználásának hatékonyságát.

47. CIKK

Élelmezésbiztonság és jobb táplálkozás

1. A Felek törekednek annak biztosítására, hogy mindenki elegendő, megfizethető, biztonságos és tápláló élelmiszerhez jusson, többek között a helyi tápláló élelmiszerek támogatása és a fenntartható élelmiszerrendszerekbe – például az éghajlatváltozás hatásaival szemben reziliens szállításba és tárolásba – történő beruházás révén. Különös figyelmet fordítanak annak biztosítására, hogy a katasztrófa utáni helyreállítás során megfelelő veszélyhelyzeti élelmiszerkészletek álljanak rendelkezésre.

2. A Felek együttműködnek az alultápláltság valamennyi formájának felszámolása, valamint az élelmezés- és táplálkozásbiztonság hiánya mögöttes okainak kezelése érdekében.

3. A Felek támogatják a mezőgazdasági diverzifikációt és a helyi élelmiszer-termelést, mind megélhetési, mind kereskedelmi célokból. Céljuk a reziliens és diverzifikált gazdálkodási rendszerek és az erőforrás-hatékony mezőgazdaság megerősítése reziliens és magas hozamú, tápértékkel rendelkező növényfajták használatával. Foglalkoznak a halászati erőforrások túlhalászásával, figyelembe véve, hogy a halak kritikus források az élelmezés- és táplálkozásbiztonság szempontjából.

4. A Felek előmozdítják az egészséges étrendet azáltal, hogy csökkentik az alacsony tápértékű importált élelmiszerektől való függést, megerősítik a tápértékjelölésre vonatkozó szabályozást, ösztönzik a táplálkozással és az egészséges étrendre vonatkozó gyakorlatokkal kapcsolatos oktatást és lakossági figyelemfelhívó programokat, valamint előmozdítják a helyi egészséges élelmiszerek előállítását és fogyasztását.

2. FEJEZET

EGYENLŐTLENSÉG, TÁRSADALMI KOHÉZIÓ ÉS SZOCIÁLIS VÉDELEM

48. CIKK

Szociális védelem

1. A Felek előmozdítják a befogadó és eredményesebben működő munkaerőpiacok, valamint a mindenki számára elérhető tisztességes munka biztosítását célzó foglalkoztatáspolitikák létrehozását, ezek keretében pedig a munkavállalók egészségügyi és biztonsági körülményeinek javítását. A formális gazdaságra történő zökkenőmentesebb áttérés megkönnyítése céljából foglalkoznak az informális gazdasághoz kapcsolódó kérdésekkel, köztük a hitelhez és a mikrofinanszírozáshoz, valamint a szociális védelmi intézkedések megerősítéséhez kapcsolódó kérdésekkel. Küzdenek a haszonszerzési célú kizsákmányolás minden formája ellen, beleértve a szexuális kizsákmányolást és a munkaerő-kizsákmányolást, mind a formális, mind az informális gazdaságban.

2. A Felek törekednek a szociális védelem kiterjesztésére, különösen a kiszolgáltatott helyzetben lévők és a marginalizált csoportok, valamint a formálisan és nem formálisan foglalkoztatottak esetében, azzal a céllal, hogy az alapszintű jövedelembiztonság, valamint a megfelelő és sokkhatásokra reagáló szociális védelmi rendszerek révén fokozatosan elérjék az egyetemességet.

49. CIKK

Nemek közötti egyenlőség, valamint a nők és lányok társadalmi szerepének megerősítése

1. A Felek megerősítik azokat a politikákat, programokat és mechanizmusokat, amelyek célja a nemek egyenlő részvételének és esélyegyenlőségének biztosítása és javítása a politikai, gazdasági, társadalmi és kulturális élet valamennyi ágazatában. A Felek ösztönzik a nőkkel szemben alkalmazott hátrányos megkülönböztetések minden formájának kiküszöböléséről szóló egyezmény, valamint fakultatív jegyzőkönyvének megerősítését, és támogatják ezek hatékony végrehajtását. Garantálják, hogy a nemi dimenzió módszeresen, általánosan érvényesüljön valamennyi szakpolitikában. Figyelembe veszik vonatkozó szakpolitikai kereteiket, beleértve a nemek közötti egyenlőségre vonatkozó csendes-óceáni regionális struktúrát is.

2. A Felek támogatják a nők gazdasági szerepvállalását, és gazdasági lehetőségeket határoznak meg a nők számára, valamint biztosítják gazdasági és szociális jogaik tiszteletben tartását és előmozdítását. Elősegítik a nők számára a pénzügyi szolgáltatásokhoz és a foglalkoztatáshoz való egyenlő hozzáférést, valamint a föld és egyéb termelőeszközök feletti ellenőrzést és azok használatát. Intézkedéseket hoznak a női vállalkozók támogatására, a nemek közötti bérszakadék csökkentésére, valamint az egyéb diszkriminatív szabályok és gyakorlatok megszüntetésére. Arra törekednek, hogy a kiépítsék a nők éghajlatváltozás hatásaival szembeni rezilienciáját, és fenntartják megélhetésüket a mezőgazdaságban, a halászatban és az akvakultúrában, valamint a kulturális iparágakban. Megerősítik a nők gazdasági szerepvállalásáról szóló, hozzáférhető statisztikai adatok gyűjtését, összeállítását, elemzését és terjesztését.

3. A Felek vállalják, hogy elfogadják a szükséges jogalkotási és szakpolitikai intézkedéseket a gyermekházasság, a korai és a kényszerházasság megszüntetése, a szexuális és a nemi alapú erőszak valamennyi formájának, különösen a családon belüli erőszaknak, a szexuális kizsákmányolás és a munkaerő-kizsákmányolás valamennyi formájának, valamint a zaklatás mind a köz-, mind a magánszférában megjelenő minden formájának felszámolása érdekében, többek között a viselkedésbeli változást célzó figyelemfelkeltő kezdeményezések révén.

4. A Felek intézkedéseket hoznak annak érdekében, hogy fokozzák a nők és lányok részvételét és felerősítsék hangjukat a közéletben és a politikai életben, beleértve a választási, politikai, kormányzási és fejlesztési folyamatokat, a helyi önkormányzatokat, a hagyományos szokásjogi mechanizmusokat, a vezetést, az alkotmányos testületeket, az állami tulajdonú vállalatokat, valamint a békeépítést és a megbékélést.

5. A Felek megerősítik a nemzeti és regionális intézményeket a nők és lányok elleni erőszak valamennyi formájával kapcsolatos kérdések kezelésére, beleértve a szexuális és a nemi alapú erőszak valamennyi formájának megelőzését és az azokkal szembeni védelmet, a zaklatás kivizsgálását és az elszámoltathatósági mechanizmusokat, valamint az áldozatok gondozását és támogatását. Törekednek arra, hogy a nemzeti törvényeket és rendeleteket, valamint a regionális kereteket a vonatkozó nemzetközi egyezményekhez és regionális keretekhez igazítsák.

6. A Felek kötelezettséget vállalnak a Pekingi Nyilatkozatnak, a Pekingi Cselekvési Platformnak és a nemzetközi népesedési és fejlesztési konferencia cselekvési programjának, valamint felülvizsgálati konferenciáik eredményeinek teljes körű és hatékony végrehajtására. Olyan szakpolitikákat fogadnak el és olyan programokat dolgoznak ki, amelyek célja a megfizethető, átfogó és integrált, minőségi szexuális és reproduktív egészségügyi szolgáltatásokhoz való egyetemes hozzáférés biztosítása megfelelő tanácsadással, tájékoztatással és szexuális oktatóprogramokkal, adott esetben figyelembe véve az UNESCO szexuális nevelésre vonatkozó nemzetközi technikai iránymutatását, valamint szexuális és reproduktív egészségügyi szolgáltatások nyújtásával. A Felek adott esetben támogatják a népesedésről és a fejlesztésről szóló ázsiai és csendes-óceáni miniszteri nyilatkozat hatékony végrehajtását.

50. CIKK

Ifjúság

1. A Felek irányítási struktúrákat hoznak létre a fiatalok jelentette hozadék kiaknázása és a fiatalok társadalmi szerepvállalásának lehetővé tétele, a döntéshozatali folyamatokban való befolyásuk növelése, valamint a politikai életben, a békeépítésben és a megbékélésre irányuló erőfeszítésekben való aktív részvételük fokozása érdekében. Elősegítik a fiatalok fokozottabb részvételét a környezetvédelmi fellépésekben, különösen az éghajlatváltozás nyomon követésére és az ahhoz való alkalmazkodásra irányuló programokban.

2. A Felek támogatják a fiatalok vállalkozói készségét és a fiatalok tisztességes foglalkoztatását, különös figyelmet fordítva az oktatásban, a foglalkoztatásban vagy a képzésben részt vevőkre, hogy segítsék őket a munkaerőpiacon a foglalkoztatás tekintetében releváns készségek elsajátításában.

3. A Felek elősegítik a fiatalkori bűnözés megelőzését célzó társadalmi és igazságügyi programokat, valamint a gazdasági és társadalmi életbe való beilleszkedést. Támogatják az olyan intézményeket, mint az iskolák, a vallási alapú szervezetek és az ifjúsági csoportok, amelyek hozzájárulhatnak a veszélyeztetett közösségek és a veszélyeztetett fiatalok rezilienciájának kiépítéséhez.

4. A Felek intézkedéseket hoznak a gyermekvédelmi rendszerek és biztosítékok javítása és megerősítése érdekében. Támogatják a gyermekmunka és a gyermekbántalmazás, a korai és kényszerházasság, valamint a testi fenyítés megszüntetését célzó intézkedéseket.

51. CIKK

Fogyatékossággal élő személyek

1. A Felek mindenféle megkülönböztetés nélkül előmozdítják, védik és érvényesítik a fogyatékossággal élő személyek jogait. Konkrét intézkedéseket hoznak annak érdekében, hogy a szociális szolgáltatásokhoz – többek között az oktatáshoz és az egészségügyhöz – való egyenlő hozzáférés, valamint a munkaerőpiacon és más gazdasági lehetőségekben való tényleges részvétel révén biztosítsák a fogyatékossággal élő személyek teljes társadalmi befogadását.

2. A Felek ösztönzik a fogyatékossággal élő személyek jogairól szóló egyezmény megerősítését, és támogatják hatékony végrehajtását, figyelembe véve vonatkozó szakpolitikai kereteiket.

52. CIKK

Kultúra, sport és személyes kapcsolatok

1. A Felek előmozdítják a tárgyi és szellemi kulturális örökség, valamint a kulturális kifejezések sokszínűségének védelmét és gazdagítását a kölcsönös megértés fokozása és a kiegyensúlyozott kulturális cserék elősegítése érdekében. Együttműködnek, és előmozdítják a hagyományos művészetek és kultúra, az őslakos népek tudása és a kulturális sokszínűség megőrzését és népszerűsítését támogató beruházásokat.

2. A Felek előmozdítják a kreatív és kulturális iparágakat és a kulturális turizmust, amelyek a munkahelyteremtés és a fenntartható növekedés motorjai. Törekednek a kulturális és kreatív szakemberek mobilitásának és a műalkotások terjesztésének előmozdítására, és különböző kulturális és kreatív területeken közös kezdeményezéseket hajtanak végre. Ösztönzik a nők és a fiatalok gazdasági szerepvállalását a kulturális értékláncok, a kulturális alkotótevékenységet célzó köz-magán társulások megerősítése és a kultúra általános érvényesítése révén, figyelembe véve vonatkozó szakpolitikai kereteiket, többek között a csendes-óceáni regionális kulturális stratégiát.

3. A Felek előmozdítják a kreativitást és az innovációt, a tudásmegosztást, a nemzetközi és regionális közös alkotást, valamint a kulturális javak és szolgáltatások piacra jutási lehetőségeit. Ágazatspecifikus szabályozási kereteket és intézményi támogatást dolgoznak ki, amelyek többek között védik a kreatív alkotásokhoz fűződő szellemi tulajdonjogokat.

4. A Felek előmozdítják a kulturális ágazaton belüli cseréket, beleértve az intézmények, például múzeumok és megőrző helyek közötti csereprogramokat, és ösztönzik az emberek és az érdekelt felek közötti interkulturális párbeszédet. Támogatják a fiatalok és a fiatal munkavállalók mobilitását, amely a kultúrák közötti párbeszéd előmozdításának, valamint a tudás, készségek és kompetenciák iskolarendszeren kívüli megszerzésének eszköze. Törekednek a vonatkozó kezdeményezések végrehajtására a felsőoktatási mobilitás területén, a felsőoktatási együttműködés és modernizáció előmozdítása, valamint a tanulói és tudományos mobilitás ösztönzése céljából.

5. A Felek előmozdítják a sportot mint a fenntartható fejlődés, az inkluzív gazdasági növekedés, a társadalmi befogadás, a megkülönböztetésmentesség és az emberi jogok előmozdításának hajtóerejét. Törekednek a kapacitásépítésre, a megfelelő létesítmények kialakítására, valamint arra, hogy ösztönözzék az emberek sport- és egyéb testnevelési tevékenységekben való fokozott részvételét, különös tekintettel a fiatalokra és a nőkre. Támogatják a sportot mint a nemzetek közötti interkulturális párbeszédnek és együttműködésnek, a konfliktusok és az erőszak megelőzésének, valamint a konfliktus utáni megbékélésnek az eszközét.

MELLÉKLETEK

I. MELLÉKLET

VISSZAKÜLDÉSI ÉS VISSZAFOGADÁSI ELJÁRÁSOK

E melléklet alkalmazásában:

(1) „megkereső állam”: az az állam (az AKCSÁSZ-tagok vagy az európai uniós tagállamok egyike), amely a megállapodás általános része 74. cikkének (3) bekezdése értelmében visszafogadási megkereséssel él;

(2) „megkeresett állam”: az az állam (az AKCSÁSZ-tagok vagy az európai uniós tagállamok egyike), amelyhez a megállapodás általános része 74. cikkének (3) bekezdése szerinti visszafogadási megkeresést intéznek.

Érvényes úti okmánnyal nem rendelkező személyek visszafogadása

A visszaküldési és visszafogadási eljárásokat a következőképpen kell lefolytatni:

Ha a visszafogadandó személy lejárt útlevéllel, érvényes vagy lejárt személyazonosító igazolvánnyal vagy egyéb fényképes hivatalos személyazonosító okmánnyal rendelkezik, vagy ha a személy személyazonosságát minden megfelelő eszközzel megerősítették, beleértve a vízumkérelmi nyilvántartásban vagy a megkereső állam bármely más hivatalos nyilvántartásában végzett keresés eredményeként történő megerősítést is, a megkeresett állam a vonatkozó információk kézhezvételekor a megkereső állam megkeresését követően a lehető leghamarabb átadja az úti okmányokat, kivéve, ha megindokolja, hogy több időre van szüksége, de mindenképpen a lehető legrövidebb időn belül.

Egyéb esetekben, ha a visszafogadandó személy állampolgárságát ellenőrizni kell, a megkeresett állam a megkereső állam megkeresésének kézhezvételét követően haladéktalanul elvégzi a szükséges ellenőrzést a legmegfelelőbb és leghatékonyabb azonosítási eljárás alkalmazásával, beleértve a megkereső állam kérésére történő személyazonosítási meghallgatást is. A megkereső és a megkeresett állam kötelezettséget vállal arra, hogy betekint a biometrikus nyilvántartásokba, amennyiben ilyen nyilvántartások rendelkezésre állnak.

Mindenesetre, ha a megkeresett államhoz visszafogadási megkeresés érkezik be valamely állampolgára vonatkozásában, a megkeresett állam a nemzetközi polgári repülésről szóló egyezmény 9. mellékletének 5.26. fejezetében előírt határidőkkel összhangban a megkeresés beérkezését követően legkésőbb 30 napon belül választ ad a megkeresésre azzal, hogy állampolgárait a visszaküldés céljából ellátja a megfelelő úti okmányokkal, vagy hogy a megkereső állam számára bizonyítja, hogy az érintett személy nem az állampolgára.

Visszaküldésre szolgáló szállítóeszköz

A visszaküldésre – a megkeresett állam előzetes értesítésével – bármilyen szállítóeszközzel sor kerülhet, a megállapodás általános részének 74. cikkében meghatározott kötelezettségekkel összhangban. A légi úton történő visszaküldés nem korlátozódik a menetrend szerinti járatok használatára.

Kísérő nélküli kiskorúak visszaküldése

A gyermek mindenek felett álló érdekének biztosítása érdekében kísérő nélküli kiskorú csak családtagjához, nevezett gyámjához, a nemzeti jogszabályokban meghatározott egyéb hatóságokhoz vagy a harmadik ország megfelelő befogadó létesítményéhez küldhető vissza.

Kétoldalú megállapodások és rendelkezések

A megállapodás általános része VI. címének 4. fejezete és e melléklet közvetlen alkalmazandóságának sérelme nélkül a Felek bármelyikük kérésére kétoldalú megállapodásokat kötnek vagy kétoldalú rendelkezéseket fogadnak el, amelyek szabályozzák az Európau Unió tagállamainak és az érintett AKCSÁSZ-tagok állampolgárai visszafogadására és visszaküldésére vonatkozó konkrét kötelezettségeket. E megállapodásoknak rövidebb határidőket kell tartalmazniuk az úti okmányok azonosítására és kiadására, e melléklet végrehajtásának további megkönnyítése érdekében. Az ilyen kétoldalú megállapodások és rendelkezések – amennyiben azt bármelyik fél szükségesnek ítéli – magukban foglalják a megkeresett állam területén szokásos tartózkodási hellyel rendelkező harmadik országbeli állampolgárok és hontalan személyek visszafogadására vonatkozó szabályokat.

Az említett kétoldalú megállapodásokban és rendelkezésekben foglalt kötelezettségeknek összeegyeztethetőnek kell lenniük az e mellékletben meghatározott rendelkezésekkel.

II. MELLÉKLET

AZ EURÓPAI BERUHÁZÁSI BANK MŰVELETEI

1. CIKK

Jogi személyiség és jogállás

1. Az Európai Beruházási Bank (a továbbiakban: EBB) és az EBB bármely leányvállalata teljes jogi személyiséggel rendelkezik az AKCSÁSZ-tagok területén, beleértve különösen a szerződéskötésre, ingó és ingatlan vagyon megszerzésére és elidegenítésére, valamint a bírósági eljárásokban való részvételre vonatkozó képességet.

2. Az EBB és az EBB bármely leányvállalata az egyes AKCSÁSZ-tagokterületén olyan bánásmódot élvez, amely az adott AKCSÁSZ-tag területén működő nemzetközi intézmény számára az adó- és vámszabályok tekintetében biztosított legnagyobb előnyben részesíti az ilyen szabályok és jogállás tekintetében.

2. CIKK

Banki és pénzügyi szabályzat

Az EBB és az EBB bármely leányvállalata az AKCSÁSZ-tagok területén nemzetközi szervezetként az e megállapodásban előirányzott célokból folytathatja az EBB vagy az ilyen leányvállalat – adott esetben időről időre módosított – alapokmányában előirányzott tevékenységeket, beleértve többek között, de nem kizárólag a kölcsönök, kötvények, garanciák, tulajdonviszonyt megtestesítő értékpapírok, kvázi-sajáttőke vagy bármely más finanszírozási eszköz révén történő finanszírozást, technikai segítség nyújtását vagy finanszírozását, pénzpiacokon történő befektetést, értékpapírok vásárlását és értékesítését, valamint az ilyen tevékenységekhez kapcsolódó bármely egyéb pénzügyi művelet végrehajtását, továbbá bankszámlák működtetését bármely devizában.

3. CIKK

Külföldi pénznem

1. Az EBB vagy annak bármely leányvállalata által végrehajtott, az e megállapodás célkitűzéseinek elérését támogató, az EU által finanszírozott valamennyi művelet esetében az AKCSÁSZ-tagok biztosítják, hogy:

   (a) a kedvezményezettek és az üzleti partnerek az adott időpontban érvényes átváltási árfolyamon átválthatják bármely teljesen konvertibilis pénznemre azokat a nemzeti pénznemben kifejezett összegeket, amelyek az EBB-nek vagy az EBB bármely leányvállalatának az ilyen műveletek tekintetében járó összegek időben történő kifizetéséhez szükségesek; és

(b) az ilyen összegek szabadon, azonnal és ténylegesen átutalhatók az érintett AKCSÁSZ-tag területén belül vagy azon kívül annak érdekében, hogy az ilyen kedvezményezett vagy üzleti partner eleget tehessen az EBB-vel vagy az ilyen leányvállalattal szembeni kötelezettségeinek.

2. Az EBB vagy annak bármely leányvállalata által végrehajtott, az e megállapodás célkitűzéseinek elérését támogató, az EU által finanszírozott valamennyi művelet tekintetében az AKCSÁSZ-tagok biztosítják, hogy:

(a) az EBB vagy az ilyen leányvállalat:

(i) az adott időpontban érvényes átváltási árfolyamon átválthatja bármely teljesen konvertibilis pénznemre az érintett AKCSÁSZ-tag nemzeti pénznemében kifejezett, az EBB vagy az ilyen leányvállalat által kapott összegeket; valamint

(ii) az így átváltott összegeket az érintett AKCSÁSZ-tag területén kívül szabadon, azonnal és ténylegesen átutalhatja az EBB vagy az ilyen leányvállalat által szabadon meghatározott bankszámlákra, vagy rendelkezhet ezen összegekkel az érintett AKCSÁSZ-tag területén belül.

(b) Az EBB vagy az ilyen leányvállalat az adott időpontban érvényes átváltási árfolyamon átválthatja az érintett AKCSÁSZ-tag nemzeti pénznemére a teljesen konvertibilis pénznemben kifejezett összegeket.

4. CIKK

A bírósági határozatok elismerése

Az EBB vagy az EBB bármely leányvállalata és egy kedvezményezett, illetve bármely harmadik fél közötti, az EBB vagy az EBB bármely leányvállalata e megállapodás célkitűzéseinek teljesítésére irányuló tevékenységeivel kapcsolatban felmerülő viták tekintetében az egyes AKCSÁSZ-tagok kötelezettséget vállalnak arra, hogy: i. biztosítják, hogy az AKCSÁSZ-tag bíróságai hatáskörrel rendelkezzenek a joghatósággal rendelkező bíróság – többek között az Európai Unió Bírósága, az EU valamely tagállamának bármely nemzeti bírósága vagy bármely választott bíróság – által szabályszerű eljárás keretében hozott jogerős határozat elismerésére, az adott AKCSÁSZ-tag alkotmánya által megengedett mértékben; valamint ii. biztosítják az ilyen határozatok végrehajtását az alkalmazandó nemzeti szabályokkal és eljárásokkal összhangban.

_____